සංයුත්තනිකායො

සගාථාවග්ගො

ධම්මචිචය

පටුන

"ධම්මා සුතා ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා."

(මහා සුඤ්ඤත සුත්තං; මජ්ඣිම නිකායො, උපරිපණ්ණාසකො, සුඤ්ඤත වග්ගො.)

පටුන සංස්කරණය - භික්ඛු ධම්මවිහාරි

(ඡට්ඨ සංගායනා ත්‍රිපිටක වැඩසටහනින් උපුටා සකසන ලදී)

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

සංයුත්තනිකායො

සළායතනවග්ගො

1. සළායතනසංයුත්තං

1. අනිච්චවග්ගො

1. අජ්ඣත්තානිච්චසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං. යදනිච්චං තං දුක්ඛං; යං දුක්ඛං තදනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. සොතං අනිච්චං. යදනිච්චං...පෙ.... ඝානං අනිච්චං. යදනිච්චං...පෙ.... ජිව්හා අනිච්චා. යදනිච්චං තං දුක්ඛං; යං දුක්ඛං තදනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. කායො අනිච්චො. යදනිච්චං...පෙ.... මනො අනිච්චො. යදනිච්චං තං දුක්ඛං; යං දුක්ඛං තදනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, සොතස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ඝානස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ජිව්හායපි නිබ්බින්දති, කායස්මිම්පි නිබ්බින්දති, මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. පඨමං.

2. අජ්ඣත්තදුක්ඛසුත්තං

2. ‘‘චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං. යං දුක්ඛං තදනත්තා; යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. සොතං දුක්ඛං...පෙ.... ඝානං දුක්ඛං... ජිව්හා දුක්ඛා... කායො දුක්ඛො... මනො දුක්ඛො. යං දුක්ඛං තදනත්තා; යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං...පෙ.... නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති. දුතියං.

3. අජ්ඣත්තානත්තසුත්තං

3. ‘‘චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, අනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. සොතං අනත්තා…පෙ…. ඝානං අනත්තා… ජිව්හා අනත්තා… කායො අනත්තා… මනො අනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති. තතියං.

4. බාහිරානිච්චසුත්තං

4. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනිච්චා. යදනිච්චං තං දුක්ඛං; යං දුක්ඛං තදනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනිච්චා. යදනිච්චං තං දුක්ඛං; යං දුක්ඛං තදනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, සද්දෙසුපි නිබ්බින්දති, ගන්ධෙසුපි නිබ්බින්දති, රසෙසුපි නිබ්බින්දති, ඵොට්ඨබ්බෙසුපි නිබ්බින්දති, ධම්මෙසුපි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. චතුත්ථං.

5. බාහිරදුක්ඛසුත්තං

5. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, දුක්ඛා. යං දුක්ඛං තදනත්තා; යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා දුක්ඛා. යං දුක්ඛං තදනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති. පඤ්චමං.

6. බාහිරානත්තසුත්තං

6. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති. ඡට්ඨං.

7. අජ්ඣත්තානිච්චාතීතානාගතසුත්තං

7. ‘‘චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං අතීතානාගතං; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නස්ස! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතස්මිං චක්ඛුස්මිං අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතං චක්ඛුං නාභිනන්දති;

පච්චුප්පන්නස්ස චක්ඛුස්ස නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති. සොතං අනිච්චං... ඝානං අනිච්චං... ජිව්හා අනිච්චා අතීතානාගතා; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නාය! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතාය ජිව්හාය අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතං ජිව්හං නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නාය ජිව්හාය නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති. කායො අනිච්චො...පෙ.... මනො අනිච්චො අතීතානාගතො; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නස්ස! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතස්මිං මනස්මිං අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතං මනං නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නස්ස මනස්ස නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොතී''ති. සත්තමං.

8. අජ්ඣත්තදුක්ඛාතීතානාගතසුත්තං

8. ''චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං අතීතානාගතං; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නස්ස! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතස්මිං චක්ඛුස්මිං අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතං චක්ඛුං නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නස්ස චක්ඛුස්ස නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති. සොතං දුක්ඛං...පෙ.... ඝානං දුක්ඛං...පෙ.... ජිව්හා දුක්ඛා අතීතානාගතා; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නාය! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතාය ජිව්හාය අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතං ජිව්හං නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නාය ජිව්හාය නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති. කායො දුක්ඛො...පෙ.... මනො දුක්ඛො අතීතානාගතො; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නස්ස! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතස්මිං මනස්මිං අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතං මනං නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නස්ස මනස්ස නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොතී''ති. අට්ඨමං.

9. අජ්ඣත්තානත්තාතීතානාගතසුත්තං

9. ''චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, අනත්තා අතීතානාගතං; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නස්ස! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතස්මිං චක්ඛුස්මිං අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතං චක්ඛුං නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නස්ස චක්ඛුස්ස නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති. සොතං අනත්තා...පෙ.... ඝානං අනත්තා...පෙ.... ජිව්හා අනත්තා අතීතානාගතා; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නාය! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතාය ජිව්හාය අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතං ජිව්හං නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නාය ජිව්හාය නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති. කායො අනත්තා...පෙ.... මනො අනත්තා අතීතානාගතො; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නස්ස! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතස්මිං මනස්මිං අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතං මනං නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නස්ස මනස්ස නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොතී''ති. නවමං.

10. බාහිරානිච්චාතීතානාගතසුත්තං

10. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනිච්චා අතීතානාගතා; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නානං! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතෙසු රූපෙසු අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතෙ රූපෙ නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නානං රූපානං නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනිච්චා අතීතානාගතා; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නානං! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතෙසු ධම්මෙසු අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතෙ ධම්මෙ නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නානං ධම්මානං නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොතී’’ති. දසමං.

11. බාහිරදුක්ඛාතීතානාගතසුත්තං

11. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, දුක්ඛා අතීතානාගතා; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නානං! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතෙසු රූපෙසු අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතෙ රූපෙ නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නානං රූපානං නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොතී’’ති…පෙ. …. එකාදසමං.

12. බාහිරානත්තාතීතානාගතසුත්තං

12. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනත්තා අතීතානාගතා; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නානං! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතෙසු රූපෙසු අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතෙ රූපෙ නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නානං රූපානං නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනත්තා අතීතානාගතා; කො පන වාදො පච්චුප්පන්නානං! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අතීතෙසු ධම්මෙසු අනපෙක්ඛො හොති; අනාගතෙ ධම්මෙ නාභිනන්දති; පච්චුප්පන්නානං ධම්මානං නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොතී’’ති. ද්වාදසමං.

අනිච්චවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා ච, තයො අජ්ඣත්තබාහිරා;
යදනිච්චෙන තයො වුත්තා, තෙ තෙ අජ්ඣත්තබාහිරාති.

2. යමකවග්ගො

1. පඨමපුබ්බෙසම්බොධසුත්තං

13. සාවත්ථිනිදානං. ‘‘පුබ්බෙව මෙ, භික්ඛවෙ, සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො එතදහොසි – ‘කො නු ඛො චක්ඛුස්ස අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණං? කො

සොතස්ස...පෙ.... කො ඝානස්ස... කො ජිව්හාය... කො කායස්ස... කො මනස්ස අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණ'න්ති? තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – 'යං ඛො චක්ඛුං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං, අයං චක්ඛුස්ස අස්සාදො. යං චක්ඛුං අනිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, අයං චක්ඛුස්ස ආදීනවො. යො චක්ඛුස්මිං ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං, ඉදං චක්ඛුස්ස නිස්සරණං. යං සොතං...පෙ.... යං ඝානං...පෙ.... යං ජිව්හං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං, අයං ජිව්හාය අස්සාදො. යං [යා (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] ජිව්හා අනිච්චා දුක්ඛා විපරිණාමධම්මා, අයං ජිව්හාය ආදීනවො. යො ජිව්හාය ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං, ඉදං ජිව්හාය නිස්සරණං. යං කායං...පෙ.... යං මනං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං, අයං මනස්ස අස්සාදො. යං [යො (සී. ස්‍යා. කං. ක.)] මනො අනිච්චො දුක්ඛො විපරිණාමධම්මො, අයං මනස්ස ආදීනවො. යො මනස්මිං ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං, ඉදං මනස්ස නිස්සරණ'''න්ති.

''යාවකීවඤ්චාහං, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං ඡන්නං අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං එවං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො, ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො, නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං නාබ්භඤ්ඤාසිං, නෙව තාවාහං, භික්ඛවෙ, සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය 'අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො'ති [සබ්බත්ථාපි එවමෙව ඉතිසද්දෙන සහ දිස්සති] පච්චඤ්ඤාසිං. යතො ච ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං ඡන්නං අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං එවං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො, ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො, නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, අථාහං, භික්ඛවෙ, සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය 'අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො'ති පච්චඤ්ඤාසිං. ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි – 'අකුප්පා මෙ විමුත්ති [චෙතොවිමුත්ති (සී. පී. ක.) එවමුපරිපි], අයමන්තිමා ජාති, නත්ථි දානි පුනබ්භවො'''ති. පඨමං.

2. දුතියපුබ්බෙසම්බොධසුත්තං

14. ''පුබ්බෙව මෙ, භික්ඛවෙ, සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො එතදහොසි – 'කො නු ඛො රූපානං අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණං? කො සද්දානං...පෙ.... කො ගන්ධානං... කො රසානං... කො ඵොට්ඨබ්බානං... කො ධම්මානං අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණ'න්ති? තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – 'යං ඛො රූපෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං, අයං රූපානං අස්සාදො. යං රූපා අනිච්චා දුක්ඛා විපරිණාමධම්මා, අයං රූපානං ආදීනවො. යො රූපෙසු ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං, ඉදං රූපානං නිස්සරණං. යං සද්දෙ... ගන්ධෙ... රසෙ... ඵොට්ඨබ්බෙ... යං ධම්මෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං, අයං ධම්මානං අස්සාදො. යං ධම්මා අනිච්චා දුක්ඛා

විපරිණාමධම්මා, අයං ධම්මානං ආදීනවො. යො ධම්මෙසු ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං, ඉදං ධම්මානං නිස්සරණ’’’න්ති.

‘‘යාවකීවඤ්චාහං, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං ඡන්නං බාහිරානං ආයතනානං එවං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො, ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො, නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං නාබ්භඤ්ඤාසිං, නෙව තාවාහං, භික්ඛවෙ, සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය ‘අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො’ති පච්චඤ්ඤාසිං. යතො ච ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං ඡන්නං බාහිරානං ආයතනානං එවං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො, ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො, නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, අථාහං, භික්ඛවෙ, සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය ‘අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො’ති පච්චඤ්ඤාසිං. ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි – ‘අකුප්පා මෙ විමුත්ති, අයමන්තිමා ජාති, නත්ථි දානි පුනබ්භවො’’’ති. දුතියං.

3. පඨමඅස්සාදපරියෙසනසුත්තං

15. ‘‘චක්ඛුස්සාහං, භික්ඛවෙ, අස්සාදපරියෙසනං අචරිං. යො චක්ඛුස්ස අස්සාදො තදජ්ඣගමං. යාවතා චක්ඛුස්ස අස්සාදො පඤ්ඤාය මෙ සො සුදිට්ඨො. චක්ඛුස්සාහං, භික්ඛවෙ, ආදීනවපරියෙසනං අචරිං. යො චක්ඛුස්ස ආදීනවො තදජ්ඣගමං. යාවතා චක්ඛුස්ස ආදීනවො පඤ්ඤාය මෙ සො සුදිට්ඨො. චක්ඛුස්සාහං, භික්ඛවෙ, නිස්සරණපරියෙසනං අචරිං. යං චක්ඛුස්ස නිස්සරණං තදජ්ඣගමං. යාවතා චක්ඛුස්ස නිස්සරණං, පඤ්ඤාය මෙ තං සුදිට්ඨං. සොතස්සාහං, භික්ඛවෙ... ඝානස්සාහං, භික්ඛවෙ... ජිව්හායාහං භික්ඛවෙ, අස්සාදපරියෙසනං අචරිං. යො ජිව්හාය අස්සාදො තදජ්ඣගමං. යාවතා ජිව්හාය අස්සාදො පඤ්ඤාය මෙ සො සුදිට්ඨො. ජිව්හායාහං, භික්ඛවෙ, ආදීනවපරියෙසනං අචරිං. යො ජිව්හාය ආදීනවො තදජ්ඣගමං. යාවතා ජිව්හාය ආදීනවො පඤ්ඤාය මෙ සො සුදිට්ඨො. ජිව්හායාහං, භික්ඛවෙ, නිස්සරණපරියෙසනං අචරිං. යං ජිව්හාය නිස්සරණං තදජ්ඣගමං. යාවතා ජිව්හාය නිස්සරණං, පඤ්ඤාය මෙ තං සුදිට්ඨං. මනස්සාහං, භික්ඛවෙ, අස්සාදපරියෙසනං අචරිං. යො මනස්ස අස්සාදො තදජ්ඣගමං. යාවතා මනස්ස අස්සාදො පඤ්ඤාය මෙ සො සුදිට්ඨො. මනස්සාහං, භික්ඛවෙ, ආදීනවපරියෙසනං අචරිං. යො මනස්ස ආදීනවො තදජ්ඣගමං. යාවතා මනස්ස ආදීනවො පඤ්ඤාය මෙ සො සුදිට්ඨො. මනස්සාහං, භික්ඛවෙ, නිස්සරණපරියෙසනං අචරිං. යං මනස්ස නිස්සරණං තදජ්ඣගමං. යාවතා මනස්ස නිස්සරණං, පඤ්ඤාය මෙ තං සුදිට්ඨං.

‘‘යාවකීවඤ්චාහං, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං ඡන්නං අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො, ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො, නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං නාබ්භඤ්ඤාසිං...පෙ....

පච්චඤ්ඤාසිං. ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි – ‘අකුප්පා මෙ විමුත්ති, අයමන්තිමා ජාති, නත්ථි දානි පුනබ්භවො’’’ති. තතියං.

4. දුතියඅස්සාදපරියෙසනසුත්තං

16. ‘‘රූපානාහං, භික්ඛවෙ, අස්සාදපරියෙසනං අචරිං. යො රූපානං අස්සාදො තදජ්ඣගමං. යාවතා රූපානං අස්සාදො පඤ්ඤාය මෙ සො සුදිට්ඨො. රූපානාහං, භික්ඛවෙ, ආදීනවපරියෙසනං අචරිං. යො රූපානං ආදීනවො තදජ්ඣගමං. යාවතා රූපානං ආදීනවො පඤ්ඤාය මෙ සො සුදිට්ඨො. රූපානාහං, භික්ඛවෙ, නිස්සරණපරියෙසනං අචරිං. යං රූපානං නිස්සරණං තදජ්ඣගමං. යාවතා රූපානං නිස්සරණං, පඤ්ඤාය මෙ තං සුදිට්ඨං. සද්දානාහං, භික්ඛවෙ... ගන්ධානාහං, භික්ඛවෙ... රසානාහං, භික්ඛවෙ... ඵොට්ඨබ්බානාහං, භික්ඛවෙ... ධම්මානාහං, භික්ඛවෙ, අස්සාදපරියෙසනං අචරිං. යො ධම්මානං අස්සාදො තදජ්ඣගමං. යාවතා ධම්මානං අස්සාදො පඤ්ඤාය මෙ සො සුදිට්ඨො. ධම්මානාහං, භික්ඛවෙ, ආදීනවපරියෙසනං අචරිං. යො ධම්මානං ආදීනවො තදජ්ඣගමං. යාවතා ධම්මානං ආදීනවො පඤ්ඤාය මෙ සො සුදිට්ඨො. ධම්මානාහං, භික්ඛවෙ, නිස්සරණපරියෙසනං අචරිං. යං ධම්මානං නිස්සරණං තදජ්ඣගමං. යාවතා ධම්මානං නිස්සරණං, පඤ්ඤාය මෙ තං සුදිට්ඨං.

‘‘යාවකීවඤ්චාහං, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං ඡන්නං බාහිරානං ආයතනානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො, ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො, නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං නාබ්භඤ්ඤාසිං...පෙ.... පච්චඤ්ඤාසිං. ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි – ‘අකුප්පා මෙ විමුත්ති, අයමන්තිමා ජාති, නත්ථි දානි පුනබ්භවො’’’ති. චතුත්ථං.

5. පඨමනොචෙඅස්සාදසුත්තං

17. ‘‘නො චෙදං, භික්ඛවෙ, චක්ඛුස්ස අස්සාදො අභවිස්ස, නයිදං සත්තා චක්ඛුස්මිං සාරජ්ජෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි චක්ඛුස්ස අස්සාදො තස්මා සත්තා චක්ඛුස්මිං සාරජ්ජන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, චක්ඛුස්ස ආදීනවො අභවිස්ස, නයිදං සත්තා චක්ඛුස්මිං නිබ්බින්දෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි චක්ඛුස්ස ආදීනවො තස්මා සත්තා චක්ඛුස්මිං නිබ්බින්දන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, චක්ඛුස්ස නිස්සරණං අභවිස්ස, නයිදං සත්තා චක්ඛුස්මා නිස්සරෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි චක්ඛුස්ස නිස්සරණං තස්මා සත්තා චක්ඛුස්මා නිස්සරන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, සොතස්ස අස්සාදො අභවිස්ස... නො චෙදං, භික්ඛවෙ, ඝානස්ස අස්සාදො අභවිස්ස... නො චෙදං, භික්ඛවෙ, ජිව්හාය අස්සාදො අභවිස්ස, නයිදං සත්තා ජිව්හාය සාරජ්ජෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි ජිව්හාය අස්සාදො, තස්මා සත්තා ජිව්හාය සාරජ්ජන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, ජිව්හාය ආදීනවො අභවිස්ස, නයිදං සත්තා ජිව්හාය නිබ්බින්දෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි ජිව්හාය ආදීනවො, තස්මා සත්තා ජිව්හාය නිබ්බින්දන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, ජිව්හාය නිස්සරණං අභවිස්ස, නයිදං සත්තා ජිව්හාය නිස්සරෙය්‍යුං.

යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි ජිව්හාය නිස්සරණං, තස්මා සත්තා ජිව්හාය නිස්සරන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, කායස්ස අස්සාදො අභවිස්ස... නො චෙදං, භික්ඛවෙ, මනස්ස අස්සාදො අභවිස්ස, නයිදං සත්තා මනස්මිං සාරජ්ජෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි මනස්ස අස්සාදො, තස්මා සත්තා මනස්මිං සාරජ්ජන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, මනස්ස ආදීනවො අභවිස්ස, නයිදං සත්තා මනස්මිං නිබ්බින්දෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි මනස්ස ආදීනවො, තස්මා සත්තා මනස්මිං නිබ්බින්දන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, මනස්ස නිස්සරණං අභවිස්ස, නයිදං සත්තා මනස්මා නිස්සරෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි මනස්ස නිස්සරණං, තස්මා සත්තා මනස්මා නිස්සරන්ති.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, සත්තා ඉමෙසං ඡන්නං අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො, ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො, නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං නාබ්භඤ්ඤංසු, නෙව තාව, භික්ඛවෙ, සත්තා සදෙවකා ලොකා සමාරකා සබ්‍රහ්මකා සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය නිස්සටා විසඤ්ඤුත්තා විප්පමුත්තා විමරියාදීකතෙන [විපරියාදිකතෙන (සී. පී.), විපරියාදිකතෙන (ස්‍යා. කං. ක.)] චෙතසා විහරිංසු. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තා ඉමෙසං ඡන්නං අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො, ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො, නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං අබ්භඤ්ඤංසු, අථ, භික්ඛවෙ, සත්තා සදෙවකා ලොකා සමාරකා සබ්‍රහ්මකා සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය නිස්සටා විසඤ්ඤුත්තා විප්පමුත්තා විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරන්ති’’ති. පඤ්චමං.

6. දුතියනොචෙඅස්සාදසුත්තං

18. ‘‘නො චෙදං, භික්ඛවෙ, රූපානං අස්සාදො අභවිස්ස, නයිදං සත්තා රූපෙසු සාරජ්ජෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි රූපානං අස්සාදො, තස්මා සත්තා රූපෙසු සාරජ්ජන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, රූපානං ආදීනවො අභවිස්ස, නයිදං සත්තා රූපෙසු නිබ්බින්දෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි රූපානං ආදීනවො, තස්මා සත්තා රූපෙසු නිබ්බින්දන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, රූපානං නිස්සරණං අභවිස්ස, නයිදං සත්තා රූපෙහි නිස්සරෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි රූපානං නිස්සරණං, තස්මා සත්තා රූපෙහි නිස්සරන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, සද්දානං... ගන්ධානං... රසානං... ඵොට්ඨබ්බානං... ධම්මානං අස්සාදො අභවිස්ස, නයිදං සත්තා ධම්මෙසු සාරජ්ජෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි ධම්මානං අස්සාදො, තස්මා සත්තා ධම්මෙසු සාරජ්ජන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං ආදීනවො අභවිස්ස, නයිදං සත්තා ධම්මෙසු නිබ්බින්දෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි ධම්මානං ආදීනවො, තස්මා සත්තා ධම්මෙසු නිබ්බින්දන්ති. නො චෙදං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං නිස්සරණං අභවිස්ස, නයිදං සත්තා ධම්මෙහි නිස්සරෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි ධම්මානං නිස්සරණං, තස්මා සත්තා ධම්මෙහි නිස්සරන්ති.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, සත්තා ඉමෙසං ඡන්නං බාහිරානං ආයතනානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො, ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො, නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං නාබ්භඤ්ඤංසු, නෙව තාව, භික්ඛවෙ, සත්තා සදෙවකා ලොකා සමාරකා සබ්‍රහ්මකා සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය නිස්සටා විසඤ්ඤුත්තා විප්පමුත්තා විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරිංසු. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තා ඉමෙසං ඡන්නං බාහිරානං ආයතනානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො, ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො, නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං අබ්භඤ්ඤංසු, අථ, භික්ඛවෙ, සත්තා සදෙවකා ලොකා සමාරකා සබ්‍රහ්මකා සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය නිස්සටා විසඤ්ඤුත්තා විප්පමුත්තා විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරන්තී’’ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමාභිනන්දසුත්තං

19. ‘‘යො, භික්ඛවෙ, චක්ඛුං අභිනන්දති, දුක්ඛං සො අභිනන්දති. යො දුක්ඛං අභිනන්දති, අපරිමුත්තො සො දුක්ඛස්මාති වදාමි. යො සොතං…පෙ.… යො ඝානං…පෙ.… යො ජිව්හං අභිනන්දති, දුක්ඛං සො අභිනන්දති. යො දුක්ඛං අභිනන්දති, අපරිමුත්තො සො දුක්ඛස්මාති වදාමි. යො කායං…පෙ.… යො මනං අභිනන්දති, දුක්ඛං සො අභිනන්දති. යො දුක්ඛං අභිනන්දති, අපරිමුත්තො සො දුක්ඛස්මා’’ති වදාමි.

‘‘යො ච ඛො, භික්ඛවෙ, චක්ඛුං නාභිනන්දති, දුක්ඛං සො නාභිනන්දති. යො දුක්ඛං නාභිනන්දති, පරිමුත්තො සො දුක්ඛස්මාති වදාමි. යො සොතං…පෙ.… යො ඝානං…පෙ.… යො ජිව්හං නාභිනන්දති, දුක්ඛං සො නාභිනන්දති. යො දුක්ඛං නාභිනන්දති, පරිමුත්තො සො දුක්ඛස්මාති වදාමි. යො කායං…පෙ.… යො මනං නාභිනන්දති, දුක්ඛං සො නාභිනන්දති. යො දුක්ඛං නාභිනන්දති, පරිමුත්තො සො දුක්ඛස්මා’’ති වදාමි. සත්තමං.

8. දුතියාභිනන්දසුත්තං

20. ‘‘යො, භික්ඛවෙ, රූපෙ අභිනන්දති, දුක්ඛං සො අභිනන්දති. යො දුක්ඛං අභිනන්දති, අපරිමුත්තො සො දුක්ඛස්මාති වදාමි. යො සද්දෙ…පෙ.… ගන්ධෙ… රසෙ… ඵොට්ඨබ්බෙ… ධම්මෙ අභිනන්දති, දුක්ඛං සො අභිනන්දති. යො දුක්ඛං අභිනන්දති, අපරිමුත්තො සො දුක්ඛස්මා’’ති වදාමි.

‘‘යො ච ඛො, භික්ඛවෙ, රූපෙ නාභිනන්දති, දුක්ඛං සො නාභිනන්දති. යො දුක්ඛං නාභිනන්දති, පරිමුත්තො සො දුක්ඛස්මාති වදාමි. යො සද්දෙ…පෙ.… ගන්ධෙ… රසෙ… ඵොට්ඨබ්බෙ… ධම්මෙ නාභිනන්දති, දුක්ඛං සො නාභිනන්දති. යො දුක්ඛං නාභිනන්දති, පරිමුත්තො සො දුක්ඛස්මා’’ති වදාමි. අට්ඨමං.

9. පඨමදුක්ඛුප්පාදසුත්තං

21. ‘‘යො, භික්ඛවෙ, චක්ඛුස්ස උප්පාදො ඨිති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො, දුක්ඛස්සෙසො උප්පාදො, රොගානං ඨිති, ජරාමරණස්ස පාතුභාවො. යො සොතස්ස…පෙ.… යො ඝානස්ස… යො ජිව්හාය… යො කායස්ස… යො මනස්ස උප්පාදො ඨිති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො, දුක්ඛස්සෙසො උප්පාදො, රොගානං ඨිති, ජරාමරණස්ස පාතුභාවො.

‘‘යො ච ඛො, භික්ඛවෙ, චක්ඛුස්ස නිරොධො වූපසමො අත්ථඞ්ගමො, දුක්ඛස්සෙසො නිරොධො, රොගානං වූපසමො, ජරාමරණස්ස අත්ථඞ්ගමො. යො සොතස්ස… යො ඝානස්ස… යො ජිව්හාය… යො කායස්ස… යො මනස්ස නිරොධො වූපසමො අත්ථඞ්ගමො, දුක්ඛස්සෙසො නිරොධො, රොගානං වූපසමො, ජරාමරණස්ස අත්ථඞ්ගමො’’ති. නවමං.

10. දුතියදුක්ඛුප්පාදසුත්තං

22. ‘‘යො, භික්ඛවෙ, රූපානං උප්පාදො ඨිති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො, දුක්ඛස්සෙසො උප්පාදො, රොගානං ඨිති, ජරාමරණස්ස පාතුභාවො. යො සද්දානං…පෙ.… යො ගන්ධානං… යො රසානං… යො ඵොට්ඨබ්බානං… යො ධම්මානං උප්පාදො ඨිති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො, දුක්ඛස්සෙසො උප්පාදො, රොගානං ඨිති, ජරාමරණස්ස පාතුභාවො.

‘‘යො ච ඛො, භික්ඛවෙ, රූපානං නිරොධො වූපසමො අත්ථඞ්ගමො, දුක්ඛස්සෙසො නිරොධො, රොගානං වූපසමො, ජරාමරණස්ස අත්ථඞ්ගමො. යො සද්දානං…පෙ.… යො ගන්ධානං… යො රසානං… යො ඵොට්ඨබ්බානං… යො ධම්මානං නිරොධො වූපසමො අත්ථඞ්ගමො, දුක්ඛස්සෙසො නිරොධො, රොගානං වූපසමො, ජරාමරණස්ස අත්ථඞ්ගමො’’ති. දසමං.

යමකවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

සම්බොධෙන ද්වෙ වුත්තා, අස්සාදෙන අපරෙ ද්වෙ;
නො චෙතෙන ද්වෙ වුත්තා, අභිනන්දෙන අපරෙ ද්වෙ;
උප්පාදෙන ද්වෙ වුත්තා, වග්ගො තෙන පවුච්චතීති.

3. සබ්බවග්ගො

1. සබ්බසුත්තං

23. සාවත්ථිනිදානං. ‘‘සබ්බං වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං? චක්ඛුඤ්චෙව රූපා ච, සොතඤ්ච [සොතඤ්චෙව (?) එවමිතරයුගලෙසුපි] සද්දා ච, ඝානඤ්ච ගන්ධා ච, ජිව්හා ච රසා ච, කායො ච ඵොට්ඨබ්බා ච, මනො ච ධම්මා ච – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සබ්බං. යො, භික්ඛවෙ, එවං වදෙය්‍ය – ‘අහමෙතං සබ්බං පච්චක්ඛාය අඤ්ඤං සබ්බං පඤ්ඤාපෙස්සාමී’ති, තස්ස වාචාවත්ථුකමෙවස්ස [වාචාවත්ථුරෙවස්ස (සී.

පී.), වාචාවත්ථුදෙවස්ස (ස්‍යා. කං.)]; පුට්ඨො ච න සම්පායෙය්‍ය, උත්තරිඤ්ච විඝාතං ආපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? යථා තං, භික්ඛවෙ, අවිසයස්මි''න්ති. පඨමං.

2. පහානසුත්තං

24. ''සබ්බප්පහානාය [සබ්බං පහානාය (ස්‍යා. කං. ක.)] වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සබ්බප්පහානාය ධම්මො? චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, පහාතබ්බං, රූපා පහාතබ්බා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං පහාතබ්බං, චක්ඛුසම්ඵස්සො පහාතබ්බො, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි පහාතබ්බං...පෙ.... යම්පිදං සොතසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි පහාතබ්බං... යම්පිදං ඝානසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි පහාතබ්බං. ජිව්හා පහාතබ්බා, රසා පහාතබ්බා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං පහාතබ්බං, ජිව්හාසම්ඵස්සො පහාතබ්බො, යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි පහාතබ්බං. කායො පහාතබ්බො... මනො පහාතබ්බො, ධම්මා පහාතබ්බා, මනොවිඤ්ඤාණං පහාතබ්බං, මනොසම්ඵස්සො පහාතබ්බො, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි පහාතබ්බං. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, සබ්බප්පහානාය ධම්මො''ති. දුතියං.

3. අභිඤ්ඤාපරිඤ්ඤාපහානසුත්තං

25. ''සබ්බං අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහානාය වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහානාය ධම්මො? චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බං, රූපා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බං, චක්ඛුසම්ඵස්සො අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බො, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බං...පෙ.... ජිව්හා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බා, රසා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බං, ජිව්හාසම්ඵස්සො අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බො, යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බං. කායො අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බො... මනො අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බො, ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බා, මනොවිඤ්ඤාණං අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බං, මනොසම්ඵස්සො අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බො, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහාතබ්බං. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, සබ්බං අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤා පහානාය ධම්මො''ති. තතියං.

4. පඨමඅපරිජානනසුත්තං

26. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය? චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. රූපෙ අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. චක්ඛුසම්ඵස්සං අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය…පෙ…. ජිව්හං අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. රසෙ…පෙ…. ජිව්හාවිඤ්ඤාණං…පෙ…. ජිව්හාසම්ඵස්සං…පෙ…. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. කායං…පෙ…. මනං අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. ධම්මෙ…පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණං…පෙ…. මනොසම්ඵස්සං…පෙ…. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, සබ්බං අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය.

‘‘සබ්බඤ්ච ඛො, භික්ඛවෙ, අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය? චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. රූපෙ අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. චක්ඛුසම්ඵස්සං අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය…පෙ…. ජිව්හං අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. රසෙ…පෙ…. ජිව්හාවිඤ්ඤාණං…පෙ…. ජිව්හාසම්ඵස්සං…පෙ…. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. කායං…පෙ…. මනං අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. ධම්මෙ…පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණං…පෙ…. මනොසම්ඵස්සං…පෙ…. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, සබ්බං අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායා’’ති. චතුත්ථං.

5. දුතියඅපරිජානනසුත්තං

27. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය? යඤ්ච, භික්ඛවෙ, චක්ඛු, යෙ ච රූපා, යඤ්ච චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, යෙ ච චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා…පෙ…. යා ච ජිව්හා, යෙ ච රසා, යඤ්ච ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, යෙ ච ජිව්හාවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා; යො ච කායො, යෙ ච ඵොට්ඨබ්බා, යඤ්ච කායවිඤ්ඤාණං, යෙ ච කායවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා; යො ච මනො, යෙ ච ධම්මා, යඤ්ච මනොවිඤ්ඤාණං, යෙ ච මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා – ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, සබ්බං අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය.

‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය? යඤ්ච, භික්ඛවෙ, චක්ඛු, යෙ ච රූපා, යඤ්ච චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, යෙ ච චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා…පෙ…. යා ච ජිව්හා, යෙ ච රසා, යඤ්ච ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, යෙ ච ජිව්හාවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා; යො ච කායො, යෙ ච ඵොට්ඨබ්බා, යඤ්ච කායවිඤ්ඤාණං, යෙ ච කායවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා; යො ච මනො, යෙ ච ධම්මා, යඤ්ච මනොවිඤ්ඤාණං, යෙ ච මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා – ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, සබ්බං අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායා’’ති. පඤ්චමං.

6. ආදිත්තසුත්තං

28. එකං සමයං භගවා ගයායං විහරති ගයාසීසෙ සද්ධිං භික්ඛුසහස්සෙන. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, ආදිත්තං. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං ආදිත්තං? චක්ඛු [චක්ඛුං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], භික්ඛවෙ, ආදිත්තං, රූපා ආදිත්තා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ආදිත්තං, චක්ඛුසම්ඵස්සො ආදිත්තො. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි ආදිත්තං. කෙන ආදිත්තං? ‘රාගග්ගිනා, දොසග්ගිනා, මොහග්ගිනා ආදිත්තං, ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි ආදිත්ත’න්ති වදාමි…පෙ…. ජිව්හා ආදිත්තා, රසා ආදිත්තා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං ආදිත්තං, ජිව්හාසම්ඵස්සො ආදිත්තො. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි ආදිත්තං. කෙන ආදිත්තං? ‘රාගග්ගිනා, දොසග්ගිනා, මොහග්ගිනා ආදිත්තං, ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි ආදිත්ත’න්ති වදාමි…පෙ…. මනො ආදිත්තො, ධම්මා ආදිත්තා, මනොවිඤ්ඤාණං ආදිත්තං, මනොසම්ඵස්සො ආදිත්තො. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි ආදිත්තං. කෙන ආදිත්තං? ‘රාගග්ගිනා, දොසග්ගිනා,

මොහග්ගිනා ආදිත්තං, ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි ආදිත්ත'න්ති වදාමි. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති ...පෙ.... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාතී''ති. ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුං. ඉමස්මිඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං භඤ්ඤමානෙ තස්ස භික්ඛුසහස්සස්ස අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තානි විමුච්චිංසූති. ඡට්ඨං.

7. අද්ධභූතසුත්තං

29. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, අද්ධභූතං [අන්ධභූතං (සී. ස්‍යා. කං.)]. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං අද්ධභූතං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අද්ධභූතං, රූපා අද්ධභූතා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අද්ධභූතං, චක්ඛුසම්ඵස්සො අද්ධභූතො, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අද්ධභූතං. කෙන අද්ධභූතං? 'ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි අද්ධභූත'න්ති වදාමි...පෙ.... ජිව්හා අද්ධභූතා, රසා අද්ධභූතා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං අද්ධභූතං, ජිව්හාසම්ඵස්සො අද්ධභූතො, යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අද්ධභූතං. කෙන අද්ධභූතං? 'ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි අද්ධභූත'න්ති වදාමි. කායො අද්ධභූතො...පෙ.... මනො අද්ධභූතො, ධම්මා අද්ධභූතා, මනොවිඤ්ඤාණං අද්ධභූතං, මනොසම්ඵස්සො අද්ධභූතො, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අද්ධභූතං. කෙන අද්ධභූතං? 'ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි අද්ධභූත'න්ති වදාමි. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති...පෙ.... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති, විරාගා විමුච්චති, විමුත්තස්මිං 'විමුත්ත'මිති ඤාණං හොති, 'ඛීණා ජාති වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාතී''ති. සත්තමං.

8. සමුග්ඝාතසාරුප්පසුත්තං

30. ‘‘සබ්බමඤ්ඤිතසමුග්ඝාතසාරුප්පං වො, භික්ඛවෙ, පටිපදං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමීති. කතමා ච සා, භික්ඛවෙ, සබ්බමඤ්ඤිතසමුග්ඝාතසාරුප්පා පටිපදා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුං න මඤ්ඤති, චක්ඛුස්මිං න මඤ්ඤති, චක්ඛුතො න මඤ්ඤති, චක්ඛුං මෙති න මඤ්ඤති. රූපෙ න මඤ්ඤති, රූපෙසු න මඤ්ඤති, රූපතො න මඤ්ඤති, රූපා මෙති න මඤ්ඤති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න මඤ්ඤති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්මිං න මඤ්ඤති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණතො න මඤ්ඤති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං මෙති න මඤ්ඤති. චක්ඛුසම්ඵස්සං න මඤ්ඤති, චක්ඛුසම්ඵස්සස්මිං න මඤ්ඤති, චක්ඛුසම්ඵස්සතො න මඤ්ඤති, චක්ඛුසම්ඵස්සො මෙති න මඤ්ඤති. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤති, තස්මිම්පි න මඤ්ඤති, තතොපි න මඤ්ඤති, තං මෙති න මඤ්ඤති…පෙ…. ජිව්හං න මඤ්ඤති, ජිව්හාය න මඤ්ඤති, ජිව්හාතො න මඤ්ඤති, ජිව්හා මෙති න මඤ්ඤති. රසෙ න මඤ්ඤති, රසෙසු න මඤ්ඤති, රසතො න මඤ්ඤති, රසා මෙති න මඤ්ඤති. ජිව්හාවිඤ්ඤාණං න මඤ්ඤති, ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්මිං න මඤ්ඤති, ජිව්හාවිඤ්ඤාණතො න මඤ්ඤති, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං මෙති න මඤ්ඤති. ජිව්හාසම්ඵස්සං න මඤ්ඤති, ජිව්හාසම්ඵස්සස්මිං න මඤ්ඤති, ජිව්හාසම්ඵස්සතො න මඤ්ඤති, ජිව්හාසම්ඵස්සො මෙති න මඤ්ඤති. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤති, තස්මිම්පි න මඤ්ඤති, තතොපි න මඤ්ඤති, තං මෙති න මඤ්ඤති…පෙ…. මනං න මඤ්ඤති, මනස්මිං න මඤ්ඤති, මනතො න මඤ්ඤති, මනො මෙති න මඤ්ඤති. ධම්මෙ න මඤ්ඤති, ධම්මෙසු න මඤ්ඤති, ධම්මතො න මඤ්ඤති, ධම්මා මෙති න මඤ්ඤති. මනොවිඤ්ඤාණං න මඤ්ඤති, මනොවිඤ්ඤාණස්මිං න මඤ්ඤති, මනොවිඤ්ඤාණතො න මඤ්ඤති, මනොවිඤ්ඤාණං මෙති න මඤ්ඤති. මනොසම්ඵස්සං න මඤ්ඤති, මනොසම්ඵස්සස්මිං න මඤ්ඤති, මනොසම්ඵස්සතො න මඤ්ඤති, මනොසම්ඵස්සො මෙති න මඤ්ඤති. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤති, තස්මිම්පි න මඤ්ඤති, තතොපි න මඤ්ඤති, තං මෙති න මඤ්ඤති. සබ්බං න මඤ්ඤති, සබ්බස්මිං න මඤ්ඤති, සබ්බතො න මඤ්ඤති, සබ්බං මෙති න මඤ්ඤති. සො එවං අමඤ්ඤමානො න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. අනුපාදියං න පරිතස්සති. අපරිතස්සං පච්චත්තඤ්ඤෙව පරිනිබ්බායති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. අයං ඛො සා, භික්ඛවෙ, සබ්බමඤ්ඤිතසමුග්ඝාතසාරුප්පා පටිපදා’’ති. අට්ඨමං.

පටුන

9. පඨමසමුග්ඝාතසප්පායසුත්තං

31. ‘‘සබ්බමඤ්ඤිතසමුග්ඝාතසප්පායං වො, භික්ඛවෙ, පටිපදං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමා ච සා, භික්ඛවෙ, සබ්බමඤ්ඤිතසමුග්ඝාතසප්පායා පටිපදා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුං න මඤ්ඤති, චක්ඛුස්මිං න මඤ්ඤති, චක්ඛුතො න මඤ්ඤති, චක්ඛුං මෙති න මඤ්ඤති. රූපෙ න මඤ්ඤති…පෙ…. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න මඤ්ඤති, චක්ඛුසම්ඵස්සං න මඤ්ඤති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤති, තස්මිම්පි න මඤ්ඤති, තතොපි න මඤ්ඤති, තං මෙති න මඤ්ඤති. යඤ්හි, භික්ඛවෙ, මඤ්ඤති, යස්මිං මඤ්ඤති, යතො මඤ්ඤති, යං මෙති මඤ්ඤති, තතො තං හොති අඤ්ඤථා. අඤ්ඤථාභාවී භවසත්තො ලොකො භවමෙවාභිනන්දති…පෙ…. ජිව්හං න මඤ්ඤති, ජිව්හාය න මඤ්ඤති, ජිව්හාතො න මඤ්ඤති, ජිව්හා මෙති න මඤ්ඤති. රසෙ න මඤ්ඤති…පෙ…. ජිව්හාවිඤ්ඤාණං න මඤ්ඤති, ජිව්හාසම්ඵස්සං න මඤ්ඤති. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤති, තස්මිම්පි න මඤ්ඤති, තතොපි න මඤ්ඤති, තං මෙති න මඤ්ඤති. යඤ්හි, භික්ඛවෙ, මඤ්ඤති, යස්මිං මඤ්ඤති, යතො මඤ්ඤති, යං මෙති මඤ්ඤති, තතො තං හොති අඤ්ඤථා. අඤ්ඤථාභාවී භවසත්තො ලොකො භවමෙවාභිනන්දති…පෙ…. මනං න මඤ්ඤති, මනස්මිං න මඤ්ඤති, මනතො න මඤ්ඤති, මනො මෙති න මඤ්ඤති. ධම්මෙ න මඤ්ඤති…පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණං න මඤ්ඤති, මනොසම්ඵස්සං න මඤ්ඤති. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤති, තස්මිම්පි න මඤ්ඤති, තතොපි න මඤ්ඤති, තං මෙති න මඤ්ඤති. යඤ්හි, භික්ඛවෙ, මඤ්ඤති, යස්මිං මඤ්ඤති, යතො මඤ්ඤති, යං මෙති මඤ්ඤති, තතො තං හොති අඤ්ඤථා. අඤ්ඤථාභාවී භවසත්තො ලොකො භවමෙවාභිනන්දති. යාවතා, භික්ඛවෙ, ඛන්ධධාතුආයතනං තම්පි න මඤ්ඤති, තස්මිම්පි න මඤ්ඤති, තතොපි න මඤ්ඤති, තං මෙති න මඤ්ඤති. සො එවං අමඤ්ඤමානො න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. අනුපාදියං න පරිතස්සති. අපරිතස්සං පච්චත්තඤ්ඤෙව පරිනිබ්බායති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. අයං ඛො සා, භික්ඛවෙ, සබ්බමඤ්ඤිතසමුග්ඝාතසප්පායා පටිපදා’’ති. නවමං.

10. දුතියසමුග්ඝාතසප්පායසුත්තං

32. ‘‘සබ්බමඤ්ඤිතසමුග්ඝාතසප්පායං වො, භික්ඛවෙ, පටිපදං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමා ච සා, භික්ඛවෙ, සබ්බමඤ්ඤිතසමුග්ඝාතසප්පායා පටිපදා?

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, චක්ඛුං නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං භන්තෙ’’.

‘‘රූපා…පෙ…. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං… චක්ඛුසම්ඵස්සො නිච්චො වා අනිච්චො වා’’ති?

‘‘අනිච්චො, භන්තෙ’’…පෙ…..

‘‘යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’…පෙ…..

‘‘ජිව්හා නිච්චා වා අනිච්චා වා’’ති?

‘‘අනිච්චා භන්තෙ’’…පෙ…..

‘‘රසා… ජිව්හාවිඤ්ඤාණං… ජිව්හාසම්ඵස්සො…පෙ…. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’…පෙ…. ධම්මා… මනොවිඤ්ඤාණං… මනොසම්ඵස්සො නිච්චො වා අනිච්චො වාති?

‘‘අනිච්චො, භන්තෙ’’.

‘‘යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති…පෙ…. ජිව්හායපි නිබ්බින්දති, රසෙසුපි…පෙ…. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ධම්මෙසුපි නිබ්බින්දති, මනොවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, මනොසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. අයං ඛො සා, භික්ඛවෙ, සබ්බමඤ්ඤිතසමුග්ඝාතසප්පායා පටිපදා’’ති. දසමං.

සබ්බවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

සබ්බඤ්ච ද්වෙපි පහානා, පරිජානාපරෙ දුවෙ;
ආදිත්තං අද්ධභූතඤ්ච, සාරුප්පා ද්වෙ ච සප්පායා;
වග්ගො තෙන පවුච්චතීති.

4. ජාතිධම්මවග්ගො

1-10. ජාතිධම්මාදිසුත්තදසකං

33. සාවත්ථිනිදානං. තත්‍ර ඛො…පෙ…. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, ජාතිධම්මං. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං ජාතිධම්මං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, ජාතිධම්මං. රූපා… චක්ඛුවිඤ්ඤාණං… චක්ඛුසම්ඵස්සො ජාතිධම්මො. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි ජාතිධම්මං…පෙ…. ජිව්හා… රසා… ජිව්හාවිඤ්ඤාණං… ජිව්හාසම්ඵස්සො… යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි ජාතිධම්මං. කායො…පෙ… මනො ජාතිධම්මො, ධම්මා ජාතිධම්මා, මනොවිඤ්ඤාණං ජාතිධම්මං,

මනොසම්ඵස්සො ජාතිධම්මො. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි ජාතිධම්මං. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි… චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි… චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී''ති. පඨමං.

34. ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, ජරාධම්මං…පෙ…. සංඛිත්තං. දුතියං.

35. ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, බ්‍යාධිධම්මං…පෙ….. තතියං.

36. ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, මරණධම්මං…පෙ….. චතුත්ථං.

37. ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, සොකධම්මං…පෙ….. පඤ්චමං.

38. ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, සංකිලෙසිකධම්මං…පෙ….. ඡට්ඨං.

39. ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, ඛයධම්මං…පෙ….. සත්තමං.

40. ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, වයධම්මං…පෙ….. අට්ඨමං.

41. ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, සමුදයධම්මං…පෙ….. නවමං.

42. ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, නිරොධධම්මං…පෙ….. දසමං.

ජාතිධම්මවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

ජාතිජරාබ්‍යාධිමරණං, සොකො ච සංකිලෙසිකං;
ඛයවයසමුදයං, නිරොධධම්මෙන තෙ දසාති.

5. සබ්බඅනිච්චවග්ගො

1-9. අනිච්චාදිසුත්තනවකං

43. සාවත්ථිනිදානං. තත්‍ර ඛො…පෙ…. ''සබ්බං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං අනිච්චං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, රූපා අනිච්චා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනිච්චං, චක්ඛුසම්ඵස්සො අනිච්චො. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චං…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා, රසා අනිච්චා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං අනිච්චං, ජිව්හාසම්ඵස්සො අනිච්චො. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චං. කායො අනිච්චො…පෙ…. මනො අනිච්චො, ධම්මා අනිච්චා, මනොවිඤ්ඤාණං අනිච්චං, මනොසම්ඵස්සො අනිච්චො. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං

වා තම්පි අනිච්චං. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති…පෙ…. මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ධම්මෙසුපි නිබ්බින්දති, මනොවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, මනොසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. පඨමං.

44. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං…පෙ….. දුතියං.

45. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, අනත්තා…පෙ….. තතියං.

46. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤෙය්‍යං…පෙ….. චතුත්ථං.

47. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, පරිඤ්ඤෙය්‍යං…පෙ….. පඤ්චමං.

48. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, පහාතබ්බං…පෙ….. ඡට්ඨං.

49. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, සච්ඡිකාතබ්බං…පෙ….. සත්තමං.

50. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාපරිඤ්ඤෙය්‍යං…පෙ….. අට්ඨමං.

51. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, උපද්දුතං…පෙ….. නවමං.

10. උපස්සට්ඨසුත්තං

52. ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, උපස්සට්ඨං [උපසට්ඨං (ක.)]. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං උපස්සට්ඨං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, උපස්සට්ඨං, රූපා උපස්සට්ඨා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උපස්සට්ඨං, චක්ඛුසම්ඵස්සො උපස්සට්ඨො. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි උපස්සට්ඨං…පෙ…. ජිව්හා උපස්සට්ඨා, රසා උපස්සට්ඨා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උපස්සට්ඨං, ජිව්හාසම්ඵස්සො උපස්සට්ඨො. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි උපස්සට්ඨං. කායො උපස්සට්ඨො… මනො උපස්සට්ඨො, ධම්මා උපස්සට්ඨා, මනොවිඤ්ඤාණං උපස්සට්ඨං, මනොසම්ඵස්සො උපස්සට්ඨො. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි උපස්සට්ඨං. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං

වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති...පෙ.... මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ධම්මෙසුපි නිබ්බින්දති, මනොවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, මනොසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාතී''ති. දසමං.

සබ්බඅනිච්චවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා, අභිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤෙය්‍යං;
පහාතබ්බං සච්ඡිකාතබ්බං, අභිඤ්ඤෙය්‍යපරිඤ්ඤෙය්‍යං [අභිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤෙය්‍යං (සී. ස්‍යා. කං.), අභිඤ්ඤාතං පරිඤ්ඤෙය්‍යං (පී. ක.)];
උපද්දුතං උපස්සට්ඨං, වග්ගො තෙන පවුච්චතීති.

සළායතනවග්ගෙ පඨමපණ්ණාසකො සමත්තො.

තස්ස වග්ගුද්දානං –

අනිච්චවග්ගං යමකං, සබ්බං වග්ගං ජාතිධම්මං;
අනිච්චවග්ගෙන පඤ්ඤාසං, පඤ්චමො තෙන පවුච්චතීති.

6. අවිජ්ජාවග්ගො

1. අවිජ්ජාපහානසුත්තං

53. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''කථං නු ඛො, භන්තෙ, ජානතො කථං පස්සතො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී''ති?

''චක්ඛුං ඛො, භික්ඛු, අනිච්චතො ජානතො පස්සතො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජති. රූපෙ අනිච්චතො ජානතො පස්සතො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං... චක්ඛුසම්ඵස්සං... යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චතො ජානතො පස්සතො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජති. සොතං... ඝානං... ජිව්හං... කායං... මනං අනිච්චතො ජානතො පස්සතො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජති. ධම්මෙ ... මනොවිඤ්ඤාණං... මනොසම්ඵස්සං... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චතො ජානතො පස්සතො අවිජ්ජා

පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජති. එවං ඛො, භික්ඛු, ජානතො එවං පස්සතො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී''ති. පඨමං.

2. සංයොජනපහානසුත්තං

54. ''කථං නු ඛො, භන්තෙ, ජානතො, කථං පස්සතො, සංයොජනා පහීයන්තී''ති? ''චක්ඛුං ඛො, භික්ඛු, අනිච්චතො ජානතො පස්සතො සංයොජනා පහීයන්ති. රූපෙ... චක්ඛුවිඤ්ඤාණං... චක්ඛුසම්ඵස්සං... යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චතො ජානතො පස්සතො සංයොජනා පහීයන්ති. සොතං... ඝානං... ජිව්හං... කායං... මනං... ධම්මෙ... මනොවිඤ්ඤාණං... මනොසම්ඵස්සං... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චතො ජානතො පස්සතො සංයොජනා පහීයන්ති. එවං ඛො, භික්ඛු, ජානතො එවං පස්සතො සංයොජනා පහීයන්තී''ති. දුතියං.

3. සංයොජනසමුග්ඝාතසුත්තං

55. ''කථං නු ඛො, භන්තෙ, ජානතො, කථං පස්සතො සංයොජනා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්තී''ති? ''චක්ඛුං ඛො, භික්ඛු, අනත්තතො ජානතො පස්සතො සංයොජනා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්ති. රූපෙ අනත්තතො... චක්ඛුවිඤ්ඤාණං... චක්ඛුසම්ඵස්සං... යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනත්තතො ජානතො පස්සතො සංයොජනා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්ති. සොතං... ඝානං... ජිව්හං... කායං... මනං... ධම්මෙ... මනොවිඤ්ඤාණං... මනොසම්ඵස්සං... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනත්තතො ජානතො පස්සතො සංයොජනා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්ති. එවං ඛො, භික්ඛු, ජානතො එවං පස්සතො සංයොජනා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්තී''ති. තතියං.

4. ආසවපහානසුත්තං

56. ''කථං නු ඛො, භන්තෙ, ජානතො, කථං පස්සතො ආසවා පහීයන්තී''ති...පෙ..... චතුත්ථං.

5. ආසවසමුග්ඝාතසුත්තං

57. ''කථං නු ඛො, භන්තෙ, ජානතො, කථං පස්සතො ආසවා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්තී''ති...පෙ..... පඤ්චමං.

6. අනුසයපහානසුත්තං

58. ''කථං නු ඛො...පෙ.... අනුසයා පහීයන්තී''ති...පෙ..... ඡට්ඨං.

7. අනුසයසමුග්ඝාතසුත්තං

59. ‘‘කථං නු ඛො…පෙ.… අනුසයා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්තී’’ති? ‘‘චක්ඛුං ඛො, භික්ඛු, අනත්තතො ජානතො පස්සතො අනුසයා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්ති…පෙ.… සොතං… ඝානං… ජිව්හං… කායං… මනං… ධම්මෙ… මනොවිඤ්ඤාණං… මනොසම්ඵස්සං… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනත්තතො ජානතො පස්සතො අනුසයා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්ති. එවං ඛො, භික්ඛු, ජානතො එවං පස්සතො අනුසයා සමුග්ඝාතං ගච්ඡන්තී’’ති. සත්තමං.

8. සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාසුත්තං

60. ‘‘සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාය වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාය ධම්මො? චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති, වෙදනායපි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමොක්ඛා [විමොක්ඛං (ක.), විමොක්ඛ (ස්‍යා. කං.)] ‘පරිඤ්ඤාතං මෙ උපාදාන’න්ති පජානාති. සොතඤ්ච පටිච්ච සද්දෙ ච උප්පජ්ජති… ඝානඤ්ච පටිච්ච ගන්ධෙ ච… ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච… කායඤ්ච පටිච්ච ඵොට්ඨබ්බෙ ච… මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ධම්මෙසුපි නිබ්බින්දති, මනොවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, මනොසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති, වෙදනායපි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමොක්ඛා ‘පරිඤ්ඤාතං මෙ උපාදාන’න්ති පජානාති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාය ධම්මො’’ති. අට්ඨමං.

9. පඨමසබ්බුපාදානපරියාදානසුත්තං

61. ‘‘සබ්බුපාදානපරියාදානාය වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සබ්බුපාදානපරියාදානාය ධම්මො? චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති, වෙදනායපි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමොක්ඛා ‘පරියාදින්නං [සබ්බත්ථපි එවමෙව දිස්සති දන්තජ-නකාරෙනෙව] මෙ උපාදාන’න්ති පජානාති…පෙ.… ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණං…පෙ.… මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා. එවං

පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ධම්මෙසුපි නිබ්බින්දති, මනොවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති මනොසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති, වෙදනායපි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමොක්ඛා 'පරියාදින්නං මෙ උපාදාන'න්ති පජානාති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, සබ්බුපාදානපරියාදානාය ධම්මො''ති. නවමං.

10. දුතියසබ්බුපාදානපරියාදානසුත්තං

62. ''සබ්බුපාදානපරියාදානාය වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සබ්බුපාදානපරියාදානාය ධම්මො''?

''තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, චක්ඛු නිච්චං වා අනිච්චං වා''ති?

''අනිච්චං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා''ති?

''දුක්ඛං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – 'එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා'''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''රූපා…පෙ.… චක්ඛුවිඤ්ඤාණං නිච්චං වා අනිච්චං වා''ති?

''අනිච්චං, භන්තෙ''…පෙ.….

''චක්ඛුසම්ඵස්සො නිච්චො වා අනිච්චො වා''ති?

''අනිච්චො, භන්තෙ''…පෙ.….

''යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා''ති?

''අනිච්චං, භන්තෙ''…පෙ.….

''සොතං… ඝානං… ජිව්හා… කායො… මනො… ධම්මා… මනොවිඤ්ඤාණං… මනොසම්ඵස්සො… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා''ති?

''අනිච්චං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා''ති?

පටුන

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති…පෙ…. ජිව්හායපි නිබ්බින්දති, රසෙසුපි නිබ්බින්දති, ජිව්හාවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, ජිව්හාසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති, යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති…පෙ…. මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ධම්මෙසුපි නිබ්බින්දති, මනොවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, මනොසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, සබ්බුපාදානපරියාදානාය ධම්මො’’ති. දසමං.

අවිජ්ජාවග්ගො ඡට්ඨො.

තස්සුද්දානං –

අවිජ්ජා සංයොජනා ද්වෙ, ආසවෙන දුවෙ වුත්තා;
අනුසයා අපරෙ ද්වෙ, පරිඤ්ඤා ද්වෙ පරියාදින්නං;
වග්ගො තෙන පවුච්චතීති.

7. මිගජාලවග්ගො

1. පඨමමිගජාලසුත්තං

63. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො ආයස්මා මිගජාලො යෙන භගවා…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මිගජාලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘‘එකවිහාරී, එකවිහාරී’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, එකවිහාරී හොති, කිත්තාවතා ච පන සදුතියවිහාරී හොතී’’ති?

‘‘සන්ති ඛො, මිගජාල, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො උප්පජ්ජති නන්දී [නන්දි (සී. స్యా. කං. පී.)]. නන්දියා සති සාරාගො හොති; සාරාගෙ සති සංයොගො හොති. නන්දිසංයොජනසංයුත්තො ඛො, මිගජාල, භික්ඛු සදුතියවිහාරීති වුච්චති.

සන්ති…පෙ.… සන්ති ඛො, මිගජාල, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො උප්පජ්ජති නන්දී. නන්දියා සති සාරාගො හොති; සාරාගෙ සති සංයොගො හොති. නන්දිසංයොජනසංයුත්තො ඛො, මිගජාල, භික්ඛු සදුතියවිහාරීති වුච්චති. එවංවිහාරී ච, මිගජාල, භික්ඛු කිඤ්චාපි අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවති අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහස්සෙය්‍යකානි [මනුස්සරාහසෙය්‍යකානි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පටිසල්ලානසාරුප්පානි; අථ ඛො සදුතියවිහාරීති වුච්චති. තං කිස්ස හෙතු? තණ්හා හිස්ස දුතියා, සාස්ස අප්පහීනා. තස්මා සදුතියවිහාරී’’ති වුච්චති.

‘‘සන්ති ච ඛො, මිගජාල, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො නන්දී නිරුජ්ඣති. නන්දියා අසති සාරාගො න හොති; සාරාගෙ අසති සංයොගො න හොති. නන්දිසංයොජනවිසංයුත්තො ඛො, මිගජාල, භික්ඛු එකවිහාරීති වුච්චති…පෙ.… සන්ති ච ඛො, මිගජාල, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ.… සන්ති ච ඛො, මිගජාල, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො නන්දී නිරුජ්ඣති. නන්දියා අසති සාරාගො න හොති; සාරාගෙ අසති සංයොගො න හොති. නන්දිසංයොජනවිප්පයුත්තො ඛො, මිගජාල, භික්ඛු එකවිහාරීති වුච්චති. එවංවිහාරී ච, මිගජාල, භික්ඛු කිඤ්චාපි ගාමන්තෙ විහරති ආකිණ්ණො භික්ඛූහි භික්ඛුනීහි උපාසකෙහි උපාසිකාහි රාජූහි රාජමහාමත්තෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි. අථ ඛො එකවිහාරීති වුච්චති. තං කිස්ස හෙතු? තණ්හා හිස්ස දුතියා, සාස්ස පහීනා. තස්මා එකවිහාරීති වුච්චතී’’ති. පඨමං.

2. දුතියමිගජාලසුත්තං

64. අථ ඛො ආයස්මා මිගජාලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ.… එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මිගජාලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං දෙසෙතු, යමහං භගවතො ධම්මං සුත්වා එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරෙය්‍ය’’න්ති.

‘‘සන්ති ඛො, මිගජාල, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො උප්පජ්ජති නන්දී. නන්දිසමුදයා දුක්ඛසමුදයො, මිගජාලාති වදාමි…පෙ.… සන්ති ච ඛො, මිගජාල, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ.…

සන්ති ච ඛො, මිගජාල, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො උප්පජ්ජති නන්දී. නන්දිසමුදයා දුක්ඛසමුදයො, මිගජාලාති වදාමි.

‘‘සන්ති ච ඛො, මිගජාල, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො නන්දී නිරුජ්ඣති. නන්දිනිරොධා දුක්ඛනිරොධො, මිගජාලාති වදාමි...පෙ.... සන්ති ච ඛො, මිගජාල, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා ඉට්ඨා කන්තා...පෙ.... සන්ති ච ඛො, මිගජාල, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො නන්දී නිරුජ්ඣති. නන්දිනිරොධා දුක්ඛනිරොධො, මිගජාලාති වදාමී’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා මිගජාලො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො ආයස්මා මිගජාලො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා මිගජාලො අරහතං අහොසීති. දුතියං.

3. පඨමසමිද්ධිමාරපඤ්හාසුත්තං

65. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො ආයස්මා සමිද්ධි යෙන භගවා...පෙ.... භගවන්තං එතදවොච – ‘‘‘මාරො, මාරො’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, මාරො වා අස්ස මාරපඤ්ඤත්ති වා’’ති?

‘‘යත්ථ ඛො, සමිද්ධි, අත්ථි චක්ඛු, අත්ථි රූපා, අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, අත්ථි තත්ථ මාරො වා මාරපඤ්ඤත්ති වා. අත්ථි සොතං, අත්ථි සද්දා, අත්ථි සොතවිඤ්ඤාණං, අත්ථි සොතවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, අත්ථි තත්ථ මාරො වා මාරපඤ්ඤත්ති වා. අත්ථි ඝානං, අත්ථි ගන්ධා, අත්ථි ඝානවිඤ්ඤාණං, අත්ථි ඝානවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, අත්ථි තත්ථ මාරො වා මාරපඤ්ඤත්ති වා. අත්ථි ජිව්හා, අත්ථි රසා, අත්ථි ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, අත්ථි ජිව්හාවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, අත්ථි තත්ථ මාරො වා මාරපඤ්ඤත්ති වා. අත්ථි කායො, අත්ථි ඵොට්ඨබ්බා, අත්ථි කායවිඤ්ඤාණං, අත්ථි

කායවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, අත්ථි තත්ථ මාරො වා මාරපඤ්ඤත්ති වා. අත්ථි මනො, අත්ථි ධම්මා, අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං, අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, අත්ථි තත්ථ මාරො වා මාරපඤ්ඤත්ති වා.

‘‘යත්ථ ච ඛො, සමිද්ධි, නත්ථි චක්ඛු, නත්ථි රූපා, නත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, නත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, නත්ථි තත්ථ මාරො වා මාරපඤ්ඤත්ති වා. නත්ථි සොතං…පෙ…. නත්ථි ඝානං…පෙ…. නත්ථි ජිව්හා, නත්ථි රසා, නත්ථි ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, නත්ථි ජිව්හාවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, නත්ථි තත්ථ මාරො වා මාරපඤ්ඤත්ති වා. නත්ථි කායො…පෙ….. නත්ථි මනො, නත්ථි ධම්මා, නත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං, නත්ථි මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, නත්ථි තත්ථ මාරො වා මාරපඤ්ඤත්ති වා’’ති. තතියං.

4. සමිද්ධිසත්තපඤ්හාසුත්තං

66. ‘‘‘සත්තො, සත්තො’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, සත්තො වා අස්ස සත්තපඤ්ඤත්ති වා’’ති…පෙ….. චතුත්ථං.

5. සමිද්ධිදුක්ඛපඤ්හාසුත්තං

67. ‘‘‘දුක්ඛං, දුක්ඛ’න්ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, දුක්ඛං වා අස්ස දුක්ඛපඤ්ඤත්ති වා’’ති…පෙ….. පඤ්චමං.

6. සමිද්ධිලොකපඤ්හාසුත්තං

68. ‘‘‘ලොකො, ලොකො’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ලොකො වා අස්ස ලොකපඤ්ඤත්ති වා’’ති? යත්ථ ඛො, සමිද්ධි, අත්ථි චක්ඛු, අත්ථි රූපා, අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, අත්ථි තත්ථ ලොකො වා ලොකපඤ්ඤත්ති වාති…පෙ…. අත්ථි ජිව්හා…පෙ…. අත්ථි මනො, අත්ථි ධම්මා, අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං, අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, අත්ථි තත්ථ ලොකො වා ලොකපඤ්ඤත්ති වා.

‘‘යත්ථ ච ඛො, සමිද්ධි, නත්ථි චක්ඛු, නත්ථි රූපා, නත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, නත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, නත්ථි තත්ථ ලොකො වා ලොකපඤ්ඤත්ති වා…පෙ…. නත්ථි ජිව්හා…පෙ…. නත්ථි මනො, නත්ථි ධම්මා, නත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං, නත්ථි මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බා ධම්මා, නත්ථි තත්ථ ලොකො වා ලොකපඤ්ඤත්ති වා’’ති. ඡට්ඨං.

7. උපසෙනආසීවිසසුත්තං

69. එකං සමයං ආයස්මා ච සාරිපුත්තො ආයස්මා ච උපසෙනො රාජගහෙ විහරන්ති සීතවනෙ සප්පසොණ්ඩිකපබ්භාරෙ. තෙන ඛො පන

සමයෙන ආයස්මතො උපසෙනස්ස කායෙ ආසීවිසො පතිතො හොති. අථ ඛො ආයස්මා උපසෙනො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘එථ මෙ, ආවුසො, ඉමං කායං මඤ්චකං ආරොපෙත්වා බහිද්ධා නීහරථ. පුරායං කායො ඉධෙව විකිරති; සෙය්‍යථාපි භුසමුට්ඨී’’ති.

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං උපසෙනං එතදවොච – ‘‘න ඛො පන මයං පස්සාම ආයස්මතො උපසෙනස්ස කායස්ස වා අඤ්ඤථත්තං ඉන්ද්‍රියානං වා විපරිණාමං. අථ ච පනායස්මා උපසෙනො එවමාහ – ‘එථ මෙ, ආවුසො, ඉමං කායං මඤ්චකං ආරොපෙත්වා බහිද්ධා නීහරථ. පුරායං කායො ඉධෙව විකිරති; සෙය්‍යථාපි භුසමුට්ඨී’’’ති. ‘‘යස්ස නූන, ආවුසො සාරිපුත්ත, එවමස්ස – ‘අහං චක්ඛූති වා මම චක්ඛූති වා…පෙ…. අහං ජිව්හාති වා මම ජිව්හාති වා… අහං මනොති වා මම මනොති වා’. තස්ස, ආවුසො සාරිපුත්ත, සියා කායස්ස වා අඤ්ඤථත්තං ඉන්ද්‍රියානං වා විපරිණාමො. මය්හඤ්ච ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, න එවං හොති – ‘අහං චක්ඛූති වා මම චක්ඛූති වා…පෙ…. අහං ජිව්හාති වා මම ජිව්හාති වා…පෙ…. අහං මනොති වා මම මනොති වා’. තස්ස මය්හඤ්ච ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, කිං කායස්ස වා අඤ්ඤථත්තං භවිස්සති, ඉන්ද්‍රියානං වා විපරිණාමො’’ති!

‘‘තථා හි පනායස්මතො උපසෙනස්ස දීඝරත්තං අහඞ්කාරමමඞ්කාරමානානුසයො සුසමූහතො. තස්මා ආයස්මතො උපසෙනස්ස න එවං හොති – ‘අහං චක්ඛූති වා මම චක්ඛූති වා…පෙ…. අහං ජිව්හාති වා මම ජිව්හාති වා…පෙ…. අහං මනොති වා මම මනොති වා’’’ති. අථ ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො උපසෙනස්ස කායං මඤ්චකං ආරොපෙත්වා බහිද්ධා නීහරිංසු. අථ ඛො ආයස්මතො උපසෙනස්ස කායො තත්ථෙව විකිරි; සෙය්‍යථාපි භුසමුට්ඨීති. සත්තමං.

8. උපවාණසන්දිට්ඨිකසුත්තං

70. අථ ඛො ආයස්මා උපවාණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා උපවාණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘‘සන්දිට්ඨිකො ධම්මො, සන්දිට්ඨිකො ධම්මො’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, සන්දිට්ඨිකො ධම්මො හොති, අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’’ති?

‘‘ඉධ පන, උපවාණ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා රූපප්පටිසංවෙදී ච හොති රූපරාගප්පටිසංවෙදී ච. සන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං රූපෙසු රාගං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රූපෙසු රාගො’ති පජානාති. යං තං, උපවාණ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා රූපප්පටිසංවෙදී ච හොති රූපරාගප්පටිසංවෙදී ච. සන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං රූපෙසු රාගං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රූපෙසු රාගො’ති පජානාති. එවම්පි ඛො, උපවාණ, සන්දිට්ඨිකො ධම්මො හොති

අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී''ති…පෙ…..

''පුන චපරං, උපවාණ, භික්ඛු ජිව්හාය රසං සායිත්වා රසප්පටිසංවෙදී ච හොති රසරාගප්පටිසංවෙදී ච. සන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං රසෙසු රාගං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රසෙසු රාගො'ති පජානාති. යං තං, උපවාණ, භික්ඛු ජිව්හාය රසං සායිත්වා රසප්පටිසංවෙදී ච හොති රසරාගප්පටිසංවෙදී ච. සන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං රසෙසු රාගං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රසෙසු රාගො'ති පජානාති. එවම්පි ඛො, උපවාණ, සන්දිට්ඨිකො ධම්මො හොති අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී''ති…පෙ…..

''පුන චපරං, උපවාණ, භික්ඛු මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය ධම්මප්පටිසංවෙදී ච හොති ධම්මරාගප්පටිසංවෙදී ච. සන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු රාගං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු රාගො'ති පජානාති. යං තං, උපවාණ, භික්ඛු මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය ධම්මප්පටිසංවෙදී ච හොති ධම්මරාගප්පටිසංවෙදී ච. සන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු රාගං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු රාගො'ති පජානාති. එවම්පි ඛො, උපවාණ, සන්දිට්ඨිකො ධම්මො හොති…පෙ…. පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී''ති…පෙ…..

''ඉධ පන, උපවාණ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා රූපප්පටිසංවෙදී ච හොති, නො ච රූපරාගප්පටිසංවෙදී. අසන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං රූපෙසු රාගං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රූපෙසු රාගො'ති පජානාති. යං තං, උපවාණ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා රූපප්පටිසංවෙදීහි ඛො හොති, නො ච රූපරාගප්පටිසංවෙදී. අසන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං රූපෙසු රාගං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රූපෙසු රාගො'ති පජානාති. එවම්පි ඛො, උපවාණ, සන්දිට්ඨිකො ධම්මො හොති, අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී''ති…පෙ…..

''පුන චපරං, උපවාණ, භික්ඛු ජිව්හාය රසං සායිත්වා රසප්පටිසංවෙදීහි ඛො හොති, නො ච රසරාගප්පටිසංවෙදී. අසන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං රසෙසු රාගං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රසෙසු රාගො'ති පජානාති…පෙ…..

''පුන චපරං, උපවාණ, භික්ඛු මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය ධම්මප්පටිසංවෙදීහි ඛො හොති, නො ච ධම්මරාගප්පටිසංවෙදී. අසන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු රාගං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු රාගො'ති පජානාති. යං තං, උපවාණ, භික්ඛු මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය ධම්මප්පටිසංවෙදීහි ඛො හොති, නො ච ධම්මරාගප්පටිසංවෙදී. අසන්තඤ්ච අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු රාගං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු රාගො'ති පජානාති. එවම්පි ඛො, උපවාණ, සන්දිට්ඨිකො ධම්මො හොති, අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී''ති. අට්ඨමං.

9. පඨමඡඵස්සායතනසුත්තං

71. ''යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං නප්පජානාති. අවුසිතං තෙන බ්‍රහ්මචරියං, ආරකා සො ඉමස්මා ධම්මවිනයා''ති.

එවං වුත්තෙ, අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''එත්ථාහං, භන්තෙ, අනස්සසං [අනස්සසිං (සී.), අනස්සාසං (ස්‍යා. කං.), අනස්සාසිං (පී.)]. අහඤ්හි, භන්තෙ, ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං නප්පජානාමී''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, භික්ඛු, චක්ඛුං 'එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා'ති සමනුපස්සසී''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''සාධු, භික්ඛු, එත්ථ ච තෙ, භික්ඛු, චක්ඛු 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං භවිස්සති. එසෙවන්තො දුක්ඛස්ස...පෙ.... ජිව්හං 'එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා'ති සමනුපස්සසී''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''සාධු, භික්ඛු, එත්ථ ච තෙ, භික්ඛු, ජිව්හා 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං භවිස්සති. එසෙවන්තො දුක්ඛස්ස...පෙ.... මනං 'එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා'ති සමනුපස්සසී''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''සාධු, භික්ඛු, එත්ථ ච තෙ, භික්ඛු, මනො 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං භවිස්සති. එසෙවන්තො දුක්ඛස්සා''ති. නවමං.

10. දුතියඡඵස්සායතනසුත්තං

72. ''යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං නප්පජානාති. අවුසිතං තෙන බ්‍රහ්මචරියං, ආරකා සො ඉමස්මා ධම්මවිනයා''ති.

එවං වුත්තෙ, අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''එත්ථාහං, භන්තෙ, අනස්සසං පනස්සසං. අහඤ්හි, භන්තෙ, ඡන්නං ඵස්සායතනානං

සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං නප්පජානාමී''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, භික්ඛු, චක්ඛුං 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති සමනුපස්සසී''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''සාධු, භික්ඛු, එත්ථ ච තෙ, භික්ඛු, චක්ඛු 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං භවිස්සති. එවං තෙ එතං පඨමං ඵස්සායතනං පහීනං භවිස්සති ආයතිං අපුනබ්භවාය...පෙ.....

''ජිව්හං 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති සමනුපස්සසී''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''සාධු, භික්ඛු, එත්ථ ච තෙ, භික්ඛු, ජිව්හා 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං භවිස්සති. එවං තෙ එතං චතුත්ථං ඵස්සායතනං පහීනං භවිස්සති ආයතිං අපුනබ්භවාය...පෙ.....

''මනං 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති සමනුපස්සසී''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''සාධු, භික්ඛු, එත්ථ ච තෙ, භික්ඛු, මනො 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං භවිස්සති. එවං තෙ එතං ඡට්ඨං ඵස්සායතනං පහීනං භවිස්සති ආයතිං අපුනබ්භවායා''ති. දසමං.

11. තතියඡඵස්සායතනසුත්තං

73. ''යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං නප්පජානාති. අවුසිතං තෙන බ්‍රහ්මචරියං, ආරකා සො ඉමස්මා ධම්මවිනයා''ති.

එවං වුත්තෙ, අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''එත්ථාහං, භන්තෙ, අනස්සසං පනස්සසං. අහඤ්හි, භන්තෙ, ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං නප්පජානාමී''ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, භික්ඛු, චක්ඛු නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘සොතං... ඝානං... ජිව්හා... කායො... මනො නිච්චො වා අනිච්චො වා’’ති?

‘‘අනිච්චො, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘එවං පස්සං, භික්ඛු, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, සොතස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ඝානස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ජිව්හායපි නිබ්බින්දති, කායස්මිම්පි නිබ්බින්දති, මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. එකාදසමං.

මිගජාලවග්ගො සත්තමො.

තස්සුද්දානං –

මිගජාලෙන ද්වෙ වුත්තා, චත්තාරො ච සමිද්ධිනා;
උපසෙනො උපවාණො, ඡඵස්සායතනිකා තයොති.

8. ගිලානවග්ගො

1. පඨමගිලානසුත්තං

74. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අමුකස්මිං, භන්තෙ, විහාරෙ අඤ්ඤතරො භික්ඛු නවො අප්පඤ්ඤාතො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. සාධු, භන්තෙ, භගවා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති.

අථ ඛො භගවා නවවාදඤ්ච සුත්වා ගිලානවාදඤ්ච, ‘‘අප්පඤ්ඤාතො භික්ඛූ’’ති ඉති විදිත්වා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන මඤ්චකෙ සමධොසි [සමඤ්චොසි (සී.), සමතෙසි (ස්‍යා. කං.), සමඤ්චොපි (පී.)]. අථ ඛො භගවා තං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘අලං, භික්ඛු, මා ත්වං මඤ්චකෙ සමධොසි. සන්තිමානි ආසනානි පඤ්ඤත්තානි, තත්ථාහං නිසීදිස්සාමී’’ති. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො භගවා තං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘කච්චි තෙ, භික්ඛු, ඛමනීයං, කච්චි යාපනීයං, කච්චි දුක්ඛා වෙදනා පටික්කමන්ති නො අභික්කමන්ති, පටික්කමොසානං පඤ්ඤායති නො අභික්කමො’’ති?

‘‘න මෙ, භන්තෙ, ඛමනීයං, න යාපනීයං, බාළ්හා මෙ දුක්ඛා වෙදනා අභික්කමන්ති නො පටික්කමන්ති, අභික්කමොසානං පඤ්ඤායති නො පටික්කමො’’ති.

‘‘කච්චි තෙ, භික්ඛු, න කිඤ්චි කුක්කුච්චං, න කොචි විප්පටිසාරො’’ති?

‘‘තග්ඝ මෙ, භන්තෙ, අනප්පකං කුක්කුච්චං, අනප්පකො විප්පටිසාරො’’ති.

‘‘කච්චි පන තං [ත්වං (සී.), තෙ (ස්‍යා. කං. ක.)], භික්ඛු, අත්තා සීලතො උපවදතී’’ති?

‘‘න ඛො මං, භන්තෙ, අත්තා සීලතො උපවදතී’’ති [නො හෙතං භන්තෙ (පී. ක.)].

‘‘නො චෙ කිර තෙ, භික්ඛු, අත්තා සීලතො උපවදති, අථ කිඤ්ච [අථ කිස්මිඤ්ච (සී.), අථ භික්ඛු කිස්මිඤ්ච (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] තෙ කුක්කුච්චං කො ච විප්පටිසාරො’’ති?

‘‘න ඛ්වාහං, භන්තෙ, සීලවිසුද්ධත්ථං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමී’’ති.

‘‘නො චෙ කිර ත්වං, භික්ඛු, සීලවිසුද්ධත්ථං මයා ධම්මං දෙසිතං ආජානාසි, අථ කිමත්ථං චරහි ත්වං, භික්ඛු, මයා ධම්මං දෙසිතං ආජානාසී’’ති?

‘‘රාගවිරාගත්ථං ඛ්වාහං, භන්තෙ, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමී’’ති.

‘‘සාධු සාධු, භික්ඛු! සාධු ඛො ත්වං, භික්ඛු, රාගවිරාගත්ථං මයා ධම්මං දෙසිතං ආජානාසි. රාගවිරාගත්ථො හි, භික්ඛු, මයා ධම්මො දෙසිතො. තං කිං මඤ්ඤසි භික්ඛු, චක්ඛු නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං…පෙ…. සොතං… ඝානං… ජිව්හා… කායො… මනො නිච්චො වා අනිච්චො වා’’ති?

‘‘අනිච්චො, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘එවං පස්සං, භික්ඛු, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, සොතස්මිම්පි නිබ්බින්දති…පෙ…. මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො සො භික්ඛු භගවතො භාසිතං අභිනන්දි. ඉමස්මිඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං භඤ්ඤමානෙ තස්ස භික්ඛුනො විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්ම’’න්ති. පඨමං.

2. දුතියගිලානසුත්තං

75. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු…පෙ…. භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අමුකස්මිං, භන්තෙ, විහාරෙ අඤ්ඤතරො භික්ඛු නවො අප්පඤ්ඤාතො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. සාධු, භන්තෙ, භගවා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති.

අථ ඛො භගවා නවවාදඤ්ච සුත්වා ගිලානවාදඤ්ච, ‘‘අප්පඤ්ඤාතො භික්ඛූ’’ති ඉති විදිත්වා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන මඤ්චකෙ සමධොසි. අථ ඛො භගවා තං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘අලං, භික්ඛු, මා ත්වං මඤ්චකෙ සමධොසි. සන්තිමානි ආසනානි පඤ්ඤත්තානි, තත්ථාහං නිසීදිස්සාමී’’ති. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො භගවා තං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘කච්චි තෙ, භික්ඛු, ඛමනීයං, කච්චි යාපනීයං, කච්චි දුක්ඛා වෙදනා පටික්කමන්ති නො අභික්කමන්ති, පටික්කමොසානං පඤ්ඤායති නො අභික්කමො’’ති?

‘‘න මෙ, භන්තෙ, ඛමනීයං, න යාපනීයං…පෙ.… න ඛො මං [මෙ (සබ්බත්ථ)], භන්තෙ, අත්තා සීලතො උපවදතී’’ති.

‘‘නො චෙ කිර තෙ, භික්ඛු, අත්තා සීලතො උපවදති, අථ කිඤ්ච තෙ කුක්කුච්චං කො ච විප්පටිසාරො’’ති?

‘‘න ඛ්වාහං, භන්තෙ, සීලවිසුද්ධත්ථං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමී’’ති.

‘‘නො චෙ කිර ත්වං, භික්ඛු, සීලවිසුද්ධත්ථං මයා ධම්මං දෙසිතං ආජානාසි, අථ කිමත්ථං චරහි ත්වං, භික්ඛු, මයා ධම්මං දෙසිතං ආජානාසී’’ති?

‘‘අනුපාදාපරිනිබ්බානත්ථං ඛ්වාහං, භන්තෙ, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමී’’ති.

‘‘සාධු සාධු, භික්ඛු! සාධු ඛො ත්වං, භික්ඛු, අනුපාදාපරිනිබ්බානත්ථං මයා ධම්මං දෙසිතං ආජානාසි. අනුපාදාපරිනිබ්බානත්ථො හි, භික්ඛු, මයා ධම්මො දෙසිතො.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, භික්ඛු, චක්ඛු නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං…පෙ.… සොතං… ඝානං… ජිව්හා… කායො… මනො… මනොවිඤ්ඤාණං… මනොසම්ඵස්සො… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘එවං පස්සං, භික්ඛු, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති…පෙ.… මනස්මිම්පි… මනොවිඤ්ඤාණෙපි… මනොසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො සො භික්ඛු භගවතො භාසිතං අභිනන්දි. ඉමස්මිඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං භඤ්ඤමානෙ තස්ස භික්ඛුස්ස අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චීති [විමුච්චතීති (සබ්බත්ථ)]. දුතියං.

3. රාධඅනිච්චසුත්තං

76. අථ ඛො ආයස්මා රාධො…පෙ.… එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා රාධො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං දෙසෙතු, යමහං භගවතො ධම්මං සුත්වා එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරෙය්‍ය’’න්ති. ‘‘යං ඛො, රාධ, අනිච්චං තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. කිඤ්ච, රාධ, අනිච්චං තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො? චක්ඛු අනිච්චං, රූපා අනිච්චා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං… චක්ඛුසම්ඵස්සො… යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චං. තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො…පෙ.… ජිව්හා… කායො… මනො අනිච්චො. තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. ධම්මා… මනොවිඤ්ඤාණං… මනොසම්ඵස්සො… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චං. තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යං ඛො, රාධ, අනිච්චං තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො’’ති. තතියං.

4. රාධදුක්ඛසුත්තං

77. ‘‘යං ඛො, රාධ, දුක්ඛං තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. කිඤ්ච, රාධ, දුක්ඛං? චක්ඛු ඛො, රාධ, දුක්ඛං. තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. රූපා… චක්ඛුවිඤ්ඤාණං… චක්ඛුසම්ඵස්සො… යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්ස…පෙ.… අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛං. තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො…පෙ.… මනො දුක්ඛො… ධම්මා… මනොවිඤ්ඤාණං… මනොසම්ඵස්සො… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං

වා තම්පි දුක්ඛං. තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යං ඛො, රාධ, දුක්ඛං තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො’’ති. චතුත්ථං.

5. රාධඅනත්තසුත්තං

78. ‘‘යො ඛො, රාධ, අනත්තා තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. කො ච, රාධ, අනත්තා? චක්ඛු ඛො, රාධ, අනත්තා. තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. රූපා... චක්ඛුවිඤ්ඤාණං... චක්ඛුසම්ඵස්සො... යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා...පෙ.... මනො අනත්තා... ධම්මා... මනොවිඤ්ඤාණං... මනොසම්ඵස්සො... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනත්තා. තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යො ඛො, රාධ, අනත්තා තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො’’ති. පඤ්චමං.

6. පඨමඅවිජ්ජාපහානසුත්තං

79. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අත්ථි නු ඛො, භන්තෙ, එකො ධම්මො යස්ස පහානා භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති?

‘‘අත්ථි ඛො, භික්ඛු, එකො ධම්මො යස්ස පහානා භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, එකො ධම්මො යස්ස පහානා භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති?

‘‘අවිජ්ජා ඛො, භික්ඛු, එකො ධම්මො යස්ස පහානා භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති.

‘‘කථං පන, භන්තෙ, ජානතො, කථං පස්සතො භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති?

‘‘චක්ඛුං ඛො, භික්ඛු, අනිච්චතො ජානතො පස්සතො භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජති. රූපෙ... චක්ඛුවිඤ්ඤාණං... චක්ඛුසම්ඵස්සං... යම්පිදං, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චතො ජානතො පස්සතො භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජති...පෙ.... මනං අනිච්චතො ජානතො පස්සතො භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජති. ධම්මෙ... මනොවිඤ්ඤාණං... මනොසම්ඵස්සං... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චතො ජානතො පස්සතො භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජති. එවං ඛො, භික්ඛු, ජානතො එවං පස්සතො භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති. ඡට්ඨං.

7. දුතියඅවිජ්ජාපහානසුත්තං

80. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු...පෙ.... එතදවොච – ‘‘අත්ථි නු ඛො, භන්තෙ, එකො ධම්මො යස්ස පහානා භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති?

‘‘අත්ථි ඛො, භික්ඛු, එකො ධම්මො යස්ස පහානා භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, එකො ධම්මො යස්ස පහානා භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති?

‘‘අවිජ්ජා ඛො, භික්ඛු, එකො ධම්මො යස්ස පහානා භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති.

‘‘කථං පන, භන්තෙ, ජානතො, කථං පස්සතො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති?

‘‘ඉධ, භික්ඛු, භික්ඛුනො සුතං හොති – ‘සබ්බෙ ධම්මා නාලං අභිනිවෙසායා’ති. එවඤ්චෙතං, භික්ඛු, භික්ඛුනො සුතං හොති – ‘සබ්බෙ ධම්මා නාලං අභිනිවෙසායා’ති. සො සබ්බං ධම්මං අභිජානාති, සබ්බං ධම්මං අභිඤ්ඤාය සබ්බං ධම්මං පරිජානාති, සබ්බං ධම්මං පරිඤ්ඤාය සබ්බනිමිත්තානි අඤ්ඤතො පස්සති, චක්ඛුං අඤ්ඤතො පස්සති, රූපෙ... චක්ඛුවිඤ්ඤාණං... චක්ඛුසම්ඵස්සං... යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අඤ්ඤතො පස්සති...පෙ.... මනං අඤ්ඤතො පස්සති, ධම්මෙ... මනොවිඤ්ඤාණං... මනොසම්ඵස්සං... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අඤ්ඤතො පස්සති. එවං ඛො, භික්ඛු, ජානතො එවං පස්සතො භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජතී’’ති. සත්තමං.

8. සම්බහුලභික්ඛුසුත්තං

81. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ඉධ නො, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා අම්හෙ එවං පුච්ඡන්ති – ‘කිමත්ථියං, ආවුසො, සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’ති? එවං පුට්ඨා මයං, භන්තෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං බ්‍යාකරොම – ‘දුක්ඛස්ස ඛො, ආවුසො, පරිඤ්ඤත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’ති. කච්චි මයං, භන්තෙ, එවං පුට්ඨා එවං බ්‍යාකරමානා වුත්තවාදිනො චෙව භගවතො හොම, න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛාම, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොම, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡතී’’ති?

‘‘තග්ඝ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං පුට්ඨා එවං බ්‍යාකරමානා වුත්තවාදිනො චෙව මෙ හොථ, න ච මං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛථ, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොථ, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡති. දුක්ඛස්ස හි, භික්ඛවෙ, පරිඤ්ඤත්ථං මයි බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. සචෙ පන වො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘කතමං පන තං, ආවුසො, දුක්ඛං, යස්ස පරිඤ්ඤාය සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’ති? එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාථ – ‘චක්ඛු ඛො, ආවුසො, දුක්ඛං, තස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. රූපා...පෙ.... යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛං. තස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති...පෙ.... මනො දුක්ඛො...පෙ.... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛං. තස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. ඉදං ඛො තං, ආවුසො, දුක්ඛං, තස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’ති. එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාථා’’ති. අට්ඨමං.

9. ලොකපඤ්හාසුත්තං

82. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච –

‘‘‘ලොකො, ලොකො’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ලොකොති වුච්චතී’’ති? ‘‘‘ලුජ්ජතී’ති ඛො, භික්ඛු, තස්මා ලොකොති වුච්චති. කිඤ්ච ලුජ්ජති? චක්ඛු ඛො, භික්ඛු, ලුජ්ජති. රූපා ලුජ්ජන්ති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ලුජ්ජති, චක්ඛුසම්ඵස්සො ලුජ්ජති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි ලුජ්ජති...පෙ.... ජිව්හා ලුජ්ජති...පෙ.... මනො ලුජ්ජති, ධම්මා ලුජ්ජන්ති, මනොවිඤ්ඤාණං ලුජ්ජති, මනොසම්ඵස්සො ලුජ්ජති, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි ලුජ්ජති. ලුජ්ජතීති ඛො, භික්ඛු, තස්මා ලොකොති වුච්චතී’’ති. නවමං.

10. ඵග්ගුනපඤ්හාසුත්තං

83. අථ ඛො ආයස්මා ඵග්ගුනො...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ඵග්ගුනො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘අත්ථි නු ඛො, භන්තෙ, තං චක්ඛු, යෙන චක්ඛුනා අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය...පෙ.... අත්ථි නු ඛො, භන්තෙ, සා ජිව්හා, යාය ජිව්හාය අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ

ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය...පෙ.... අත්ථි නු ඛො සො, භන්තෙ, මනො, යෙන මනෙන අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍යා''ති?

''නත්ථි ඛො තං, එග්ගුන, චක්ඛු, යෙන චක්ඛුනා අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය ...පෙ.... නත්ථි ඛො සා, එග්ගුන, ජිව්හා, යාය ජිව්හාය අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය...පෙ.... නත්ථි ඛො සො, එග්ගුන, මනො, යෙන මනෙන අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍යා''ති. දසමං.

ගිලානවග්ගො අට්ඨමො.

තස්සුද්දානං –

ගිලානෙන දුවෙ වුත්තා, රාධෙන අපරෙ තයො;
අවිජ්ජාය ච ද්වෙ වුත්තා, භික්ඛු ලොකො ච එග්ගුනොති.

9. ඡන්නවග්ගො

1. පලොකධම්මසුත්තං

84. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච –

'''ලොකො, ලොකො'ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ලොකොති වුච්චතී''ති? ''යං ඛො, ආනන්ද, පලොකධම්මං, අයං වුච්චති අරියස්ස විනයෙ ලොකො. කිඤ්ච, ආනන්ද, පලොකධම්මං? චක්ඛු ඛො, ආනන්ද, පලොකධම්මං, රූපා පලොකධම්මා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං පලොකධම්මං, චක්ඛුසම්ඵස්සො පලොකධම්මො, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා...පෙ.... තම්පි පලොකධම්මං...පෙ.... ජිව්හා පලොකධම්මා, රසා පලොකධම්මා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං පලොකධම්මං, ජිව්හාසම්ඵස්සො පලොකධම්මො, යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා...පෙ.... තම්පි පලොකධම්මං...පෙ.... මනො පලොකධම්මො, ධම්මා පලොකධම්මා, මනොවිඤ්ඤාණං පලොකධම්මං, මනොසම්ඵස්සො පලොකධම්මො, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං

පටුන

වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි පලොකධම්මං. යං ඛො, ආනන්ද, පලොකධම්මං, අයං වුච්චති අරියස්ස විනයෙ ලොකො’’ති. පඨමං.

2. සුඤ්ඤතලොකසුත්තං

85. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො…පෙ.… භගවන්තං එතදවොච – ‘‘‘සුඤ්ඤො ලොකො, සුඤ්ඤො ලොකො’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, සුඤ්ඤො ලොකොති වුච්චතී’’ති? ‘‘යස්මා ච ඛො, ආනන්ද, සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා තස්මා සුඤ්ඤො ලොකොති වුච්චති. කිඤ්ච, ආනන්ද, සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා? චක්ඛු ඛො, ආනන්ද, සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා. රූපා සුඤ්ඤා අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා, චක්ඛුසම්ඵස්සො සුඤ්ඤො අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා…පෙ.… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා. යස්මා ච ඛො, ආනන්ද, සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා, තස්මා සුඤ්ඤො ලොකොති වුච්චතී’’ති. දුතියං.

3. සංඛිත්තධම්මසුත්තං

86. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං දෙසෙතු, යමහං භගවතො ධම්මං සුත්වා එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරෙය්‍ය’’න්ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ආනන්ද, චක්ඛු නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘රූපා නිච්චා වා අනිච්චා වා’’ති?

‘‘අනිච්චා, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘චක්ඛුවිඤ්ඤාණං…පෙ.… යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘ජිව්හා නිච්චා වා අනිච්චා වා’’ති?

‘‘අනිච්චා, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘ජිව්හාවිඤ්ඤාණං… ජිව්හාසම්ඵස්සො…පෙ.… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘එවං පස්සං, ආනන්ද, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති…පෙ.… චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති…පෙ.… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. තතියං.

4. ඡන්නසුත්තං

87. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ච සාරිපුත්තො ආයස්මා ච මහාචුන්දො ආයස්මා ච ඡන්නො ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ විහරන්ති. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ඡන්නො ආබාධිකො හොති දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා

වුට්ඨිතො යෙනායස්මා මහාචුන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාචුන්දං එතදවොච – ‘‘ආයාමාවුසො චුන්ද, යෙනායස්මා ඡන්නො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම ගිලානපුච්ඡකා’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො ආයස්මා මහාචුන්දො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසි.

අථ ඛො ආයස්මා ච සාරිපුත්තො ආයස්මා ච මහාචුන්දො යෙනායස්මා ඡන්නො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදිංසු. නිසජ්ජ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං ඡන්නං එතදවොච – ‘‘කච්චි තෙ, ආවුසො ඡන්න, ඛමනීයං, කච්චි යාපනීයං, කච්චි දුක්ඛා වෙදනා පටික්කමන්ති නො අභික්කමන්ති, පටික්කමොසානං පඤ්ඤායති නො අභික්කමො’’ති?

‘‘න මෙ, ආවුසො සාරිපුත්ත, ඛමනීයං න යාපනීයං, බාළ්හා මෙ දුක්ඛා වෙදනා අභික්කමන්ති නො පටික්කමන්ති, අභික්කමොසානං පඤ්ඤායති නො පටික්කමො. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, බලවා පුරිසො තිණ්හෙන සිඛරෙන [ඛග්ගෙන (ක.)] මුද්ධනි [මුද්ධානං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අභිමත්ථෙය්‍ය [අභිමන්ථෙය්‍ය (සී.)]; එවමෙව ඛො, ආවුසො, අධිමත්තා වාතා මුද්ධනි [මුද්ධානං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ඌහනන්ති [උපහනන්ති (සී. ස්‍යා. කං. පී. ක.), උහනන්ති (ක.)]. න මෙ, ආවුසො, ඛමනීයං, න යාපනීයං...පෙ.... නො පටික්කමො. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, බලවා පුරිසො දළ්හෙන වරත්තක්ඛණ්ඩෙන සීසෙ සීසවෙඨං දදෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, ආවුසො, අධිමත්තා සීසෙ සීසවෙදනා. න මෙ, ආවුසො, ඛමනීයං, න යාපනීයං...පෙ.... නො පටික්කමො. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, දක්ඛො ගොඝාතකො වා ගොඝාතකන්තෙවාසී වා තිණ්හෙන ගොවිකන්තනෙන කුච්ඡිං පරිකන්තෙය්‍ය; එවමෙව ඛො අධිමත්තා වාතා කුච්ඡිං පරිකන්තන්ති. න මෙ, ආවුසො, ඛමනීයං, න යාපනීයං...පෙ.... නො පටික්කමො. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, ද්වෙ බලවන්තො පුරිසා දුබ්බලතරං පුරිසං නානාබාහාසු ගහෙත්වා අඞ්ගාරකාසුයා සන්තාපෙය්‍යුං සම්පරිතාපෙය්‍යුං; එවමෙව ඛො, ආවුසො, අධිමත්තො කායස්මිං ඩාහො. න මෙ, ආවුසො, ඛමනීයං, න යාපනීයං, බාළ්හා මෙ දුක්ඛා වෙදනා අභික්කමන්ති නො පටික්කමන්ති, අභික්කමොසානං පඤ්ඤායති නො පටික්කමො. සත්ථං, ආවුසො සාරිපුත්ත, ආහරිස්සාමි, නාවකඞ්ඛාමි [නාපි කඞ්ඛාමි (ක.)] ජීවිත’’න්ති.

‘‘මා ආයස්මා ඡන්නො සත්ථං ආහරෙසි. යාපෙතායස්මා ඡන්නො, යාපෙන්තං මයං ආයස්මන්තං ඡන්නං ඉච්ඡාම. සචෙ ආයස්මතො ඡන්නස්ස නත්ථි සප්පායානි භොජනානි, අහං ආයස්මතො ඡන්නස්ස සප්පායානි භොජනානි පරියෙසිස්සාමි. සචෙ ආයස්මතො ඡන්නස්ස නත්ථි සප්පායානි භෙසජ්ජානි, අහං ආයස්මතො ඡන්නස්ස සප්පායානි භෙසජ්ජානි පරියෙසිස්සාමි. සචෙ ආයස්මතො ඡන්නස්ස නත්ථි පතිරූපා උපට්ඨාකා, අහං ආයස්මන්තං ඡන්නං උපට්ඨහිස්සාමි. මා ආයස්මා ඡන්නො සත්ථං

ආහරෙසි. යාපෙතායස්මා ඡන්නො, යාපෙන්තං මයං ආයස්මන්තං ඡන්නං ඉච්ඡාමා’’ති.

‘‘න මෙ, ආවුසො සාරිපුත්ත, නත්ථි සප්පායානි භොජනානි; අත්ථි මෙ සප්පායානි භොජනානි. නපි මෙ නත්ථි සප්පායානි භෙසජ්ජානි; අත්ථි මෙ සප්පායානි භෙසජ්ජානි. නපි මෙ නත්ථි පතිරූපා උපට්ඨාකා; අත්ථි මෙ පතිරූපා උපට්ඨාකා. අපි ච මෙ, ආවුසො, සත්ථා පරිචිණ්ණො දීඝරත්තං මනාපෙනෙව, නො අමනාපෙන. එතඤ්හි, ආවුසො, සාවකස්ස පතිරූපං යං සත්ථාරං පරිචරෙය්‍ය මනාපෙනෙව, නො අමනාපෙන. ‘අනුපවජ්ජං [තං අනුපවජ්ජං (බහූසු)] ඡන්නො භික්ඛු සත්ථං ආහරිස්සතී’ති – එවමෙතං, ආවුසො සාරිපුත්ත, ධාරෙහී’’ති.

‘‘පුච්ඡෙය්‍යාම මයං ආයස්මන්තං ඡන්නං කඤ්චිදෙව [කිඤ්චිදෙව (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] දෙසං, සචෙ ආයස්මා ඡන්නො ඔකාසං කරොති පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණායා’’ති. ‘‘පුච්ඡාවුසො සාරිපුත්ත, සුත්වා වෙදිස්සාමා’’ති.

‘‘චක්ඛුං, ආවුසො ඡන්න, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සසි…පෙ…. ජිව්හං, ආවුසො ඡන්න, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සසි…පෙ…. මනං, ආවුසො ඡන්න, මනොවිඤ්ඤාණං මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සසී’’ති?

‘‘චක්ඛුං, ආවුසො සාරිපුත්ත, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සාමි…පෙ…. ජිව්හං, ආවුසො සාරිපුත්ත, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සාමි…පෙ…. මනං, ආවුසො සාරිපුත්ත, මනොවිඤ්ඤාණං මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සාමී’’ති.

‘‘චක්ඛුස්මිං, ආවුසො ඡන්න, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු කිං දිස්වා කිං අභිඤ්ඤාය චක්ඛුං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සසි… ජිව්හාය, ආවුසො ඡන්න, ජිව්හාවිඤ්ඤාණෙ ජිව්හාවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු කිං දිස්වා කිං අභිඤ්ඤාය ජිව්හං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සසි… මනස්මිං, ආවුසො ඡන්න, මනොවිඤ්ඤාණෙ මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු කිං දිස්වා කිං

අභිඤ්ඤාය මනං මනොවිඤ්ඤාණං මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සසී’’ති?

‘‘චක්ඛුස්මිං, ආවුසො සාරිපුත්ත, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු නිරොධං දිස්වා නිරොධං අභිඤ්ඤාය චක්ඛුං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං චක්ඛුවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සාමි…පෙ…. ජිව්හාය, ආවුසො සාරිපුත්ත, ජිව්හාවිඤ්ඤාණෙ ජිව්හාවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු නිරොධං දිස්වා නිරොධං අභිඤ්ඤාය ජිව්හං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සාමි…පෙ…. මනස්මිං, ආවුසො සාරිපුත්ත, මනොවිඤ්ඤාණෙ මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු නිරොධං දිස්වා නිරොධං අභිඤ්ඤාය මනං මනොවිඤ්ඤාණං මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සාමී’’ති.

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා මහාචුන්දො ආයස්මන්තං ඡන්නං එතදවොච – ‘‘තස්මාතිහ, ආවුසො ඡන්න, ඉදම්පි තස්ස භගවතො සාසනං නිච්චකප්පං සාධුකං මනසි කාතබ්බං – ‘නිස්සිතස්ස චලිතං, අනිස්සිතස්ස චලිතං නත්ථි. චලිතෙ අසති පස්සද්ධි හොති. පස්සද්ධියා සති නති න හොති. නතියා අසති ආගතිගති න හොති. ආගතිගතියා අසති චුතූපපාතො න හොති. චුතූපපාතෙ අසති නෙවිධ න හුරං න උභයමන්තරෙන. එසෙවන්තො දුක්ඛස්සා’’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා ච සාරිපුත්තො ආයස්මා ච මහාචුන්දො ආයස්මන්තං ඡන්නං ඉමිනා ඔවාදෙන ඔවදිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිංසු. අථ ඛො ආයස්මා ඡන්නො අචිරපක්කන්තෙසු තෙසු ආයස්මන්තෙසු සත්ථං ආහරෙසි.

අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ආයස්මතා, භන්තෙ, ඡන්නෙන සත්ථං ආහරිතං. තස්ස කා ගති කො අභිසම්පරායො’’ති? ‘‘නනු තෙ, සාරිපුත්ත, ඡන්නෙන භික්ඛුනා සම්මුඛායෙව අනුපවජ්ජතා බ්‍යාකතා’’ති? ‘‘අත්ථි, භන්තෙ, පුබ්බවිජ්ජනං [පුබ්බවිචිරං (සී.), පුබ්බවිජ්ඣනං (පී.), පුබ්බජිරං (ම. නි. 3.394)] නාම වජ්ජිගාමො. තත්ථායස්මතො ඡන්නස්ස මිත්තකුලානි සුහජ්ජකුලානි උපවජ්ජකුලානී’’ති. ‘‘හොන්ති හෙතෙ, සාරිපුත්ත, ඡන්නස්ස භික්ඛුනො මිත්තකුලානි සුහජ්ජකුලානි උපවජ්ජකුලානි. න ඛො පනාහං, සාරිපුත්ත, එත්තාවතා සඋපවජ්ජොති වදාමි. යො ඛො, සාරිපුත්ත, තඤ්ච කායං නික්ඛිපති, අඤ්ඤඤ්ච කායං උපාදියති, තමහං සඋපවජ්ජොති වදාමි. තං ඡන්නස්ස

භික්ඛුනො නත්ථි. ‘අනුපවජ්ජං ඡන්නෙන භික්ඛුනා සත්ථං ආහරිත’න්ති – එවමෙතං, සාරිපුත්ත, ධාරෙහී’’ති. චතුත්ථං.

5. පුණ්ණසුත්තං

88. අථ [සාවත්ථිනිදානං. අථ (?) ම. නි. 3.395 පස්සිතබ්බං] ඛො ආයස්මා පුණ්ණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා…පෙ.… එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා පුණ්ණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං දෙසෙතු, යමහං භගවතො ධම්මං සුත්වා එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරෙය්‍ය’’න්ති.

‘‘සන්ති ඛො, පුණ්ණ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො උප්පජ්ජති නන්දී. ‘නන්දිසමුදයා දුක්ඛසමුදයො, පුණ්ණා’ති වදාමි…පෙ.… සන්ති ඛො, පුණ්ණ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ.… සන්ති ඛො, පුණ්ණ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො උප්පජ්ජති නන්දී. ‘නන්දිසමුදයා දුක්ඛසමුදයො, පුණ්ණා’ති වදාමි.

‘‘සන්ති ඛො, පුණ්ණ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති, තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො නිරුජ්ඣති නන්දී. ‘නන්දිනිරොධා දුක්ඛනිරොධො, පුණ්ණා’ති වදාමි…පෙ.… සන්ති ඛො, පුණ්ණ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති, තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො නිරුජ්ඣති නන්දී. ‘නන්දිනිරොධා දුක්ඛනිරොධො, පුණ්ණා’ති වදාමි.

‘‘ඉමිනා ත්වං [ඉමිනා ච ත්වං], පුණ්ණ, මයා සංඛිත්තෙන ඔවාදෙන ඔවදිතො කතමස්මිං [කතරස්මිං (ම. නි. 3.395)] ජනපදෙ විහරිස්සසී’’ති? ‘‘අත්ථි, භන්තෙ, සුනාපරන්තො නාම ජනපදො, තත්ථාහං විහරිස්සාමී’’ති.

‘‘චණ්ඩා ඛො, පුණ්ණ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා; ඵරුසා ඛො, පුණ්ණ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා. සචෙ තං, පුණ්ණ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා අක්කොසිස්සන්ති පරිභාසිස්සන්ති, තත්‍ර තෙ, පුණ්ණ, කින්ති භවිස්සතී’’ති?

‘‘සචෙ මං, භන්තෙ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා අක්කොසිස්සන්ති පරිභාසිස්සන්ති, තත්‍ර මෙ එවං භවිස්සති – ‘භද්දකා වතිමෙ සුනාපරන්තකා මනුස්සා, සුභද්දකා වතිමෙ සුනාපරන්තකා මනුස්සා, යං මෙ [මං

පටුන

(සබ්බත්ථ)] නයිමෙ පාණිනා පහාරං දෙන්තී’ති. එවමෙත්ථ [එවම්මෙත්ථ (?)], භගවා, භවිස්සති; එවමෙත්ථ, සුගත, භවිස්සතී’’ති.

‘‘සචෙ පන තෙ, පුණ්ණ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා පාණිනා පහාරං දස්සන්ති, තත්‍ර පන තෙ, පුණ්ණ, කින්ති භවිස්සතී’’ති?

‘‘සචෙ මෙ, භන්තෙ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා පාණිනා පහාරං දස්සන්ති, තත්‍ර මෙ එවං භවිස්සති – ‘භද්දකා වතිමෙ සුනාපරන්තකා මනුස්සා, සුභද්දකා වතිමෙ සුනාපරන්තකා මනුස්සා, යං මෙ [එවම්මෙත්ථ (?)] නයිමෙ ලෙඩ්ඩුනා පහාරං දෙන්තී’ති. එවමෙත්ථ, භගවා, භවිස්සති; එවමෙත්ථ, සුගත, භවිස්සතී’’ති.

‘‘සචෙ පන තෙ, පුණ්ණ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා ලෙඩ්ඩුනා පහාරං දස්සන්ති, තත්ර පන තෙ, පුණ්ණ, කින්ති භවිස්සතී’’ති?

‘‘සචෙ මෙ, භන්තෙ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා ලෙඩ්ඩුනා පහාරං දස්සන්ති, තත්‍ර මෙ එවං භවිස්සති – ‘භද්දකා වතිමෙ සුනාපරන්තකා මනුස්සා, සුභද්දකා වතිමෙ සුනාපරන්තකා මනුස්සා, යං මෙ නයිමෙ දණ්ඩෙන පහාරං දෙන්තී’ති. එවමෙත්ථ, භගවා, භවිස්සති; එවමෙත්ථ, සුගත, භවිස්සතී’’ති.

‘‘සචෙ පන පුණ්ණ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා දණ්ඩෙන පහාරං දස්සන්ති, තත්‍ර පන තෙ, පුණ්ණ, කින්ති භවිස්සතී’’ති?

‘‘සචෙ මෙ, භන්තෙ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා දණ්ඩෙන පහාරං දස්සන්ති, තත්‍ර මෙ එවං භවිස්සති – ‘භද්දකා වතිමෙ සුනාපරන්තකා මනුස්සා, සුභද්දකා වතිමෙ සුනාපරන්තකා මනුස්සා, යං මෙ නයිමෙ සත්ථෙන පහාරං දෙන්තී’ති. එවමෙත්ථ, භගවා, භවිස්සති; එවමෙත්ථ, සුගත, භවිස්සතී’’ති.

‘‘සචෙ පන තෙ, පුණ්ණ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා සත්ථෙන පහාරං දස්සන්ති, තත්‍ර පන තෙ, පුණ්ණ, කින්ති භවිස්සතී’’ති?

‘‘සචෙ මෙ, භන්තෙ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා සත්ථෙන පහාරං දස්සන්ති, තත්‍ර මෙ එවං භවිස්සති – ‘භද්දකා වතිමෙ සුනාපරන්තකා මනුස්සා, සුභද්දකා වතිමෙ සුනාපරන්තකා මනුස්සා, යං මං නයිමෙ තිණ්හෙන සත්ථෙන ජීවිතා වොරොපෙන්තී’ති. එවමෙත්ථ, භගවා, භවිස්සති; එවමෙත්ථ, සුගත, භවිස්සතී’’ති.

‘‘සචෙ පන තං, පුණ්ණ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා තිණ්හෙන සත්ථෙන ජීවිතා වොරොපෙස්සන්ති, තත්‍ර පන තෙ, පුණ්ණ, කින්ති භවිස්සතී’’ති?

‘‘සචෙ මං, භන්තෙ, සුනාපරන්තකා මනුස්සා තිණ්හෙන සත්ථෙන ජීවිතා වොරොපෙස්සන්ති, තත්‍ර මෙ එවං භවිස්සති – ‘සන්ති ඛො තස්ස භගවතො සාවකා කායෙන ච ජීවිතෙන ච අට්ටීයමානා හරායමානා ජිගුච්ඡමානා සත්ථහාරකං පරියෙසන්ති, තං මෙ ඉදං අපරියිට්ඨඤ්ඤෙව සත්ථහාරකං ලද්ධ’න්ති. එවමෙත්ථ, භගවා, භවිස්සති; එවමෙත්ථ, සුගත, භවිස්සතී’’ති.

‘‘සාධු සාධු, පුණ්ණ! සක්ඛිස්සසි ඛො ත්වං, පුණ්ණ, ඉමිනා දමූපසමෙන සමන්නාගතො සුනාපරන්තස්මිං ජනපදෙ වත්ථුං. යස්ස දානි ත්වං, පුණ්ණ, කාලං මඤ්ඤසී’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා පුණ්ණො භගවතො වචනං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා සෙනාසනං සංසාමෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන සුනාපරන්තො ජනපදො තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන සුනාපරන්තො ජනපදො තදවසරි. තත්‍ර සුදං ආයස්මා පුණ්ණො සුනාපරන්තස්මිං ජනපදෙ විහරති. අථ ඛො ආයස්මා පුණ්ණො තෙනෙවන්තරවස්සෙන පඤ්චමත්තානි උපාසකසතානි පටිවෙදෙසි [පටිපාදෙසි (සී. පී.), පටිදෙසෙසි (ස්‍යා. කං.)]. තෙනෙවන්තරවස්සෙන පඤ්චමත්තානි උපාසිකාසතානි පටිවෙදෙසි. තෙනෙවන්තරවස්සෙන තිස්සො විජ්ජා සච්ඡාකාසි. තෙනෙවන්තරවස්සෙන පරිනිබ්බායි.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘යො සො, භන්තෙ, පුණ්ණො නාම කුලපුත්තො භගවතා සංඛිත්තෙන ඔවාදෙන ඔවදිතො, සො කාලඞ්කතො. තස්ස කා ගති කො අභිසම්පරායො’’ති?

‘‘පණ්ඩිතො, භික්ඛවෙ, පුණ්ණො කුලපුත්තො [කුලපුත්තො අහොසි (සබ්බත්ථ)], පච්චපාදි [සච්චවාදී (ස්‍යා. කං. ක.)] ධම්මස්සානුධම්මං, න ච මං ධම්මාධිකරණං විහෙසෙසි [විහෙඨෙසි (සී. ස්‍යා. කං.)]. පරිනිබ්බුතො, භික්ඛවෙ, පුණ්ණො කුලපුත්තො’’ති. පඤ්චමං.

6. බාහියසුත්තං

89. අථ ඛො ආයස්මා බාහියො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා බාහියො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං දෙසෙතු, යමහං භගවතො ධම්මං සුත්වා එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරෙය්‍ය’’න්ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, බාහිය, චක්ඛු නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘රූපා නිච්චා වා අනිච්චා වා’’ති?

‘‘අනිච්චා, භන්තෙ’’...පෙ.... චක්ඛුවිඤ්ඤාණං...පෙ.... චක්ඛුසම්ඵස්සො...පෙ.... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘එවං පස්සං, බාහිය, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති...පෙ.... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා බාහියො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො ආයස්මා බාහියො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං

ඉත්ථත්තායා''ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා බාහියො අරහතං අහොසීති. ඡට්ඨං.

7. පඨමඑජාසුත්තං

90. ''එජා, භික්ඛවෙ, රොගො, එජා ගණ්ඩො, එජා සල්ලං. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, තථාගතො අනෙජො විහරති වීතසල්ලො. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චෙපි ආකඞ්ඛෙය්‍ය 'අනෙජො විහරෙය්‍යං [විහරෙය්‍ය (සී. පී. ක.)] වීතසල්ලො'ති, චක්ඛුං න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛුස්මිං න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛුතො න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛු මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය; රූපෙ න මඤ්ඤෙය්‍ය, රූපෙසු න මඤ්ඤෙය්‍ය, රූපතො න මඤ්ඤෙය්‍ය, රූපා මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය; චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්මිං න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛුවිඤ්ඤාණතො න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය; චක්ඛුසම්ඵස්සං න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛුසම්ඵස්සස්මිං න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛුසම්ඵස්සතො න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛුසම්ඵස්සො මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තස්මිම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තතොපි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තං මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය.

''සොතං න මඤ්ඤෙය්‍ය...පෙ.... ඝානං න මඤ්ඤෙය්‍ය...පෙ.... ජිව්හං න මඤ්ඤෙය්‍ය, ජිව්හාය න මඤ්ඤෙය්‍ය, ජිව්හාතො න මඤ්ඤෙය්‍ය, ජිව්හා මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය; රසෙ න මඤ්ඤෙය්‍ය...පෙ.... ජිව්හාවිඤ්ඤාණං න මඤ්ඤෙය්‍ය...පෙ.... ජිව්හාසම්ඵස්සං න මඤ්ඤෙය්‍ය...පෙ.... යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තස්මිම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තතොපි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තං මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය.

''කායං න මඤ්ඤෙය්‍ය...පෙ.... මනං න මඤ්ඤෙය්‍ය, මනස්මිං න මඤ්ඤෙය්‍ය, මනතො න මඤ්ඤෙය්‍ය, මනො මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය; ධම්මෙ න මඤ්ඤෙය්‍ය...පෙ.... මනො විඤ්ඤාණං...පෙ.... මනොසම්ඵස්සං...පෙ.... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තස්මිම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තතොපි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තං මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය; සබ්බං න මඤ්ඤෙය්‍ය, සබ්බස්මිං න මඤ්ඤෙය්‍ය, සබ්බතො න මඤ්ඤෙය්‍ය, සබ්බං මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය.

''සො එවං අමඤ්ඤමානො න කිඤ්චිපි ලොකෙ උපාදියති. අනුපාදියං න පරිතස්සති. අපරිතස්සං පච්චත්තඤ්ඤෙව පරිනිබ්බායති. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාතී''ති. සත්තමං.

8. දුතියඑජාසුත්තං

91. ‘‘එජා, භික්ඛවෙ, රොගො, එජා ගණ්ඩො, එජා සල්ලං. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, තථාගතො අනෙජො විහරති වීතසල්ලො. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චෙපි ආකඞ්ඛෙය්‍ය ‘අනෙජො විහරෙය්‍යං වීතසල්ලො’ති, චක්ඛුං න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛුස්මිං න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛුතො න මඤ්ඤෙය්‍ය, චක්ඛු මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය; රූපෙ න මඤ්ඤෙය්‍ය... චක්ඛුවිඤ්ඤාණං... චක්ඛුසම්ඵස්සං... යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තස්මිම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තතොපි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තං මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය. යඤ්හි, භික්ඛවෙ, මඤ්ඤති, යස්මිං මඤ්ඤති, යතො මඤ්ඤති, යං මෙති මඤ්ඤති, තතො තං හොති අඤ්ඤථා. අඤ්ඤථාභාවී භවසත්තො ලොකො භවමෙව අභිනන්දති...පෙ.....

‘‘ජිව්හං න මඤ්ඤෙය්‍ය, ජිව්හාය න මඤ්ඤෙය්‍ය, ජිව්හාතො න මඤ්ඤෙය්‍ය, ජිව්හා මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය; රසෙ න මඤ්ඤෙය්‍ය... ජිව්හාවිඤ්ඤාණං... ජිව්හාසම්ඵස්සං... යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තස්මිම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තතොපි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තං මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය. යඤ්හි, භික්ඛවෙ, මඤ්ඤති, යස්මිං මඤ්ඤති, යතො මඤ්ඤති, යං මෙති මඤ්ඤති, තතො තං හොති අඤ්ඤථා. අඤ්ඤථාභාවී භවසත්තො ලොකො භවමෙව අභිනන්දති...පෙ.....

‘‘මනං න මඤ්ඤෙය්‍ය, මනස්මිං න මඤ්ඤෙය්‍ය, මනතො න මඤ්ඤෙය්‍ය, මනො මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය... මනොවිඤ්ඤාණං... මනොසම්ඵස්සං... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තස්මිම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තතොපි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තං මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය. යඤ්හි, භික්ඛවෙ, මඤ්ඤති, යස්මිං මඤ්ඤති, යතො මඤ්ඤති, යං මෙති මඤ්ඤති, තතො තං හොති අඤ්ඤථා. අඤ්ඤථාභාවී භවසත්තො ලොකො භවමෙව අභිනන්දති.

‘‘යාවතා, භික්ඛවෙ, ඛන්ධධාතුආයතනා තම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තස්මිම්පි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තතොපි න මඤ්ඤෙය්‍ය, තං මෙති න මඤ්ඤෙය්‍ය. සො එවං අමඤ්ඤමානො න කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. අනුපාදියං න පරිතස්සති. අපරිතස්සං පච්චත්තඤ්ඤෙව පරිනිබ්බායති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. අට්ඨමං.

9. පඨමද්වයසුත්තං

92. ‘‘ද්වයං වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, ද්වයං? චක්ඛුඤ්චෙව රූපා ච, සොතඤ්චෙව සද්දා ච, ඝානඤ්චෙව ගන්ධා ච,

ජිව්හා චෙව රසා ච, කායො චෙව ඵොට්ඨබ්බා ච, මනො චෙව ධම්මා ච – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ද්වයං.

‘‘යො, භික්ඛවෙ, එවං වදෙය්‍ය – ‘අහමෙතං ද්වයං පච්චක්ඛාය අඤ්ඤං ද්වයං පඤ්ඤපෙස්සාමී’ති, තස්ස වාචාවත්ථුකමෙවස්ස. පුට්ඨො ච න සම්පායෙය්‍ය. උත්තරිඤ්ච විඝාතං ආපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? යථා තං, භික්ඛවෙ, අවිසයස්මි’’න්ති. නවමං.

10. දුතියද්වයසුත්තං

93. ‘‘ද්වයං, භික්ඛවෙ, පටිච්ච විඤ්ඤාණං සම්භොති. කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, ද්වයං පටිච්ච විඤ්ඤාණං සම්භොති? චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං. චක්ඛු අනිච්චං විපරිණාමි අඤ්ඤථාභාවි. රූපා අනිච්චා විපරිණාමිනො අඤ්ඤථාභාවිනො. ඉත්ථෙතං ද්වයං චලඤ්චෙව බ්‍යථඤ්ච අනිච්චං විපරිණාමි අඤ්ඤථාභාවි. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනිච්චං විපරිණාමි අඤ්ඤථාභාවි. යොපි හෙතු යොපි පච්චයො චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය, සොපි හෙතු සොපි පච්චයො අනිච්චො විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී. අනිච්චං ඛො පන, භික්ඛවෙ, පච්චයං පටිච්ච උප්පන්නං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං කුතො නිච්චං භවිස්සති! යා ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං තිණ්ණං ධම්මානං සඞ්ගති සන්නිපාතො සමවායො, අයං වුච්චති චක්ඛුසම්ඵස්සො. චක්ඛුසම්ඵස්සොපි අනිච්චො විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී. යොපි හෙතු යොපි පච්චයො චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස උප්පාදාය, සොපි හෙතු සොපි පච්චයො අනිච්චො විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී. අනිච්චං ඛො පන, භික්ඛවෙ, පච්චයං පටිච්ච උප්පන්නො චක්ඛුසම්ඵස්සො කුතො නිච්චො භවිස්සති! ඵුට්ඨො, භික්ඛවෙ, වෙදෙති, ඵුට්ඨො චෙතෙති, ඵුට්ඨො සඤ්ජානාති. ඉත්ථෙතෙපි ධම්මා චලා චෙව බ්‍යථා ච අනිච්චා විපරිණාමිනො අඤ්ඤථාභාවිනො. සොතං…පෙ.….

‘‘ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණං. ජිව්හා අනිච්චා විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී [විපරිණාමිනී අඤ්ඤථාභාවිනී (?)]. රසා අනිච්චා විපරිණාමිනො අඤ්ඤථාභාවිනො. ඉත්ථෙතං ද්වයං චලඤ්චෙව බ්‍යථඤ්ච අනිච්චං විපරිණාමි අඤ්ඤථාභාවි. ජිව්හාවිඤ්ඤාණං අනිච්චං විපරිණාමි අඤ්ඤථාභාවි. යොපි හෙතු යොපි පච්චයො ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය, සොපි හෙතු සොපි පච්චයො අනිච්චො විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී. අනිච්චං ඛො පන, භික්ඛවෙ, පච්චයං පටිච්ච උප්පන්නං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, කුතො නිච්චං භවිස්සති! යා ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං තිණ්ණං ධම්මානං සඞ්ගති සන්නිපාතො සමවායො, අයං වුච්චති ජිව්හාසම්ඵස්සො. ජිව්හාසම්ඵස්සොපි අනිච්චො විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී. යොපි හෙතු යොපි පච්චයො ජිව්හාසම්ඵස්සස්ස උප්පාදාය, සොපි හෙතු සොපි පච්චයො අනිච්චො විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී. අනිච්චං ඛො පන, භික්ඛවෙ, පච්චයං පටිච්ච උප්පන්නො ජිව්හාසම්ඵස්සො, කුතො නිච්චො භවිස්සති! ඵුට්ඨො, භික්ඛවෙ,

වෙදෙති, ඵුට්ඨො චෙතෙති, ඵුට්ඨො සඤ්ජානාති. ඉත්ථෙතෙපි ධම්මා චලා චෙව බ්‍යථා ච අනිච්චා විපරිණාමිනො අඤ්ඤථාභාවිනො. කායං...පෙ.....

‘‘මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං. මනො අනිච්චො විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී. ධම්මා අනිච්චා විපරිණාමිනො අඤ්ඤථාභාවිනො. ඉත්ථෙතං ද්වයං චලඤ්චෙව බ්‍යථඤ්ච අනිච්චං විපරිණාමි අඤ්ඤථාභාවි. මනොවිඤ්ඤාණං අනිච්චං විපරිණාමි අඤ්ඤථාභාවි. යොපි හෙතු යොපි පච්චයො මනොවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය, සොපි හෙතු සොපි පච්චයො අනිච්චො විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී. අනිච්චං ඛො පන, භික්ඛවෙ, පච්චයං පටිච්ච උප්පන්නං මනොවිඤ්ඤාණං, කුතො නිච්චං භවිස්සති! යා ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං තිණ්ණං ධම්මානං සඞ්ගති සන්නිපාතො සමවායො, අයං වුච්චති මනොසම්ඵස්සො. මනොසම්ඵස්සොපි අනිච්චො විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී. යොපි හෙතු යොපි පච්චයො මනොසම්ඵස්සස්ස උප්පාදාය, සොපි හෙතු සොපි පච්චයො අනිච්චො විපරිණාමී අඤ්ඤථාභාවී. අනිච්චං ඛො පන, භික්ඛවෙ, පච්චයං පටිච්ච උප්පන්නො මනොසම්ඵස්සො, කුතො නිච්චො භවිස්සති! ඵුට්ඨො, භික්ඛවෙ, වෙදෙති, ඵුට්ඨො චෙතෙති, ඵුට්ඨො සඤ්ජානාති. ඉත්ථෙතෙපි ධම්මා චලා චෙව බ්‍යථා ච අනිච්චා විපරිණාමිනො අඤ්ඤථාභාවිනො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, ද්වයං පටිච්ච විඤ්ඤාණං සම්භොතී’’ති. දසමං.

ඡන්නවග්ගො නවමො.

තස්සුද්දානං –

පලොකසුඤ්ඤා සංඛිත්තං, ඡන්නො පුණ්ණො ච බාහියො;
එජෙන ච දුවෙ වුත්තා, ද්වයෙහි අපරෙ දුවෙති.

10. සළවග්ගො

1. අදන්තඅගුත්තසුත්තං

94. සාවත්ථිනිදානං. ‘‘ඡයිමෙ, භික්ඛවෙ, ඵස්සායතනා අදන්තා අගුත්තා අරක්ඛිතා අසංවුතා දුක්ඛාධිවාහා හොන්ති. කතමෙ ඡ? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, ඵස්සායතනං අදන්තං අගුත්තං අරක්ඛිතං අසංවුතං දුක්ඛාධිවාහං හොති...පෙ.... ජිව්හා, භික්ඛවෙ, ඵස්සායතනං අදන්තං අගුත්තං අරක්ඛිතං අසංවුතං දුක්ඛාධිවාහං හොති...පෙ.... මනො, භික්ඛවෙ, ඵස්සායතනං අදන්තං අගුත්තං අරක්ඛිතං අසංවුතං දුක්ඛාධිවාහං හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, ඡ ඵස්සායතනා අදන්තා අගුත්තා අරක්ඛිතා අසංවුතා දුක්ඛාධිවාහා හොන්ති’’.

‘‘ඡයිමෙ, භික්ඛවෙ, ඵස්සායතනා සුදන්තා සුගුත්තා සුරක්ඛිතා සුසංවුතා සුඛාධිවාහා හොන්ති. කතමෙ ඡ? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, ඵස්සායතනං සුදන්තං සුගුත්තං සුරක්ඛිතං සුසංවුතං සුඛාධිවාහං හොති...පෙ.... ජිව්හා, භික්ඛවෙ, ඵස්සායතනං සුදන්තං සුගුත්තං සුරක්ඛිතං සුසංවුතං සුඛාධිවාහං

හොති...පෙ.... මනො, භික්ඛවෙ, ඵස්සායතනං සුදන්තං සුගුත්තං සුරක්ඛිතං සුසංවුතං සුඛාධිවාහං හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, ඡ ඵස්සායතනා සුදන්තා සුගුත්තා සුරක්ඛිතා සුසංවුතා සුඛාධිවාහා හොන්තී''ති. ඉදමවොච භගවා...පෙ.... එතදවොච සත්ථා –

''සළෙව [ඡළෙව (ක.)] ඵස්සායතනානි භික්ඛවො,
අසංවුතො යත්ථ දුක්ඛං නිගච්ඡති;
තෙසඤ්ච යෙ සංවරණං අවෙදිසුං,
සද්ධාදුතියා විහරන්තානවස්සුතා.

''දිස්වාන රූපානි මනොරමානි,
අථොපි දිස්වාන අමනොරමානි;
මනොරමෙ රාගපථං විනොදයෙ,
න චාප්පියං මෙති මනං පදොසයෙ.

''සද්දඤ්ච සුත්වා දුභයං පියාප්පියං,
පියම්හි සද්දෙ න සමුච්ඡිතො සියා;
අථොප්පියෙ දොසගතං විනොදයෙ,
න චාප්පියං මෙති මනං පදොසයෙ.

''ගන්ධඤ්ච ඝත්වා සුරභිං මනොරමං,
අථොපි ඝත්වා අසුචිං අකන්තියං;
අකන්තියස්මිං පටිඝං විනොදයෙ,
ඡන්දානුනීතො න ච කන්තියෙ සියා.

''රසඤ්ච භොත්වාන අසාදිතඤ්ච සාදුං,
අථොපි භොත්වාන අසාදුමෙකදා;
සාදුං රසං නාජ්ඣොසාය භුඤ්ජෙ,
විරොධමාසාදුසු නොපදංසයෙ.

''ඵස්සෙන ඵුට්ඨො න සුඛෙන මජ්ජෙ [මජ්ඣෙ (සයා. කං. පී.)],
දුක්ඛෙන ඵුට්ඨොපි න සම්පවෙධෙ;
ඵස්සද්වයං සුඛදුක්ඛෙ උපෙක්ඛෙ,
අනානුරුද්ධො අවිරුද්ධ කෙනචි.

''පපඤ්චසඤ්ඤා ඉතරීතරා නරා,
පපඤ්චයන්තා උපයන්ති සඤ්ඤිනො;
මනොමයං ගෙහසිතඤ්ච සබ්බං,
පනුජ්ජ නෙක්ඛම්මසිතං ඉරීයති.

''එවං මනො ඡස්සු යදා සුභාවිතො,
ඵුට්ඨස්ස චිත්තං න විකම්පතෙ ක්වචි;

තෙ රාගදොසෙ අභිභුය්‍ය භික්ඛවො,
භවත්ථ [භවථ (සී. ස්‍යා. කං.)] ජාතිමරණස්ස පාරගා’’ති. පඨමං;

2. මාලුක්‍යපුත්තසුත්තං

95. අථ ඛො ආයස්මා මාලුක්‍යපුත්තො [මාලුඞ්ක්‍යපුත්තො (සී.)] යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මාලුක්‍යපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං දෙසෙතු, යමහං භගවතො ධම්මං සුත්වා එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරෙය්‍ය’’න්ති.

‘‘එත්ථ දානි, මාලුක්‍යපුත්ත, කිං දහරෙ භික්ඛූ වක්ඛාම! යත්‍ර හි නාම ත්වං, භික්ඛු, ජිණ්ණො වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො සංඛිත්තෙන ඔවාදං යාචසී’’ති.

‘‘කිඤ්චාපාහං, භන්තෙ, ජිණ්ණො වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො. දෙසෙතු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං, දෙසෙතු සුගතො සංඛිත්තෙන ධම්මං, අප්පෙව නාමාහං භගවතො භාසිතස්ස අත්ථං ආජානෙය්‍යං. අප්පෙව නාමාහං භගවතො භාසිතස්ස දායාදො අස්ස’’න්ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මාලුක්‍යපුත්ත, යෙ තෙ චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා අදිට්ඨා අදිට්ඨපුබ්බා, න ච පස්සසි, න ච තෙ හොති පස්සෙය්‍යන්ති? අත්ථි තෙ තත්ථ ඡන්දො වා රාගො වා පෙමං වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘යෙ තෙ සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා අස්සුතා අස්සුතපුබ්බා, න ච සුණාසි, න ච තෙ හොති සුණෙය්‍යන්ති? අත්ථි තෙ තත්ථ ඡන්දො වා රාගො වා පෙමං වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘යෙ තෙ ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා අඝායිතා අඝායිතපුබ්බා, න ච ඝායසි, න ච තෙ හොති ඝායෙය්‍යන්ති? අත්ථි තෙ තත්ථ ඡන්දො වා රාගො වා පෙමං වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘යෙ තෙ ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා අසායිතා අසායිතපුබ්බා, න ච සායසි, න ච තෙ හොති සායෙය්‍යන්ති? අත්ථි තෙ තත්ථ ඡන්දො වා රාගො වා පෙමං වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘යෙ තෙ කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා අසම්ඵුට්ඨා අසම්ඵුට්ඨපුබ්බා, න ච ඵුසසි, න ච තෙ හොති ඵුසෙය්‍යන්ති? අත්ථි තෙ තත්ථ ඡන්දො වා රාගො වා පෙමං වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘යෙ තෙ මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා අවිඤ්ඤාතා අවිඤ්ඤාතපුබ්බා, න ච විජානාසි, න ච තෙ හොති විජානෙය්‍යන්ති? අත්ථි තෙ තත්ථ ඡන්දො වා රාගො වා පෙමං වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘එත්ථ ච තෙ, මාලුක්‍යපුත්ත, දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු දිට්ඨෙ දිට්ඨමත්තං භවිස්සති, සුතෙ සුතමත්තං භවිස්සති, මුතෙ මුතමත්තං භවිස්සති, විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතමත්තං භවිස්සති. යතො ඛො තෙ, මාලුක්‍යපුත්ත, දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු දිට්ඨෙ දිට්ඨමත්තං භවිස්සති, සුතෙ සුතමත්තං භවිස්සති, මුතෙ මුතමත්තං භවිස්සති, විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතමත්තං භවිස්සති; තතො ත්වං, මාලුක්‍යපුත්ත, න තෙන. යතො ත්වං, මාලුක්‍යපුත්ත, න තෙන; තතො ත්වං, මාලුක්‍යපුත්ත, න තත්ථ. යතො ත්වං, මාලුක්‍යපුත්ත, න තත්ථ; තතො ත්වං, මාලුක්‍යපුත්ත, නෙවිධ, න හුරං, න උභයමන්තරෙන. එසෙවන්තො දුක්ඛස්සා’’ති.

‘‘ඉමස්ස ඛ්වාහං, භන්තෙ, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි –

‘‘රූපං දිස්වා සති මුට්ඨා, පියං නිමිත්තං මනසි කරොතො;
සාරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච අජ්ඣොස [අජ්ඣොසාය (සී.)] තිට්ඨති.

‘‘තස්ස වඩ්ඪන්ති වෙදනා, අනෙකා රූපසම්භවා;
අභිජ්ඣා ච විහෙසා ච, චිත්තමස්සූපහඤ්ඤති;
එවං ආචිනතො දුක්ඛං, ආරා නිබ්බානමුච්චති.

‘‘සද්දං සුත්වා සති මුට්ඨා, පියං නිමිත්තං මනසි කරොතො;
සාරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච අජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘තස්ස වඩ්ඪන්ති වෙදනා, අනෙකා සද්දසම්භවා;
අභිජ්ඣා ච විහෙසා ච, චිත්තමස්සූපහඤ්ඤති;
එවං ආචිනතො දුක්ඛං, ආරා නිබ්බානමුච්චති.

‘‘ගන්ධං ඝත්වා සති මුට්ඨා, පියං නිමිත්තං මනසි කරොතො;
සාරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච අජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘තස්ස වඩ්ඪන්ති වෙදනා, අනෙකා ගන්ධසම්භවා;
අභිජ්ඣා ච විහෙසා ච, චිත්තමස්සූපහඤ්ඤති;
එවං ආචිනතො දුක්ඛං, ආරා නිබ්බානමුච්චති.

‘‘රසං භොත්වා සති මුට්ඨා, පියං නිමිත්තං මනසි කරොතො;
සාරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච අජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘තස්ස වඩ්ඪන්ති වෙදනා, අනෙකා රසසම්භවා;

අභිජ්ඣා ච විහෙසා ච, චිත්තමස්සූපහඤ්ඤති;
එවං ආචිනතො දුක්ඛං, ආරා නිබ්බානමුච්චති.

‘‘ඵස්සං ඵුස්ස සති මුට්ඨා, පියං නිමිත්තං මනසි කරොතො;
සාරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච අජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘තස්ස වඩ්ඪන්ති වෙදනා, අනෙකා ඵස්සසම්භවා;
අභිජ්ඣා ච විහෙසා ච, චිත්තමස්සූපහඤ්ඤති;
එවං ආචිනතො දුක්ඛං, ආරා නිබ්බානමුච්චති.

‘‘ධම්මං ඤත්වා සති මුට්ඨා, පියං නිමිත්තං මනසි කරොතො;
සාරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච අජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘තස්ස වඩ්ඪන්ති වෙදනා, අනෙකා ධම්මසම්භවා;
අභිජ්ඣා ච විහෙසා ච, චිත්තමස්සූපහඤ්ඤති;
එවං ආචිනතො දුක්ඛං, ආරා නිබ්බානමුච්චති.

‘‘න සො රජ්ජති රූපෙසු, රූපං දිස්වා පටිස්සතො;
විරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච නාජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘යථාස්ස පස්සතො රූපං, සෙවතො චාපි වෙදනං;
ඛීයති නොපචීයති, එවං සො චරතී සතො;
එවං අපචිනතො දුක්ඛං, සන්තිකෙ නිබ්බානමුච්චති.

‘‘න සො රජ්ජති සද්දෙසු, සද්දං සුත්වා පටිස්සතො;
විරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච නාජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘යථාස්ස සුණතො සද්දං, සෙවතො චාපි වෙදනං;
ඛීයති නොපචීයති, එවං සො චරතී සතො;
එවං අපචිනතො දුක්ඛං, සන්තිකෙ නිබ්බානමුච්චති.

‘‘න සො රජ්ජති ගන්ධෙසු, ගන්ධං ඝත්වා පටිස්සතො;
විරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච නාජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘යථාස්ස සායතො ගන්ධං, සෙවතො චාපි වෙදනං;
ඛීයති නොපචීයති, එවං සො චරතී සතො;
එවං අපචිනතො දුක්ඛං, සන්තිකෙ නිබ්බානමුච්චති.

‘‘න සො රජ්ජති රසෙසු, රසං භොත්වා පටිස්සතො;
විරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච නාජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘යථාස්ස සායතො රසං, සෙවතො චාපි වෙදනං;
ඛීයති නොපචීයති, එවං සො චරතී සතො;

එවං අපචිනතො දුක්ඛං, සන්තිකෙ නිබ්බානමුච්චති.

‘‘න සො රජ්ජති ඵස්සෙසු, ඵස්සං ඵුස්ස පටිස්සතො;
විරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච නාජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘යථාස්ස ඵුසතො ඵස්සං, සෙවතො චාපි වෙදනං;
ඛීයති නොපචීයති, එවං සො චරතී සතො;
එවං අපචිනතො දුක්ඛං, සන්තිකෙ නිබ්බානමුච්චති.

‘‘න සො රජ්ජති ධම්මෙසු, ධම්මං ඤත්වා පටිස්සතො;
විරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච නාජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘යථාස්ස ජානතො ධම්මං, සෙවතො චාපි වෙදනං;
ඛීයති නොපචීයති, එවං සො චරතී සතො;
එවං අපචිනතො දුක්ඛං, සන්තිකෙ නිබ්බානමුච්චතී’’ති.

‘‘ඉමස්ස ඛ්වාහං, භන්තෙ, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමී’’ති. ‘‘සාධු සාධු, මාලුක්‍යපුත්ත! සාධු ඛො ත්වං, මාලුක්‍යපුත්ත, මයා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාසි –

‘‘රූපං දිස්වා සති මුට්ඨා, පියං නිමිත්තං මනසි කරොතො;
සාරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච අජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘තස්ස වඩ්ඪන්ති වෙදනා, අනෙකා රූපසම්භවා;
අභිජ්ඣා ච විහෙසා ච, චිත්තමස්සූපහඤ්ඤති;
එවං ආචිනතො දුක්ඛං, ආරා නිබ්බානමුච්චති....පෙ.....

‘‘න සො රජ්ජති ධම්මෙසු, ධම්මං ඤත්වා පටිස්සතො;
විරත්තචිත්තො වෙදෙති, තඤ්ච නාජ්ඣොස තිට්ඨති.

‘‘යථාස්ස විජානතො ධම්මං, සෙවතො චාපි වෙදනං;
ඛීයති නොපචීයති, එවං සො චරතී සතො;
එවං අපචිනතො දුක්ඛං, සන්තිකෙ නිබ්බානමුච්චතී’’ති.

‘‘ඉමස්ස ඛො, මාලුක්‍යපුත්ත, මයා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථො දට්ඨබ්බො’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා මාලුක්‍යපුත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො ආයස්මා මාලුක්‍යපුත්තො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං

බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා මාලුක්‍යපුත්තො අරහතං අහොසීති. දුතියං.

3. පරිහානධම්මසුත්තං

96. ‘‘පරිහානධම්මඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අපරිහානධම්මඤ්ච ඡ ච අභිභායතනානි. තං සුණාථ. කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පරිහානධම්මො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා සරසඞ්කප්පා [අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා (ස්‍යා. කං. පී. ක.) උපරි ආසීවිසවග්ගෙ සත්තමසුත්තෙ පන ‘‘ආකුසලා සරසඞ්කප්පා’’ ත්වෙව සබ්බත්ථ දිස්සති] සංයොජනියා. තඤ්චෙ භික්ඛු අධිවාසෙති නප්පජහති න විනොදෙති න බ්‍යන්තීකරොති [බ්‍යන්තිකරොති (පී.) බ්‍යන්තිං කරොති (ක.)] න අනභාවං ගමෙති, වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා – ‘පරිහායාමි කුසලෙහි ධම්මෙහි’. පරිහානඤ්හෙතං වුත්තං භගවතාති…පෙ.….

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ජිව්හාය රසං සායිත්වා උප්පජ්ජන්ති…පෙ.…. පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා. තඤ්චෙ භික්ඛු අධිවාසෙති නප්පජහති න විනොදෙති න බ්‍යන්තීකරොති න අනභාවං ගමෙති, වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා – ‘පරිහායාමි කුසලෙහි ධම්මෙහි’. පරිහානඤ්හෙතං වුත්තං භගවතාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පරිහානධම්මො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, අපරිහානධම්මො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාධිවාසෙති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති, වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා – ‘න පරිහායාමි කුසලෙහි ධම්මෙහි’. අපරිහානඤ්හෙතං වුත්තං භගවතාති…පෙ.….

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ජිව්හාය රසං සායිත්වා උප්පජ්ජන්ති…පෙ.…. පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාධිවාසෙති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති, වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා – ‘න පරිහායාමි කුසලෙහි ධම්මෙහි’. අපරිහානඤ්හෙතං වුත්තං භගවතාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, අපරිහානධම්මො හොති.

‘‘කතමානි ච, භික්ඛවෙ, ඡ අභිභායතනානි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නුප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා සරසඞ්කප්පා

සංයොජනියා. වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා – ‘අභිභූතමෙතං ආයතනං’. අභිභායතනඤ්හෙතං වුත්තං භගවතාති...පෙ.... පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නුප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා. වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා – ‘අභිභූතමෙතං ආයතනං’. අභිභායතනඤ්හෙතං වුත්තං භගවතාති. ඉමානි වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ඡ අභිභායතනානී’’ති. තතියං.

4. පමාදවිහාරීසුත්තං

97. ‘‘පමාදවිහාරිඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අප්පමාදවිහාරිඤ්ච. තං සුණාථ. කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පමාදවිහාරී හොති? චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතස්ස, භික්ඛවෙ, විහරතො චිත්තං බ්‍යාසිඤ්චති [බ්‍යාසිච්චති (සී. ස්‍යා. කං.)]. චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු තස්ස බ්‍යාසිත්තචිත්තස්ස පාමොජ්ජං න හොති. පාමොජ්ජෙ අසති පීති න හොති. පීතියා අසති පස්සද්ධි න හොති. පස්සද්ධියා අසති දුක්ඛං හොති. දුක්ඛිනො චිත්තං න සමාධියති. අසමාහිතෙ චිත්තෙ ධම්මා න පාතුභවන්ති. ධම්මානං අපාතුභාවා පමාදවිහාරී ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති...පෙ.... ජිව්හින්ද්‍රියං අසංවුතස්ස, භික්ඛවෙ, විහරතො චිත්තං බ්‍යාසිඤ්චති ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රසෙසු, තස්ස බ්‍යාසිත්තචිත්තස්ස...පෙ.... පමාදවිහාරී ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති...පෙ.... මනින්ද්‍රියං අසංවුතස්ස, භික්ඛවෙ, විහරතො චිත්තං බ්‍යාසිඤ්චති මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු, තස්ස බ්‍යාසිත්තචිත්තස්ස පාමොජ්ජං න හොති. පාමොජ්ජෙ අසති පීති න හොති. පීතියා අසති පස්සද්ධි න හොති. පස්සද්ධියා අසති දුක්ඛං හොති. දුක්ඛිනො චිත්තං න සමාධියති. අසමාහිතෙ චිත්තෙ ධම්මා න පාතුභවන්ති. ධම්මානං අපාතුභාවා පමාදවිහාරී ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පමාදවිහාරී හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, අප්පමාදවිහාරී හොති? චක්ඛුන්ද්‍රියං සංවුතස්ස, භික්ඛවෙ, විහරතො චිත්තං න බ්‍යාසිඤ්චති චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු, තස්ස අබ්‍යාසිත්තචිත්තස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං විහරති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. සමාහිතෙ චිත්තෙ ධම්මා පාතුභවන්ති. ධම්මානං පාතුභාවා අප්පමාදවිහාරී ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති...පෙ.... ජිව්හින්ද්‍රියං සංවුතස්ස, භික්ඛවෙ, විහරතො චිත්තං න බ්‍යාසිඤ්චති...පෙ.... අප්පමාදවිහාරී ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. මනින්ද්‍රියං සංවුතස්ස, භික්ඛවෙ, විහරතො චිත්තං න බ්‍යාසිඤ්චති, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු, තස්ස අබ්‍යාසිත්තචිත්තස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං විහරති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. සමාහිතෙ චිත්තෙ ධම්මා පාතුභවන්ති. ධම්මානං පාතුභාවා අප්පමාදවිහාරී ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, අප්පමාදවිහාරී හොතී’’ති. චතුත්ථං.

5. සංවරසුත්තං

98. ‘‘සංවරඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි, අසංවරඤ්ච. තං සුණාථ. කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසංවරො හොති? සන්ති, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති, වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා – ‘පරිහායාමි කුසලෙහි ධම්මෙහි’. පරිහානඤ්හෙතං වුත්තං භගවතාති...පෙ.... සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා...පෙ.... සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති, වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා – ‘පරිහායාමි කුසලෙහි ධම්මෙහි’. පරිහානඤ්හෙතං වුත්තං භගවතාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, අසංවරො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, සංවරො හොති? සන්ති, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති, වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා – ‘න පරිහායාමි කුසලෙහි ධම්මෙහි’. අපරිහානඤ්හෙතං වුත්තං භගවතාති ...පෙ.... සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා...පෙ.... සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති, වෙදිතබ්බමෙතං භික්ඛුනා – ‘න පරිහායාමි කුසලෙහි ධම්මෙහි’. අපරිහානඤ්හෙතං වුත්තං භගවතාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, සංවරො හොතී’’ති. පඤ්චමං.

6. සමාධිසුත්තං

99. ‘‘සමාධිං, භික්ඛවෙ, භාවෙථ. සමාහිතො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යථාභූතං පජානාති. කිඤ්ච යථාභූතං පජානාති? ‘චක්ඛු අනිච්ච’න්ති යථාභූතං පජානාති; ‘රූපා අනිච්චා’ති යථාභූතං පජානාති; ‘චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනිච්ච’න්ති යථාභූතං පජානාති; ‘චක්ඛුසම්ඵස්සො අනිච්චො’ති යථාභූතං පජානාති. ‘යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්ච’න්ති යථාභූතං පජානාති...පෙ.... ‘මනො අනිච්ච’න්ති යථාභූතං පජානාති. ධම්මා... මනොවිඤ්ඤාණං... මනොසම්ඵස්සො... ‘යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්ච’න්ති යථාභූතං පජානාති. සමාධිං, භික්ඛවෙ, භාවෙථ. සමාහිතො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යථාභූතං පජානාතී’’ති. ඡට්ඨං.

7. පටිසල්ලානසුත්තං

100. ‘‘පටිසල්ලානෙ [පටිසල්ලානං (සී. පී. ක.), පටිසල්ලීනා (ස්‍යා. කං.)], භික්ඛවෙ, යොගමාපජ්ජථ. පටිසල්ලීනො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යථාභූතං පජානාති. කිඤ්ච යථාභූතං පජානාති? ‘චක්ඛු අනිච්ච’න්ති යථාභූතං

පජානාති; 'රූපා අනිච්චා'ති යථාභූතං පජානාති; 'චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනිච්ච'න්ති යථාභූතං පජානාති; 'චක්ඛුසම්ඵස්සො අනිච්චො'ති යථාභූතං පජානාති. 'යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්ච'න්ති යථාභූතං පජානාති...පෙ.... 'යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්ප්ම්ප්පි අනිච්ච'න්ති යථාභූතං පජානාති. පටිසල්ලානෙ, භික්ඛවෙ, යොගමාපජ්ජථ. පටිසල්ලීනො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යථාභූතං පජානාතී''ති. සත්තමං.

8. පඨමනතුම්හාකංසුත්තං

101. ''යං [යම්පි (පී. ක.)], භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං, තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. රූපා න තුම්හාකං. තෙ පජහථ. තෙ වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සන්ති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. චක්ඛුසම්ඵස්සො න තුම්හාකං. තං පජහථ. සො වො පහීනො හිතාය සුඛාය භවිස්සති. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. සොතං න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. සද්දා න තුම්හාකං. තෙ පජහථ. තෙ වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සන්ති. සොතවිඤ්ඤාණං න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. සොතසම්ඵස්සො න තුම්හාකං. තං පජහථ. සො වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සති. යම්පිදං සොතසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. ඝානං න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. ගන්ධා න තුම්හාකං. තෙ පජහථ. තෙ වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සන්ති. ඝානවිඤ්ඤාණං න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. ඝානසම්ඵස්සො න තුම්හාකං. තං පජහථ. සො වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සති. යම්පිදං ඝානසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති.

ජිව්හා න තුම්හාකං. තං පජහථ. සා වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සති. රසා න තුම්හාකං. තෙ පජහථ. තෙ වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සන්ති. ජිව්හාවිඤ්ඤාණං න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. ජිව්හාසම්ඵස්සො න තුම්හාකං. තං පජහථ. සො වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සති. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති ...පෙ.....

මනො න තුම්හාකං. තං පජහථ. සො වො පහීනො හිතාය සුඛාය භවිස්සති. ධම්මා න තුම්හාකං. තෙ පජහථ. තෙ වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සන්ති. මනොවිඤ්ඤාණං න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. මනොසම්ඵස්සො න තුම්හාකං. තං පජහථ. සො වො පහීනො හිතාය සුඛාය භවිස්සති. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති.

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යං ඉමස්මිං ජෙතවනෙ තිණකට්ඨසාඛාපලාසං තං ජනො හරෙය්‍ය වා ඩහෙය්‍ය වා යථාපච්චයං වා කරෙය්‍ය, අපි නු තුම්හාකං එවමස්ස – 'අම්හෙ ජනො හරති වා ඩහති වා යථාපච්චයං වා කරොතී'''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''තං කිස්ස හෙතු''?

''න හි නො එතං, භන්තෙ, අත්තා වා අත්තනියං වා''ති.

''එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, චක්ඛු න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. රූපා න තුම්හාකං... චක්ඛුවිඤ්ඤාණං... චක්ඛුසම්ඵස්සො...පෙ.... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සතී''ති. අට්ඨමං.

9. දුතියනතුම්හාකංසුත්තං

102. ''යං, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. රූපා න තුම්හාකං. තෙ පජහථ. තෙ වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සන්ති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. චක්ඛුසම්ඵස්සො න තුම්හාකං. තං පජහථ. සො වො පහීනො හිතාය සුඛාය භවිස්සති...පෙ.... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි න තුම්හාකං. තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. යම්පි, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං, තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සතී''ති. නවමං.

10. උදකසුත්තං

103. ''උදකො [උද්දකො (සී. පී.)] සුදං, භික්ඛවෙ, රාමපුත්තො එවං වාචං භාසති – 'ඉදං ජාතු වෙදගූ, ඉදං ජාතු සබ්බජී [සබ්බජි (පී.)], ඉදං ජාතු අපලිඛතං ගණ්ඩමූලං පලිඛණි'න්ති. තං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, උදකො රාමපුත්තො අවෙදගූයෙව සමානො 'වෙදගූස්මී'ති භාසති, අසබ්බජීයෙව

සමානො 'සබ්බජීස්මී'ති භාසති, අපලිඛතංයෙව ගණ්ඩමූලං පලිඛතං මෙ 'ගණ්ඩමූල'න්ති භාසති. ඉධ ඛො තං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'ඉදං ජාතු වෙදගූ, ඉදං ජාතු සබ්බජී, ඉදං ජාතු අපලිඛතං ගණ්ඩමූලං පලිඛණි'''න්ති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, වෙදගූ හොති? යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං පජානාති; එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වෙදගූ හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බජී හොති? යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා අනුපාදාවිමුත්තො හොති; එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බජී හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අපලිඛතං ගණ්ඩමූලං පලිඛතං හොති? ගණ්ඩොති ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමස්සෙතං චාතුමහාභූතිකස්ස කායස්ස අධිවචනං මාතාපෙත්තිකසම්භවස්ස ඔදනකුම්මාසූපචයස්ස අනිච්චුච්ඡාදනපරිමද්දනභෙදනවිද්ධංසනධම්මස්ස. ගණ්ඩමූලන්ති ඛො, භික්ඛවෙ, තණ්හායෙතං අධිවචනං. යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො තණ්හා පහීනා හොති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා; එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අපලිඛතං ගණ්ඩමූලං පලිඛතං හොති.

''උදකො සුදං, භික්ඛවෙ, රාමපුත්තො එවං වාචං භාසති – 'ඉදං ජාතු වෙදගූ, ඉදං ජාතු සබ්බජී, ඉදං ජාතු අපලිඛතං ගණ්ඩමූලං පලිඛණි'න්ති. තං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, උදකො රාමපුත්තො අවෙදගූයෙව සමානො 'වෙදගූස්මී'ති භාසති, අසබ්බජීයෙව සමානො 'සබ්බජීස්මී'ති භාසති; අපලිඛතංයෙව ගණ්ඩමූලං 'පලිඛතං මෙ ගණ්ඩමූල'න්ති භාසති. ඉධ ඛො තං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'ඉදං ජාතු වෙදගූ, ඉදං ජාතු සබ්බජී, ඉදං ජාතු අපලිඛතං ගණ්ඩමූලං පලිඛණි'''න්ති. දසමං.

සළවග්ගො දසමො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ සංගය්හා පරිහානං, පමාදවිහාරී ච සංවරො;
සමාධි පටිසල්ලානං, ද්වෙ නතුම්හාකෙන උද්දකොති.

සළායතනවග්ගෙ දුතියපණ්ණාසකො සමත්තො.

තස්ස වග්ගුද්දානං –

අවිජ්ජා මිගජාලඤ්ච, ගිලානං ඡන්නං චතුත්ථකං;

සළවග්ගෙන පඤ්ඤාසං, දුතියො පණ්ණාසකො අයන්ති.

පඨමසතකං.

11. යොගක්ඛෙමිවග්ගො

1. යොගක්ඛෙමිසුත්තං

104. සාවත්ථිනිදානං. ‘‘යොගක්ඛෙමිපරියායං වො, භික්ඛවෙ, ධම්මපරියායං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, යොගක්ඛෙමිපරියායො ධම්මපරියායො? සන්ති, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තෙ තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. තෙසඤ්ච පහානාය අක්ඛාසි යොගං, තස්මා තථාගතො ‘යොගක්ඛෙමී’ති වුච්චති…පෙ…. සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තෙ තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. තෙසඤ්ච පහානාය අක්ඛාසි යොගං, තස්මා තථාගතො ‘යොගක්ඛෙමී’ති වුච්චති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, යොගක්ඛෙමිපරියායො ධම්මපරියායො’’ති. පඨමං.

2. උපාදායසුත්තං

105. ‘‘කිස්මිං නු ඛො, භික්ඛවෙ, සති කිං උපාදාය උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛ’’න්ති?

‘‘භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා…පෙ….

‘‘චක්ඛුස්මිං ඛො, භික්ඛවෙ, සති චක්ඛුං උපාදාය උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛං…පෙ…. මනස්මිං සති මනං උපාදාය උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛං. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, චක්ඛු නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, අපි නු තං අනුපාදාය උප්පජ්ජෙය්‍ය අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛ’’න්ති?

‘‘නො හෙතං භන්තෙ’’…පෙ….

‘‘ජිව්හා නිච්චා වා අනිච්චා වා’’ති?

‘‘අනිච්චා, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, අපි නු තං අනුපාදාය උප්පජ්ජෙය්‍ය අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛ’’න්ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘මනො නිච්චො වා අනිච්චො වා’’ති?

‘‘අනිච්චො, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, අපි නු තං අනුපාදාය උප්පජ්ජෙය්‍ය අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛ’’න්ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති…පෙ.… මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. දුතියං.

3. දුක්ඛසමුදයසුත්තං

106. ‘‘දුක්ඛස්ස, භික්ඛවෙ, සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛස්ස සමුදයො? චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා. අයං දුක්ඛස්ස සමුදයො…පෙ.… ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා. අයං දුක්ඛස්ස සමුදයො…පෙ.… මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, දුක්ඛස්ස සමුදයො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛස්ස අත්ථඞ්ගමො? චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා. තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධා උපාදානනිරොධො; උපාදානනිරොධා භවනිරොධො; භවනිරොධා ජාතිනිරොධො; ජාතිනිරොධා ජරාමරණං

සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති. අයං දුක්ඛස්ස අත්ථඞ්ගමො…පෙ…. ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණං…පෙ…. මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා. තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධා උපාදානනිරොධො; උපාදානනිරොධා භවනිරොධො; භවනිරොධා ජාතිනිරොධො; ජාතිනිරොධා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, දුක්ඛස්ස අත්ථඞ්ගමො’’ති. තතියං.

4. ලොකසමුදයසුත්තං

107. ‘‘ලොකස්ස, භික්ඛවෙ, සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, ලොකස්ස සමුදයො? චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා; තණ්හාපච්චයා උපාදානං; උපාදානපච්චයා භවො; භවපච්චයා ජාති; ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, ලොකස්ස සමුදයො …පෙ…. ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණං…පෙ…. මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා; තණ්හාපච්චයා උපාදානං; උපාදානපච්චයා භවො; භවපච්චයා ජාති; ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, ලොකස්ස සමුදයො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, ලොකස්ස අත්ථඞ්ගමො? චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා. තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධා උපාදානනිරොධො; උපාදානනිරොධා භවනිරොධො; භවනිරොධා ජාතිනිරොධො; ජාතිනිරොධා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, ලොකස්ස අත්ථඞ්ගමො…පෙ…. ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති…පෙ…. මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා. තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධා උපාදානනිරොධො; උපාදානනිරොධා…පෙ…. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, ලොකස්ස අත්ථඞ්ගමො’’ති. චතුත්ථං.

5. සෙය්‍යොහමස්මිසුත්තං

108. ‘‘කිස්මිං නු ඛො, භික්ඛවෙ, සති කිං උපාදාය කිං අභිනිවිස්ස සෙය්‍යොහමස්මීති වා හොති, සදිසොහමස්මීති වා හොති, හීනොහමස්මීති වා හොතී’’ති?

‘‘භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා.

‘‘චක්ඛුස්මිං ඛො, භික්ඛවෙ, සති චක්ඛුං උපාදාය චක්ඛුං අභිනිවිස්ස සෙය්‍යොහමස්මීති වා හොති, සදිසොහමස්මීති වා හොති, හීනොහමස්මීති වා හොති…පෙ…. ජිව්හාය සති…පෙ…. මනස්මිං සති මනං උපාදාය මනං අභිනිවිස්ස සෙය්‍යොහමස්මීති වා හොති, සදිසොහමස්මීති වා හොති, හීනොහමස්මීති වා හොති. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, චක්ඛු නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, අපි නු තං අනුපාදාය සෙය්‍යොහමස්මීති වා අස්ස, සදිසොහමස්මීති වා අස්ස, හීනොහමස්මීති වා අස්සා’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’…පෙ…. ජිව්හා… කායො නිච්චො වා අනිච්චො වා’’ති?

‘‘අනිච්චො, භන්තෙ’’…පෙ….

‘‘මනො නිච්චො වා අනිච්චො වා’’ති?

‘‘අනිච්චො, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, අපි නු තං අනුපාදාය සෙය්‍යොහමස්මීති වා අස්ස, සදිසොහමස්මීති වා අස්ස, හීනොහමස්මීති වා අස්සා’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති…පෙ…. මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. පඤ්චමං.

6. සංයොජනියසුත්තං

109. ‘‘සංයොජනියෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි සංයොජනඤ්ච. තං සුණාථ. කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, සංයොජනියා ධම්මා, කතමඤ්ච සංයොජනං? චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, සංයොජනියො ධම්මො. යො තත්ථ ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජනං…පෙ…. ජිව්හා සංයොජනියො ධම්මො…පෙ…. මනො සංයොජනියො ධම්මො. යො තත්ථ ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජනං. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, සංයොජනියා ධම්මා, ඉදං සංයොජන’’න්ති. ඡට්ඨං.

7. උපාදානියසුත්තං

110. ‘‘උපාදානියෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි උපාදානඤ්ච. තං සුණාථ. කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, උපාදානියා ධම්මා, කතමඤ්ච උපාදානං? චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, උපාදානියො ධම්මො. යො තත්ථ ඡන්දරාගො, තං තත්ථ උපාදානං…පෙ…. ජිව්හා උපාදානියො ධම්මො…පෙ…. මනො උපාදානියො ධම්මො. යො තත්ථ ඡන්දරාගො, තං තත්ථ උපාදානං. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, උපාදානියා ධම්මා, ඉදං උපාදාන’’න්ති. සත්තමං.

8. අජ්ඣත්තිකායතනපරිජානනසුත්තං

111. ‘‘චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. සොතං… ඝානං… ජිව්හං… කායං… මනං අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. චක්ඛුඤ්ච ඛො, භික්ඛවෙ, අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය…පෙ…. ජිව්හං… කායං… මනං අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායා’’ති. අට්ඨමං.

9. බාහිරායතනපරිජානනසුත්තං

112. ‘‘රූපෙ, භික්ඛවෙ, අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. සද්දෙ… ගන්ධෙ… රසෙ… ඵොට්ඨබ්බෙ… ධම්මෙ අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. රූපෙ ච ඛො, භික්ඛවෙ, අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය. සද්දෙ… ගන්ධෙ… රසෙ… ඵොට්ඨබ්බෙ… ධම්මෙ අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායා’’ති. නවමං.

10. උපස්සුතිසුත්තං

113. එකං සමයං භගවා නාතිකෙ [ඤාතිකෙ (සී. ස්‍යා. කං.)] විහරති ගිඤ්ජකාවසථෙ. අථ ඛො භගවා රහොගතො පටිසල්ලීනො ඉමං

ධම්මපරියායං අභාසි – ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා; තණ්හාපච්චයා උපාදානං; උපාදානපච්චයා භවො; භවපච්චයා ජාති; ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති…පෙ…. මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා; තණ්හාපච්චයා උපාදානං; උපාදානපච්චයා භවො; භවපච්චයා ජාති; ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති’’.

‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා. තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධා උපාදානනිරොධො; උපාදානනිරොධා භවනිරොධො; භවනිරොධා ජාතිනිරොධො; ජාතිනිරොධා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති…පෙ…. ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති…පෙ…. මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා; වෙදනාපච්චයා තණ්හා. තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධා උපාදානනිරොධො; උපාදානනිරොධා…පෙ…. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොතී’’ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවතො උපස්සුති [උපස්සුතිං (සී. ක.)] ඨිතො හොති. අද්දසා ඛො භගවා තං භික්ඛුං උපස්සුති ඨිතං. දිස්වාන තං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘අස්සොසි නො ත්වං, භික්ඛු, ඉමං ධම්මපරියාය’’න්ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘උග්ගණ්හාහි ත්වං, භික්ඛු, ඉමං ධම්මපරියායං. පරියාපුණාහි ත්වං, භික්ඛු, ඉමං ධම්මපරියායං. ධාරෙහි ත්වං, භික්ඛු, ඉමං ධම්මපරියායං. අත්ථසංහිතොයං, භික්ඛු, ධම්මපරියායො ආදිබ්‍රහ්මචරියකො’’ති. දසමං.

යොගක්ඛෙමිවග්ගො එකාදසමො.

තස්සුද්දානං –

යොගක්ඛෙමි උපාදාය, දුක්ඛං ලොකො ච සෙය්‍යො ච;
සංයොජනං උපාදානං, ද්වෙ පරිජානං උපස්සුතීති.

12. ලොකකාමගුණවග්ගො

1. පඨමමාරපාසසුත්තං

114. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ, භික්ඛු, අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආවාසගතො මාරස්ස, මාරස්ස වසං ගතො [වසගතො (සී. අට්ඨ. සයා. අට්ඨ.)], පටිමුක්කස්ස මාරපාසො. බද්ධො සො මාරබන්ධනෙන යථාකාමකරණීයො පාපිමතො…පෙ.….

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආවාසගතො මාරස්ස, මාරස්ස වසං ගතො, පටිමුක්කස්ස මාරපාසො. බද්ධො සො මාරබන්ධනෙන…පෙ.….

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආවාසගතො මාරස්ස, මාරස්ස වසං ගතො, පටිමුක්කස්ස මාරපාසො. බද්ධො සො මාරබන්ධනෙන යථාකාමකරණීයො පාපිමතො.

‘‘සන්ති ච ඛො, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු නාවාසගතො මාරස්ස, න මාරස්ස වසං ගතො, උම්මුක්කස්ස මාරපාසො. මුත්තො සො මාරබන්ධනෙන න යථාකාමකරණීයො පාපිමතො…පෙ.….

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු නාවාසගතො මාරස්ස, න මාරස්ස වසං ගතො, උම්මුක්කස්ස මාරපාසො. මුත්තො සො මාරබන්ධනෙන න යථාකාමකරණීයො පාපිමතො…පෙ.….

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු නාවාසගතො මාරස්ස, න මාරස්ස වසං ගතො, උම්මුක්කස්ස මාරපාසො. මුත්තො සො මාරබන්ධනෙන න යථාකාමකරණීයො පාපිමතො’’ති. පඨමං.

2. දුතියමාරපාසසුත්තං

115. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බද්ධො චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු, ආවාසගතො මාරස්ස, මාරස්ස වසං ගතො, පටිමුක්කස්ස මාරපාසො. බද්ධො සො මාරබන්ධනෙන යථාකාමකරණීයො පාපිමතො…පෙ.….

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ.… සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බද්ධො මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු, ආවාසගතො මාරස්ස, මාරස්ස වසං ගතො, පටිමුක්කස්ස මාරපාසො. බද්ධො සො මාරබන්ධනෙන යථාකාමකරණීයො පාපිමතො…පෙ.….

‘‘සන්ති ච ඛො, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මුත්තො චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රූපෙහි, නාවාසගතො මාරස්ස, න මාරස්ස වසං ගතො, උම්මුක්කස්ස මාරපාසො. මුත්තො සො මාරබන්ධනෙන න යථාකාමකරණීයො පාපිමතො…පෙ.….

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ.… සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මුත්තො මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ධම්මෙහි, නාවාසගතො මාරස්ස, න මාරස්ස වසං ගතො, උම්මුක්කස්ස මාරපාසො. මුත්තො සො මාරබන්ධනෙන න යථාකාමකරණීයො පාපිමතො’’ති. දුතියං.

3. ලොකන්තගමනසුත්තං

116. ‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං, දට්ඨෙය්‍යං [දිට්ඨෙය්‍යං (ස්‍යා. කං. ක.)], පත්තෙය්‍යන්ති වදාමි. න ච පනාහං, භික්ඛවෙ, අප්පත්වා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමී’’ති. ඉදං වත්වා භගවා උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි. අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ‘‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘නාහං, භික්ඛවෙ, ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං, දට්ඨෙය්‍යං, පත්තෙය්‍යන්ති වදාමි. න ච පනාහං, භික්ඛවෙ, අප්පත්වා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමී’ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා’’ති?

අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො ආයස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාමා’’ති.

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොචුං –

‘‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො ආනන්ද, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘නාහං, භික්ඛවෙ, ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං, දට්ඨෙය්‍යං, පත්තෙය්‍යන්ති වදාමි. න ච පනාහං, භික්ඛවෙ, අප්පත්වා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමී’ති. තෙසං නො, ආවුසො, අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – නාහං, භික්ඛවෙ, ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං, දට්ඨෙය්‍යං, පත්තෙය්‍යන්ති වදාමි. න ච පනාහං, භික්ඛවෙ, අප්පත්වා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමීති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා’ති? තෙසං නො, ආවුසො, අම්හාකං එතදහොසි – ‘අයං ඛො, ආවුසො, ආයස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාමා’ති. විභජතායස්මා ආනන්දො’’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව, මූලං අතික්කම්මෙව, ඛන්ධං සාඛාපලාසෙ සාරං පරියෙසිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය; එවං සම්පදමිදං ආයස්මන්තානං සත්ථරි සම්මුඛීභූතෙ තං භගවන්තං අතිසිත්වා අම්හෙ එතමත්ථං පටිපුච්ඡිතබ්බං මඤ්ඤථ [මඤ්ඤෙථ (පී. ක.)]. සො හාවුසො, භගවා ජානං ජානාති, පස්සං පස්සති – චක්ඛුභූතො, ඤාණභූතො, ධම්මභූතො, බ්‍රහ්මභූතො, වත්තා, පවත්තා, අත්ථස්ස නින්නෙතා, අමතස්ස දාතා, ධම්මස්සාමී, තථාගතො. සො චෙව පනෙතස්ස කාලො අහොසි යං

භගවන්තංයෙව එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ. යථා වො භගවා බ්‍යාකරෙය්‍ය තථා වො ධාරෙය්‍යාථා''ති.

''අද්ධාවුසො ආනන්ද, භගවා ජානං ජානාති, පස්සං පස්සති – චක්ඛුභූතො, ඤාණභූතො, ධම්මභූතො, බ්‍රහ්මභූතො, වත්තා, පවත්තා, අත්ථස්ස නින්නෙතා, අමතස්ස දාතා, ධම්මස්සාමී, තථාගතො. සො චෙව පනෙතස්ස කාලො අහොසි යං භගවන්තංයෙව එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාම. යථා නො භගවා බ්‍යාකරෙය්‍ය තථා නං ධාරෙය්‍යාම. අපි චායස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. විභජතායස්මා ආනන්දො අගරුං කරිත්වා''ති.

''තෙනහාවුසො, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො ආනන්දස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා ආනන්දො එතදවොච –

''යං ඛො වො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'නාහං, භික්ඛවෙ, ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං, දට්ඨෙය්‍යං, පත්තෙය්‍යන්ති වදාමි. න ච පනාහං, භික්ඛවෙ, අප්පත්වා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමී'ති, ඉමස්ස ඛ්වාහං, ආවුසො, භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. යෙන ඛො, ආවුසො, ලොකස්මිං ලොකසඤ්ඤී හොති ලොකමානී – අයං වුච්චති අරියස්ස විනයෙ ලොකො. කෙන චාවුසො, ලොකස්මිං ලොකසඤ්ඤී හොති ලොකමානී? චක්ඛුනා ඛො, ආවුසො, ලොකස්මිං ලොකසඤ්ඤී හොති ලොකමානී. සොතෙන ඛො, ආවුසො... ඝානෙන ඛො, ආවුසො... ජිව්හාය ඛො, ආවුසො, ලොකස්මිං ලොකසඤ්ඤී හොති ලොකමානී. කායෙන ඛො, ආවුසො... මනෙන ඛො, ආවුසො, ලොකස්මිං ලොකසඤ්ඤී හොති ලොකමානී. යෙන ඛො, ආවුසො, ලොකස්මිං ලොකසඤ්ඤී හොති ලොකමානී – අයං වුච්චති අරියස්ස විනයෙ ලොකො. යං ඛො වො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'නාහං, භික්ඛවෙ, ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං, දට්ඨෙය්‍යං, පත්තෙය්‍යන්ති වදාමි. න ච පනාහං, භික්ඛවෙ, අප්පත්වා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමී'ති, ඉමස්ස ඛ්වාහං, ආවුසො, භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. ආකඞ්ඛමානා ච පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො භගවන්තංයෙව උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ. යථා වො භගවා බ්‍යාකරොති තථා නං ධාරෙය්‍යාථා''ති.

‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො ආනන්දස්ස පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘යං ඛො නො, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘නාහං, භික්ඛවෙ, ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං, දට්ඨෙය්‍යං, පත්තෙය්‍යන්ති වදාමි. න ච පනාහං, භික්ඛවෙ, අප්පත්වා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමී’ති. තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – නාහං, භික්ඛවෙ, ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං, දට්ඨෙය්‍යං, පත්තෙය්‍යන්ති වදාමි. න ච පනාහං, භික්ඛවෙ, අප්පත්වා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමී’ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා’ති? තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං එතදහොසි – ‘අයං ඛො ආයස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාමා’ති. අථ ඛො මයං, භන්තෙ, යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමිම්හ; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡිම්හ. තෙසං නො, භන්තෙ, ආයස්මතා ආනන්දෙන ඉමෙහි ආකාරෙහි ඉමෙහි පදෙහි ඉමෙහි බ්‍යඤ්ජනෙහි අත්ථො විභත්තො’’ති.

‘‘පණ්ඩිතො, භික්ඛවෙ, ආනන්දො; මහාපඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, ආනන්දො! මං චෙපි තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ, අහම්පි තං එවමෙවං බ්‍යාකරෙය්‍යං යථා තං ආනන්දෙන බ්‍යාකතං. එසො චෙවෙතස්ස අත්ථො, එවඤ්ච නං ධාරෙය්‍යාථා’’ති. තතියං.

4. කාමගුණසුත්තං

117. ‘‘පුබ්බෙව මෙ, භික්ඛවෙ, සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො එතදහොසි – ‘යෙමෙ පඤ්ච කාමගුණා චෙතසො සම්ඵුට්ඨපුබ්බා අතීතා නිරුද්ධා විපරිණතා, තත්‍ර මෙ චිත්තං බහුලං ගච්ඡමානං ගච්ඡෙය්‍ය පච්චුප්පන්නෙසු වා අප්පං වා අනාගතෙසු’. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘යෙමෙ පඤ්ච කාමගුණා චෙතසො සම්ඵුට්ඨපුබ්බා අතීතා නිරුද්ධා විපරිණතා, තත්‍ර මෙ අත්තරූපෙන අප්පමාදො සති චෙතසො ආරක්ඛො කරණීයො’. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ,

තුම්හාකම්පි යෙ තෙ පඤ්ච කාමගුණා චෙතසො සම්ඵුට්ඨපුබ්බා අතීතා නිරුද්ධා විපරිණතා, තත්‍ර වො චිත්තං බහුලං ගච්ඡමානං ගච්ඡෙය්‍ය පච්චුප්පන්නෙසු වා අප්පං වා අනාගතෙසු. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, තුම්හාකම්පි යෙ තෙ පඤ්ච කාමගුණා චෙතසො සම්ඵුට්ඨපුබ්බා අතීතා නිරුද්ධා විපරිණතා, තත්‍ර වො අත්තරූපෙහි අප්පමාදො සති චෙතසො ආරක්ඛො කරණීයො. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ යත්ථ චක්ඛු ච නිරුජ්ඣති, රූපසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ ජිව්හා ච නිරුජ්ඣති, රසසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ මනො ච නිරුජ්ඣති, ධම්මසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ''ති. ඉදං වත්වා භගවා උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ''ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ යත්ථ චක්ඛු ච නිරුජ්ඣති, රූපසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ ජිව්හා ච නිරුජ්ඣති, රසසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ මනො ච නිරුජ්ඣති, ධම්මසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ'ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා''ති?

අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං එතදහොසි – ''අයං ඛො ආයස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාමා''ති.

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොචුං –

''ඉදං ඛො නො, ආවුසො ආනන්ද, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ යත්ථ චක්ඛු ච නිරුජ්ඣති, රූපසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ ජිව්හා ච නිරුජ්ඣති, රසසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ මනො ච නිරුජ්ඣති, ධම්මසඤ්ඤා ච

නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ'ති. තෙසං නො, ආවුසො, අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – 'ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ යත්ථ චක්ඛු ච නිරුජ්ඣති, රූපසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ ජිව්හා ච නිරුජ්ඣති, රසසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ මනො ච නිරුජ්ඣති, ධම්මසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ'ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යාති? තෙසං නො, ආවුසො, අම්හාකං එතදහොසි – 'අයං ඛො ආයස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාමා'ති. විභජතායස්මා ආනන්දො''ති.

''සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස...පෙ.... විභජතායස්මා ආනන්දො අගරුං කරිත්වාති.

''තෙනහාවුසො, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො ආනන්දස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා ආනන්දො එතදවොච –

''යං ඛො වො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ යත්ථ චක්ඛු ච නිරුජ්ඣති, රූපසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ මනො ච නිරුජ්ඣති, ධම්මසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ'ති. ඉමස්ස ඛ්වාහං, ආවුසො, භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. සළායතනනිරොධං නො එතං, ආවුසො, භගවතා සන්ධාය භාසිතං – 'තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ, යත්ථ චක්ඛු ච නිරුජ්ඣති, රූපසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ මනො ච නිරුජ්ඣති, ධම්මසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ'ති. අයං ඛො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ යත්ථ චක්ඛු ච නිරුජ්ඣති, රූපසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ...පෙ.... යත්ථ මනො

ච නිරුජ්ඣති, ධම්මසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ’ති. ඉමස්ස ඛ්වාහං, ආවුසො, භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. ආකඞ්ඛමානා ච පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො භගවන්තංයෙව උපසඞ්කමථ; උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පුච්ඡෙය්‍යාථ. යථා වො භගවා බ්‍යාකරොති තථා නං ධාරෙය්‍යාථා’’ති.

‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො ආනන්දස්ස පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘යං ඛො නො, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ යත්ථ චක්ඛු ච නිරුජ්ඣති, රූපසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ…පෙ…. යත්ථ ජිව්හා ච නිරුජ්ඣති, රසසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ…පෙ…. යත්ථ මනො ච නිරුජ්ඣති, ධම්මසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ’ති, තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ යත්ථ චක්ඛු ච නිරුජ්ඣති, රූපසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ…පෙ…. යත්ථ මනො ච නිරුජ්ඣති, ධම්මසඤ්ඤා ච නිරුජ්ඣති, සෙ ආයතනෙ වෙදිතබ්බෙ’ති. ‘කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා’ති? තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං එතදහොසි – ‘අයං ඛො ආයස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාමා’ති. අථ ඛො මයං, භන්තෙ, යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමිම්හ; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡිම්හ. තෙසං නො, භන්තෙ, ආයස්මතා ආනන්දෙන ඉමෙහි ආකාරෙහි, ඉමෙහි පදෙහි, ඉමෙහි බ්‍යඤ්ජනෙහි අත්ථො විභත්තො’’ති.

‘‘පණ්ඩිතො, භික්ඛවෙ, ආනන්දො; මහාපඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, ආනන්දො! මං චෙපි තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ, අහම්පි තං එවමෙවං බ්‍යාකරෙය්‍යං යථා තං ආනන්දෙන බ්‍යාකතං. එසො චෙවෙතස්ස අත්ථො. එවඤ්ච නං ධාරෙය්‍යාථා’’ති. චතුත්ථං.

5. සක්කපඤ්හසුත්තං

118. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සක්කො දෙවානමින්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති? කො පන, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්ති’’ති?

‘‘සන්ති ඛො, දෙවානමින්ද, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති තදුපාදානං. සඋපාදානො, දෙවානමින්ද, භික්ඛු නො පරිනිබ්බායති…පෙ.….

‘‘සන්ති ඛො, දෙවානමින්ද, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ.… සන්ති ඛො, දෙවානමින්ද, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති තදුපාදානං. සඋපාදානො, දෙවානමින්ද, භික්ඛු නො පරිනිබ්බායති. අයං ඛො, දෙවානමින්ද, හෙතු, අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති.

‘‘සන්ති ච ඛො, දෙවානමින්ද, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො න තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති, න තදුපාදානං. අනුපාදානො, දෙවානමින්ද, භික්ඛු පරිනිබ්බායති…පෙ.….

‘‘සන්ති ඛො, දෙවානමින්ද, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ.… සන්ති ඛො, දෙවානමින්ද, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො න තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති න තදුපාදානං. අනුපාදානො, දෙවානමින්ද, භික්ඛු පරිනිබ්බායති. අයං ඛො, දෙවානමින්ද, හෙතු, අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්ති’’ති. පඤ්චමං.

6. පඤ්චසිඛසුත්තං

119. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. අථ ඛො පඤ්චසිඛො ගන්ධබ්බදෙවපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි;

උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො පඤ්චසිඛො ගන්ධබ්බදෙවපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති? කො පන, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්තී’’ති? ‘‘සන්ති ඛො, පඤ්චසිඛ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා…පෙ…. සන්ති ඛො, පඤ්චසිඛ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති තදුපාදානං. සඋපාදානො, පඤ්චසිඛ, භික්ඛු නො පරිනිබ්බායති. අයං ඛො, පඤ්චසිඛ, හෙතු, අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති’’.

‘‘සන්ති ච ඛො, පඤ්චසිඛ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා…පෙ…. සන්ති ඛො, පඤ්චසිඛ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති, තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො න තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති, න තදුපාදානං. අනුපාදානො, පඤ්චසිඛ, භික්ඛු පරිනිබ්බායති. අයං ඛො, පඤ්චසිඛ, හෙතු, අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්තී’’ති. ඡට්ඨං.

7. සාරිපුත්තසද්ධිවිහාරිකසුත්තං

120. එකං සමයං ආයස්මා සාරිපුත්තො සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘සද්ධිවිහාරිකො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛු සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තො’’ති.

‘‘එවමෙතං, ආවුසො, හොති ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරස්ස, භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුනො, ජාගරියං අනනුයුත්තස්ස. ‘සො වතාවුසො, භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරො භොජනෙ අමත්තඤ්ඤූ ජාගරියං අනනුයුත්තො යාවජීවං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං සන්තානෙස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. ‘සො වතාවුසො, භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො, භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ, ජාගරියං අනුයුත්තො යාවජීවං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං සන්තානෙස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

‘‘කථඤ්චාවුසො, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති? ඉධාවුසො, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී.

යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා... ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා... ජිව්හාය රසං සායිත්වා... කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. එවං ඛො, ආවුසො, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති.

''කථඤ්චාවුසො, භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති? ඉධාවුසො, භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති – 'නෙව දවාය, න මදාය, න මණ්ඩනාය, න විභූසනාය, යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය, විහිංසූපරතියා, බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය. ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි, නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති, අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරො චා'ති. එවං ඛො, ආවුසො, භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති.

''කථඤ්චාවුසො, ජාගරියං අනුයුත්තො හොති? ඉධාවුසො, භික්ඛු දිවසං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. රත්තියා පඨමං යාමං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. රත්තියා මජ්ඣිමං යාමං දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙති පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො, උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. රත්තියා පච්ඡිමං යාමං පච්චුට්ඨාය චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. එවං ඛො, ආවුසො, ජාගරියං අනුයුත්තො හොති. තස්මාතිහාවුසො, එවං සික්ඛිතබ්බං – 'ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා භවිස්සාම, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො, ජාගරියං අනුයුත්තා'ති. එවඤ්හි වො, ආවුසො, සික්ඛිතබ්බ''න්ති. සත්තමං.

8. රාහුලොවාදසුත්තං

121. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො භගවතො රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ''පරිපක්කා ඛො රාහුලස්ස විමුත්තිපරිපාචනියා ධම්මා; යංනූනාහං රාහුලං උත්තරිං ආසවානං ඛයෙ විනෙය්‍ය''න්ති. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො ආයස්මන්තං රාහුලං ආමන්තෙසි – ''ගණ්හාහි, රාහුල, නිසීදනං. යෙන අන්ධවනං තෙනුපසඞ්කමිස්සාම දිවාවිහාරාය''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො ආයස්මා රාහුලො භගවතො පටිස්සුත්වා නිසීදනං ආදාය භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධි.

තෙන ඛො පන සමයෙන අනෙකානි දෙවතාසහස්සානි භගවන්තං අනුබන්ධානි හොන්ති – ‘‘අජ්ජ භගවා ආයස්මන්තං රාහුලං උත්තරිං ආසවානං ඛයෙ විනෙස්සතී’’ති. අථ ඛො භගවා අන්ධවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. ආයස්මාපි ඛො රාහුලො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං රාහුලං භගවා එතදවොච –

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, රාහුල, චක්ඛු නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ( ) [(තං කිං මඤ්ඤසි) එවමිතරෙසුපි (ම. නි. 3.416-417)]

‘‘රූපා නිච්චා වා අනිච්චා වා’’ති?

‘‘අනිච්චා, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘චක්ඛුවිඤ්ඤාණං නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘චක්ඛුසම්ඵස්සො නිච්චො වා අනිච්චො වා’’ති?

‘‘අනිච්චො, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදනාගතං, සඤ්ඤාගතං, සඞ්ඛාරගතං, විඤ්ඤාණගතං, තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘ජිව්හා නිච්චා වා අනිච්චා වා’’ති?

‘‘අනිච්චා, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘ජිව්හාවිඤ්ඤාණං නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘ජිව්හාසම්ඵස්සො නිච්චො වා අනිච්චො වා’’ති?

‘‘අනිච්චො, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදනාගතං, සඤ්ඤාගතං, සඞ්ඛාරගතං, විඤ්ඤාණගතං, තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’…පෙ.….

‘‘මනො නිච්චො වා අනිච්චො වා’’ති?

‘‘අනිච්චො, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වාති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘ධම්මා නිච්චා වා අනිච්චා වා’’ති?

‘‘අනිච්චා, භන්තෙ’’…පෙ.….

''මනොවිඤ්ඤාණං නිච්චං වා අනිච්චං වා''ති?

''අනිච්චං, භන්තෙ''...පෙ.....

''මනොසම්ඵස්සො නිච්චො වා අනිච්චො වා''ති?

''අනිච්චො, භන්තෙ''...පෙ.....

''යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදනාගතං, සඤ්ඤාගතං, සඞ්ඛාරගතං, විඤ්ඤාණගතං, තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා''ති?

''අනිච්චං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා''ති?

''දුක්ඛං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – 'එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා'''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''එවං පස්සං, රාහුල, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං තස්මිම්පි නිබ්බින්දති...පෙ.... ජිව්හායපි නිබ්බින්දති, රසෙසුපි නිබ්බින්දති, ජිව්හාවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, ජිව්හාසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති, යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං තස්මිම්පි නිබ්බින්දති...පෙ.....

''මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති, ධම්මෙසුපි නිබ්බින්දති, මනොවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, මනොසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාතී''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා රාහුලො භගවතො භාසිතං අභිනන්දි. ඉමස්මිඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං භඤ්ඤමානෙ ආයස්මතො රාහුලස්ස අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චි. අනෙකානඤ්ච දෙවතාසහස්සානං විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ''යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්ම''න්ති. අට්ඨමං.

9. සංයොජනියධම්මසුත්තං

122. ‘‘සංයොජනියෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි සංයොජනඤ්ච. තං සුණාථ. කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, සංයොජනියා ධම්මා, කතමඤ්ච සංයොජනං? සන්ති, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, සංයොජනියා ධම්මා. යො තත්ථ ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජනං…පෙ…. සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ…. සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, සංයොජනියා ධම්මා. යො තත්ථ ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජන’’න්ති. නවමං.

10. උපාදානියධම්මසුත්තං

123. ‘‘උපාදානියෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි උපාදානඤ්ච. තං සුණාථ. කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, උපාදානියා ධම්මා, කතමඤ්ච උපාදානං? සන්ති, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, උපාදානියා ධම්මා. යො තත්ථ ඡන්දරාගො, තං තත්ථ උපාදානං…පෙ…. සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ…. සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, උපාදානියා ධම්මා. යො තත්ථ ඡන්දරාගො තං තත්ථ උපාදාන’’න්ති. දසමං.

ලොකකාමගුණවග්ගො ද්වාදසමො.

තස්සුද්දානං –

මාරපාසෙන ද්වෙ වුත්තා, ලොකකාමගුණෙන ච;
සක්කො පඤ්චසිඛො චෙව, සාරිපුත්තො ච රාහුලො;
සංයොජනං උපාදානං, වග්ගො තෙන පවුච්චතීති.

13. ගහපතිවග්ගො

1. වෙසාලීසුත්තං

124. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො උග්ගො ගහපති වෙසාලිකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො උග්ගො ගහපති වෙසාලිකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති? කො පන, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්තී’’ති?

‘‘සන්ති ඛො, ගහපති, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති

අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති තදුපාදානං. සඋපාදානො, ගහපති, භික්ඛු නො පරිනිබ්බායති…පෙ…. සන්ති ඛො, ගහපති, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ…. සන්ති ඛො, ගහපති, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති තදුපාදානං. සඋපාදානො, ගහපති, භික්ඛු නො පරිනිබ්බායති. අයං ඛො, ගහපති, හෙතු, අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති.

‘‘සන්ති ච ඛො, ගහපති, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො න තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති, න තදුපාදානං. අනුපාදානො, ගහපති, භික්ඛු පරිනිබ්බායති…පෙ…. සන්ති ඛො, ගහපති, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ…. සන්ති ඛො, ගහපති, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති, තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො. න තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති, න තදුපාදානං. අනුපාදානො, ගහපති, භික්ඛු පරිනිබ්බායති. අයං ඛො, ගහපති, හෙතු අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්ති’’ති. පඨමං.

2. වජ්ජීසුත්තං

125. එකං සමයං භගවා වජ්ජීසු විහරති හත්ථිගාමෙ. අථ ඛො උග්ගො ගහපති හත්ථිගාමකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො උග්ගො ගහපති හත්ථිගාමකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති? කො පන, භන්තෙ හෙතු කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්තී’’ති? (යථා පුරිමසුත්තන්තං, එවං විත්ථාරෙතබ්බං). අයං ඛො, ගහපති, හෙතු අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්තීති. දුතියං.

3. නාළන්දසුත්තං

126. එකං සමයං භගවා නාළන්දායං විහරති පාවාරිකම්බවනෙ. අථ ඛො, උපාලි ගහපති, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නො ඛො, උපාලි ගහපති, භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති? කො පන, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන

මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්ති''ති? (යථා පුරිමසුත්තන්තං, එවං විත්ථාරෙතබ්බං). අයං ඛො, ගහපති, හෙතු අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්තීති. තතියං.

4. භාරද්වාජසුත්තං

127. එකං සමයං ආයස්මා පිණ්ඩොලභාරද්වාජො කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. අථ ඛො රාජා උදෙනො යෙනායස්මා පිණ්ඩොලභාරද්වාජො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා පිණ්ඩොලභාරද්වාජෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා උදෙනො ආයස්මන්තං පිණ්ඩොලභාරද්වාජං එතදවොච – ''කො නු ඛො, භො භාරද්වාජ, හෙතු කො පච්චයො යෙනිමෙ දහරා භික්ඛූ සුසූ [සුසු (සී. ක.)] කාළකෙසා භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතා පඨමෙන වයසා අනිකීළිතාවිනො කාමෙසු යාවජීවං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති, අද්ධානඤ්ච ආපාදෙන්තී''ති? ''වුත්තං ඛො එතං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන – 'එථ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, මාතුමත්තීසු මාතුචිත්තං උපට්ඨපෙථ, භගිනිමත්තීසු භගිනිචිත්තං උපට්ඨපෙථ, ධීතුමත්තීසු ධීතුචිත්තං උපට්ඨපෙථා'ති. අයං ඛො, මහාරාජ, හෙතු, අයං පච්චයො යෙනිමෙ දහරා භික්ඛූ සුසූ කාළකෙසා භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතා පඨමෙන වයසා අනිකීළිතාවිනො කාමෙසු යාවජීවං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති, අද්ධානඤ්ච ආපාදෙන්තී''ති.

''ලොලං [ලොළං (ස්‍යා. කං.)] ඛො, භො භාරද්වාජ, චිත්තං. අප්පෙකදා මාතුමත්තීසුපි ලොභධම්මා උප්පජ්ජන්ති, භගිනිමත්තීසුපි ලොභධම්මා උප්පජ්ජන්ති, ධීතුමත්තීසුපි ලොභධම්මා උප්පජ්ජන්ති. අත්ථි නු ඛො, භො භාරද්වාජ, අඤ්ඤො ච හෙතු, අඤ්ඤො ච පච්චයො යෙනිමෙ දහරා භික්ඛූ සුසූ කාළකෙසා…පෙ.… අද්ධානඤ්ච ආපාදෙන්තී''ති?

''වුත්තං ඛො එතං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන – 'එථ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, ඉමමෙව කායං උද්ධං පාදතලා අධො කෙසමත්ථකා තචපරියන්තං පූරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛථ – අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං න්හාරු [නහාරු (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජං [අට්ඨිමිඤ්ජා (සී.)] වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්ත'න්ති. අයම්පි ඛො, මහාරාජ, හෙතු, අයං පච්චයො යෙනිමෙ දහරා භික්ඛූ සුසූ කාළකෙසා…පෙ.… අද්ධානඤ්ච ආපාදෙන්තී''ති. ''යෙ තෙ, භො භාරද්වාජ, භික්ඛූ භාවිතකායා භාවිතසීලා භාවිතචිත්තා භාවිතපඤ්ඤා, තෙසං තං සුකරං හොති. යෙ ච ඛො තෙ, භො භාරද්වාජ, භික්ඛූ අභාවිතකායා අභාවිතසීලා අභාවිතචිත්තා අභාවිතපඤ්ඤා,

තෙසං තං දුක්කරං හොති. අප්පෙකදා, භො භාරද්වාජ, අසුභතො මනසි කරිස්සාමීති [මනසි කරිස්සාමාති (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] සුභතොව [සුභතො වා (සී.), සුභතො ච (ස්‍යා. කං.)] ආගච්ඡන්ති. අත්ථි නු ඛො, භො භාරද්වාජ, අඤ්ඤො ච ඛො හෙතු අඤ්ඤො ච පච්චයො යෙනිමෙ දහරා භික්ඛූ සුසූ කාළකෙසා…පෙ…. අද්ධානඤ්ච ආපාදෙන්තී''ති?

''වුත්තං ඛො එතං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන – 'එථ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා විහරථ. චක්ඛුනා රූපං දිස්වා මා නිමිත්තග්ගාහිනො අහුවත්ථ, මානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහිනො. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජථ. රක්ඛථ චක්ඛුන්ද්‍රියං; චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජථ. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා… ජිව්හාය රසං සායිත්වා… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා… මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය මා නිමිත්තග්ගාහිනො අහුවත්ථ, මානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහිනො. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජථ. රක්ඛථ මනින්ද්‍රියං; මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජථා'ති. අයම්පි ඛො, මහාරාජ, හෙතු අයං පච්චයො යෙනිමෙ දහරා භික්ඛූ සුසූ කාළකෙසා භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතා පඨමෙන වයසා අනිකීළිතාවිනො කාමෙසු යාවජීවං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති, අද්ධානඤ්ච ආපාදෙන්තී''ති.

''අච්ඡරියං, භො භාරද්වාජ; අබ්භුතං, භො භාරද්වාජ! යාව සුභාසිතං චිදං [යාව සුභාසිතමිදං (සී.)], භො භාරද්වාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන. එසොව ඛො, භො භාරද්වාජ, හෙතු, එස පච්චයො යෙනිමෙ දහරා භික්ඛූ සුසූ කාළකෙසා භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතා පඨමෙන වයසා අනිකීළිතාවිනො කාමෙසු යාවජීවං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති, අද්ධානඤ්ච ආපාදෙන්තීති. අහම්පි ඛො, භො [අහම්පි භො (සී. පී.)] භාරද්වාජ, යස්මිං සමයෙ අරක්ඛිතෙනෙව කායෙන, අරක්ඛිතාය වාචාය, අරක්ඛිතෙන චිත්තෙන, අනුපට්ඨිතාය සතියා, අසංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි අන්තෙපුරං පවිසාමි, අතිවිය මං තස්මිං සමයෙ ලොභධම්මා පරිසහන්ති. යස්මිඤ්ච ඛ්වාහං, භො භාරද්වාජ, සමයෙ රක්ඛිතෙනෙව කායෙන, රක්ඛිතාය වාචාය, රක්ඛිතෙන චිත්තෙන, උපට්ඨිතාය සතියා, සංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි අන්තෙපුරං පවිසාමි, න මං තථා තස්මිං සමයෙ ලොභධම්මා පරිසහන්ති. අභික්කන්තං, භො භාරද්වාජ; අභික්කන්තං, භො භාරද්වාජ! සෙය්‍යථාපි, භො භාරද්වාජ, නික්කුජ්ජිතං [නිකුජ්ජිතං (පී.)] වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය, චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භොතා භාරද්වාජෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භො භාරද්වාජ, තං

භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි, ධම්මඤ්ච, භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං භාරද්වාජො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති. චතුත්ථං.

5. සොණසුත්තං

128. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො සොණො ගහපතිපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සොණො ගහපතිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති? කො පන, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්තී''ති? (යථා පුරිමසුත්තන්තං, එවං විත්ථාරෙතබ්බං). අයං ඛො, සොණ, හෙතු, අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්තීති. පඤ්චමං.

6. ඝොසිතසුත්තං

129. එකං සමයං ආයස්මා ආනන්දො කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. අථ ඛො ඝොසිතො ගහපති යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නො ඛො ඝොසිතො ගහපති ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – '''ධාතුනානත්තං, ධාතුනානත්ත'න්ති, භන්තෙ ආනන්ද, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ධාතුනානත්තං වුත්තං භගවතා''ති? ''සංවිජ්ජති ඛො, ගහපති, චක්ඛුධාතු, රූපා ච මනාපා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණඤ්ච සුඛවෙදනියං. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛා වෙදනා. සංවිජ්ජති ඛො, ගහපති, චක්ඛුධාතු, රූපා ච අමනාපා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණඤ්ච දුක්ඛවෙදනියං. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති දුක්ඛා වෙදනා. සංවිජ්ජති ඛො, ගහපති, චක්ඛුධාතු, රූපා ච මනාපා උපෙක්ඛාවෙදනියා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණඤ්ච අදුක්ඛමසුඛවෙදනියං. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා...පෙ.... සංවිජ්ජති ඛො, ගහපති, ජිව්හාධාතු, රසා ච මනාපා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණඤ්ච සුඛවෙදනියං. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛා වෙදනා. සංවිජ්ජති ඛො, ගහපති, ජිව්හාධාතු, රසා ච අමනාපා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණඤ්ච දුක්ඛවෙදනියං. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති දුක්ඛා වෙදනා. සංවිජ්ජති ඛො, ගහපති, ජිව්හාධාතු, රසා ච උපෙක්ඛාවෙදනියා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණඤ්ච අදුක්ඛමසුඛවෙදනියං. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා...පෙ.... සංවිජ්ජති ඛො, ගහපති, මනොධාතු, ධම්මා ච මනාපා, මනොවිඤ්ඤාණඤ්ච සුඛවෙදනියං. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛා වෙදනා. සංවිජ්ජති ඛො, ගහපති, මනොධාතු, ධම්මා ච අමනාපා, මනොවිඤ්ඤාණඤ්ච දුක්ඛවෙදනියං. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති දුක්ඛා වෙදනා. සංවිජ්ජති ඛො, ගහපති, මනොධාතු, ධම්මා ච උපෙක්ඛාවෙදනියා, මනොවිඤ්ඤාණඤ්ච අදුක්ඛමසුඛවෙදනියං. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. එත්තාවතා ඛො, ගහපති, ධාතුනානත්තං වුත්තං භගවතා''ති. ඡට්ඨං.

7. හාලිද්දිකානිසුත්තං

130. එකං සමයං ආයස්මා මහාකච්චානො අවන්තීසු විහරති කුරරඝරෙ [කුලඝරෙ (සයා. ක.)] පපාතෙ [පවත්තෙ (සී. පී.), සම්පවත්තෙ (සයා. කං. ක.) එත්ථෙව අට්ඨමපිට්ඨෙපි] පබ්බතෙ. අථ ඛො හාලිද්දිකානි [හාලිද්දකානි (සී. සයා. කං.)] ගහපති යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමි…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නො ඛො හාලිද්දිකානි ගහපති ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවොච – ‘‘වුත්තමිදං, භන්තෙ, භගවතා – ‘ධාතුනානත්තං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඵස්සනානත්තං; ඵස්සනානත්තං පටිච්ච උප්පජ්ජති වෙදනානානත්ත’න්ති. කථං නු ඛො, භන්තෙ, ධාතුනානත්තං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඵස්සනානත්තං; ඵස්සනානත්තං පටිච්ච උප්පජ්ජති වෙදනානානත්ත’’න්ති? ‘‘ඉධ, ගහපති, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා ‘මනාපං ඉත්ථෙත’න්ති පජානාති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඛවෙදනියඤ්ච [සුඛවෙදනියං, සුඛවෙදනියං (සී. පී.), සුඛවෙදනියඤ්ච, සුඛවෙදනියං (සයා. කං. ක.) එවං ‘‘දුක්ඛවෙදනියඤ්ච අදුක්ඛමසුඛවෙදනියඤ්චා’’ති පදෙසුපි. අට්ඨකථාටීකා ඔලොකෙතබ්බා]. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛා වෙදනා. චක්ඛුනා ඛො පනෙව [පනෙවං (සයා. කං. ක.)] රූපං දිස්වා ‘අමනාපං ඉත්ථෙත’න්ති පජානාති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං දුක්ඛවෙදනියඤ්ච. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති දුක්ඛා වෙදනා. චක්ඛුනා ඛො පනෙව රූපං දිස්වා ‘උපෙක්ඛාට්ඨානියං [උපෙක්ඛාවෙදනියං (ක.)] ඉත්ථෙත’න්ති පජානාති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අදුක්ඛමසුඛවෙදනියඤ්ච. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, භික්ඛු සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා…පෙ…. ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා…පෙ…. මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය ‘මනාපං ඉත්ථෙත’න්ති පජානාති මනොවිඤ්ඤාණං සුඛවෙදනියඤ්ච. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛා වෙදනා. මනසා ඛො පනෙව ධම්මං විඤ්ඤාය ‘අමනාපං ඉත්ථෙත’න්ති පජානාති මනොවිඤ්ඤාණං දුක්ඛවෙදනියඤ්ච. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති දුක්ඛා වෙදනා. මනසා ඛො පනෙව ධම්මං විඤ්ඤාය ‘උපෙක්ඛාට්ඨානියං ඉත්ථෙත’න්ති පජානාති මනොවිඤ්ඤාණං අදුක්ඛමසුඛවෙදනියඤ්ච. ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. එවං ඛො, ගහපති, ධාතුනානත්තං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඵස්සනානත්තං; ඵස්සනානත්තං පටිච්ච උප්පජ්ජති වෙදනානානත්ත’’න්ති. සත්තමං.

8. නකුලපිතුසුත්තං

131. එකං සමයං භගවා භග්ගෙසු විහරති සුසුමාරගිරෙ භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ. අථ ඛො නකුලපිතා ගහපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නො ඛො නකුලපිතා ගහපති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති? කො පන, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්තී’’ති? ‘‘සන්ති ඛො, ගහපති, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා

පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති තදුපාදානං. සඋපාදානො, ගහපති, භික්ඛු නො පරිනිබ්බායති…පෙ…. සන්ති ඛො, ගහපති, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ…. සන්ති ඛො, ගහපති, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති තදුපාදානං. සඋපාදානො, ගහපති, භික්ඛු නො පරිනිබ්බායති. අයං ඛො, ගහපති, හෙතු අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ නො පරිනිබ්බායන්ති’’.

‘‘සන්ති ච ඛො, ගහපති, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛුනාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො න තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති, න තදුපාදානං. අනුපාදානො, ගහපති, භික්ඛු පරිනිබ්බායති…පෙ…. සන්ති ඛො, ගහපති, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ…. සන්ති ඛො, ගහපති, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං නාභිනන්දතො නාභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො න තන්නිස්සිතං විඤ්ඤාණං හොති න තදුපාදානං. අනුපාදානො, ගහපති, භික්ඛු පරිනිබ්බායති. අයං ඛො, ගහපති, හෙතු, අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායන්ති’’ති. අට්ඨමං.

9. ලොහිච්චසුත්තං

132. එකං සමයං ආයස්මා මහාකච්චානො අවන්තීසු විහරති මක්කරකතෙ [මක්කරකටෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අරඤ්ඤකුටිකායං. අථ ඛො ලොහිච්චස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස සම්බහුලා අන්තෙවාසිකා කට්ඨහාරකා මාණවකා යෙනායස්මතො මහාකච්චානස්ස අරඤ්ඤකුටිකා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පරිතො පරිතො කුටිකාය අනුචඞ්කමන්ති අනුවිචරන්ති උච්චාසද්දා මහාසද්දා කානිචි කානිචි සෙලෙය්‍යකානි කරොන්ති [සෙලිස්සකානි කරොන්තා (සී.)] – ‘‘ඉමෙ පන මුණ්ඩකා සමණකා ඉබ්භා කණ්හා [කිණ්හා (සී. පී.)] බන්ධුපාදාපච්චා, ඉමෙසං භරතකානං සක්කතා ගරුකතා මානිතා පූජිතා අපචිතා’’ති. අථ ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො විහාරා නික්ඛමිත්වා තෙ මාණවකෙ එතදවොච – ‘‘මා මාණවකා සද්දමකත්ථ; ධම්මං වො භාසිස්සාමී’’ති. එවං වුත්තෙ, තෙ මාණවකා තුණ්හී අහෙසුං. අථ ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො තෙ මාණවකෙ ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘සීලුත්තමා පුබ්බතරා අහෙසුං,

තෙ බ්‍රාහ්මණා යෙ පුරාණං සරන්ති;
ගුත්තානි ද්වාරානි සුරක්ඛිතානි,
අහෙසුං තෙසං අභිභුය්‍ය කොධං.

‘‘ධම්මෙ ච ඣානෙ ච රතා අහෙසුං,
තෙ බ්‍රාහ්මණා යෙ පුරාණං සරන්ති;
ඉමෙ ච වොක්කම්ම ජපාමසෙති,
ගොත්තෙන මත්තා විසමං චරන්ති.

‘‘කොධාභිභූතා පුථුඅත්තදණ්ඩා [කොධාභිභූතාසුපුථුත්තදණ්ඩා (ස්‍යා. කං. ක.)],
විරජ්ජමානා සතණ්හාතණ්හෙසු;
අගුත්තද්වාරස්ස භවන්ති මොඝා,
සුපිනෙව ලද්ධං පුරිසස්ස වित්තං.

‘‘අනාසකා ථණ්ඩිලසායිකා ච;
පාතො සිනානඤ්ච තයො ච වෙදා.

‘‘ඛරාජිනං ජටාපඞ්කො, මන්තා සීලබ්බතං තපො;
කුහනා වඞ්කදණ්ඩා ච, උදකාචමනානි ච.

‘‘වණ්ණා එතෙ බ්‍රාහ්මණානං, කතා කිඤ්චික්ඛභාවනා;
චිත්තඤ්ච සුසමාහිතං, විප්පසන්නමනාවිලං;
අඛිලං සබ්බභූතෙසු, සො මග්ගො බ්‍රහ්මපත්තියා’’ති.

අථ ඛො තෙ මාණවකා කුපිතා අනත්තමනා යෙන ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ලොහිච්චං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුං – ‘‘යග්ඝෙ! භවං ජානෙය්‍ය, සමණො මහාකච්චානො බ්‍රාහ්මණානං මන්තෙ [මන්තං (ක.)] එකංසෙන අපවදති, පටික්කොසතී’’ති? එවං වුත්තෙ, ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො කුපිතො අහොසි අනත්තමනො. අථ ඛො ලොහිච්චස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි – ‘‘න ඛො පන මෙතං පතිරූපං යොහං අඤ්ඤදත්ථු මාණවකානංයෙව සුත්වා සමණං මහාකච්චානං අක්කොසෙය්‍යං [අක්කොසෙය්‍යං විරුජ්ඣෙය්‍යං (ස්‍යා. කං. ක.)] පරිභාසෙය්‍යං. යංනූනාහං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡෙය්‍ය’’න්ති.

අථ ඛො ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො තෙහි මාණවකෙහි සද්ධිං යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා මහාකච්චානෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවොච – ‘‘ආගමංසු නු ඛ්විධ, භො කච්චාන, අම්හාකං සම්බහුලා අන්තෙවාසිකා කට්ඨහාරකා මාණවකා’’ති? ‘‘ආගමංසු ඛ්විධ තෙ, බ්‍රාහ්මණ, සම්බහුලා අන්තෙවාසිකා

කට්ඨහාරකා මාණවකා''ති. ''අහු පන භොතො කච්චානස්ස තෙහි මාණවකෙහි සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො''ති? ''අහු ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, තෙහි මාණවකෙහි සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො''ති. ''යථා කථං පන භොතො කච්චානස්ස තෙහි මාණවකෙහි සද්ධිං අහොසි කථාසල්ලාපො''ති? ''එවං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, තෙහි මාණවකෙහි සද්ධිං අහොසි කථාසල්ලාපො –

''සීලුත්තමා පුබ්බතරා අහෙසුං,
තෙ බ්‍රාහ්මණා යෙ පුරාණං සරන්ති;...පෙ....;
අඛිලං සබ්බභූතෙසු,
සො මග්ගො බ්‍රහ්මපත්තියා''ති.

''එවං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, තෙහි මාණවකෙහි සද්ධිං අහොසි කථාසල්ලාපො''ති.

'''අගුත්තද්වාරො'ති [අගුත්තද්වාරො අගුත්තද්වාරොති (ක.)] භවං කච්චානො ආහ. කිත්තාවතා නු ඛො, භො කච්චාන, අගුත්තද්වාරො හොතී''ති? ''ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ අධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ රූපෙ බ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායස්සති [අනුපට්ඨිතාය සතියා (ස්‍යා. කං. පී. ක.) උපරි ආසීවිසවග්ගෙ අවස්සුතසුත්තෙ පන ''අනුපට්ඨිතකායස්සතී''ත්වෙව සබ්බත්ථ දිස්සති] ච විහරති, පරිත්තචෙතසො තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. සොතෙන සද්දං සුත්වා... ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා... ජිව්හාය රසං සායිත්වා... කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ අධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ ච ධම්මෙ බ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති, පරිත්තචෙතසො තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අගුත්තද්වාරො හොතී''ති. ''අච්ඡරියං, භො කච්චාන; අබ්භුතං, භො කච්චාන! යාවඤ්චිදං හොතා කච්චානෙන අගුත්තද්වාරොව සමානො අගුත්තද්වාරොති අක්ඛාතො.

'''ගුත්තද්වාරො'ති භවං කච්චානො ආහ. කිත්තාවතා නු ඛො, භො කච්චාන, ගුත්තද්වාරො හොතී''ති? ''ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ නාධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ රූපෙ න බ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති, අප්පමාණචෙතසො තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. සොතෙන සද්දං සුත්වා... ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා... ජිව්හාය රසං සායිත්වා... කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ නාධිමුච්චති,

අප්පියරූපෙ ධම්මෙ න බ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති, අප්පමාණචෙතසො තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති, යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ගුත්තද්වාරො හොතී''ති.

''අච්ඡරියං, භො කච්චාන; අබ්භුතං, භො කච්චාන! යාවඤ්චිදං හොතා කච්චානෙන ගුත්තද්වාරොව සමානො ගුත්තද්වාරොති අක්ඛාතො. අභික්කන්තං, භො කච්චාන; අභික්කන්තං, භො කච්චාන! සෙය්‍යථාපි, භො කච්චාන, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය, චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං හොතා කච්චානෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භො කච්චාන, තං භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි, ධම්මඤ්ච, භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං කච්චානො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතං. යථා ච භවං කච්චානො මක්කරකතෙ උපාසකකුලානි උපසඞ්කමති; එවමෙව ලොහිච්චකුලං උපසඞ්කමතු. තත්ථ යෙ මාණවකා වා මාණවිකා වා භවන්තං කච්චානං අභිවාදෙස්සන්ති පච්චුට්ඨිස්සන්ති ආසනං වා උදකං වා දස්සන්ති, තෙසං තං භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා''ති. නවමං.

10. වෙරහච්චානිසුත්තං

133. එකං සමයං ආයස්මා උදායී කාමණ්ඩායං විහරති තොදෙය්‍යස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අම්බවනෙ. අථ ඛො වෙරහච්චානිගොත්තාය බ්‍රාහ්මණියා අන්තෙවාසී මාණවකො යෙනායස්මා උදායී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා උදායිනා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො තං මාණවකං ආයස්මා උදායී ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. අථ ඛො සො මාණවකො ආයස්මතා උදායිනා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො උට්ඨායාසනා යෙන වෙරහච්චානිගොත්තා බ්‍රාහ්මණී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා වෙරහච්චානිගොත්තං බ්‍රාහ්මණිං එතදවොච – ''යග්ඝෙ, භොති, ජානෙය්‍යාසි [භොති ජානෙය්‍ය (සී. පී. ක.), භොතී ජානෙය්‍ය (ස්‍යා. කං.)]! සමණො උදායී ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං, සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙතී''ති.

''තෙන හි ත්වං, මාණවක, මම වචනෙන සමණං උදායිං නිමන්තෙහි ස්වාතනාය භත්තෙනා''ති. ''එවං භොතී''ති ඛො සො මාණවකො වෙරහච්චානිගොත්තාය බ්‍රාහ්මණියා පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා උදායී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ''අධිවාසෙතු කිර, භවං, උදායි, අම්හාකං ආචරියභරියාය වෙරහච්චානිගොත්තාය බ්‍රාහ්මණියා ස්වාතනාය භත්ත''න්ති. අධිවාසෙසි ඛො ආයස්මා උදායී තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො ආයස්මා උදායී තස්සා රත්තියා

අච්චයෙන පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන වෙරහච්චානිගොත්තාය බ්‍රාහ්මණියා නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො වෙරහච්චානිගොත්තා බ්‍රාහ්මණී ආයස්මන්තං උදායිං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො වෙරහච්චානිගොත්තා බ්‍රාහ්මණී ආයස්මන්තං උදායිං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං පාදුකා ආරොහිත්වා උච්චෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා සීසං ඔගුණ්ඨිත්වා ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘භණ, සමණ, ධම්ම’’න්ති. ‘‘භවිස්සති, භගිනි, සමයො’’ති වත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමි [පක්කාමි (සී. ක. පී.)].

දුතියම්පි ඛො සො මාණවකො යෙනායස්මා උදායී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා උදායිනා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො තං මාණවකං ආයස්මා උදායී ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. දුතියම්පි ඛො සො මාණවකො ආයස්මතා උදායිනා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො උට්ඨායාසනා යෙන වෙරහච්චානිගොත්තා බ්‍රාහ්මණී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා වෙරහච්චානිගොත්තං බ්‍රාහ්මණිං එතදවොච – ‘‘යග්ඝෙ, භොති, ජානෙය්‍යාසි! සමණො උදායී ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං, සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙතී’’ති.

‘‘එවමෙවං පන ත්වං, මාණවක, සමණස්ස උදායිස්ස වණ්ණං භාසසි. සමණො පනුදායී ‘භණ, සමණ, ධම්ම’න්ති වුත්තො සමානො ‘භවිස්සති, භගිනි, සමයො’ති වත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තො’’ති. ‘‘තථා හි පන ත්වං, භොති, පාදුකා ආරොහිත්වා උච්චෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා සීසං ඔගුණ්ඨිත්වා එතදවොච – ‘භණ, සමණ, ධම්ම’න්ති. ධම්මගරුනො හි තෙ භවන්තො ධම්මගාරවා’’ති. ‘‘තෙන හි ත්වං, මාණවක, මම වචනෙන සමණං උදායිං නිමන්තෙහි ස්වාතනාය භත්තෙනා’’ති. ‘‘එවං, භොතී’’ති ඛො සො මාණවකො වෙරහච්චානිගොත්තාය බ්‍රාහ්මණියා පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා උදායී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘අධිවාසෙතු කිර භවං උදායී අම්හාකං ආචරියභරියාය වෙරහච්චානිගොත්තාය බ්‍රාහ්මණියා ස්වාතනාය භත්ත’’න්ති. අධිවාසෙසි ඛො ආයස්මා උදායී තුණ්හීභාවෙන.

අථ ඛො ආයස්මා උදායී තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන වෙරහච්චානිගොත්තාය බ්‍රාහ්මණියා නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො වෙරහච්චානිගොත්තා බ්‍රාහ්මණී ආයස්මන්තං උදායිං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො වෙරහච්චානිගොත්තා බ්‍රාහ්මණී ආයස්මන්තං උදායිං භුත්තාවිං

ඔනීතපත්තපාණිං පාදුකා ඔරොහිත්වා නීචෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා සීසං විවරිත්වා ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘කිස්මිං නු ඛො, භන්තෙ, සති අරහන්තො සුඛදුක්ඛං පඤ්ඤපෙන්ති, කිස්මිං අසති අරහන්තො සුඛදුක්ඛං න පඤ්ඤපෙන්තී’’ති?

‘‘චක්ඛුස්මිං ඛො, භගිනි, සති අරහන්තො සුඛදුක්ඛං පඤ්ඤපෙන්ති, චක්ඛුස්මිං අසති අරහන්තො සුඛදුක්ඛං න පඤ්ඤපෙන්ති…පෙ…. ජිව්හාය සති අරහන්තො සුඛදුක්ඛං පඤ්ඤපෙන්ති, ජිව්හාය අසති අරහන්තො සුඛදුක්ඛං න පඤ්ඤපෙන්ති…පෙ….. මනස්මිං සති අරහන්තො සුඛදුක්ඛං පඤ්ඤපෙන්ති, මනස්මිං අසති අරහන්තො සුඛදුක්ඛං න පඤ්ඤපෙන්තී’’ති.

එවං වුත්තෙ, වෙරහච්චානිගොත්තා බ්‍රාහ්මණී ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ; අභික්කන්තං, භන්තෙ! සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය, චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං අය්‍යෙන උදායිනා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, අය්‍ය උදායි, තං භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි, ධම්මඤ්ච, භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසිකං මං අය්‍යො උදායී ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. දසමං.

ගහපතිවග්ගො තෙරසමො.

තස්සුද්දානං –

වෙසාලී වජ්ජී නාළන්දා, භාරද්වාජ සොණො ච ඝොසිතො;
හාලිද්දිකො නකුලපිතා, ලොහිච්චො වෙරහච්චානීති.

14. දෙවදහවග්ගො

1. දෙවදහසුත්තං

134. එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති දෙවදහං නාම සක්‍යානං නිගමො. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, සබ්බෙසංයෙව භික්ඛූනං ඡසු ඵස්සායතනෙසු අප්පමාදෙන කරණීයන්ති වදාමි, න ච පනාහං, භික්ඛවෙ, සබ්බෙසංයෙව භික්ඛූනං ඡසු ඵස්සායතනෙසු නාප්පමාදෙන කරණීයන්ති වදාමි. යෙ තෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අරහන්තො ඛීණාසවා වුසිතවන්තො කතකරණීයා ඔහිතභාරා අනුප්පත්තසදත්ථා පරික්ඛීණභවසංයොජනා සම්මදඤ්ඤා විමුත්තා, තෙසාහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං ඡසු ඵස්සායතනෙසු නාප්පමාදෙන කරණීයන්ති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? කතං තෙසං අප්පමාදෙන, අභබ්බා තෙ පමජ්ජිතුං. යෙ ච ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ සෙක්ඛා [සෙඛා (සී. స్యා. කං. පී. ක.)] අප්පත්තමානසා අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං පත්ථයමානා විහරන්ති, තෙසාහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං ඡසු ඵස්සායතනෙසු අප්පමාදෙන කරණීයන්ති වදාමි. තං කිස්ස

හෙතු? සන්ති, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා මනොරමාපි, අමනොරමාපි. ත්‍යාස්ස ඵුස්ස ඵුස්ස චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨන්ති. චෙතසො අපරියාදානා ආරද්ධං හොති වීරියං අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා [අපම්මුට්ඨා (සී.), අප්පමුට්ඨා (ස්‍යා. කං.)], පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො, සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං. ඉමං ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, අප්පමාදඵලං සම්පස්සමානො තෙසං භික්ඛූනං ඡසු ඵස්සායතනෙසු අප්පමාදෙන කරණීයන්ති වදාමි...පෙ.... සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා මනොරමාපි අමනොරමාපි. ත්‍යාස්ස ඵුස්ස ඵුස්ස චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨන්ති. චෙතසො අපරියාදානා ආරද්ධං හොති වීරියං අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො, සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං. ඉමං ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, අප්පමාදඵලං සම්පස්සමානො තෙසං භික්ඛූනං ඡසු [ඡස්සු (සී.)] ඵස්සායතනෙසු අප්පමාදෙන කරණීයන්ති වදාමී''ති. පඨමං.

2. ඛණසුත්තං

135. ''ලාභා වො, භික්ඛවෙ, සුලද්ධං වො, භික්ඛවෙ, ඛණො වො පටිලද්ධො බ්‍රහ්මචරියවාසාය. දිට්ඨා මයා, භික්ඛවෙ, ඡඵස්සායතනිකා නාම නිරයා. තත්ථ යං කිඤ්චි චක්ඛුනා රූපං පස්සති අනිට්ඨරූපංයෙව පස්සති, නො ඉට්ඨරූපං; අකන්තරූපංයෙව පස්සති, නො කන්තරූපං; අමනාපරූපංයෙව පස්සති, නො මනාපරූපං. යං කිඤ්චි සොතෙන සද්දං සුණාති...පෙ.... යං කිඤ්චි ඝානෙන ගන්ධං ඝායති...පෙ.... යං කිඤ්චි ජිව්හාය රසං සායති...පෙ.... යං කිඤ්චි කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසති...පෙ.... යං කිඤ්චි මනසා ධම්මං විජානාති අනිට්ඨරූපංයෙව විජානාති, නො ඉට්ඨරූපං; අකන්තරූපංයෙව විජානාති, නො කන්තරූපං; අමනාපරූපංයෙව විජානාති, නො මනාපරූපං. ලාභා වො, භික්ඛවෙ, සුලද්ධං වො, භික්ඛවෙ, ඛණො වො පටිලද්ධො බ්‍රහ්මචරියවාසාය. දිට්ඨා මයා, භික්ඛවෙ, ඡඵස්සායතනිකා නාම සග්ගා. තත්ථ යං කිඤ්චි චක්ඛුනා රූපං පස්සති ඉට්ඨරූපංයෙව පස්සති, නො අනිට්ඨරූපං; කන්තරූපංයෙව පස්සති, නො අකන්තරූපං; මනාපරූපංයෙව පස්සති, නො අමනාපරූපං...පෙ.... යං කිඤ්චි ජිව්හාය රසං සායති...පෙ.... යං කිඤ්චි මනසා ධම්මං විජානාති ඉට්ඨරූපංයෙව විජානාති, නො අනිට්ඨරූපං; කන්තරූපංයෙව විජානාති, නො අකන්තරූපං; මනාපරූපංයෙව විජානාති, නො අමනාපරූපං. ලාභා වො, භික්ඛවෙ, සුලද්ධං වො, භික්ඛවෙ, ඛණො වො පටිලද්ධො බ්‍රහ්මචරියවාසායා''ති. දුතියං.

3. පඨමරූපාරාමසුත්තං

136. ''රූපාරාමා, භික්ඛවෙ, දෙවමනුස්සා රූපරතා රූපසම්මුදිතා. රූපවිපරිණාමවිරාගනිරොධා දුක්ඛා, භික්ඛවෙ, දෙවමනුස්සා විහරන්ති. සද්දාරාමා, භික්ඛවෙ, දෙවමනුස්සා සද්දරතා සද්දසම්මුදිතා. සද්දවිපරිණාමවිරාගනිරොධා දුක්ඛා, භික්ඛවෙ, දෙවමනුස්සා විහරන්ති. ගන්ධාරාමා... රසාරාමා... ඵොට්ඨබ්බාරාමා... ධම්මාරාමා, භික්ඛවෙ,

දෙවමනුස්සා ධම්මරතා ධම්මසම්මුදිතා. ධම්මවිපරිණාමවිරාගනිරොධා දුක්ඛා, භික්ඛවෙ, දෙවමනුස්සා විහරන්ති. තථාගතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො රූපානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවං ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා න රූපාරාමො න රූපරතො න රූපසම්මුදිතො. රූපවිපරිණාමවිරාගනිරොධා සුඛො, භික්ඛවෙ, තථාගතො විහරති. සද්දානං... ගන්ධානං... රසානං... ඵොට්ඨබ්බානං... ධම්මානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා න ධම්මාරාමො, න ධම්මරතො, න ධම්මසම්මුදිතො. ධම්මවිපරිණාමවිරාගනිරොධා සුඛො, භික්ඛවෙ, තථාගතො විහරති''. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා –

''රූපා සද්දා රසා ගන්ධා, ඵස්සා ධම්මා ච කෙවලා;
ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ච, යාවතත්ථීති වුච්චති.

''සදෙවකස්ස ලොකස්ස, එතෙ වො සුඛසම්මතා;
යත්ථ චෙතෙ නිරුජ්ඣන්ති, තං තෙසං දුක්ඛසම්මතං.

''සුඛං [සුඛන්ති (සී.)] දිට්ඨමරියෙභි, සක්කායස්ස නිරොධනං;
පච්චනීකමිදං හොති, සබ්බලොකෙන පස්සතං.

''යං පරෙ සුඛතො ආහු, තදරියා ආහු දුක්ඛතො;
යං පරෙ දුක්ඛතො ආහු, තදරියා සුඛතො විදූ.

''පස්ස ධම්මං දුරාජානං, සම්මූළ්හෙත්ථ අවිද්දසු;
නිවුතානං තමො හොති, අන්ධකාරො අපස්සතං.

''සතඤ්ච විවටං හොති, ආලොකො පස්සතාමි;
සන්තිකෙ න විජානන්ති, මග්ගා [මගා (සී.)] ධම්මස්ස අකොවිදා.

''භවරාගපරෙතෙභි, භවරාගානුසාරීභි [භවසොතානුසාරිභි (සයා. කං. පී.), භවසොතානුසාරිභි (සී.)];
මාරධෙය්‍යානුපන්නෙභි, නායං ධම්මො සුසම්බුධො.

''කො නු අඤ්ඤත්‍ර මරියෙභි, පදං සම්බුද්ධුමරහති;
යං පදං සම්මදඤ්ඤාය, පරිනිබ්බන්ති අනාසවා''ති. තතියං;

4. දුතියරූපාරාමසුත්තං

137. ''රූපාරාමා, භික්ඛවෙ, දෙවමනුස්සා රූපරතා රූපසම්මුදිතා. රූපවිපරිණාමවිරාගනිරොධා දුක්ඛා, භික්ඛවෙ, දෙවමනුස්සා විහරන්ති. සද්දාරාමා... ගන්ධාරාමා... රසාරාමා ... ඵොට්ඨබ්බාරාමා... ධම්මාරාමා, භික්ඛවෙ, දෙවමනුස්සා ධම්මරතා ධම්මසම්මුදිතා. ධම්මවිපරිණාමවිරාගනිරොධා දුක්ඛා, භික්ඛවෙ, දෙවමනුස්සා විහරන්ති.

තථාගතො ච, භික්ඛවෙ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො රූපානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා න රූපාරාමො න රූපරතො න රූපසම්මුදිතො. රූපවිපරිණාමවිරාගනිරොධා සුඛො, භික්ඛවෙ, තථාගතො විහරති. සද්දානං… ගන්ධානං… රසානං… ඵොට්ඨබ්බානං… ධම්මානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා න ධම්මාරාමො න ධම්මරතො න ධම්මසම්මුදිතො. ධම්මවිපරිණාමවිරාගනිරොධා සුඛො, භික්ඛවෙ, තථාගතො විහරතී''ති. චතුත්ථං.

5. පඨමනතුම්හාකංසුත්තං

138. ''යං, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං; තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති…පෙ…. ජිව්හා න තුම්හාකං; තං පජහථ. සා වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සති…පෙ…. මනො න තුම්හාකං; තං පජහථ. සො වො පහීනො හිතාය සුඛාය භවිස්සති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යං ඉමස්මිං ජෙතවනෙ තිණකට්ඨසාඛාපලාසං තං ජනො හරෙය්‍ය වා ඩහෙය්‍ය වා යථාපච්චයං වා කරෙය්‍ය, අපි නු තුම්හාකං එවමස්ස – 'අම්හෙ ජනො හරති වා ඩහති වා යථාපච්චයං වා කරොතී'''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''තං කිස්ස හෙතු''? ''න හි නො එතං, භන්තෙ, අත්තා වා අත්තනියං වා''ති. ''එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, චක්ඛු න තුම්හාකං; තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති…පෙ…. ජිව්හා න තුම්හාකං; තං පජහථ. සා වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සති…පෙ…. මනො න තුම්හාකං; තං පජහථ. සො වො පහීනො හිතාය සුඛාය භවිස්සතී''ති. පඤ්චමං.

6. දුතියනතුම්හාකංසුත්තං

139. ''යං, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං, තං පජහථ. තං වො පහීනං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං? රූපා, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං; තෙ පජහථ. තෙ වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සන්ති. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා න තුම්හාකං; තෙ පජහථ. තෙ වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සන්ති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යං ඉමස්මිං ජෙතවනෙ…පෙ…. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, රූපා න තුම්හාකං; තෙ පජහථ. තෙ වො පහීනා හිතාය සුඛාය භවිස්සන්තී''ති. ඡට්ඨං.

7. අජ්ඣත්තානිච්චහෙතුසුත්තං

140. ''චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං. යොපි හෙතු, යොපි පච්චයො චක්ඛුස්ස උප්පාදාය, සොපි අනිච්චො. අනිච්චසම්භූතං, භික්ඛවෙ, චක්ඛු කුතො නිච්චං භවිස්සති…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා. යොපි හෙතු, යොපි පච්චයො ජිව්හාය උප්පාදාය සොපි අනිච්චො. අනිච්චසම්භූතා, භික්ඛවෙ, ජිව්හා කුතො නිච්චා භවිස්සති…පෙ…. මනො අනිච්චො. යොපි, භික්ඛවෙ, හෙතු යොපි පච්චයො මනස්ස උප්පාදාය, සොපි අනිච්චො.

අනිච්චසම්භූතො, භික්ඛවෙ, මනො කුතො නිච්චො භවිස්සති! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති…පෙ…. ජිව්හායපි නිබ්බින්දති…පෙ…. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. සත්තමං.

8. අජ්ඣත්තදුක්ඛහෙතුසුත්තං

141. ‘‘චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං. යොපි හෙතු යොපි පච්චයො චක්ඛුස්ස උප්පාදාය, සොපි දුක්ඛො. දුක්ඛසම්භූතං, භික්ඛවෙ, චක්ඛු කුතො සුඛං භවිස්සති…පෙ…. ජිව්හා දුක්ඛා. යොපි හෙතු, යොපි පච්චයො ජිව්හාය උප්පාදාය, සොපි දුක්ඛො. දුක්ඛසම්භූතා, භික්ඛවෙ, ජිව්හා කුතො සුඛා භවිස්සති…පෙ…. මනො දුක්ඛො. යොපි හෙතු යොපි පච්චයො මනස්ස උප්පාදාය, සොපි දුක්ඛො. දුක්ඛසම්භූතො, භික්ඛවෙ, මනො කුතො සුඛො භවිස්සති! එවං පස්සං…පෙ…. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. අට්ඨමං.

9. අජ්ඣත්තානත්තහෙතුසුත්තං

142. ‘‘චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, අනත්තා. යොපි හෙතු, යොපි පච්චයො චක්ඛුස්ස උප්පාදාය, සොපි අනත්තා. අනත්තසම්භූතං, භික්ඛවෙ, චක්ඛු කුතො අත්තා භවිස්සති…පෙ…. ජිව්හා අනත්තා. යොපි හෙතු යොපි පච්චයො ජිව්හාය උප්පාදාය, සොපි අනත්තා. අනත්තසම්භූතා, භික්ඛවෙ, ජිව්හා කුතො අත්තා භවිස්සති…පෙ…. මනො අනත්තා. යොපි හෙතු යොපි පච්චයො මනස්ස උප්පාදාය, සොපි අනත්තා. අනත්තසම්භූතො, භික්ඛවෙ, මනො කුතො අත්තා භවිස්සති! එවං පස්සං…පෙ…. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. නවමං.

10. බාහිරානිච්චහෙතුසුත්තං

143. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනිච්චා. යොපි හෙතු, යොපි පච්චයො රූපානං උප්පාදාය, සොපි අනිච්චො. අනිච්චසම්භූතා, භික්ඛවෙ, රූපා කුතො නිච්චා භවිස්සන්ති! සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනිච්චා. යොපි හෙතු, යොපි පච්චයො ධම්මානං උප්පාදාය, සොපි අනිච්චො. අනිච්චසම්භූතා, භික්ඛවෙ, ධම්මා කුතො නිච්චා භවිස්සන්ති! එවං පස්සං…පෙ…. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. දසමං.

11. බාහිරදුක්ඛහෙතුසුත්තං

144. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, දුක්ඛා. යොපි හෙතු, යොපි පච්චයො රූපානං උප්පාදාය, සොපි දුක්ඛො. දුක්ඛසම්භූතා, භික්ඛවෙ, රූපා කුතො සුඛා භවිස්සන්ති! සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා දුක්ඛා. යොපි හෙතු, යොපි පච්චයො ධම්මානං උප්පාදාය, සොපි දුක්ඛො. දුක්ඛසම්භූතා, භික්ඛවෙ, ධම්මා කුතො සුඛා භවිස්සන්ති! එවං පස්සං…පෙ…. ‘ඛීණා ජාති,

වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. එකාදසමං.

12. බාහිරානත්තහෙතුසුත්තං

145. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනත්තා. යොපි හෙතු, යොපි පච්චයො රූපානං උප්පාදාය, සොපි අනත්තා. අනත්තසම්භූතා, භික්ඛවෙ, රූපා කුතො අත්තා භවිස්සන්ති! සද්දා... ගන්ධා... රසා... ඵොට්ඨබ්බා... ධම්මා අනත්තා. යොපි හෙතු, යොපි පච්චයො ධම්මානං උප්පාදාය, සොපි අනත්තා. අනත්තසම්භූතා, භික්ඛවෙ, ධම්මා කුතො අත්තා භවිස්සන්ති! එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, සද්දෙසුපි... ගන්ධෙසුපි... රසෙසුපි... ඵොට්ඨබ්බෙසුපි... ධම්මෙසුපි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. ද්වාදසමං.

දෙවදහවග්ගො චුද්දසමො.

තස්සුද්දානං –

දෙවදහො ඛණො රූපා, ද්වෙ නතුම්හාකමෙව ච;
හෙතුනාපි තයො වුත්තා, දුවෙ අජ්ඣත්තබාහිරාති.

15. නවපුරාණවග්ගො

1. කම්මනිරොධසුත්තං

146. ‘‘නවපුරාණානි, භික්ඛවෙ, කම්මානි දෙසෙස්සාමි කම්මනිරොධං කම්මනිරොධගාමිනිඤ්ච පටිපදං. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමීති. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුරාණකම්මං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, පුරාණකම්මං අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං වෙදනියං දට්ඨබ්බං...පෙ.... ජිව්හා පුරාණකම්මා අභිසඞ්ඛතා අභිසඤ්චෙතයිතා වෙදනියා දට්ඨබ්බා...පෙ.... මනො පුරාණකම්මො අභිසඞ්ඛතො අභිසඤ්චෙතයිතො වෙදනියො දට්ඨබ්බො. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුරාණකම්මං. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, නවකම්මං? යං ඛො, භික්ඛවෙ, එතරහි කම්මං කරොති කායෙන වාචාය මනසා, ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, නවකම්මං. කතමො ච, භික්ඛවෙ, කම්මනිරොධො? යො ඛො, භික්ඛවෙ, කායකම්මවචීකම්මමනොකම්මස්ස නිරොධා විමුත්තිං ඵුසති, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, කම්මනිරොධො. කතමා ච, භික්ඛවෙ, කම්මනිරොධගාමිනී පටිපදා? අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො, සම්මාවායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, කම්මනිරොධගාමිනී පටිපදා. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, දෙසිතං මයා පුරාණකම්මං, දෙසිතං නවකම්මං, දෙසිතො කම්මනිරොධො, දෙසිතා කම්මනිරොධගාමිනී පටිපදා. යං ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ථාරා කරණීයං

සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය, කතං වො තං මයා. එතානි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛමූලානි, එතානි සුඤ්ඤාගාරානි. ඣායථ, භික්ඛවෙ, මා පමාදත්ථ; මා පච්ඡාවිප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී''ති. පඨමං.

2. අනිච්චනිබ්බානසප්පායසුත්තං

147. ''නිබ්බානසප්පායං වො, භික්ඛවෙ, පටිපදං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ...පෙ.... කතමා ච සා, භික්ඛවෙ, නිබ්බානසප්පායා පටිපදා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුං අනිච්චන්ති පස්සති, රූපා අනිච්චාති පස්සති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති පස්සති, චක්ඛුසම්ඵස්සො අනිච්චොති පස්සති. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චන්ති පස්සති...පෙ.... ජිව්හා අනිච්චාති පස්සති, රසා අනිච්චාති පස්සති, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති පස්සති, ජිව්හාසම්ඵස්සො අනිච්චොති පස්සති, යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චන්ති පස්සති...පෙ.... මනො අනිච්චොති පස්සති, ධම්මා අනිච්චාති පස්සති, මනොවිඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති පස්සති, මනොසම්ඵස්සො අනිච්චොති පස්සති, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චන්ති පස්සති. අයං ඛො සා, භික්ඛවෙ, නිබ්බානසප්පායා පටිපදා''ති. දුතියං.

3. දුක්ඛනිබ්බානසප්පායසුත්තං

148. ''නිබ්බානසප්පායං වො, භික්ඛවෙ, පටිපදං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ...පෙ.... කතමා ච සා, භික්ඛවෙ, නිබ්බානසප්පායා පටිපදා? ඉධ, භික්ඛවෙ, චක්ඛුං දුක්ඛන්ති පස්සති, රූපා දුක්ඛාති පස්සති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං දුක්ඛන්ති පස්සති, චක්ඛුසම්ඵස්සො දුක්ඛොති පස්සති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛන්ති පස්සති...පෙ.... ජිව්හා දුක්ඛාති පස්සති...පෙ.... මනො දුක්ඛොති පස්සති, ධම්මා දුක්ඛාති පස්සති, මනොවිඤ්ඤාණං දුක්ඛන්ති පස්සති, මනොසම්ඵස්සො දුක්ඛොති පස්සති, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛන්ති පස්සති. අයං ඛො සා, භික්ඛවෙ, නිබ්බානසප්පායා පටිපදා''ති. තතියං.

4. අනත්තනිබ්බානසප්පායසුත්තං

149. ''නිබ්බානසප්පායං වො, භික්ඛවෙ, පටිපදං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ...පෙ.... කතමා ච සා, භික්ඛවෙ, නිබ්බානසප්පායා පටිපදා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුං අනත්තාති පස්සති, රූපා අනත්තාති පස්සති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනත්තාති පස්සති, චක්ඛුසම්ඵස්සො අනත්තාති පස්සති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනත්තාති පස්සති...පෙ.... මනො අනත්තාති පස්සති, ධම්මා අනත්තාති පස්සති, මනොවිඤ්ඤාණං අනත්තාති පස්සති,

මනොසම්ඵස්සො අනත්තාති පස්සති, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනත්තාති පස්සති. අයං ඛො සා, භික්ඛවෙ, නිබ්බානසප්පායා පටිපදා''ති. චතුත්ථං.

5. නිබ්බානසප්පායපටිපදාසුත්තං

150. ''නිබ්බානසප්පායං වො, භික්ඛවෙ, පටිපදං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ...පෙ.... කතමා ච සා, භික්ඛවෙ, නිබ්බානසප්පායා පටිපදා? තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, චක්ඛු නිච්චං වා අනිච්චං වා''ති?

''අනිච්චං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා''ති?

''දුක්ඛං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – 'එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා'''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''රූපා නිච්චා වා අනිච්චා වා''ති?

''අනිච්චා, භන්තෙ''...පෙ.....

''චක්ඛුවිඤ්ඤාණං... චක්ඛුසම්ඵස්සො...පෙ.... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි නිච්චං වා අනිච්චං වා''ති?

''අනිච්චං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා''ති?

''දුක්ඛං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – 'එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා'''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති...පෙ.... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං

විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති ...පෙ.... නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති. අයං ඛො සා, භික්ඛවෙ, නිබ්බානසප්පායා පටිපදා''ති. පඤ්චමං.

6. අන්තෙවාසිකසුත්තං

151. ''අනන්තෙවාසිකමිදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති අනාචරියකං. සන්තෙවාසිකො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සාචරියකො දුක්ඛං න ඵාසු [ඵාසුං (සී. පී.)] විහරති. අනන්තෙවාසිකො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනාචරියකො සුඛං ඵාසු විහරති. කථඤ්ච, භික්ඛු, සන්තෙවාසිකො සාචරියකො දුක්ඛං න ඵාසු විහරති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා. ත්‍යාස්ස අන්තො වසන්ති, අන්තස්ස වසන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා සන්තෙවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං සමුදාචරන්ති, සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා සාචරියකොති වුච්චති...පෙ.....

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ජිව්හාය රසං සායිත්වා උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා. ත්‍යාස්ස අන්තො වසන්ති, අන්තස්ස වසන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා සන්තෙවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං සමුදාචරන්ති, සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා සාචරියකොති වුච්චති...පෙ.....

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා. ත්‍යාස්ස අන්තො වසන්ති, අන්තස්ස වසන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා සන්තෙවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං සමුදාචරන්ති, සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා සාචරියකොති වුච්චති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තෙවාසිකො සාචරියකො දුක්ඛං, න ඵාසු විහරති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනන්තෙවාසිකො අනාචරියකො සුඛං ඵාසු විහරති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා. ත්‍යාස්ස න අන්තො වසන්ති, නාස්ස අන්තො වසන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා අනන්තෙවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං න සමුදාචරන්ති, න සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා අනාචරියකොති වුච්චති...පෙ.....

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ජිව්හාය රසං සායිත්වා න උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා. ත්‍යාස්ස න අන්තො වසන්ති, නාස්ස අන්තො වසන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා අනන්තෙවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං න සමුදාචරන්ති, න සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා අනාචරියකොති වුච්චති...පෙ.....

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා. ත්‍යාස්ස න

අන්තො වසන්ති, නාස්ස අන්තො වසන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා අනන්තෙවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං න සමුදාචරන්ති, න සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති. තස්මා අනාචරියකොති වුච්චති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනන්තෙවාසිකො අනාචරියකො සුඛං ඵාසු විහරති. අනන්තෙවාසිකමිදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. අනාචරියකං සන්තෙවාසිකො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සාචරියකො දුක්ඛං, න ඵාසු විහරති. අනන්තෙවාසිකො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනාචරියකො සුඛං ඵාසු විහරතී''ති. ඡට්ඨං.

7. කිමත්ථියබ්‍රහ්මචරියසුත්තං

152. ''සචෙ වො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – 'කිමත්ථියං, ආවුසො, සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී'ති? එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාථ – 'දුක්ඛස්ස ඛො, ආවුසො, පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී'ති. සචෙ පන වො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – 'කතමං පනාවුසො, දුක්ඛං, යස්ස පරිඤ්ඤාය සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී'ති? එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාථ –

''චක්ඛු ඛො, ආවුසො, දුක්ඛං; තස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. රූපා දුක්ඛා; තෙසං පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං දුක්ඛං; තස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. චක්ඛුසම්ඵස්සො දුක්ඛො; තස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛං; තස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති…පෙ.… ජිව්හා දුක්ඛා… මනො දුක්ඛො; තස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති…පෙ.… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛං; තස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. ඉදං ඛො, ආවුසො, දුක්ඛං; යස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී'ති. එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාථා''ති. සත්තමං.

8. අත්ථිනුඛොපරියායසුත්තං

153. ''අත්ථි නු ඛො, භික්ඛවෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම භික්ඛු අඤ්ඤත්‍රෙව සද්ධාය, අඤ්ඤත්‍ර රුචියා, අඤ්ඤත්‍ර අනුස්සවා, අඤ්ඤත්‍ර ආකාරපරිවිතක්කා, අඤ්ඤත්‍ර දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා අඤ්ඤං බ්‍යාකරෙය්‍ය – 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාමී''ති [පජානාතීති (සයා. කං. පී. ක.)]? ''භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා, භගවංනෙත්තිකා භගවංපටිසරණා. සාධු වත, භන්තෙ, භගවන්තංයෙව පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී''ති. ''තෙන හි, භික්ඛවෙ, සුණාථ,

සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ''අත්ථි, භික්ඛවෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම භික්ඛු අඤ්ඤත්‍රෙව සද්ධාය, අඤ්ඤත්‍ර රුචියා, අඤ්ඤත්‍ර අනුස්සවා, අඤ්ඤත්‍ර ආකාරපරිවිතක්කා, අඤ්ඤත්‍ර දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා අඤ්ඤං බ්‍යාකරෙය්‍ය – 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාමී''ති.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, පරියායො, යං පරියායං ආගම්ම භික්ඛු අඤ්ඤත්‍රෙව සද්ධාය...පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාමී'ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා සන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති; අසන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති. යං තං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා සන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති; අසන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති. අපි නුමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සද්ධාය වා වෙදිතබ්බා, රුචියා වා වෙදිතබ්බා, අනුස්සවෙන වා වෙදිතබ්බා, ආකාරපරිවිතක්කෙන වා වෙදිතබ්බා, දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා වා වෙදිතබ්බා''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''නනුමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා පඤ්ඤාය දිස්වා වෙදිතබ්බා''ති? ''එවං, භන්තෙ''. ''අයං ඛො, භික්ඛවෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම භික්ඛු අඤ්ඤත්‍රෙව සද්ධාය, අඤ්ඤත්‍ර රුචියා, අඤ්ඤත්‍ර අනුස්සවා, අඤ්ඤත්‍ර ආකාරපරිවිතක්කා, අඤ්ඤත්‍ර දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාමී''ති...පෙ.....

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ජිව්හාය රසං සායිත්වා සන්තං වා අජ්ඣත්තං...පෙ.... රාගදොසමොහොති පජානාති; අසන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති. යං තං, භික්ඛවෙ, ජිව්හාය රසං සායිත්වා සන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති; අසන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති; අපි නුමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සද්ධාය වා වෙදිතබ්බා, රුචියා වා වෙදිතබ්බා, අනුස්සවෙන වා වෙදිතබ්බා, ආකාරපරිවිතක්කෙන වා වෙදිතබ්බා, දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා වා වෙදිතබ්බා''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''නනුමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා පඤ්ඤාය දිස්වා වෙදිතබ්බා''ති? ''එවං, භන්තෙ''. ''අයම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම භික්ඛු අඤ්ඤත්‍රෙව සද්ධාය, අඤ්ඤත්‍ර රුචියා, අඤ්ඤත්‍ර අනුස්සවා, අඤ්ඤත්‍ර ආකාරපරිවිතක්කා, අඤ්ඤත්‍ර දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – 'ඛීණා ජාති, වුසිතං

බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාමී’’ති [පජානාතීති (සී. කං. පී. ක.)] …පෙ.….

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය සන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති; අසන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති. යං තං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය සන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති; අසන්තං වා අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහං, නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං රාගදොසමොහොති පජානාති; අපි නුමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සද්ධාය වා වෙදිතබ්බා, රුචියා වා වෙදිතබ්බා, අනුස්සවෙන වා වෙදිතබ්බා, ආකාරපරිවිතක්කෙන වා වෙදිතබ්බා, දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා වා වෙදිතබ්බා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘නනුමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා පඤ්ඤාය දිස්වා වෙදිතබ්බා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘අයම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම භික්ඛු අඤ්ඤත්‍රෙව සද්ධාය, අඤ්ඤත්‍ර රුචියා, අඤ්ඤත්‍ර අනුස්සවා, අඤ්ඤත්‍ර ආකාරපරිවිතක්කා, අඤ්ඤත්‍ර දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාමී’’ති. අට්ඨමං.

9. ඉන්ද්‍රියසම්පන්නසුත්තං

154. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ.… එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘‘ඉන්ද්‍රියසම්පන්නො, ඉන්ද්‍රියසම්පන්නො’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ඉන්ද්‍රියසම්පන්නො හොතී’’ති?

‘‘චක්ඛුන්ද්‍රියෙ චෙ, භික්ඛු, උදයබ්බයානුපස්සී විහරන්තො චක්ඛුන්ද්‍රියෙ නිබ්බින්දති…පෙ.… ජිව්හින්ද්‍රියෙ චෙ, භික්ඛු, උදයබ්බයානුපස්සී විහරන්තො ජිව්හින්ද්‍රියෙ නිබ්බින්දති…පෙ.… මනින්ද්‍රියෙ චෙ, භික්ඛු, උදයබ්බයානුපස්සී විහරන්තො මනින්ද්‍රියෙ නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති…පෙ.… විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. එත්තාවතා ඛො, භික්ඛු, ඉන්ද්‍රියසම්පන්නො හොතී’’ති. නවමං.

10. ධම්මකථිකපුච්ඡසුත්තං

155. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ.… එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘‘ධම්මකථිකො, ධම්මකථිකො’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ධම්මකථිකො හොතී’’ති?

‘‘චක්ඛුස්ස චෙ, භික්ඛු නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය ධම්මං දෙසෙති, ‘ධම්මකථිකො භික්ඛූ’ති අලංවචනාය. චක්ඛුස්ස චෙ, භික්ඛු, නිබ්බිදාය

විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති, ‘ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො භික්ඛූ’ති අලංවචනාය. චක්ඛුස්ස චෙ, භික්ඛු, නිබ්බිදා විරාගා නිරොධා අනුපාදාවිමුත්තො හොති, ‘දිට්ඨධම්මනිබ්බානප්පත්තො භික්ඛූ’ති අලංවචනාය…පෙ…. ජිව්හාය චෙ, භික්ඛු, නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය ධම්මං දෙසෙති, ‘ධම්මකථිකො භික්ඛූ’ති අලංවචනාය…පෙ…. මනස්ස චෙ, භික්ඛු, නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය ධම්මං දෙසෙති, ‘ධම්මකථිකො භික්ඛූ’ති අලංවචනාය. මනස්ස චෙ, භික්ඛු, නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති, ‘ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො භික්ඛූ’ති අලංවචනාය. මනස්ස චෙ, භික්ඛු, නිබ්බිදා විරාගා නිරොධා අනුපාදාවිමුත්තො හොති, ‘දිට්ඨධම්මනිබ්බානප්පත්තො භික්ඛූ’ති අලංවචනායා’’ති. දසමං.

නවපුරාණවග්ගො පඤ්චදසමො.

තස්සුද්දානං –

කම්මං චත්තාරි සප්පායා, අනන්තෙවාසි කිමත්ථියා;
අත්ථි නු ඛො පරියායො, ඉන්ද්‍රියකථිකෙන චාති.

සළායතනවග්ගෙ තතියපණ්ණාසකො සමත්තො.

තස්ස වග්ගුද්දානං –

යොගක්ඛෙමි ච ලොකො ච, ගහපති දෙවදහෙන ච;
නවපුරාණෙන පණ්ණාසො, තතියො තෙන වුච්චතීති.

16. නන්දික්ඛයවග්ගො

1. අජ්ඣත්තනන්දික්ඛයසුත්තං

156. ‘‘අනිච්චංයෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුං අනිච්චන්ති පස්සති, සාස්ස [සායං (පී. ක.)] හොති සම්මාදිට්ඨි. සම්මා පස්සං නිබ්බින්දති. නන්දික්ඛයා රාගක්ඛයො; රාගක්ඛයා නන්දික්ඛයො. නන්දිරාගක්ඛයා චිත්තං සුවිමුත්තන්ති වුච්චති…පෙ…. අනිච්චංයෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ජිව්හං අනිච්චන්ති පස්සති, සාස්ස හොති සම්මාදිට්ඨි. සම්මා පස්සං නිබ්බින්දති. නන්දික්ඛයා රාගක්ඛයො; රාගක්ඛයා…පෙ…. චිත්තං සුවිමුත්තන්ති වුච්චති…පෙ…. අනිච්චංයෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මනං අනිච්චන්ති පස්සති, සාස්ස හොති සම්මාදිට්ඨි. සම්මා පස්සං නිබ්බින්දති. නන්දික්ඛයා රාගක්ඛයො; රාගක්ඛයා නන්දික්ඛයො. නන්දිරාගක්ඛයා චිත්තං සුවිමුත්තන්ති වුච්චතී’’ති. පඨමං.

2. බාහිරනන්දික්ඛයසුත්තං

157. ‘‘අනිච්චෙයෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛු රූපෙ අනිච්චාති පස්සති, සාස්ස හොති සම්මාදිට්ඨි. සම්මා පස්සං නිබ්බින්දති. නන්දික්ඛයා රාගක්ඛයො; රාගක්ඛයා නන්දික්ඛයො. නන්දිරාගක්ඛයා චිත්තං සුවිමුත්තන්ති වුච්චති.

පටුන

අනිච්චෙයෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්දෙ... ගන්ධෙ... රසෙ... ඵොට්ඨබ්බෙ... ධම්මෙ අනිච්චාති පස්සති, සාස්ස හොති සම්මාදිට්ඨි. සම්මා පස්සං නිබ්බින්දති. නන්දික්ඛයා රාගක්ඛයො; රාගක්ඛයා නන්දික්ඛයො. නන්දිරාගක්ඛයා චිත්තං සුවිමුත්තන්ති වුච්චතී''ති. දුතියං.

3. අජ්ඣත්තඅනිච්චනන්දික්ඛයසුත්තං

158. ''චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, යොනිසො මනසි කරොථ; චක්ඛානිච්චතඤ්ච යථාභූතං සමනුපස්සථ. චක්ඛුං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යොනිසො මනසිකරොන්තො, චක්ඛානිච්චතඤ්ච යථාභූතං සමනුපස්සන්තො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නන්දික්ඛයා රාගක්ඛයො; රාගක්ඛයා නන්දික්ඛයො. නන්දිරාගක්ඛයා චිත්තං සුවිමුත්තන්ති වුච්චති. සොතං, භික්ඛවෙ, යොනිසො මනසි කරොථ... ඝානං... ජිව්හං, භික්ඛවෙ, යොනිසො මනසි කරොථ; ජිව්හානිච්චතඤ්ච යථාභූතං සමනුපස්සථ. ජිව්හං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යොනිසො මනසිකරොන්තො, ජිව්හානිච්චතඤ්ච යථාභූතං සමනුපස්සන්තො ජිව්හායපි නිබ්බින්දති. නන්දික්ඛයා රාගක්ඛයො; රාගක්ඛයා නන්දික්ඛයො. නන්දිරාගක්ඛයා චිත්තං සුවිමුත්තන්ති වුච්චති. කායං... මනං, භික්ඛවෙ, යොනිසො මනසි කරොථ; මනානිච්චතඤ්ච යථාභූතං සමනුපස්සථ. මනං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යොනිසො මනසිකරොන්තො, මනානිච්චතඤ්ච යථාභූතං සමනුපස්සන්තො මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නන්දික්ඛයා රාගක්ඛයො; රාගක්ඛයා නන්දික්ඛයො. නන්දිරාගක්ඛයා චිත්තං සුවිමුත්තන්ති වුච්චතී''ති. තතියං.

4. බාහිරඅනිච්චනන්දික්ඛයසුත්තං

159. ''රූපෙ, භික්ඛවෙ, යොනිසො මනසි කරොථ; රූපානිච්චතඤ්ච යථාභූතං සමනුපස්සථ. රූපෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යොනිසො මනසිකරොන්තො, රූපානිච්චතඤ්ච යථාභූතං සමනුපස්සන්තො රූපෙසුපි නිබ්බින්දති. නන්දික්ඛයා රාගක්ඛයො; රාගක්ඛයා නන්දික්ඛයො. නන්දිරාගක්ඛයා චිත්තං සුවිමුත්තන්ති වුච්චති. සද්දෙ... ගන්ධෙ... රසෙ... ඵොට්ඨබ්බෙ... ධම්මෙ, භික්ඛවෙ, යොනිසො මනසි කරොථ; ධම්මානිච්චතඤ්ච යථාභූතං සමනුපස්සථ. ධම්මෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යොනිසො මනසිකරොන්තො, ධම්මානිච්චතඤ්ච යථාභූතං සමනුපස්සන්තො ධම්මෙසුපි නිබ්බින්දති. නන්දික්ඛයා රාගක්ඛයො; රාගක්ඛයා නන්දික්ඛයො. නන්දිරාගක්ඛයා චිත්තං සුවිමුත්තන්ති වුච්චතී''ති. චතුත්ථං.

5. ජීවකම්බවනසමාධිසුත්තං

160. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ජීවකම්බවනෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති...පෙ.... ''සමාධිං, භික්ඛවෙ, භාවෙථ. සමාහිතස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො යථාභූතං ඔක්ඛායති. කිඤ්ච යථාභූතං ඔක්ඛායති? චක්ඛුං අනිච්චන්ති යථාභූතං ඔක්ඛායති, රූපා අනිච්චාති යථාභූතං ඔක්ඛායති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති යථාභූතං

ඔක්ඛායති, චක්ඛුසම්ඵස්සො අනිච්චොති යථාභූතං ඔක්ඛායති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චන්ති යථාභූතං ඔක්ඛායති…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චාති යථාභූතං ඔක්ඛායති…පෙ…. මනො අනිච්චොති යථාභූතං ඔක්ඛායති, ධම්මා අනිච්චාති යථාභූතං ඔක්ඛායති…පෙ…. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චන්ති යථාභූතං ඔක්ඛායති. සමාධිං, භික්ඛවෙ, භාවෙථ. සමාහිතස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො යථාභූතං ඔක්ඛායතී’’ති. පඤ්චමං.

6. ජීවකම්බවනපටිසල්ලානසුත්තං

161. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ජීවකම්බවනෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි…පෙ…. ‘‘පටිසල්ලානෙ, භික්ඛවෙ, යොගමාපජ්ජථ. පටිසල්ලීනස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො යථාභූතං ඔක්ඛායති. කිඤ්ච යථාභූතං ඔක්ඛායති? චක්ඛුං අනිච්චන්ති යථාභූතං ඔක්ඛායති, රූපා අනිච්චාති යථාභූතං ඔක්ඛායති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති යථාභූතං ඔක්ඛායති, චක්ඛුසම්ඵස්සො අනිච්චොති යථාභූතං ඔක්ඛායති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චන්ති යථාභූතං ඔක්ඛායති…පෙ…. මනො අනිච්චොති යථාභූතං ඔක්ඛායති, ධම්මා… මනොවිඤ්ඤාණං… මනොසම්ඵස්සො… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චන්ති යථාභූතං ඔක්ඛායති. පටිසල්ලානෙ භික්ඛවෙ, යොගමාපජ්ජථ. පටිසල්ලීනස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො යථාභූතං ඔක්ඛායතී’’ති. ඡට්ඨං.

7. කොට්ඨිකඅනිච්චසුත්තං

162. අථ ඛො ආයස්මා මහාකොට්ඨිකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා කොට්ඨිකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං දෙසෙතු, යමහං භගවතො ධම්මං සුත්වා එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරෙය්‍ය’’න්ති.

‘‘යං ඛො, කොට්ඨික, අනිච්චං තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. කිඤ්ච, කොට්ඨික, අනිච්චං? චක්ඛු ඛො, කොට්ඨික, අනිච්චං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. රූපා අනිච්චා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනිච්චං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. චක්ඛුසම්ඵස්සො අනිච්චො; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. රසා අනිච්චා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. ජිව්හාවිඤ්ඤාණං අනිච්චං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. ජිව්හාසම්ඵස්සො අනිච්චො; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා

දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො...පෙ.... මනො අනිච්චො; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. ධම්මා අනිච්චා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. මනොවිඤ්ඤාණං අනිච්චං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. මනොසම්ඵස්සො අනිච්චො; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යං ඛො, කොට්ඨික, අනිච්චං තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො''ති. සත්තමං.

8. කොට්ඨිකදුක්ඛසුත්තං

163. අථ ඛො ආයස්මා මහාකොට්ඨිකො...පෙ.... භගවන්තං එතදවොච – ''සාධු මෙ, භන්තෙ...පෙ.... විහරෙය්‍යා''න්ති. ''යං ඛො, කොට්ඨික, දුක්ඛං තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. කිඤ්ච, කොට්ඨික, දුක්ඛං? චක්ඛු ඛො, කොට්ඨික, දුක්ඛං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. රූපා දුක්ඛා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං දුක්ඛං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. චක්ඛුසම්ඵස්සො දුක්ඛො; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො...පෙ.... ජිව්හා දුක්ඛා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො...පෙ.... මනො දුක්ඛො; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. ධම්මා දුක්ඛා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. මනොවිඤ්ඤාණං දුක්ඛං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. මනොසම්ඵස්සො දුක්ඛො; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛං; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යං ඛො, කොට්ඨික, දුක්ඛං තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො''ති. අට්ඨමං.

9. කොට්ඨිකඅනත්තසුත්තං

164. එකමන්තං...පෙ.... විහරෙය්‍යන්ති. ''යො ඛො, කොට්ඨික, අනත්තා තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. කො ච, කොට්ඨික, අනත්තා? චක්ඛු ඛො, කොට්ඨික, අනත්තා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. රූපා අනත්තා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනත්තා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. චක්ඛුසම්ඵස්සො අනත්තා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනත්තා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො ...පෙ.... ජිව්හා අනත්තා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො...පෙ.... මනො අනත්තා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. ධම්මා අනත්තා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. මනොවිඤ්ඤාණං... මනොසම්ඵස්සො... යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනත්තා; තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො. යො ඛො, කොට්ඨික, අනත්තා, තත්‍ර තෙ ඡන්දො පහාතබ්බො''ති. නවමං.

10. මිච්ඡාදිට්ඨිපහානසුත්තං

165. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කථං නු ඛො, භන්තෙ, ජානතො කථං පස්සතො මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයතී’’ති?

‘‘චක්ඛුං ඛො, භික්ඛු, අනිච්චතො ජානතො පස්සතො මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයති. රූපෙ අනිච්චතො ජානතො පස්සතො මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනිච්චතො ජානතො පස්සතො මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයති. චක්ඛුසම්ඵස්සං අනිච්චතො ජානතො පස්සතො මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයති…පෙ…. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චතො ජානතො පස්සතො මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයති. එවං ඛො, භික්ඛු, ජානතො එවං පස්සතො මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයතී’’ති. දසමං.

11. සක්කායදිට්ඨිපහානසුත්තං

166. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු…පෙ…. එතදවොච – ‘‘කථං නු ඛො, භන්තෙ, ජානතො කථං පස්සතො සක්කායදිට්ඨි පහීයතී’’ති? ‘‘චක්ඛුං ඛො, භික්ඛු, දුක්ඛතො ජානතො පස්සතො සක්කායදිට්ඨි පහීයති. රූපෙ දුක්ඛතො ජානතො පස්සතො සක්කායදිට්ඨි පහීයති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං දුක්ඛතො ජානතො පස්සතො සක්කායදිට්ඨි පහීයති. චක්ඛුසම්ඵස්සං දුක්ඛතො ජානතො පස්සතො සක්කායදිට්ඨි පහීයති…පෙ…. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛතො ජානතො පස්සතො සක්කායදිට්ඨි පහීයති. එවං ඛො, භික්ඛු, ජානතො එවං පස්සතො සක්කායදිට්ඨි පහීයතී’’ති. එකාදසමං.

12. අත්තානුදිට්ඨිපහානසුත්තං

167. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු…පෙ…. එතදවොච – ‘‘කථං නු ඛො, භන්තෙ, ජානතො කථං පස්සතො අත්තානුදිට්ඨි පහීයතී’’ති? ‘‘චක්ඛුං ඛො, භික්ඛු, අනත්තතො ජානතො පස්සතො අත්තානුදිට්ඨි පහීයති. රූපෙ අනත්තතො ජානතො පස්සතො අත්තානුදිට්ඨි පහීයති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනත්තතො ජානතො පස්සතො අත්තානුදිට්ඨි පහීයති. චක්ඛුසම්ඵස්සං අනත්තතො ජානතො පස්සතො අත්තානුදිට්ඨි පහීයති. යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනත්තතො ජානතො පස්සතො අත්තානුදිට්ඨි පහීයති…පෙ…. ජිව්හං අනත්තතො ජානතො පස්සතො අත්තානුදිට්ඨි පහීයති…පෙ…. මනං අනත්තතො ජානතො පස්සතො අත්තානුදිට්ඨි පහීයති. ධම්මෙ… මනොවිඤ්ඤාණං… මනොසම්ඵස්සං… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනත්තතො ජානතො පස්සතො අත්තානුදිට්ඨි පහීයතී’’ති. ද්වාදසමං.

නන්දික්ඛයවග්ගො සොළසමො.

තස්සුද්දානං –

නන්දික්ඛයෙන චත්තාරො, ජීවකම්බවනෙ දුවෙ;
කොට්ඨිකෙන තයො වුත්තා, මිච්ඡා සක්කාය අත්තනොති.

17. සට්ඨිපෙය්‍යාලවග්ගො

1. අජ්ඣත්තඅනිච්චඡන්දසුත්තං

168. ‘‘යං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනිච්චං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො…පෙ…. මනො අනිච්චො; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො. යං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො’’ති.

2. අජ්ඣත්තඅනිච්චරාගසුත්තං

169. ‘‘යං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, තත්‍ර වො රාගො පහාතබ්බො. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනිච්චං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං; තත්‍ර වො රාගො පහාතබ්බො…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා; තත්‍ර වො රාගො පහාතබ්බො…පෙ…. මනො අනිච්චො; තත්‍ර වො රාගො පහාතබ්බො. යං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, තත්‍ර වො රාගො පහාතබ්බො’’ති.

3. අජ්ඣත්තඅනිච්චඡන්දරාගසුත්තං

170. ‘‘යං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, තත්‍ර වො ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනිච්චං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං; තත්‍ර වො ඡන්දරාගො පහාතබ්බො…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා; තත්‍ර වො ඡන්දරාගො පහාතබ්බො…පෙ…. මනො අනිච්චො; තත්‍ර වො ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. යං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, තත්‍ර වො ඡන්දරාගො පහාතබ්බො’’ති.

4-6. දුක්ඛඡන්දාදිසුත්තං

171-173. ‘‘යං, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං, තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො…පෙ…. ජිව්හා දුක්ඛා…පෙ…. මනො දුක්ඛො; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. යං, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො’’ති.

7-9. අනත්තඡන්දාදිසුත්තං

174-176. ‘‘යො, භික්ඛවෙ, අනත්තා, තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. කො ච, භික්ඛවෙ, අනත්තා? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනත්තා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො…පෙ…. ජිව්හා අනත්තා; තත්‍ර වො

ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො…පෙ…. මනො අනත්තා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. යො, භික්ඛවෙ, අනත්තා තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො''ති.

10-12. බාහිරානිච්චඡන්දාදිසුත්තං

177-179. ''යං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනිච්චං? රූපා, භික්ඛවෙ, අනිච්චා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. සද්දා අනිච්චා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. ගන්ධා අනිච්චා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. රසා අනිච්චා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. ඵොට්ඨබ්බා අනිච්චා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. ධම්මා අනිච්චා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. යං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො''ති.

13-15. බාහිරදුක්ඛඡන්දාදිසුත්තං

180-182. ''යං, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං, තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං? රූපා, භික්ඛවෙ, දුක්ඛා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා දුක්ඛා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. යං, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං, තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො''ති.

16-18. බාහිරානත්තඡන්දාදිසුත්තං

183-185. ''යො, භික්ඛවෙ, අනත්තා, තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. කො ච, භික්ඛවෙ, අනත්තා? රූපා, භික්ඛවෙ, අනත්තා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනත්තා; තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො. යො, භික්ඛවෙ, අනත්තා තත්‍ර වො ඡන්දො පහාතබ්බො, රාගො පහාතබ්බො, ඡන්දරාගො පහාතබ්බො''ති.

19. අජ්ඣත්තාතීතානිච්චසුත්තං

186. ''චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං අතීතං…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා අතීතා…පෙ…. මනො අනිච්චො අතීතො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති…පෙ…. ජිව්හායපි

නිබ්බින්දති…පෙ…. මනස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති.

20. අජ්ඣත්තානාගතානිච්චසුත්තං

187. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං අනාගතං…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා අනාගතා…පෙ…. මනො අනිච්චො අනාගතො. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

21. අජ්ඣත්තපච්චුප්පන්නානිච්චසුත්තං

188. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං පච්චුප්පන්නං…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා පච්චුප්පන්නා…පෙ…. මනො අනිච්චො පච්චුප්පන්නො. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

22-24. අජ්ඣත්තාතීතාදිදුක්ඛසුත්තං

189-191. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං…පෙ…. ජිව්හා දුක්ඛා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා…පෙ…. මනො දුක්ඛො අතීතො අනාගතො පච්චුප්පන්නො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

25-27. අජ්ඣත්තාතීතාදිඅනත්තසුත්තං

192-194. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනත්තා අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං…පෙ…. ජිව්හා අනත්තා…පෙ…. මනො අනත්තා අතීතො අනාගතො පච්චුප්පන්නො. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

28-30. බාහිරාතීතාදිඅනිච්චසුත්තං

195-197. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනිච්චා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනිච්චා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

31-33. බාහිරාතීතාදිදුක්ඛසුත්තං

198-200. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, දුක්ඛා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා දුක්ඛා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

34-36. බාහිරාතීතාදිඅනත්තසුත්තං

201-203. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනත්තා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනත්තා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

37. අජ්ඣත්තාතීතයදනිච්චසුත්තං

204. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං අතීතං. යදනිච්චං, තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා අතීතා. යදනිච්චං, තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං…පෙ…. මනො අනිච්චො අතීතො. යදනිච්චං, තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

38. අජ්ඣත්තානාගතයදනිච්චසුත්තං

205. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං අනාගතං. යදනිච්චං, තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා අනාගතා. යදනිච්චං, තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං…පෙ…. මනො අනිච්චො අනාගතො. යදනිච්චං, තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

39. අජ්ඣත්තපච්චුප්පන්නයදනිච්චසුත්තං

206. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං පච්චුප්පන්නං. යදනිච්චං, තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං…පෙ…. ජිව්හා අනිච්චා පච්චුප්පන්නා. යදනිච්චං, තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං…පෙ…. මනො අනිච්චො පච්චුප්පන්නො. යදනිච්චං තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

40-42. අජ්ඣත්තාතීතාදියංදුක්ඛසුත්තං

207-209. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං…පෙ…. ජිව්හා දුක්ඛා…පෙ…. මනො දුක්ඛො අතීතො අනාගතො පච්චුප්පන්නො. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො

අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

43-45. අජ්ඣත්තාතීතාදියදනත්තසුත්තං

210-212. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනත්තා අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං…පෙ…. ජිව්හා අනත්තා…පෙ…. මනො අනත්තා අතීතො අනාගතො පච්චුප්පන්නො. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

46-48. බාහිරාතීතාදියදනිච්චසුත්තං

213-215. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනිච්චා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. යදනිච්චං, තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනිච්චා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. යදනිච්චං තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං තදනත්තා. යදනත්තා තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

49-51. බාහිරාතීතාදියංදුක්ඛසුත්තං

216-218. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, දුක්ඛා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා දුක්ඛා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. යං දුක්ඛං, තදනත්තා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

52-54. බාහිරාතීතාදියදනත්තසුත්තං

219-221. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනත්තා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනත්තා අතීතා අනාගතා පච්චුප්පන්නා. යදනත්තා, තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

55. අජ්ඣත්තායතනඅනිච්චසුත්තං

222. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනිච්චං…පෙ.… ජිව්හා අනිච්චා…පෙ.… මනො අනිච්චො. එවං පස්සං…පෙ.… නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

56. අජ්ඣත්තායතනදුක්ඛසුත්තං

223. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං…පෙ.… ජිව්හා දුක්ඛා…පෙ.… මනො දුක්ඛො. එවං පස්සං…පෙ.… නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

57. අජ්ඣත්තායතනඅනත්තසුත්තං

224. ‘‘චක්ඛු, භික්ඛවෙ, අනත්තා…පෙ.… ජිව්හා අනත්තා…පෙ.… මනො අනත්තා. එවං පස්සං…පෙ.… නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

58. බාහිරායතනඅනිච්චසුත්තං

225. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනිච්චා. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනිච්චා. එවං පස්සං…පෙ.… නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

59. බාහිරායතනදුක්ඛසුත්තං

226. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, දුක්ඛා. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා දුක්ඛා. එවං පස්සං…පෙ.… නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

60. බාහිරායතනඅනත්තසුත්තං

227. ‘‘රූපා, භික්ඛවෙ, අනත්තා. සද්දා… ගන්ධා… රසා… ඵොට්ඨබ්බා… ධම්මා අනත්තා. එවං පස්සං…පෙ.… නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතී’’ති.

සට්ඨිපෙය්‍යාලවග්ගො සත්තරසමො.

තස්සුද්දානං –

ඡන්දෙනට්ඨාරස හොන්ති, අතීතෙන ච ද්වෙ නව;
යදනිච්චාට්ඨාරස වුත්තා, තයො අජ්ඣත්තබාහිරා;
පෙය්‍යාලො සට්ඨිකො වුත්තො, බුද්ධෙනාදිච්චබන්ධුනාති.
සුත්තන්තානි සට්ඨි.

18. සමුද්දවග්ගො

1. පඨමසමුද්දසුත්තං

228. ‘‘‘සමුද්දො, සමුද්දො’ති, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො භාසති. නෙසො, භික්ඛවෙ, අරියස්ස විනයෙ සමුද්දො. මහා එසො, භික්ඛවෙ, උදකරාසි මහාඋදකණ්ණවො. චක්ඛු, භික්ඛවෙ, පුරිසස්ස සමුද්දො; තස්ස රූපමයො වෙගො. යො තං රූපමයං වෙගං සහති, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ,

අතරි චක්ඛුසමුද්දං සඌමිං සාවට්ටං සගාහං සරක්ඛසං; තිණ්ණො පාරඞ්ගතො ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො...පෙ.... ජිව්හා, භික්ඛවෙ, පුරිසස්ස සමුද්දො; තස්ස රසමයො වෙගො. යො තං රසමයං වෙගං සහති, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අතරි ජිව්හාසමුද්දං සඌමිං සාවට්ටං සගාහං සරක්ඛසං; තිණ්ණො පාරඞ්ගතො ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො...පෙ.... මනො, භික්ඛවෙ, පුරිසස්ස සමුද්දො; තස්ස ධම්මමයො වෙගො. යො තං ධම්මමයං වෙගං සහති, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අතරි මනොසමුද්දං සඌමිං සාවට්ටං සගාහං සරක්ඛසං; තිණ්ණො පාරඞ්ගතො ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො''ති. ඉදමවොච...පෙ.... සත්ථා –

''යො ඉමං සමුද්දං සගාහං සරක්ඛසං,
සඌමිං සාවට්ටං සභයං දුත්තරං අච්චතරි;
ස වෙදගූ වුසිතබ්‍රහ්මචරියො,
ලොකන්තගූ පාරගතොති වුච්චතී''ති. පඨමං;

2. දුතියසමුද්දසුත්තං

229. ''සමුද්දො, සමුද්දො'ති, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො භාසති. නෙසො, භික්ඛවෙ, අරියස්ස විනයෙ සමුද්දො. මහා එසො, භික්ඛවෙ, උදකරාසි මහාඋදකණ්ණවො. සන්ති, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියස්ස විනයෙ සමුද්දො. එත්ථායං සදෙවකො ලොකො සමාරකො සබ්‍රහ්මකො සස්සමණබ්‍රාහ්මණී පජා සදෙවමනුස්සා යෙභුය්‍යෙන සමුන්නා තන්තාකුලකජාතා කුලගණ්ඨිකජාතා [ගුළාගුණ්ඨිකජාතා (සී.), කුලගුණ්ඩිකජාතා (ස්‍යා. කං.), ගුණගුණිකජාතා (පී.), කුලාගුණ්ඩිකජාතා (ක.)] මුඤ්ජපබ්බජභූතා, අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං සංසාරං නාතිවත්තති...පෙ.....

''සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා...පෙ.... සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියස්ස විනයෙ සමුද්දො. එත්ථායං සදෙවකො ලොකො සමාරකො සබ්‍රහ්මකො සස්සමණබ්‍රාහ්මණී පජා සදෙවමනුස්සා යෙභුය්‍යෙන සමුන්නා තන්තාකුලකජාතා කුලගණ්ඨිකජාතා මුඤ්ජපබ්බජභූතා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං සංසාරං නාතිවත්තතී''ති.

''යස්ස රාගො ච දොසො ච, අවිජ්ජා ච විරාජිතා;
සො ඉමං සමුද්දං සගාහං සරක්ඛසං, සඌමිභයං දුත්තරං අච්චතරි.

''සඞ්ගාතිගො මච්චුජහො නිරූපධි, පහාසි දුක්ඛං අපුනබ්භවාය;
අත්ථඞ්ගතො සො න පුනෙති [න පමාණමෙති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)],
අමොහයී, මච්චුරාජන්ති බ්‍රූමී''ති. දුතියං;

3. බාළිසිකොපමසුත්තං

230. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, බාළිසිකො ආමිසගතබළිසං ගම්භීරෙ උදකරහදෙ පක්ඛිපෙය්‍ය. තමෙනං අඤ්ඤතරො ආමිසචක්ඛු මච්ඡො ගිලෙය්‍ය. එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මච්ඡො ගිලිතබළිසො බාළිසිකස්ස අනයං ආපන්නො බ්‍යසනං ආපන්නො යථාකාමකරණීයො බාළිසිකස්ස.

එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඡයිමෙ බළිසා ලොකස්මිං අනයාය සත්තානං වධාය [බ්‍යාබාධාය (සී. පී.)] පාණිනං. කතමෙ ඡ? සන්ති, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ, භික්ඛු, අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගිලිතබළිසො, මාරස්ස අනයං ආපන්නො බ්‍යසනං ආපන්නො යථාකාමකරණීයො පාපිමතො…පෙ.... සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ.....

සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ, භික්ඛු, අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගිලිතබළිසො මාරස්ස අනයං ආපන්නො බ්‍යසනං ආපන්නො යථාකාමකරණීයො පාපිමතො.

‘‘සන්ති ච, භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ගිලිතබළිසො මාරස්ස අභෙදි බළිසං පරිභෙදි බළිසං න අනයං ආපන්නො න බ්‍යසනං ආපන්නො න යථාකාමකරණීයො පාපිමතො…පෙ.....

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ..... සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තඤ්චෙ භික්ඛු නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ගිලිතබළිසො මාරස්ස අභෙදි බළිසං පරිභෙදි බළිසං න අනයං ආපන්නො න බ්‍යසනං ආපන්නො න යථාකාමකරණීයො පාපිමතො’’ති. තතියං.

4. ඛීරරුක්ඛොපමසුත්තං

231. ‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු යො රාගො සො අත්ථි, යො දොසො සො අත්ථි, යො මොහො සො අත්ථි, යො රාගො සො අප්පහීනො, යො දොසො සො අප්පහීනො, යො මොහො සො අප්පහීනො තස්ස පරිත්තා චෙපි චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡන්ති පරියාදියන්තෙවස්ස චිත්තං; කො පන වාදො අධිමත්තානං! තං කිස්ස හෙතු? යො, භික්ඛවෙ, රාගො, සො අත්ථි, යො දොසො සො අත්ථි, යො මොහො සො අත්ථි, යො

රාගො සො අප්පහීනො, යො දොසො සො අප්පහීනො, යො මොහො සො අප්පහීනො…පෙ.….

‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රසෙසු යො රාගො සො අත්ථි…පෙ.….

‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු යො රාගො සො අත්ථි, යො දොසො සො අත්ථි, යො මොහො සො අත්ථි, යො රාගො සො අප්පහීනො, යො දොසො සො අප්පහීනො, යො මොහො සො අප්පහීනො, තස්ස පරිත්තා චෙපි මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා මනස්ස ආපාථං ආගච්ඡන්ති පරියාදියන්තෙවස්ස චිත්තං; කො පන වාදො අධිමත්තානං! තං කිස්ස හෙතු? යො, භික්ඛවෙ, රාගො, සො අත්ථි, යො දොසො සො අත්ථි, යො මොහො සො අත්ථි, යො රාගො සො අප්පහීනො, යො දොසො සො අප්පහීනො, යො මොහො සො අප්පහීනො.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ඛීරරුක්ඛො අස්සත්ථො වා නිග්‍රොධො වා පිලක්ඛො වා උදුම්බරො වා දහරො තරුණො කොමාරකො. තමෙනං පුරිසො තිණ්හාය කුධාරියා යතො යතො ආභින්දෙය්‍ය [භින්දෙය්‍ය (ස්‍යා. කං. සී. අට්ඨ.), අභින්දෙය්‍ය (කත්ථචි)] ආගච්ඡෙය්‍ය ඛීර’’න්ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘තං කිස්ස හෙතු’’? ‘‘යඤ්හි, භන්තෙ, ඛීරං තං අත්ථී’’ති.

‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යස්ස කස්සචි භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු යො රාගො සො අත්ථි, යො දොසො සො අත්ථි, යො මොහො සො අත්ථි, යො රාගො සො අප්පහීනො, යො දොසො සො අප්පහීනො, යො මොහො සො අප්පහීනො, තස්ස පරිත්තා චෙපි චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡන්ති පරියාදියන්තෙවස්ස චිත්තං; කො පන වාදො අධිමත්තානං! තං කිස්ස හෙතු? යො, භික්ඛවෙ, රාගො සො අත්ථි, යො දොසො සො අත්ථි, යො මොහො සො අත්ථි, යො රාගො සො අප්පහීනො, යො දොසො සො අප්පහීනො, යො මොහො සො අප්පහීනො…පෙ.….

‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රසෙසු යො රාගො සො අත්ථි…පෙ.….

‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු යො රාගො සො අත්ථි, යො දොසො සො අත්ථි, යො මොහො සො අත්ථි, යො රාගො සො අප්පහීනො, යො දොසො සො අප්පහීනො, යො මොහො සො අප්පහීනො, තස්ස පරිත්තා චෙපි මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා මනස්ස ආපාථං ආගච්ඡන්ති පරියාදියන්තෙවස්ස චිත්තං; කො පන වාදො අධිමත්තානං! තං කිස්ස හෙතු? යො, භික්ඛවෙ, රාගො සො අත්ථි, යො දොසො සො අත්ථි, යො මොහො සො අත්ථි, යො

රාගො සො අප්පහීනො, යො දොසො සො අප්පහීනො, යො මොහො සො අප්පහීනො.

''යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු යො රාගො සො නත්ථි, යො දොසො සො නත්ථි, යො මොහො සො නත්ථි, යො රාගො සො පහීනො, යො දොසො සො පහීනො, යො මොහො සො පහීනො, තස්ස අධිමත්තා චෙපි චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡන්ති නෙවස්ස චිත්තං පරියාදියන්ති; කො පන වාදො පරිත්තානං! තං කිස්ස හෙතු? යො, භික්ඛවෙ, රාගො සො නත්ථි, යො දොසො සො නත්ථි, යො මොහො සො නත්ථි, යො රාගො සො පහීනො, යො දොසො සො පහීනො, යො මොහො සො පහීනො...පෙ.....

''යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රසෙසු...පෙ.... මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු යො රාගො සො නත්ථි, යො දොසො සො නත්ථි, යො මොහො සො නත්ථි, යො රාගො සො පහීනො, යො දොසො සො පහීනො, යො මොහො සො පහීනො, තස්ස අධිමත්තා චෙපි මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා මනස්ස ආපාථං ආගච්ඡන්ති නෙවස්ස චිත්තං පරියාදියන්ති; කො පන වාදො පරිත්තානං! තං කිස්ස හෙතු? යො, භික්ඛවෙ, රාගො සො නත්ථි, යො දොසො සො නත්ථි, යො මොහො සො නත්ථි, යො රාගො සො පහීනො, යො දොසො සො පහීනො, යො මොහො සො පහීනො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ඛීරරුක්ඛො අස්සත්ථො වා නිග්‍රොධො වා පිලක්ඛො වා උදුම්බරො වා සුක්ඛො කොළාපො තෙරොවස්සිකො. තමෙනං පුරිසො තිණ්හාය කුධාරියා යතො යතො ආභින්දෙය්‍ය ආගච්ඡෙය්‍ය ඛීර''න්ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''තං කිස්ස හෙතු''? ''යඤ්හි, භන්තෙ, ඛීරං තං නත්ථී''ති.

''එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යස්ස කස්සචි භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු යො රාගො සො නත්ථි, යො දොසො සො නත්ථි, යො මොහො සො නත්ථි, යො රාගො සො පහීනො, යො දොසො සො පහීනො, යො මොහො සො පහීනො, තස්ස අධිමත්තා චෙපි චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡන්ති නෙවස්ස චිත්තං පරියාදියන්ති; කො පන වාදො පරිත්තානං! තං කිස්ස හෙතු? යො, භික්ඛවෙ, රාගො සො නත්ථි, යො දොසො සො නත්ථි, යො මොහො සො නත්ථි, යො රාගො සො පහීනො, යො දොසො සො පහීනො, යො මොහො සො පහීනො...පෙ.....

''යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රසෙසු...පෙ.....

‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු යො රාගො සො නත්ථි, යො දොසො සො නත්ථි, යො මොහො සො නත්ථි, යො රාගො සො පහීනො, යො දොසො සො පහීනො, යො මොහො සො පහීනො, තස්ස අධිමත්තා චෙපි මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා මනස්ස ආපාථං ආගච්ඡන්ති, නෙවස්ස චිත්තං පරියාදියන්ති; කො පන වාදො පරිත්තානං! තං කිස්ස හෙතු? යො, භික්ඛවෙ, රාගො සො නත්ථි, යො දොසො සො නත්ථි, යො මොහො සො නත්ථි, යො රාගො සො පහීනො, යො දොසො සො පහීනො, යො මොහො සො පහීනො’’ති. චතුත්ථං.

5. කොට්ඨිකසුත්තං

232. එකං සමයං ආයස්මා ච සාරිපුත්තො ආයස්මා ච මහාකොට්ඨිකො බාරාණසියං විහරන්ති ඉසිපතනෙ මිගදායෙ. අථ ඛො ආයස්මා මහාකොට්ඨිකො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මහාකොට්ඨිකො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච –

‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, චක්ඛු රූපානං සංයොජනං, රූපා චක්ඛුස්ස සංයොජනං…පෙ.… ජිව්හා රසානං සංයොජනං, රසා ජිව්හාය සංයොජනං …පෙ.… මනො ධම්මානං සංයොජනං, ධම්මා මනස්ස සංයොජන’’න්ති?

‘‘න ඛො, ආවුසො කොට්ඨික, චක්ඛු රූපානං සංයොජනං, න රූපා චක්ඛුස්ස සංයොජනං. යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජනං…පෙ.… න ජිව්හා රසානං සංයොජනං, න රසා ජිව්හාය සංයොජනං. යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජනං…පෙ.… න මනො ධම්මානං සංයොජනං, න ධම්මා මනස්ස සංයොජනං. යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජනං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කාළො ච බලීබද්දො [බලිවද්දො (සී. පී.), බලිබද්දො (ස්‍යා. කං. ක.)] ඔදාතො ච බලීබද්දො එකෙන දාමෙන වා යොත්තෙන වා සංයුත්තා අස්සු. යො නු ඛො එවං වදෙය්‍ය – ‘කාළො බලීබද්දො ඔදාතස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජනං, ඔදාතො බලීබද්දො කාළස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජන’න්ති, සම්මා නු ඛො සො වදමානො වදෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, ආවුසො’’. ‘‘න ඛො, ආවුසො, කාළො බලීබද්දො ඔදාතස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජනං, න ඔදාතො බලීබද්දො කාළස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජනං. යෙන ච ඛො තෙ එකෙන දාමෙන වා යොත්තෙන වා සංයුත්තා තං තත්ථ සංයොජනං.

‘‘එවමෙව ඛො, ආවුසො, න චක්ඛු රූපානං සංයොජනං, න රූපා චක්ඛුස්ස සංයොජනං. යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජනං…පෙ…. න ජිව්හා රසානං සංයොජනං…පෙ…. න මනො ධම්මානං සංයොජනං, න ධම්මා මනස්ස සංයොජනං. යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජනං.

‘‘චක්ඛු වා, ආවුසො, රූපානං සංයොජනං අභවිස්ස, රූපා වා චක්ඛුස්ස සංයොජනං, නයිදං බ්‍රහ්මචරියවාසො පඤ්ඤායෙථ [පඤ්ඤායති (ක.)] සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය. යස්මා ච ඛො, ආවුසො, න චක්ඛු රූපානං සංයොජනං, න රූපා චක්ඛුස්ස සංයොජනං; යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජනං, තස්මා බ්‍රහ්මචරියවාසො පඤ්ඤායති සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය…පෙ…..

‘‘ජිව්හා, ආවුසො, රසානං සංයොජනං අභවිස්ස, රසා වා ජිව්හාය සංයොජනං, නයිදං බ්රහ්මචරියවාසො පඤ්ඤායෙථ සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය. යස්මා ච ඛො, ආවුසො, න ජිව්හා රසානං සංයොජනං, න රසා ජිව්හාය සංයොජනං; යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජනං, තස්මා බ්‍රහ්මචරියවාසො පඤ්ඤායති සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය…පෙ…..

‘‘මනො වා, ආවුසො, ධම්මානං සංයොජනං අභවිස්ස, ධම්මා වා මනස්ස සංයොජනං, නයිදං බ්‍රහ්මචරියවාසො පඤ්ඤායෙථ සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය. යස්මා ච ඛො, ආවුසො, න මනො ධම්මානං සංයොජනං, න ධම්මා මනස්ස සංයොජනං; යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජනං, තස්මා බ්‍රහ්මචරියවාසො පඤ්ඤායති සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය.

‘‘ඉමිනාපෙතං, ආවුසො, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා න චක්ඛු රූපානං සංයොජනං, න රූපා චක්ඛුස්ස සංයොජනං. යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජනං…පෙ…. න ජිව්හා රසානං සංයොජනං…පෙ…. න මනො ධම්මානං සංයොජනං, න ධම්මා මනස්ස සංයොජනං. යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජනං.

‘‘සංවිජ්ජති ඛො, ආවුසො, භගවතො චක්ඛු. පස්සති භගවා චක්ඛුනා රූපං. ඡන්දරාගො භගවතො නත්ථි. සුවිමුත්තචිත්තො භගවා. සංවිජ්ජති ඛො, ආවුසො, භගවතො සොතං. සුණාති භගවා සොතෙන සද්දං. ඡන්දරාගො භගවතො නත්ථි. සුවිමුත්තචිත්තො භගවා. සංවිජ්ජති ඛො, ආවුසො, භගවතො ඝානං. ඝායති භගවා ඝානෙන ගන්ධං. ඡන්දරාගො භගවතො නත්ථි. සුවිමුත්තචිත්තො භගවා. සංවිජ්ජති ඛො, ආවුසො, භගවතො ජිව්හා. සායති භගවා ජිව්හාය රසං. ඡන්දරාගො භගවතො නත්ථි. සුවිමුත්තචිත්තො භගවා. සංවිජ්ජති ඛො, ආවුසො, භගවතො කායො. ඵුසති

භගවා කායෙන ඵොට්ඨබ්බං. ඡන්දරාගො භගවතො නත්ථි. සුවිමුත්තචිත්තො භගවා. සංවිජ්ජති ඛො, ආවුසො, භගවතො මනො. විජානාති භගවා මනසා ධම්මං. ඡන්දරාගො භගවතො නත්ථි. සුවිමුත්තචිත්තො භගවා.

''ඉමිනා ඛො එතං, ආවුසො, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා න චක්ඛු රූපානං සංයොජනං, න රූපා චක්ඛුස්ස සංයොජනං; යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජනං. න සොතං... න ඝානං... න ජිව්හා රසානං සංයොජනං, න රසා ජිව්හාය සංයොජනං; යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජනං. න කායො... න මනො ධම්මානං සංයොජනං, න ධම්මා මනස්ස සංයොජනං; යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජන''න්ති. පඤ්චමං.

6. කාමභූසුත්තං

233. එකං සමයං ආයස්මා ච ආනන්දො ආයස්මා ච කාමභූ කොසම්බියං විහරන්ති ඝොසිතාරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා කාමභූ සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා කාමභූ ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච –

''කිං නු ඛො, ආවුසො ආනන්ද, චක්ඛු රූපානං සංයොජනං, රූපා චක්ඛුස්ස සංයොජනං...පෙ.... ජිව්හා රසානං සංයොජනං, රසා ජිව්හාය සංයොජනං...පෙ.... මනො ධම්මානං සංයොජනං, ධම්මා මනස්ස සංයොජන''න්ති?

''න ඛො, ආවුසො කාමභූ [කාමභු (.සී) මොග්ගල්ලානෙ 65-ගෙ වාති සුත්තං පස්සිතබ්බං[, චක්ඛු රූපානං සංයොජනං, න රූපා චක්ඛුස්ස සංයොජනං . දරාගොජති ඡන්පජ්ච උප්ථ තදුභයං පටිච්ච තත්යඤ්, තං තත්ථ සංයොජනං...පෙ.... න ජිව්හා රසානං සංයොජනං, න රසා ජිව්හාය සංයොජනං...පෙ.... න මනො ධම්මානං සංයොජනං, න ධම්මා මනස්ස සංයොජනංථ තදුභයංච තත්යඤ් . පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජනං.

''සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කාළො ච බලීබද්දො ඔදාතො ච බලීබද්දො එකෙන දාමෙන වා යොත්තෙන වා සංයුත්තා අස්සු. යො නු ඛො එවං වදෙය්‍ය – 'කාළො බලීබද්දො ඔදාතස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජනං, ඔදාතො බලීබද්දො කාළස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජන'න්ති, සම්මා නු ඛො සො වදමානො වදෙය්‍යා''ති? ''නො හෙතං, ආවුසො''. ''න ඛො, ආවුසො, කාළො බලීබද්දො ඔදාතස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජනං, නපි ඔදාතො

බලීබද්දො කාළස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජනං. යෙන ච ඛො තෙ එකෙන දාමෙන වා යොත්තෙන වා සංයුත්තා, තං තත්ථ සංයොජනං. එවමෙව ඛො, ආවුසො, න චක්ඛු රූපානං සංයොජනං, න රූපා චක්ඛුස්ස සංයොජනං…පෙ…. න ජිව්හා…පෙ…. න මනො…පෙ…. යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො, තං තත්ථ සංයොජන''න්ති. ඡට්ඨං.

7. උදායීසුත්තං

234. එකං සමයං ආයස්මා ච ආනන්දො ආයස්මා ච උදායී කොසම්බියං විහරන්ති ඝොසිතාරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා උදායී සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා උදායී ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච –

''යථෙව නු ඛො, ආවුසො ආනන්ද, අයං කායො භගවතා අනෙකපරියායෙන අක්ඛාතො විවටො පකාසිතො – 'ඉතිපායං කායො අනත්තා'ති, සක්කා එවමෙව විඤ්ඤාණං පිදං ආචික්ඛිතුං දෙසෙතුං පඤ්ඤපෙතුං පට්ඨපෙතුං විවරිතුං විභජිතුං උත්තානීකාතුං – 'ඉතිපිදං විඤ්ඤාණං අනත්තා'''ති?

''යථෙව ඛො, ආවුසො උදායී, අයං කායො භගවතා අනෙකපරියායෙන අක්ඛාතො විවටො පකාසිතො – 'ඉතිපායං කායො අනත්තා'ති, සක්කා එවමෙව විඤ්ඤාණං පිදං ආචික්ඛිතුං දෙසෙතුං පඤ්ඤපෙතුං පට්ඨපෙතුං විවරිතුං විභජිතුං උත්තානීකාතුං – 'ඉතිපිදං විඤ්ඤාණං අනත්තා'''ති.

''චක්ඛුඤ්ච, ආවුසො, පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති? ''එවමාවුසො''ති. ''යො චාවුසො, හෙතු, යො ච පච්චයො චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය, සො ච හෙතු, සො ච පච්චයො සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣෙය්‍ය. අපි නු ඛො චක්ඛුවිඤ්ඤාණං පඤ්ඤායෙථා''ති? ''නො හෙතං, ආවුසො''. ''ඉමිනාපි ඛො එතං, ආවුසො, පරියායෙන භගවතා අක්ඛාතං විවටං පකාසිතං – 'ඉතිපිදං විඤ්ඤාණං අනත්තා'''ති…පෙ…..

''ජිව්හඤ්චාවුසො, පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණ''න්ති? ''එවමාවුසො''ති. ''යො චාවුසො, හෙතු යො ච පච්චයො ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය, සො ච හෙතු, සො ච පච්චයො සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣෙය්‍ය, අපි නු ඛො ජිව්හාවිඤ්ඤාණං පඤ්ඤායෙථා''ති? ''නො හෙතං, ආවුසො''. ''ඉමිනාපි ඛො එතං, ආවුසො, පරියායෙන භගවතා අක්ඛාතං විවටං පකාසිතං – 'ඉතිපිදං විඤ්ඤාණං අනත්තා'''ති…පෙ…..

‘‘මනඤ්චාවුසො, පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණ’’න්ති? ‘‘එවමාවුසො’’ති. ‘‘යො චාවුසො, හෙතු, යො ච පච්චයො මනොවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය, සො ච හෙතු, සො ච පච්චයො සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣෙය්‍ය, අපි නු ඛො මනොවිඤ්ඤාණං පඤ්ඤායෙථා’’ති? ‘‘නො හෙතං, ආවුසො’’. ‘‘ඉමිනාපි ඛො එතං, ආවුසො, පරියායෙන භගවතා අක්ඛාතං විවටං පකාසිතං – ‘ඉතිපිදං විඤ්ඤාණං අනත්තා’’’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො තිණ්හං කුඨාරිං ආදාය වනං පවිසෙය්‍ය. සො තත්ථ පස්සෙය්‍ය මහන්තං කදලික්ඛන්ධං උජුං නවං අකුක්කුකජාතං [අකුක්කුටකජාතං (ස්‍යා. කං.), අකුක්කජටජාතං (ක.)]. තමෙනං මූලෙ ඡින්දෙය්‍ය; මූලෙ ඡෙත්වා අග්ගෙ ඡින්දෙය්‍ය; අග්ගෙ ඡෙත්වා පත්තවට්ටිං විනිබ්භුජෙය්‍ය [විනිබ්භුජ්ජෙය්‍ය (පී.), විනිබ්භජ්ජෙය්‍ය (ස්‍යා. කං.)]. සො තත්ථ ඵෙග්ගුම්පි නාධිගච්ඡෙය්‍ය, කුතො සාරං! එවමෙව ඛො, ආවුසො, භික්ඛු ඡසු ඵස්සායතනෙසු නෙවත්තානං න අත්තනියං සමනුපස්සති. සො එවං අසමනුපස්සන්තො [එවං සමනුපස්සන්තො (ස්‍යා. කං. ක.)] න කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. අනුපාදියං න පරිතස්සති. අපරිතස්සං පච්චත්තඤ්ඤෙව පරිනිබ්බායති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති. සත්තමං.

8. ආදිත්තපරියායසුත්තං

235. ‘‘ආදිත්තපරියායං වො, භික්ඛවෙ, ධම්මපරියායං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, ආදිත්තපරියායො, ධම්මපරියායො? වරං, භික්ඛවෙ, තත්තාය අයොසලාකාය ආදිත්තාය සම්පජ්ජලිතාය සජොතිභූතාය [සඤ්ජොතිභූතාය (ස්‍යා. කං.)] චක්ඛුන්ද්‍රියං සම්පලිමට්ඨං, න ත්වෙව චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු අනුබ්‍යඤ්ජනසො නිමිත්තග්ගාහො. නිමිත්තස්සාදගථිතං [නිමිත්තස්සාදගධිතං (ස්‍යා. කං. ක.) ම. නි. 3.316-317] වා, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨෙය්‍ය, අනුබ්‍යඤ්ජනස්සාදගථිතං වා තස්මිඤ්චෙ සමයෙ කාලං කරෙය්‍ය, ඨානමෙතං විජ්ජති, යං ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං ගච්ඡෙය්‍ය – නිරයං වා, තිරච්ඡානයොනිං වා. ඉමං ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, ආදීනවං දිස්වා එවං වදාමි.

‘‘වරං, භික්ඛවෙ, තිණ්හෙන අයොසඞ්කුනා ආදිත්තෙන සම්පජ්ජලිතෙන සජොතිභූතෙන සොතින්ද්‍රියං සම්පලිමට්ඨං, න ත්වෙව සොතවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු සද්දෙසු අනුබ්‍යඤ්ජනසො නිමිත්තග්ගාහො. නිමිත්තස්සාදගථිතං වා, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨෙය්‍ය, අනුබ්‍යඤ්ජනස්සාදගථිතං වා තස්මිඤ්චෙ සමයෙ කාලඞ්කරෙය්‍ය, ඨානමෙතං විජ්ජති, යං ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං ගච්ඡෙය්‍ය – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා. ඉමං ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, ආදීනවං දිස්වා එවං වදාමි.

‘‘වරං, භික්ඛවෙ, තිණ්හෙන නඛච්ඡෙදනෙන ආදිත්තෙන සම්පජ්ජලිතෙන සජොතිභූතෙන ඝානින්ද්‍රියං සම්පලිමට්ඨං, න ත්වෙව ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ගන්ධෙසු අනුබ්‍යඤ්ජනසො නිමිත්තග්ගාහො. නිමිත්තස්සාදගථිතං වා, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨෙය්‍ය, අනුබ්‍යඤ්ජනස්සාදගථිතං වා තස්මිඤ්චෙ සමයෙ කාලං කරෙය්‍ය. ඨානමෙතං විජ්ජති, යං ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං ගච්ඡෙය්‍ය – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා. ඉමං ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, ආදීනවං දිස්වා එවං වදාමි.

‘‘වරං, භික්ඛවෙ, තිණ්හෙන ඛුරෙන ආදිත්තෙන සම්පජ්ජලිතෙන සජොතිභූතෙන ජිව්හින්ද්‍රියං සම්පලිමට්ඨං, න ත්වෙව ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රසෙසු අනුබ්‍යඤ්ජනසො නිමිත්තග්ගාහො. නිමිත්තස්සාදගථිතං වා, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨෙය්‍ය, අනුබ්‍යඤ්ජනස්සාදගථිතං වා තස්මිඤ්චෙ සමයෙ කාලං කරෙය්‍ය. ඨානමෙතං විජ්ජති, යං ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං ගච්ඡෙය්‍ය – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා. ඉමං ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, ආදීනවං දිස්වා එවං වදාමි.

‘‘වරං, භික්ඛවෙ, තිණ්හාය සත්තියා ආදිත්තාය සම්පජ්ජලිතාය සජොතිභූතාය කායින්ද්‍රියං සම්පලිමට්ඨං, න ත්වෙව කායවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු අනුබ්‍යඤ්ජනසො නිමිත්තග්ගාහො. නිමිත්තස්සාදගථිතං වා, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨෙය්‍ය, අනුබ්‍යඤ්ජනස්සාදගථිතං වා තස්මිඤ්චෙ සමයෙ කාලං කරෙය්‍ය. ඨානමෙතං විජ්ජති, යං ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං ගච්ඡෙය්‍ය – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා. ඉමං ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, ආදීනවං දිස්වා එවං වදාමි.

‘‘වරං, භික්ඛවෙ, සොත්තං. සොත්තං ඛො පනාහං, භික්ඛවෙ, වඤ්ඣං ජීවිතානං වදාමි, අඵලං ජීවිතානං වදාමි, මොමූහං ජීවිතානං වදාමි, න ත්වෙව තථාරූපෙ විතක්කෙ විතක්කෙය්‍ය යථාරූපානං විතක්කානං වසං ගතො සඞ්ඝං භින්දෙය්‍ය. ඉමං ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, වඤ්ඣං ජීවිතානං ආදීනවං දිස්වා එවං වදාමි.

‘‘තත්ථ, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘තිට්ඨතු තාව තත්තාය අයොසලාකාය ආදිත්තාය සම්පජ්ජලිතාය සජොතිභූතාය චක්ඛුන්ද්‍රියං සම්පලිමට්ඨං. හන්දාහං ඉදමෙව මනසි කරොමි – ඉති චක්ඛු අනිච්චං, රූපා අනිච්චා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අනිච්චං, චක්ඛුසම්ඵස්සො අනිච්චො, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චං’’’ [අනිච්ච’’න්ති (?)].

‘‘තිට්ඨතු තාව තිණ්හෙන අයොසඞ්කුනා ආදිත්තෙන සම්පජ්ජලිතෙන සජොතිභූතෙන සොතින්ද්‍රියං සම්පලිමට්ඨං. හන්දාහං ඉදමෙව මනසි කරොමි – ඉති සොතං අනිච්චං, සද්දා අනිච්චා, සොතවිඤ්ඤාණං අනිච්චං,

සොතසම්ඵස්සො අනිච්චො, යම්පිදං සොතසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චං.

‘‘තිට්ඨතු තාව තිණ්හෙන නඛච්ඡෙදනෙන ආදිත්තෙන සම්පජ්ජලිතෙන සජොතිභූතෙන ඝානින්ද්‍රියං සම්පලිමට්ඨං. හන්දාහං ඉදමෙව මනසි කරොමි – ඉති ඝානං අනිච්චං, ගන්ධා අනිච්චා, ඝානවිඤ්ඤාණං අනිච්චං, ඝානසම්ඵස්සො අනිච්චො, යම්පිදං ඝානසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං…පෙ…. තම්පි අනිච්චං.

‘‘තිට්ඨතු තාව තිණ්හෙන ඛුරෙන ආදිත්තෙන සම්පජ්ජලිතෙන සජොතිභූතෙන ජිව්හින්ද්‍රියං සම්පලිමට්ඨං. හන්දාහං ඉදමෙව මනසි කරොමි – ඉති ජිව්හා අනිච්චා, රසා අනිච්චා, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං අනිච්චං, ජිව්හාසම්ඵස්සො අනිච්චො, යම්පිදං ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති…පෙ…. තම්පි අනිච්චං.

‘‘තිට්ඨතු තාව තිණ්හාය සත්තියා ආදිත්තාය සම්පජ්ජලිතාය සජොතිභූතාය කායින්ද්‍රියං සම්පලිමට්ඨං. හන්දාහං ඉදමෙව මනසි කරොමි – ඉති කායො අනිච්චො, ඵොට්ඨබ්බා අනිච්චා, කායවිඤ්ඤාණං අනිච්චං, කායසම්ඵස්සො අනිච්චො, යම්පිදං කායසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං…පෙ…. තම්පි අනිච්චං.

‘‘තිට්ඨතු තාව සොත්තං. හන්දාහං ඉදමෙව මනසි කරොමි – ඉති මනො අනිච්චො, ධම්මා අනිච්චා, මනොවිඤ්ඤාණං අනිච්චං, මනොසම්ඵස්සො අනිච්චො, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි අනිච්චං’’.

‘‘එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො චක්ඛුස්මිම්පි නිබ්බින්දති, රූපෙසුපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙපි නිබ්බින්දති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙපි නිබ්බින්දති…පෙ…. යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, ආදිත්තපරියායො, ධම්මපරියායො’’ති. අට්ඨමං.

9. පඨමහත්ථපාදොපමසුත්තං

236. ‘‘හත්ථෙසු, භික්ඛවෙ, සති ආදානනික්ඛෙපනං පඤ්ඤායති; පාදෙසු සති අභික්කමපටික්කමො පඤ්ඤායති; පබ්බෙසු සති සමිඤ්ජනපසාරණං පඤ්ඤායති; කුච්ඡිස්මිං සති ජිඝච්ඡා පිපාසා පඤ්ඤායති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, චක්ඛුස්මිං සති චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛං…පෙ…. ජිව්හාය සති ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛං…පෙ…. මනස්මිං සති මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛං…පෙ….

‘‘හත්ථෙසු, භික්ඛවෙ, අසති ආදානනික්ඛෙපනං න පඤ්ඤායති; පාදෙසු අසති අභික්කමපටික්කමො න පඤ්ඤායති; පබ්බෙසු අසති සමිඤ්ජනපසාරණං න පඤ්ඤායති; කුච්ඡිස්මිං අසති ජිඝච්ඡා පිපාසා න පඤ්ඤායති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, චක්ඛුස්මිං අසති චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා නුප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛං…පෙ…. ජිව්හාය අසති ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා නුප්පජ්ජති…පෙ…. මනස්මිං අසති මනොසම්ඵස්සපච්චයා නුප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛ’’න්ති. නවමං.

10. දුතියහත්ථපාදොපමසුත්තං

237. ‘‘හත්ථෙසු, භික්ඛවෙ, සති ආදානනික්ඛෙපනං හොති; පාදෙසු සති අභික්කමපටික්කමො හොති; පබ්බෙසු සති සමිඤ්ජනපසාරණං හොති; කුච්ඡිස්මිං සති ජිඝච්ඡා පිපාසා හොති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, චක්ඛුස්මිං සති චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛං…පෙ…. ජිව්හාය සති…පෙ…. මනස්මිං සති මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛං…පෙ….

‘‘හත්ථෙසු, භික්ඛවෙ, අසති ආදානනික්ඛෙපනං න හොති; පාදෙසු අසති අභික්කමපටික්කමො න හොති; පබ්බෙසු අසති සමිඤ්ජනපසාරණං න හොති; කුච්ඡිස්මිං අසති ජිඝච්ඡා පිපාසා න හොති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, චක්ඛුස්මිං අසති චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා නුප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛං…පෙ…. ජිව්හාය අසති ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා නුප්පජ්ජති…පෙ…. මනස්මිං අසති මනොසම්ඵස්සපච්චයා නුප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛං දුක්ඛ’’න්ති. දසමං.

සමුද්දවග්ගො අට්ඨරසමො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ සමුද්දා බාළිසිකො, ඛීරරුක්ඛෙන කොට්ඨිකො;
කාමභූ උදායී චෙව, ආදිත්තෙන ච අට්ඨමං;
හත්ථපාදූපමා ද්වෙති, වග්ගො තෙන පවුච්චතීති.

19. ආසීවිසවග්ගො

1. ආසීවිසොපමසුත්තං

238. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, චත්තාරො ආසීවිසා උග්ගතෙජා ඝොරවිසා. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ජීවිතුකාමො අමරිතුකාමො සුඛකාමො දුක්ඛප්පටිකූලො. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘ඉමෙ තෙ, අම්භො පුරිස, චත්තාරො ආසීවිසා උග්ගතෙජා ඝොරවිසා කාලෙන කාලං වුට්ඨාපෙතබ්බා, කාලෙන කාලං න්හාපෙතබ්බා, කාලෙන කාලං භොජෙතබ්බා, කාලෙන කාලං සංවෙසෙතබ්බා [පවෙසෙතබ්බා (ස්‍යා. කං. පී. ක.)]. යදා ච ඛො තෙ, අම්භො පුරිස, ඉමෙසං චතුන්නං ආසීවිසානං උග්ගතෙජානං ඝොරවිසානං අඤ්ඤතරො වා අඤ්ඤතරො වා කුප්පිස්සති, තතො ත්වං, අම්භො පුරිස,

මරණං වා නිගච්ඡසි, මරණමත්තං වා දුක්ඛං. යං තෙ, අම්භො පුරිස, කරණීයං තං කරොහී'''ති.

''අථ ඛො සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො භීතො චතුන්නං ආසීවිසානං උග්ගතෙජානං ඝොරවිසානං යෙන වා තෙන වා පලායෙථ. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – 'ඉමෙ ඛො, අම්භො පුරිස, පඤ්ච වධකා පච්චත්ථිකා පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධා, යත්ථෙව නං පස්සිස්සාම තත්ථෙව ජීවිතා වොරොපෙස්සාමාති. යං තෙ, අම්භො පුරිස, කරණීයං තං කරොහී'''ති.

''අථ ඛො සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො භීතො චතුන්නං ආසීවිසානං උග්ගතෙජානං ඝොරවිසානං, භීතො පඤ්චන්නං වධකානං පච්චත්ථිකානං යෙන වා තෙන වා පලායෙථ. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – 'අයං තෙ, අම්භො පුරිස, ඡට්ඨො අන්තරචරො වධකො උක්ඛිත්තාසිකො පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධො යත්ථෙව නං පස්සිස්සාමි තත්ථෙව සිරො පාතෙස්සාමීති. යං තෙ, අම්භො පුරිස, කරණීයං තං කරොහී'''ති.

''අථ ඛො සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො භීතො චතුන්නං ආසීවිසානං උග්ගතෙජානං ඝොරවිසානං, භීතො පඤ්චන්නං වධකානං පච්චත්ථිකානං, භීතො ඡට්ඨස්ස අන්තරචරස්ස වධකස්ස උක්ඛිත්තාසිකස්ස යෙන වා තෙන වා පලායෙථ. සො පස්සෙය්‍ය සුඤ්ඤං ගාමං. යඤ්ඤදෙව ඝරං පවිසෙය්‍ය රිත්තකඤ්ඤෙව පවිසෙය්‍ය තුච්ඡකඤ්ඤෙව පවිසෙය්‍ය සුඤ්ඤකඤ්ඤෙව පවිසෙය්‍ය. යඤ්ඤදෙව භාජනං පරිමසෙය්‍ය රිත්තකඤ්ඤෙව පරිමසෙය්‍ය තුච්ඡකඤ්ඤෙව පරිමසෙය්‍ය සුඤ්ඤකඤ්ඤෙව පරිමසෙය්‍ය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – 'ඉදානි, අම්භො පුරිස, ඉමං සුඤ්ඤං ගාමං චොරා ගාමඝාතකා පවිසන්ති [වධිස්සන්ති (සී. පී.)]. යං තෙ, අම්භො පුරිස, කරණීයං තං කරොහී'''ති.

''අථ ඛො සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො භීතො චතුන්නං ආසීවිසානං උග්ගතෙජානං ඝොරවිසානං, භීතො පඤ්චන්නං වධකානං පච්චත්ථිකානං, භීතො ඡට්ඨස්ස අන්තරචරස්ස වධකස්ස උක්ඛිත්තාසිකස්ස, භීතො චොරානං ගාමඝාතකානං යෙන වා තෙන වා පලායෙථ. සො පස්සෙය්‍ය මහන්තං උදකණ්ණවං ඔරිමං තීරං සාසඞ්කං සප්පටිභයං, පාරිමං තීරං ඛෙමං අප්පටිභයං. න චස්ස නාවා සන්තාරණී උත්තරසෙතු වා අපාරා පාරං ගමනාය. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, තස්ස පුරිසස්ස එවමස්ස – 'අයං ඛො මහාඋදකණ්ණවො ඔරිමං තීරං සාසඞ්කං සප්පටිභයං, පාරිමං තීරං ඛෙමං අප්පටිභයං, නත්ථි ච [න චස්ස (සී. ක.), නත්ථස්ස (ස්‍යා. කං.)] නාවා සන්තාරණී උත්තරසෙතු වා අපාරා පාරං ගමනාය. යංනූනාහං තිණකට්ඨසාඛාපලාසං සංකඩ්ඪිත්වා කුල්ලං බන්ධිත්වා තං කුල්ලං නිස්සාය හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච වායමමානො සොත්ථිනා පාරං ගච්ඡෙය්‍ය'''න්ති.

‘‘අථ ඛො සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො තිණකට්ඨසාඛාපලාසං සංකඩ්ඪිත්වා කුල්ලං බන්ධිත්වා තං කුල්ලං නිස්සාය හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච වායමමානො සොත්ථිනා පාරං ගච්ඡෙය්‍ය, තිණ්ණො පාරඞ්ගතො [පාරගතො (සී. ස්‍යා. කං.)] ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො.

‘‘උපමා ඛො म्यායං, භික්ඛවෙ, කතා අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනාය. අයඤ්චෙත්ථ [අයං චෙවෙත්ථ (සී.)] අත්ථො – චත්තාරො ආසීවිසා උග්ගතෙජා ඝොරවිසාති ඛො, භික්ඛවෙ, චතුන්නෙතං මහාභූතානං අධිවචනං – පථවීධාතුයා, ආපොධාතුයා, තෙජොධාතුයා, වායොධාතුයා.

‘‘පඤ්ච වධකා පච්චත්ථිකාති ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නෙතං උපාදානක්ඛන්ධානං අධිවචනං, සෙය්‍යථිදං – රූපුපාදානක්ඛන්ධස්ස, වෙදනුපාදානක්ඛන්ධස්ස, සඤ්ඤුපාදානක්ඛන්ධස්ස, සඞ්ඛාරුපාදානක්ඛන්ධස්ස, විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධස්ස.

‘‘ඡට්ඨො අන්තරචරො වධකො උක්ඛිත්තාසිකොති ඛො, භික්ඛවෙ, නන්දීරාගස්සෙතං අධිවචනං.

‘‘සුඤ්ඤො ගාමොති ඛො, භික්ඛවෙ, ඡන්නෙතං අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං අධිවචනං. චක්ඛුතො චෙපි නං, භික්ඛවෙ, පණ්ඩිතො බ්‍යත්තො මෙධාවී උපපරික්ඛති රිත්තකඤ්ඤෙව ඛායති, තුච්ඡකඤ්ඤෙව ඛායති, සුඤ්ඤකඤ්ඤෙව ඛායති…පෙ.… ජිව්හාතො චෙපි නං, භික්ඛවෙ…පෙ.… මනතො චෙපි නං, භික්ඛවෙ, පණ්ඩිතො බ්‍යත්තො මෙධාවී උපපරික්ඛති රිත්තකඤ්ඤෙව ඛායති, තුච්ඡකඤ්ඤෙව ඛායති, සුඤ්ඤකඤ්ඤෙව ඛායති.

‘‘චොරා ගාමඝාතකාති ඛො, භික්ඛවෙ, ඡන්නෙතං බාහිරානං ආයතනානං අධිවචනං. චක්ඛු, භික්ඛවෙ, හඤ්ඤති මනාපාමනාපෙසු රූපෙසු; සොතං, භික්ඛවෙ…පෙ.… ඝානං, භික්ඛවෙ…පෙ.… ජිව්හා, භික්ඛවෙ, හඤ්ඤති මනාපාමනාපෙසු රසෙසු; කායො, භික්ඛවෙ…පෙ.… මනො, භික්ඛවෙ, හඤ්ඤති මනාපාමනාපෙසු ධම්මෙසු.

‘‘මහා උදකණ්ණවොති ඛො, භික්ඛවෙ, චතුන්නෙතං ඔඝානං අධිවචනං – කාමොඝස්ස, භවොඝස්ස, දිට්ඨොඝස්ස, අවිජ්ජොඝස්ස.

‘‘ඔරිමං තීරං සාසඞ්කං සප්පටිභයන්ති ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කායස්සෙතං අධිවචනං.

‘‘පාරිමං තීරං ඛෙමං අප්පටිභයන්ති ඛො, භික්ඛවෙ, නිබ්බානස්සෙතං අධිවචනං.

‘‘කුල්ලන්ති ඛො, භික්ඛවෙ, අරියස්සෙතං අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්ස අධිවචනං, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ.… සම්මාසමාධි.

‘‘තස්ස හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච වායාමොති ඛො, භික්ඛවෙ, වීරියාරම්භස්සෙතං අධිවචනං.

‘‘තිණ්ණො පාරඞ්ගතො ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණොති ඛො, භික්ඛවෙ, අරහතො එතං අධිවචන’’න්ති. පඨමං.

2. රථොපමසුත්තං

239. ‘‘තීහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ සුඛසොමනස්සබහුලො විහරති, යොනි චස්ස ආරද්ධා හොති ආසවානං ඛයාය. කතමෙහි තීහි? ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති, භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ, ජාගරියං අනුයුත්තො.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති, නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී; යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං. තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති; රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං; චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා... ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා... ජිව්හාය රසං සායිත්වා... කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී; යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති; රක්ඛති මනින්ද්‍රියං; මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, සුභූමියං චාතුමහාපථෙ ආජඤ්ඤරථො යුත්තො අස්ස ඨිතො ඔධස්තපතොදො [ඔධතපතොදො (ස්‍යා. කං.), ඔධසතපතොදො (පී.)]. තමෙනං දක්ඛො යොග්ගාචරියො අස්සදම්මසාරථි අභිරුහිත්වා වාමෙන හත්ථෙන රස්මියො ගහෙත්වා, දක්ඛිණෙන හත්ථෙන පතොදං ගහෙත්වා, යෙනිච්ඡකං යදිච්ඡකං සාරෙය්‍යපි පච්චාසාරෙය්‍යපි. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමෙසං ඡන්නං ඉන්ද්‍රියානං ආරක්ඛාය සික්ඛති, සංයමාය සික්ඛති, දමාය සික්ඛති, උපසමාය සික්ඛති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති – ‘නෙව දවාය, න මදාය, න මණ්ඩනාය, න විභූසනාය, යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා, යාපනාය, විහිංසූපරතියා, බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය, ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි, නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති, අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරො චා’ති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො වණං ආලිම්පෙය්‍ය යාවදෙව රොහනත්ථාය [රොපනත්ථාය (සී. පී.), සෙවනත්ථාය (ස්‍යා. කං.), ගොපනත්ථාය (ක.)], සෙය්‍යථා වා පන අක්ඛං අබ්භඤ්ජෙය්‍ය යාවදෙව භාරස්ස නිත්ථරණත්ථාය; එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති – ‘නෙව දවාය, න මදාය, න මණ්ඩනාය, න

විභූසනාය, යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා, යාපනාය, විහිංසූපරතියා, බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය, ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි, නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති, අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරො චා’ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ජාගරියං අනුයුත්තො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු දිවසං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. රත්තියා පඨමං යාමං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. රත්තියා මජ්ඣිමං යාමං දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙති පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. රත්තියා පච්ඡිමං යාමං පච්චුට්ඨාය චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ජාගරියං අනුයුත්තො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, තීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දිට්ඨෙව ධම්මෙ සුඛසොමනස්සබහුලො විහරති, යොනි චස්ස ආරද්ධා හොති ආසවානං ඛයායා’’ති. දුතියං.

3. කුම්මොපමසුත්තං

240. ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, කුම්මො කච්ඡපො සායන්හසමයං අනුනදීතීරෙ ගොචරපසුතො අහොසි. සිඞ්ගාලොපි [සිගාලොපි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ඛො, භික්ඛවෙ, සායන්හසමයං අනුනදීතීරෙ ගොචරපසුතො අහොසි. අද්දසා ඛො, භික්ඛවෙ, කුම්මො කච්ඡපො සිඞ්ගාලං දූරතොව ගොචරපසුතං. දිස්වාන සොණ්ඩිපඤ්චමානි අඞ්ගානි සකෙ කපාලෙ සමොදහිත්වා අප්පොස්සුක්කො තුණ්හීභූතො සඞ්කසායති. සිඞ්ගාලොපි ඛො, භික්ඛවෙ, අද්දස කුම්මං කච්ඡපං දූරතොව ගොචරපසුතං. දිස්වාන යෙන කුම්මො කච්ඡපො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා කුම්මං කච්ඡපං පච්චුපට්ඨිතො අහොසි – ‘යදායං කුම්මො කච්ඡපො සොණ්ඩිපඤ්චමානං අඞ්ගානං අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා අඞ්ගං අභිනින්නාමෙස්සති, තත්ථෙව නං ගහෙත්වා උද්දාලිත්වා ඛාදිස්සාමී’ති. යදා ඛො, භික්ඛවෙ, කුම්මො කච්ඡපො සොණ්ඩිපඤ්චමානං අඞ්ගානං අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා අඞ්ගං න අභිනින්නාමි, අථ සිඞ්ගාලො කුම්මම්හා නිබ්බිජ්ජ පක්කාමි, ඔතාරං අලභමානො.

‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, තුම්හෙපි මාරො පාපිමා සතතං සමිතං පච්චුපට්ඨිතො – ‘අප්පෙව නාමාහං ඉමෙසං චක්ඛුතො වා ඔතාරං ලභෙය්‍යං…පෙ…. ජිව්හාතො වා ඔතාරං ලභෙය්‍යං…පෙ…. මනතො වා ඔතාරං ලභෙය්‍යා’න්ති. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා විහරථ. චක්ඛුනා රූපං දිස්වා මා නිමිත්තග්ගාහිනො අහුවත්ථ, මා අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහිනො. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජථ, රක්ඛථ චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජථ. සොතෙන සද්දං සුත්වා… ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා… ජිව්හාය

රසං සායිත්වා... කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය මා නිමිත්තග්ගාහිනො අහුවත්ථ, මා අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහිනො. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජථ, රක්ඛථ මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජථ. යතො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා විහරිස්සථ, අථ තුම්හෙහිපි මාරො පාපිමා නිබ්බිජ්ජ පක්කමිස්සති, ඔතාරං අලභමානො – කුම්මම්හාව සිඞ්ගාලො''ති.

''කුම්මො අඞ්ගානි සකෙ කපාලෙ,
සමොදහං භික්ඛු මනොවිතක්කෙ;
අනිස්සිතො අඤ්ඤමහෙඨයානො,
පරිනිබ්බුතො නූපවදෙය්‍ය කඤ්චී''ති. තතියං;

4. පඨමදාරුක්ඛන්ධොපමසුත්තං

241. එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ගඞ්ගාය නදියා තීරෙ. අද්දසා ඛො භගවා මහන්තං දාරුක්ඛන්ධං ගඞ්ගාය නදියා සොතෙන වුය්හමානං. දිස්වාන භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''පස්සථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, අමුං මහන්තං දාරුක්ඛන්ධං ගඞ්ගාය නදියා සොතෙන වුය්හමාන''න්ති? ''එවං, භන්තෙ''. ''සචෙ සො, භික්ඛවෙ, දාරුක්ඛන්ධො න ඔරිමං තීරං උපගච්ඡති, න පාරිමං තීරං උපගච්ඡති, න මජ්ඣෙ සංසීදිස්සති, න ථලෙ උස්සීදිස්සති, න මනුස්සග්ගාහො ගහෙස්සති, න අමනුස්සග්ගාහො ගහෙස්සති, න ආවට්ටග්ගාහො ගහෙස්සති, න අන්තොපූති භවිස්සති; එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, දාරුක්ඛන්ධො සමුද්දනින්නො භවිස්සති සමුද්දපොණො සමුද්දපබ්භාරො. තං කිස්ස හෙතු? සමුද්දනින්නො, භික්ඛවෙ, ගඞ්ගාය නදියා සොතො සමුද්දපොණො සමුද්දපබ්භාරො.

''එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, සචෙ තුම්හෙපි න ඔරිමං තීරං උපගච්ඡථ, න පාරිමං තීරං උපගච්ඡථ; න මජ්ඣෙ සංසීදිස්සථ, න ථලෙ උස්සීදිස්සථ, න මනුස්සග්ගාහො ගහෙස්සති, න අමනුස්සග්ගාහො ගහෙස්සති, න ආවට්ටග්ගාහො ගහෙස්සති, න අන්තොපූතී භවිස්සථ; එවං තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, නිබ්බානනින්නා භවිස්සථ නිබ්බානපොණා නිබ්බානපබ්භාරා. තං කිස්ස හෙතු? නිබ්බානනින්නා, භික්ඛවෙ, සම්මාදිට්ඨි නිබ්බානපොණා නිබ්බානපබ්භාරා''ති. එවං වුත්තෙ, අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''කිං නු ඛො, භන්තෙ, ඔරිමං තීරං, කිං පාරිමං තීරං, කො මජ්ඣෙ සංසාදො [සංසීදො (ක.), සංසීදිතො (ස්‍යා. කං.)], කො ථලෙ උස්සාදො, කො මනුස්සග්ගාහො, කො අමනුස්සග්ගාහො, කො ආවට්ටග්ගාහො, කො අන්තොපූතිභාවො''ති?

'''ඔරිමං තීර'න්ති ඛො, භික්ඛු, ඡන්නෙතං අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං අධිවචනං. 'පාරිමං තීර'න්ති ඛො, භික්ඛු, ඡන්නෙතං බාහිරානං ආයතනානං

අධිවචනං. 'මජ්ඣෙ සංසාදො'ති ඛො, භික්ඛු, නන්දීරාගස්සෙතං අධිවචනං. 'ථලෙ උස්සාදො'ති ඛො, භික්ඛු, අස්මිමානස්සෙතං අධිවචනං.

''කතමො ච, භික්ඛු, මනුස්සග්ගාහො? ඉධ, භික්ඛු, ගිහීහි සංසට්ඨො [ගිහිසංසට්ඨො (ක.)] විහරති, සහනන්දී සහසොකී, සුඛිතෙසු සුඛිතො, දුක්ඛිතෙසු දුක්ඛිතො, උප්පන්නෙසු කිච්චකරණීයෙසු අත්තනා තෙසු යොගං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛු, මනුස්සග්ගාහො.

''කතමො ච, භික්ඛු, අමනුස්සග්ගාහො? ඉධ, භික්ඛු, එකච්චො අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති – 'ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා'ති. අයං වුච්චති, භික්ඛු, අමනුස්සග්ගාහො. 'ආවට්ටග්ගාහො'ති ඛො, භික්ඛු, පඤ්චන්නෙතං කාමගුණානං අධිවචනං.

''කතමො ච, භික්ඛු, අන්තොපූතිභාවො? ඉධ, භික්ඛු, එකච්චො දුස්සීලො හොති පාපධම්මො අසුචිසඞ්කස්සරසමාචාරො පටිච්ඡන්නකම්මන්තො අස්සමණො සමණපටිඤ්ඤො අබ්‍රහ්මචාරී බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤො අන්තොපූති අවස්සුතො කසම්බුජාතො. අයං වුච්චති, භික්ඛු, 'අන්තොපූතිභාවො'''ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන නන්දො ගොපාලකො භගවතො අවිදූරෙ ඨිතො හොති. අථ ඛො නන්දො ගොපාලකො භගවන්තං එතදවොච – ''අහං ඛො, භන්තෙ, න ඔරිමං තීරං උපගච්ඡාමි, න පාරිමං තීරං උපගච්ඡාමි, න මජ්ඣෙ සංසීදිස්සාමි, න ථලෙ උස්සීදිස්සාමි, න මං මනුස්සග්ගාහො ගහෙස්සති, න අමනුස්සග්ගාහො ගහෙස්සති, න ආවට්ටග්ගාහො ගහෙස්සති, න අන්තොපූති භවිස්සාමි. ලභෙය්‍යාහං, භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද''න්ති. ''තෙන හි ත්වං, නන්ද, සාමිකානං ගාවො නිය්‍යාතෙහී''ති [නීය්‍යාදෙහීති (සී.), නිය්‍යාදෙහීති (ස්‍යා. කං. පී.)]. ''ගමිස්සන්ති, භන්තෙ, ගාවො වච්ඡගිද්ධිනියො''ති. ''නිය්‍යාතෙහෙව ත්වං, නන්ද, සාමිකානං ගාවො''ති. අථ ඛො නන්දො ගොපාලකො සාමිකානං ගාවො නිය්‍යාතෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''නිය්‍යාතිතා [නිය්‍යාතා (ස්‍යා. කං. ක. සී. අට්ඨ.)], භන්තෙ, සාමිකානං ගාවො. ලභෙය්‍යාහං, භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද''න්ති. අලත්ථ ඛො නන්දො ගොපාලකො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ච පනායස්මා නන්දො එකො වූපකට්ඨො…පෙ.… අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා නන්දො අරහතං අහොසීති. චතුත්ථං.

5. දුතියදාරුක්ඛන්ධොපමසුත්තං

242. එකං සමයං භගවා කිමිලායං [කිම්බිලායං (සී. පී.), කිම්මිලායං (ස්‍යා. කං.)] විහරති ගඞ්ගාය නදියා තීරෙ. අද්දසා ඛො භගවා මහන්තං

දාරුක්ඛන්ධං ගඞ්ගාය නදියා සොතෙන වුය්හමානං. දිස්වාන භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘පස්සථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, අමුං මහන්තං දාරුක්ඛන්ධං ගඞ්ගාය නදියා සොතෙන වුය්හමාන’’න්ති? ‘‘එවං භන්තෙ’’...පෙ.... එවං වුත්තෙ, ආයස්මා කිමිලො භගවන්තං එතදවොච – කිං නු ඛො, භන්තෙ, ඔරිමං තීරං...පෙ.... කතමො ච, කිමිල, අන්තොපූතිභාවො. ඉධ, කිමිල, භික්ඛු අඤ්ඤතරං සංකිලිට්ඨං ආපත්තිං ආපන්නො හොති යථාරූපාය ආපත්තියා න වුට්ඨානං පඤ්ඤායති. අයං වුච්චති, කිමිල, අන්තොපූතිභාවොති. පඤ්චමං.

6. අවස්සුතපරියායසුත්තං

243. එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං නිග්‍රොධාරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන කාපිලවත්ථවානං සක්‍යානං නවං සන්ථාගාරං [සන්ධාගාරං (ක.)] අචිරකාරිතං හොති අනජ්ඣාවුට්ඨං [අනජ්ඣාවුත්ථං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා කෙනචි වා මනුස්සභූතෙන. අථ ඛො කාපිලවත්ථවා සක්‍යා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො කාපිලවත්ථවා සක්‍යා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ඉධ, භන්තෙ, කාපිලවත්ථවානං සක්‍යානං නවං සන්ථාගාරං අචිරකාරිතං [අචිරකාරිතං හොති (ක.)] අනජ්ඣාවුට්ඨං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා කෙනචි වා මනුස්සභූතෙන. තං, භන්තෙ, භගවා පඨමං පරිභුඤ්ජතු. භගවතා පඨමං පරිභුත්තං පච්ඡා කාපිලවත්ථවා සක්‍යා පරිභුඤ්ජිස්සන්ති. තදස්ස කාපිලවත්ථවානං සක්‍යානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

අථ ඛො කාපිලවත්ථවා සක්‍යා භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන නවං සන්ථාගාරං තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා සබ්බසන්ථරිං [සබ්බසන්ථරිං සන්ථතං (ක.)] සන්ථාගාරං සන්ථරිත්වා ආසනානි පඤ්ඤාපෙත්වා උදකමණිකං පතිට්ඨාපෙත්වා තෙලප්පදීපං ආරොපෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘සබ්බසන්ථරිසන්ථතං [සබ්බසන්ථරිං සන්ථතං (සී. පී. ක.)], භන්තෙ, සන්ථාගාරං, ආසනානි පඤ්ඤත්තානි, උදකමණිකො පතිට්ඨාපිතො, තෙලප්පදීපො ආරොපිතො. යස්ස දානි, භන්තෙ, භගවා කාලං මඤ්ඤතී’’ති. අථ ඛො භගවා නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන නවං සන්ථාගාරං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්ථාගාරං පවිසිත්වා මජ්ඣිමං ථම්භං නිස්සාය පුරත්ථාභිමුඛො නිසීදි. භික්ඛුසඞ්ඝොපි ඛො පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්ථාගාරං පවිසිත්වා පච්ඡිමං භිත්තිං නිස්සාය පුරත්ථාභිමුඛො නිසීදි භගවන්තංයෙව පුරක්ඛත්වා. කාපිලවත්ථවා සක්‍යා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්ථාගාරං පවිසිත්වා පුරත්ථිමං භිත්තිං නිස්සාය පච්ඡිමාභිමුඛා නිසීදිංසු භගවන්තංයෙව පුරක්ඛත්වා. අථ ඛො භගවා කාපිලවත්ථවෙ සක්‍යෙ බහුදෙව රත්තිං ධම්මියා කථාය

සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උය්‍යොජෙසි – ‘‘අභික්කන්තා ඛො, ගොතමා, රත්ති. යස්ස දානි කාලං මඤ්ඤථා’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො කාපිලවත්ථවා සක්‍යා භගවතො පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කමිංසු.

අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තෙසු කාපිලවත්ථවෙසු සක්‍යෙසු ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං ආමන්තෙසි – ‘‘විගතථිනමිද්ධො ඛො, මොග්ගල්ලාන, භික්ඛුසඞ්ඝො. පටිභාතු තං, මොග්ගල්ලාන, භික්ඛූනං ධම්මී කථා. පිට්ඨි මෙ ආගිලායති; තමහං ආයමිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙසි, පාදෙ පාදං අච්චාධාය, සතො සම්පජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. තත්‍ර ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච – ‘‘අවස්සුතපරියායඤ්ච වො, ආවුසො, දෙසෙස්සාමි, අනවස්සුතපරියායඤ්ච. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

‘‘කථං, ආවුසො, අවස්සුතො හොති? ඉධාවුසො, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ අධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ රූපෙ බ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායස්සති විහරති පරිත්තචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති ...පෙ.... ජිව්හාය රසං සායිත්වා...පෙ.... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ අධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ ධම්මෙ බ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති පරිත්තචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. අයං වුච්චති, ආවුසො, භික්ඛු අවස්සුතො චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු...පෙ.... අවස්සුතො ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රසෙසු...පෙ.... අවස්සුතො මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු. එවංවිහාරිඤ්චාවුසො, භික්ඛුං චක්ඛුතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති ලභතෙව මාරො ඔතාරං, ලභති මාරො ආරම්මණං...පෙ.... ජිව්හාතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති, ලභතෙව [ලභෙථ (ක.)] මාරො ඔතාරං, ලභති [ලභෙථ (ක.)] මාරො ආරම්මණං...පෙ.... මනතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති, ලභතෙව මාරො ඔතාරං, ලභති මාරො ආරම්මණං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, නළාගාරං වා තිණාගාරං වා සුක්ඛං කොලාපං තෙරොවස්සිකං. පුරත්ථිමාය චෙපි නං දිසාය පුරිසො ආදිත්තාය තිණුක්කාය

උපසඞ්කමෙය්‍ය, ලභෙථෙව [ලභෙථ (ක.)] අග්ගි ඔතාරං, ලභෙථ අග්ගි ආරම්මණං; පච්ඡිමාය චෙපි නං දිසාය පුරිසො ආදිත්තාය තිණුක්කාය උපසඞ්කමෙය්‍ය...පෙ.... උත්තරාය චෙපි නං දිසාය...පෙ.... දක්ඛිණාය චෙපි නං දිසාය...පෙ.... හෙට්ඨිමතො චෙපි නං...පෙ.... උපරිමතො චෙපි නං... යතො කුතොචි චෙපි නං පුරිසො ආදිත්තාය තිණුක්කාය උපසඞ්කමෙය්‍ය, ලභෙථෙව අග්ගි ඔතාරං ලභෙථ අග්ගි ආරම්මණං. එවමෙව ඛො, ආවුසො, එවංවිහාරිං භික්ඛුං චක්ඛුතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති, ලභෙතෙව මාරො ඔතාරං, ලභති මාරො ආරම්මණං...පෙ.... ජිව්හාතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති...පෙ.... මනතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති, ලභෙතෙව මාරො ඔතාරං, ලභති මාරො ආරම්මණං. එවංවිහාරිඤ්චාවුසො, භික්ඛුං රූපා අධිභංසු, න භික්ඛු රූපෙ අධිභොසි; සද්දා භික්ඛුං අධිභංසු, න භික්ඛු සද්දෙ අධිභොසි; ගන්ධා භික්ඛුං අධිභංසු, න භික්ඛු ගන්ධෙ අධිභොසි; රසා භික්ඛුං අධිභංසු, න භික්ඛු රසෙ අධිභොසි; ඵොට්ඨබ්බා භික්ඛුං අධිභංසු, න භික්ඛු ඵොට්ඨබ්බෙ අධිභොසි; ධම්මා භික්ඛුං අධිභංසු, න භික්ඛු ධම්මෙ අධිභොසි. අයං වුච්චතාවුසො, භික්ඛු රූපාධිභූතො, සද්දාධිභූතො, ගන්ධාධිභූතො, රසාධිභූතො, ඵොට්ඨබ්බාධිභූතො, ධම්මාධිභූතො, අධිභූතො, අනධිභූ, [අනධිභූතො (සී. ස්‍යා. කං. ක.)] අධිභංසු නං පාපකා අකුසලා ධම්මා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා. එවං ඛො, ආවුසො, අවස්සුතො හොති.

‘‘කථඤ්චාවුසො, අනවස්සුතො හොති? ඉධාවුසො, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ නාධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ රූපෙ න බ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති අප්පමාණචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති...පෙ.... ජිව්හාය රසං සායිත්වා...පෙ.... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ නාධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ ධම්මෙ න බ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති අප්පමාණචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. අයං වුච්චතාවුසො, භික්ඛු අනවස්සුතො චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු...පෙ.... අනවස්සුතො මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු. එවංවිහාරිඤ්චාවුසො, භික්ඛුං චක්ඛුතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති, නෙව ලභති මාරො ඔතාරං, න ලභති මාරො ආරම්මණං...පෙ.... ජිව්හාතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති...පෙ.... මනතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති, නෙව ලභති මාරො ඔතාරං, න ලභති මාරො ආරම්මණං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කූටාගාරං වා සාලා වා බහලමත්තිකා අද්දාවලෙපනා. පුරත්ථිමාය චෙපි නං දිසාය පුරිසො ආදිත්තාය තිණුක්කාය උපසඞ්කමෙය්‍ය, නෙව ලභෙථ අග්ගි ඔතාරං, න ලභෙථ අග්ගි ආරම්මණං...පෙ.... පච්ඡිමාය චෙපි නං... උත්තරාය චෙපි නං... දක්ඛිණාය චෙපි නං... හෙට්ඨිමතො චෙපි නං... උපරිමතො චෙපි නං... යතො

කුතොචි චෙපි නං පුරිසො ආදිත්තාය තිණුක්කාය උපසඞ්කමෙය්‍ය, නෙව ලභෙථ අග්ගි ඔතාරං, න ලභෙථ අග්ගි ආරම්මණං. එවමෙව ඛො, ආවුසො, එවංවිහාරිං භික්ඛුං චක්ඛුතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති, නෙව ලභති මාරො ඔතාරං, න ලභති මාරො ආරම්මණං...පෙ.... මනතො චෙපි නං මාරො උපසඞ්කමති, නෙව ලභති මාරො ඔතාරං, න ලභති මාරො ආරම්මණං. එවංවිහාරී චාවුසො, භික්ඛු රූපෙ අධිභොසි, න රූපා භික්ඛුං අධිභංසු; සද්දෙ භික්ඛු අධිභොසි, න සද්දා භික්ඛුං අධිභංසු; ගන්ධෙ භික්ඛු අධිභොසි, න ගන්ධා භික්ඛුං අධිභංසු; රසෙ භික්ඛු අධිභොසි, න රසා භික්ඛුං අධිභංසු; ඵොට්ඨබ්බෙ භික්ඛු අධිභොසි, න ඵොට්ඨබ්බා භික්ඛුං අධිභංසු; ධම්මෙ භික්ඛු අධිභොසි, න ධම්මා භික්ඛුං අධිභංසු. අයං වුච්චතාවුසො, භික්ඛු රූපාධිභූ, සද්දාධිභූ, ගන්ධාධිභූ, රසාධිභූ, ඵොට්ඨබ්බාධිභූ, ධම්මාධිභූ, අධිභූ, අනධිභූතො [අනධිභූතො කෙහිචි කිලෙසෙහි (ක.)], අධිභොසි තෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ සංකිලෙසිකෙ පොනොබ්භවිකෙ සදරෙ දුක්ඛවිපාකෙ ආයතිං ජාතිජරාමරණියෙ. එවං ඛො, ආවුසො, අනවස්සුතො හොතී''ති.

අථ ඛො භගවා වුට්ඨහිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං ආමන්තෙසි – ''සාධු සාධු, මොග්ගල්ලාන! සාධු ඛො ත්වං, මොග්ගල්ලාන, භික්ඛූනං අවස්සුතපරියායඤ්ච අනවස්සුතපරියායඤ්ච අභාසී''ති.

ඉදමවොච ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො. සමනුඤ්ඤො සත්ථා අහොසි. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස භාසිතං අභිනන්දුන්ති. ඡට්ඨං.

7. දුක්ඛධම්මසුත්තං

244. යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බෙසංයෙව දුක්ඛධම්මානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච යථාභූතං පජානාති. තථා ඛො පනස්ස කාමා දිට්ඨා හොන්ති, යථාස්ස කාමෙ පස්සතො, යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපරිළාහො, සො නානුසෙති. තථා ඛො පනස්ස චාරො ච විහාරො ච අනුබුද්ධො හොති, යථා චරන්තං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා නානුසෙන්ති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බෙසංයෙව දුක්ඛධම්මානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච යථාභූතං පජානාති? 'ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථඞ්ගමො; ඉති වෙදනා... ඉති සඤ්ඤා... ඉති සඞ්ඛාරා... ඉති විඤ්ඤාණං, ඉති විඤ්ඤාණස්ස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථඞ්ගමො'ති – එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බෙසංයෙව දුක්ඛධම්මානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච යථාභූතං පජානාති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො කාමා දිට්ඨා හොන්ති? යථාස්ස කාමෙ පස්සතො, යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා

කාමපරිළාහො, සො නානුසෙති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගාරකාසු සාධිකපොරිසා පුණ්ණා අඞ්ගාරානං වීතච්චිකානං වීතධූමානං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ජීවිතුකාමො අමරිතුකාමො සුඛකාමො දුක්ඛපටිකූලො. තමෙනං ද්වෙ බලවන්තො පුරිසා නානාබාහාසු ගහෙත්වා, තං අඞ්ගාරකාසුං උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. සො ඉතිචීතිචෙව කායං සන්නාමෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? ඤාත [ඤාණං (ක.)] ඤ්හි, භික්ඛවෙ, තස්ස පුරිසස්ස [පුරිසස්ස හොති (සී. ස්‍යා. කං. පී.), පුරිසස්ස හෙතු හොති (ක.) ම. නි. 2.45] ඉමං චාහං අඞ්ගාරකාසුං පපතිස්සාමි, තතොනිදානං මරණං වා නිගච්ඡිස්සාමි මරණමත්තං වා දුක්ඛන්ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා දිට්ඨා හොන්ති, යථාස්ස කාමෙ පස්සතො, යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපරිළාහො, සො නානුසෙති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චාරො ච විහාරො ච අනුබුද්ධො හොති, යථා චරන්තං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා නානුස්සවන්ති [නානුසෙන්ති (ක.)]? සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො බහුකණ්ටකං දායං පවිසෙය්‍ය. තස්ස පුරතොපි කණ්ටකො, පච්ඡතොපි කණ්ටකො, උත්තරතොපි කණ්ටකො, දක්ඛිණතොපි කණ්ටකො, හෙට්ඨතොපි කණ්ටකො, උපරිතොපි කණ්ටකො. සො සතොව අභික්කමෙය්‍ය, සතොව පටික්කමෙය්‍ය – ‘මා මං කණ්ටකො’ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, අයං වුච්චති අරියස්ස විනයෙ කණ්ටකො’’ති. ඉති විදිත්වා [කණ්ඩකො. තං කණ්ඩකොති ඉති විදිත්වා (සී.)] සංවරො ච අසංවරො ච වෙදිතබ්බො.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසංවරො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ අධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ රූපෙ බ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති පරිත්තචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති, යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති…පෙ.… ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ.… මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ අධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ ධම්මෙ බ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති පරිත්තචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, අසංවරො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, සංවරො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ නාධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ රූපෙ න බ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති අප්පමාණචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති, යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති…පෙ.… ජිව්හා රසං සායිත්වා…පෙ.… මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ නාධිමුච්චති,

අප්පියරූපෙ ධම්මෙ න බ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති අප්පමාණචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති, යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, සංවරො හොති.

‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො එවං චරතො එවං විහරතො කදාචි කරහචි සතිසම්මොසා උප්පජ්ජන්ති, පාපකා අකුසලා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා, දන්ධො, භික්ඛවෙ, සතුප්පාදො. අථ ඛො නං ඛිප්පමෙව පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො දිවසංසන්තත්තෙ [දිවසසන්තත්තෙ (සී.)] අයොකටාහෙ ද්වෙ වා තීණි වා උදකඵුසිතානි නිපාතෙය්‍ය. දන්ධො, භික්ඛවෙ, උදකඵුසිතානං නිපාතො, අථ ඛො නං ඛිප්පමෙව පරික්ඛයං පරියාදානං ගච්ඡෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, තස්ස චෙ භික්ඛුනො එවං චරතො, එවං විහරතො කදාචි කරහචි සතිසම්මොසා උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා සරසඞ්කප්පා සංයොජනියා, දන්ධො, භික්ඛවෙ, සතුප්පාදො. අථ ඛො නං ඛිප්පමෙව පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චාරො ච විහාරො ච අනුබුද්ධො හොති; යථා චරන්තං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා නානුස්සවන්ති. තඤ්චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං එවං චරන්තං එවං විහරන්තං රාජානො වා රාජමහාමත්තා වා මිත්තා වා අමච්චා වා ඤාතී වා සාලොහිතා වා, භොගෙහි අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍යුං – ‘එහි [එවං (සී.)], භො පුරිස, කිං තෙ ඉමෙ කාසාවා අනුදහන්ති, කිං මුණ්ඩො කපාලමනුචරසි, එහි හීනායාවත්තිත්වා භොගෙ ච භුඤ්ජස්සු, පුඤ්ඤානි ච කරොහී’ති. සො වත, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං චරන්තො එවං විහරන්තො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ගඞ්ගා නදී පාචීනනින්නා පාචීනපොණා පාචීනපබ්භාරා. අථ මහාජනකායො ආගච්ඡෙය්‍ය කුද්දාල-පිටකං ආදාය – ‘මයං ඉමං ගඞ්ගං නදිං පච්ඡානින්නං කරිස්සාම පච්ඡාපොණං පච්ඡාපබ්භාර’න්ති. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු ඛො සො මහාජනකායො ගඞ්ගං නදිං පච්ඡානින්නං කරෙය්‍ය පච්ඡාපොණං පච්ඡාපබ්භාර’’න්ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘තං කිස්ස හෙතු’’? ‘‘ගඞ්ගා, භන්තෙ, නදී පාචීනනින්නා පාචීනපොණා පාචීනපබ්භාරා; සා න සුකරා පච්ඡානින්නා කාතුං පච්ඡාපොණා පච්ඡාපබ්භාරා. යාවදෙව ච පන සො මහාජනකායො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, තඤ්චෙ භික්ඛුං එවං චරන්තං එවං විහරන්තං රාජානො වා රාජමහාමත්තා වා මිත්තා වා අමච්චා වා ඤාතී වා සාලොහිතා වා භොගෙහි අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍යුං – ‘එහි, භො පුරිස, කිං තෙ ඉමෙ කාසාවා අනුදහන්ති, කිං මුණ්ඩො කපාලමනුචරසි, එහි හීනායාවත්තිත්වා භොගෙ ච භුඤ්ජස්සු, පුඤ්ඤානි ච කරොහී’ති. සො වත, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං චරන්තො එවං

විහරන්තො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. තං කිස්ස හෙතු? යඤ්හි තං, භික්ඛවෙ, චිත්තං දීඝරත්තං විවෙකනින්නං විවෙකපොණං විවෙකපබ්භාරං, තථා [කඤ්ච (සයා. කං. ක.)] හීනායාවත්තිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජතී''ති. සත්තමං.

8. කිංසුකොපමසුත්තං

245. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙනඤ්ඤතරො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං එතදවොච – ''කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී''ති? ''යතො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච යථාභූතං පජානාති, එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී''ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු අසන්තුට්ඨො තස්ස භික්ඛුස්ස පඤ්හවෙය්‍යාකරණෙන [පඤ්හාවෙය්‍යාකරණෙන (සයා. කං. ක.)], යෙනඤ්ඤතරො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං එතදවොච – ''කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී''ති? ''යතො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච යථාභූතං පජානාති, එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී''ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු අසන්තුට්ඨො තස්ස භික්ඛුස්ස පඤ්හවෙය්‍යාකරණෙන, යෙනඤ්ඤතරො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං එතදවොච – ''කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී''ති? ''යතො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු චතුන්නං මහාභූතානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච යථාභූතං පජානාති, එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී''ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු අසන්තුට්ඨො තස්ස භික්ඛුස්ස පඤ්හවෙය්‍යාකරණෙන, යෙනඤ්ඤතරො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං එතදවොච – ''කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී''ති? ''යතො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්මන්ති යථාභූතං පජානාති, එත්තාවතා, ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී''ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු අසන්තුට්ඨො තස්ස භික්ඛුස්ස පඤ්හවෙය්‍යාකරණෙන, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''ඉධාහං, භන්තෙ, යෙනඤ්ඤතරො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං එතදවොචං – කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී'ති? එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, සො භික්ඛු මං එතදවොච – 'යතො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු ඡන්නං

ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච යථාභූතං පජානාති, එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී'ති. අථ ඛ්වාහං, භන්තෙ, අසන්තුට්ඨො තස්ස භික්ඛුස්ස පඤ්හවෙය්‍යාකරණෙන, යෙනඤ්ඤතරො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං එතදවොචං – 'කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී'ති? එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, සො භික්ඛු මං එතදවොච – 'යතො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං...පෙ.... චතුන්නං මහාභූතානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච යථාභූතං පජානාති...පෙ.... යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්මන්ති යථාභූතං පජානාති, එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී'ති. අථ ඛ්වාහං, භන්තෙ, අසන්තුට්ඨො තස්ස භික්ඛුස්ස පඤ්හවෙය්‍යාකරණෙන යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිං ( ) [(උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොචං) (ක.)]. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, භික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොතී''ති?

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, පුරිසස්ස කිංසුකො අදිට්ඨපුබ්බො අස්ස. සො යෙනඤ්ඤතරො පුරිසො කිංසුකස්ස දස්සාවී තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය. උපසඞ්කමිත්වා තං පුරිසං එවං වදෙය්‍ය – 'කීදිසො, භො පුරිස, කිංසුකො'ති? සො එවං වදෙය්‍ය – 'කාළකො ඛො, අම්භො පුරිස, කිංසුකො – සෙය්‍යථාපි ඣාමඛාණු'ති. තෙන ඛො පන, භික්ඛු, සමයෙන තාදිසොවස්ස කිංසුකො යථාපි [යථා (සී. ස්‍යා. කං.) දුතියවාරාදීසු පන ''යථාපි''ත්වෙව දිස්සති] තස්ස පුරිසස්ස දස්සනං. අථ ඛො, සො භික්ඛු, පුරිසො අසන්තුට්ඨො තස්ස පුරිසස්ස පඤ්හවෙය්‍යාකරණෙන, යෙනඤ්ඤතරො පුරිසො කිංසුකස්ස දස්සාවී තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය; උපසඞ්කමිත්වා තං පුරිසං එවං වදෙය්‍ය – 'කීදිසො, භො පුරිස, කිංසුකො'ති? සො එවං වදෙය්‍ය – 'ලොහිතකො ඛො, අම්භො පුරිස, කිංසුකො – සෙය්‍යථාපි මංසපෙසී'ති. තෙන ඛො පන, භික්ඛු, සමයෙන තාදිසොවස්ස කිංසුකො යථාපි තස්ස පුරිසස්ස දස්සනං. අථ ඛො සො භික්ඛු පුරිසො අසන්තුට්ඨො තස්ස පුරිසස්ස පඤ්හවෙය්‍යාකරණෙන, යෙනඤ්ඤතරො පුරිසො කිංසුකස්ස දස්සාවී තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය; උපසඞ්කමිත්වා තං පුරිසං එවං වදෙය්‍ය – 'කීදිසො, භො පුරිස, කිංසුකො'ති? සො එවං වදෙය්‍ය – 'ඔචීරකජාතො [ඔජීරකජාතො (සී.), ඔදීරකජාතො (පී.)] ඛො, අම්භො පුරිස, කිංසුකො ආදින්නසිපාටිකො – සෙය්‍යථාපි සිරීසො'ති. තෙන ඛො පන, භික්ඛු, සමයෙන තාදිසොවස්ස කිංසුකො, යථාපි තස්ස පුරිසස්ස දස්සනං. අථ ඛො සො භික්ඛු පුරිසො අසන්තුට්ඨො තස්ස පුරිසස්ස පඤ්හවෙය්‍යාකරණෙන, යෙනඤ්ඤතරො පුරිසො කිංසුකස්ස දස්සාවී තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය; උපසඞ්කමිත්වා තං පුරිසං එවං වදෙය්‍ය – 'කීදිසො, භො පුරිස, කිංසුකො'ති? සො එවං වදෙය්‍ය – 'බහලපත්තපලාසො සන්දච්ඡායො [සණ්ඩච්ඡායො (ස්‍යා. කං.)] ඛො, අම්භො පුරිස, කිංසුකො – සෙය්‍යථාපි නිග්‍රොධො'ති. තෙන ඛො පන, භික්ඛු, සමයෙන තාදිසොවස්ස කිංසුකො, යථාපි තස්ස පුරිසස්ස දස්සනං. එවමෙව ඛො, භික්ඛු, යථා යථා අධිමුත්තානං තෙසං සප්පුරිසානං දස්සනං සුවිසුද්ධං හොති, තථා තථා ඛො තෙහි සප්පුරිසෙහි බ්‍යාකතං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං දළ්හුද්ධාපං [දළ්හුද්දාපං (සී. පී.)] දළ්හපාකාරතොරණං ඡද්වාරං. තත්‍රස්ස දොවාරිකො පණ්ඩිතො බ්‍යත්තො මෙධාවී, අඤ්ඤාතානං නිවාරෙතා, ඤාතානං පවෙසෙතා. පුරත්ථිමාය දිසාය ආගන්ත්වා සීඝං දූතයුගං තං දොවාරිකං එවං වදෙය්‍ය – ‘කහං, භො පුරිස, ඉමස්ස නගරස්ස නගරස්සාමී’ති? සො එවං වදෙය්‍ය – ‘එසො, භන්තෙ, මජ්ඣෙ සිඞ්ඝාටකෙ නිසින්නො’ති. අථ ඛො තං සීඝං දූතයුගං නගරස්සාමිකස්ස යථාභූතං වචනං නිය්‍යාතෙත්වා යථාගතමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය. පච්ඡිමාය දිසාය ආගන්ත්වා සීඝං දූතයුගං…පෙ.… උත්තරාය දිසාය… දක්ඛිණාය දිසාය ආගන්ත්වා සීඝං දූතයුගං තං දොවාරිකං එවං වදෙය්‍ය – ‘කහං, භො පුරිස, ඉමස්ස නගරස්සාමී’ති? සො එවං වදෙය්‍ය – ‘එසො, භන්තෙ, මජ්ඣෙ සිඞ්ඝාටකෙ නිසින්නො’ති. අථ ඛො තං සීඝං දූතයුගං නගරස්සාමිකස්ස යථාභූතං වචනං නිය්‍යාතෙත්වා යථාගතමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය.

‘‘උපමා ඛො ම්‍යායං, භික්ඛු, කතා අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනාය. අයඤ්චෙත්ථ අත්ථො – ‘නගර’න්ති ඛො, භික්ඛු, ඉමස්සෙතං චාතුමහාභූතිකස්ස කායස්ස අධිවචනං මාතාපෙත්තිකසම්භවස්ස ඔදනකුම්මාසූපචයස්ස අනිච්චුච්ඡාදනපරිමද්දනභෙදනවිද්ධංසනධම්මස්ස. ‘ඡ ද්වාරා’ති ඛො, භික්ඛු, ඡන්නෙතං අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං අධිවචනං. ‘දොවාරිකො’ති ඛො, භික්ඛු, සතියා එතං අධිවචනං. ‘සීඝං දූතයුග’න්ති ඛො, භික්ඛු, සමථවිපස්සනානෙතං අධිවචනං. ‘නගරස්සාමී’ති ඛො, භික්ඛු, විඤ්ඤාණස්සෙතං අධිවචනං. ‘මජ්ඣෙ සිඞ්ඝාටකො’ති ඛො, භික්ඛු, චතුන්නෙතං මහාභූතානං අධිවචනං – පථවීධාතුයා, ආපොධාතුයා, තෙජොධාතුයා, වායොධාතුයා. ‘යථාභූතං වචන’න්ති ඛො, භික්ඛු, නිබ්බානස්සෙතං අධිවචනං. ‘යථාගතමග්ගො’ති ඛො, භික්ඛු, අරියස්සෙතං අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්ස අධිවචනං, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨියා…පෙ.… සම්මාසමාධිස්සා’’ති. අට්ඨමං.

9. වීණොපමසුත්තං

246. ‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු උප්පජ්ජෙය්‍ය ඡන්දො වා රාගො වා දොසො වා මොහො වා පටිඝං වාපි [පටිඝං වා (සී.)] චෙතසො, තතො චිත්තං නිවාරෙය්‍ය. සභයො චෙසො මග්ගො සප්පටිභයො ච සකණ්ටකො ච සගහනො ච උම්මග්ගො ච කුම්මග්ගො ච දුහිතිකො ච. අසප්පුරිසසෙවිතො චෙසො මග්ගො, න චෙසො මග්ගො සප්පුරිසෙහි සෙවිතො. න ත්වං එතං අරහසීති. තතො චිත්තං නිවාරයෙ චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රූපෙහි…පෙ.… යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රසෙසු…පෙ.… මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු උප්පජ්ජෙය්‍ය ඡන්දො වා රාගො වා දොසො වා මොහො වා පටිඝං වාපි චෙතසො තතො චිත්තං නිවාරෙය්‍ය. සභයො චෙසො මග්ගො සප්පටිභයො ච සකණ්ටකො ච සගහනො ච උම්මග්ගො ච කුම්මග්ගො ච දුහිතිකො ච. අසප්පුරිසසෙවිතො

වෙසො මග්ගො, න වෙසො මග්ගො සප්පුරිසෙහි සෙවිතො. න ත්වං එතං අරහසීති. තතො චිත්තං නිවාරයෙ මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ධම්මෙහි.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කිට්ඨං සම්පන්නං. කිට්ඨාරක්ඛො [කිට්ඨාරක්ඛකො (සී.)] ච පමත්තො, ගොණො ච කිට්ඨාදො අදුං කිට්ඨං ඔතරිත්වා යාවදත්ථං මදං ආපජ්ජෙය්‍ය පමාදං ආපජ්ජෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො ඡසු ඵස්සායතනෙසු අසංවුතකාරී පඤ්චසු කාමගුණෙසු යාවදත්ථං මදං ආපජ්ජති පමාදං ආපජ්ජති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කිට්ඨං සම්පන්නං කිට්ඨාරක්ඛො ච අප්පමත්තො ගොණො ච කිට්ඨාදො අදුං කිට්ඨං ඔතරෙය්‍ය. තමෙනං කිට්ඨාරක්ඛො නාසායං සුග්ගහිතං ගණ්හෙය්‍ය. නාසායං සුග්ගහිතං ගහෙත්වා උපරිඝටායං සුනිග්ගහිතං නිග්ගණ්හෙය්‍ය. උපරිඝටායං සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා දණ්ඩෙන සුතාළිතං තාළෙය්‍ය. දණ්ඩෙන සුතාළිතං තාළෙත්වා ඔසජ්ජෙය්‍ය. දුතියම්පි ඛො, භික්ඛවෙ ...පෙ.... තතියම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, ගොණො කිට්ඨාදො අදුං කිට්ඨං ඔතරෙය්‍ය. තමෙනං කිට්ඨාරක්ඛො නාසායං සුග්ගහිතං ගණ්හෙය්‍ය. නාසායං සුග්ගහිතං ගහෙත්වා උපරිඝටායං සුනිග්ගහිතං නිග්ගණ්හෙය්‍ය. උපරිඝටායං සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා දණ්ඩෙන සුතාළිතං තාළෙය්‍ය. දණ්ඩෙන සුතාළිතං තාළෙත්වා ඔසජ්ජෙය්‍ය. එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, ගොණො කිට්ඨාදො ගාමගතො වා අරඤ්ඤගතො වා, ඨානබහුලො වා අස්ස නිසජ්ජබහුලො වා න තං කිට්ඨං පුන ඔතරෙය්‍ය – තමෙව පුරිමං දණ්ඩසම්ඵස්සං සමනුස්සරන්තො. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යතො ඛො භික්ඛුනො ඡසු ඵස්සායතනෙසු චිත්තං උදුජිතං හොති සුදුජිතං, අජ්ඣත්තමෙව සන්තිට්ඨති, සන්නිසීදති, එකොදි හොති, සමාධියති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො වා රාජමහාමත්තස්ස වා වීණාය සද්දො අස්සුතපුබ්බො අස්ස. සො වීණාසද්දං සුණෙය්‍ය. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අම්භො, කස්ස [කිස්ස (සී. පී.)] නු ඛො එසො සද්දො එවංරජනීයො එවංකමනීයො එවංමදනීයො එවංමුච්ඡනීයො එවංබන්ධනීයො’ති? තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘එසා, ඛො, භන්තෙ, වීණා නාම, යස්සා එසො සද්දො එවංරජනීයො එවංකමනීයො එවංමදනීයො එවංමුච්ඡනීයො එවංබන්ධනීයො’ති. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘ගච්ඡථ මෙ, භො, තං වීණං ආහරථා’ති. තස්ස තං වීණං ආහරෙය්‍යුං. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අයං ඛො සා, භන්තෙ, වීණා යස්සා එසො සද්දො එවංරජනීයො එවංකමනීයො එවංමදනීයො එවංමුච්ඡනීයො එවංබන්ධනීයො’ති. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අලං මෙ, භො, තාය වීණාය, තමෙව මෙ සද්දං ආහරථා’ති. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අයං ඛො, භන්තෙ, වීණා නාම අනෙකසම්භාරා මහාසම්භාරා. අනෙකෙහි සම්භාරෙහි සමාරද්ධා වදති, සෙය්‍යථිදං – දොණිඤ්ච පටිච්ච චම්මඤ්ච පටිච්ච දණ්ඩඤ්ච පටිච්ච උපධාරණෙ ච පටිච්ච තන්තියො ච පටිච්ච කොණඤ්ච පටිච්ච පුරිසස්ස ච තජ්ජං වායාමං පටිච්ච එවායං,

භන්තෙ, වීණා නාම අනෙකසම්භාරා මහාසම්භාරා. අනෙකෙහි සම්භාරෙහි සමාරද්ධා වදතී'ති. සො තං වීණං දසධා වා සතධා වා ඵාලෙය්‍ය, දසධා වා සතධා වා තං ඵාලෙත්වා සකලිකං සකලිකං කරෙය්‍ය. සකලිකං සකලිකං කරිත්වා අග්ගිනා ඩහෙය්‍ය, අග්ගිනා ඩහිත්වා මසිං කරෙය්‍ය. මසිං කරිත්වා මහාවාතෙ වා ඔඵුනෙය්‍ය [ඔපුනෙය්‍ය (සී. පී.), ඔඵුණෙය්‍ය (?)], නදියා වා සීඝසොතාය පවාහෙය්‍ය. සො එවං වදෙය්‍ය – 'අසතී කිරායං, භො, වීණා නාම, යථෙවං යං [යථෙවායං (සී.), යථෙවයං (පී.)] කිඤ්චි වීණා නාම එත්ථ ච පනායං ජනො [එත්ථ පනායං ජනො (ස්‍යා. කං.), එත්ථ ච මහාජනො (පී. ක.)] අතිවෙලං පමත්තො පලළිතො'ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු රූපං සමන්වෙසති [සමන්නෙසති (සී. ස්‍යා. කං.), සමනෙසති (පී.)] යාවතා රූපස්ස ගති, වෙදනං සමන්වෙසති යාවතා වෙදනාය ගති, සඤ්ඤං සමන්වෙසති යාවතා සඤ්ඤාය ගති, සඞ්ඛාරෙ සමන්වෙසති යාවතා සඞ්ඛාරානං ගති, විඤ්ඤාණං සමන්වෙසති යාවතා විඤ්ඤාණස්ස ගති. තස්ස රූපං සමන්වෙසතො යාවතා රූපස්ස ගති, වෙදනං සමන්වෙසතො...පෙ.... සඤ්ඤං... සඞ්ඛාරෙ... විඤ්ඤාණං සමන්වෙසතො යාවතා විඤ්ඤාණස්ස ගති. යම්පිස්ස තං හොති අහන්ති වා මමන්ති වා අස්මීති වා තම්පි තස්ස න හොතී''ති. නවමං.

10. ඡප්පාණකොපමසුත්තං

247. ''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො අරුගත්තො පක්කගත්තො සරවනං පවිසෙය්‍ය. තස්ස කුසකණ්ටකා චෙව පාදෙ විජ්ඣෙය්‍යුං, සරපත්තානි ච ගත්තානි [සරපත්තානි පක්කගත්තානි (ස්‍යා. කං.), අරුපක්කානි ගත්තානි (පී. ක.)] විලෙඛෙය්‍යුං. එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො භිය්‍යොසොමත්තාය තතොනිදානං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදියෙථ. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො භික්ඛු ගාමගතො වා අරඤ්ඤගතො වා ලභති වත්තාරං – 'අයඤ්ච සො [අයඤ්ච ඛො (පී. ක.), අයං සො (?)] ආයස්මා එවංකාරී එවංසමාචාරො අසුචිගාමකණ්ටකො'ති. තං කණ්ටකොති [තං ''අසුචිගාමකණ්ඩතො''ති (ක.)] ඉති විදිත්වා සංවරො ච අසංවරො ච වෙදිතබ්බො.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසංවරො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ අධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ රූපෙ බ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති පරිත්තචෙතසො. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති, යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. සොතෙන සද්දං සුත්වා... ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා... ජිව්හාය රසං සායිත්වා... කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ අධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ ධම්මෙ බ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති පරිත්තචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති, යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඡප්පාණකෙ ගහෙත්වා නානාවිසයෙ නානාගොචරෙ දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. අහිං ගහෙත්වා දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. සුසුමාරං [සුංසුමාරං (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] ගහෙත්වා දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. පක්ඛිං ගහෙත්වා දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. කුක්කුරං ගහෙත්වා දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. සිඞ්ගාලං ගහෙත්වා දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. මක්කටං ගහෙත්වා දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධිත්වා මජ්ඣෙ ගණ්ඨිං කරිත්වා ඔස්සජ්ජෙය්‍ය. අථ ඛො, තෙ, භික්ඛවෙ, ඡප්පාණකා නානාවිසයා නානාගොචරා සකං සකං ගොචරවිසයං ආවිඤ්ඡෙය්‍යුං [ආවිඤ්ජෙය්‍යුං (සී.)] – අහි ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘වම්මිකං පවෙක්ඛාමී’ති, සුසුමාරො ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘උදකං පවෙක්ඛාමී’ති, පක්ඛී ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘ආකාසං ඩෙස්සාමී’ති, කුක්කුරො ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘ගාමං පවෙක්ඛාමී’ති, සිඞ්ගාලො ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘සීවථිකං [සිවථිකං (ක.)] පවෙක්ඛාමී’ති, මක්කටො ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘වනං පවෙක්ඛාමී’ති. යදා ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ඡප්පාණකා ඣත්තා අස්සු කිලන්තා, අථ ඛො යො නෙසං පාණකානං බලවතරො අස්ස තස්ස තෙ අනුවත්තෙය්‍යුං, අනුවිධායෙය්‍යුං වසං ගච්ඡෙය්‍යුං. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යස්ස කස්සචි භික්ඛුනො කායගතාසති අභාවිතා අබහුලීකතා, තං චක්ඛු ආවිඤ්ඡති මනාපියෙසු රූපෙසු, අමනාපියා රූපා පටිකූලා හොන්ති…පෙ…. මනො ආවිඤ්ඡති මනාපියෙසු ධම්මෙසු, අමනාපියා ධම්මා පටිකූලා හොන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, අසංවරො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, සංවරො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ නාධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ රූපෙ න බ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති අප්පමාණචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති, යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති…පෙ…. ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ…. මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ නාධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ ධම්මෙ න බ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති අප්පමාණචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඡප්පාණකෙ ගහෙත්වා නානාවිසයෙ නානාගොචරෙ දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. අහිං ගහෙත්වා දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. සුසුමාරං ගහෙත්වා දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. පක්ඛිං ගහෙත්වා…පෙ…. කුක්කුරං ගහෙත්වා… සිඞ්ගාලං ගහෙත්වා… මක්කටං ගහෙත්වා දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධෙය්‍ය. දළ්හාය රජ්ජුයා බන්ධිත්වා දළ්හෙ ඛීලෙ වා ථම්භෙ වා උපනිබන්ධෙය්‍ය. අථ ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ඡප්පාණකා නානාවිසයා නානාගොචරා සකං සකං ගොචරවිසයං ආවිඤ්ඡෙය්‍යුං – අහි ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘වම්මිකං පවෙක්ඛාමී’ති, සුසුමාරො ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘උදකං පවෙක්ඛාමී’ති, පක්ඛී ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘ආකාසං ඩෙස්සාමී’ති, කුක්කුරො

ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘ගාමං පවෙක්ඛාමී’ති, සිඞ්ගාලො ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘සීවථිකං පවෙක්ඛාමී’ති, මක්කටො ආවිඤ්ඡෙය්‍ය ‘වනං පවෙක්ඛාමී’ති. යදා ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ඡප්පාණකා ඣත්තා අස්සු කිලන්තා, අථ තමෙව ඛීලං වා ථම්භං වා උපතිට්ඨෙය්‍යුං, උපනිසීදෙය්‍යුං, උපනිපජ්ජෙය්‍යුං. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යස්ස කස්සචි භික්ඛුනො කායගතාසති භාවිතා බහුලීකතා, තං චක්ඛු නාවිඤ්ඡති මනාපියෙසු රූපෙසු, අමනාපියා රූපා නප්පටිකූලා හොන්ති…පෙ…. ජිව්හා නාවිඤ්ඡති මනාපියෙසු රසෙසු…පෙ…. මනො නාවිඤ්ඡති මනාපියෙසු ධම්මෙසු, අමනාපියා ධම්මා නප්පටිකූලා හොන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, සංවරො හොති.

‘‘‘දළ්හෙ ඛීලෙ වා ථම්භෙ වා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, කායගතාය සතියා එතං අධිවචනං. තස්මාතිහ වො, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘කායගතා නො සති භාවිතා භවිස්සති බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා’ති. එවඤ්හි ඛො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. දසමං.

11. යවකලාපිසුත්තං

248. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යවකලාපී චාතුමහාපථෙ නික්ඛිත්තා අස්ස. අථ ඡ පුරිසා ආගච්ඡෙය්‍යුං බ්‍යාභඞ්ගිහත්ථා. තෙ යවකලාපිං ඡහි බ්‍යාභඞ්ගීහි හනෙය්‍යුං. එවඤ්හි සා, භික්ඛවෙ, යවකලාපී සුහතා අස්ස ඡහි බ්‍යාභඞ්ගීහි හඤ්ඤමානා. අථ සත්තමො පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය බ්‍යාභඞ්ගිහත්ථො. සො තං යවකලාපිං සත්තමාය බ්‍යාභඞ්ගියා හනෙය්‍ය. එවඤ්හි සා භික්ඛවෙ, යවකලාපී සුහතතරා අස්ස, සත්තමාය බ්‍යාභඞ්ගියා හඤ්ඤමානා. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො චක්ඛුස්මිං හඤ්ඤති මනාපාමනාපෙහි රූපෙහි…පෙ…. ජිව්හාය හඤ්ඤති මනාපාමනාපෙහි රසෙහි…පෙ…. මනස්මිං හඤ්ඤති මනාපාමනාපෙහි ධම්මෙහි. සචෙ සො, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො ආයතිං පුනබ්භවාය චෙතෙති, එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මොඝපුරිසො සුහතතරො හොති, සෙය්‍යථාපි සා යවකලාපී සත්තමාය බ්‍යාභඞ්ගියා හඤ්ඤමානා.

‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, දෙවාසුරසඞ්ගාමො සමුපබ්‍යූළ්හො [සමුපබ්බූළ්හො (සී. පී.)] අහොසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො අසුරෙ ආමන්තෙසි – ‘සචෙ, මාරිසා, දෙවාසුරසඞ්ගාමෙ සමුපබ්‍යූළ්හෙ අසුරා ජිනෙය්‍යුං දෙවා පරාජිනෙය්‍යුං, යෙන නං සක්කං දෙවානමින්දං කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බන්ධිත්වා මම සන්තිකෙ ආනෙය්‍යාථ අසුරපුර’න්ති. සක්කොපි ඛො, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දො දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි – ‘සචෙ, මාරිසා, දෙවාසුරසඞ්ගාමෙ සමුපබ්‍යූළ්හෙ දෙවා ජිනෙය්‍යුං අසුරා පරාජිනෙය්‍යුං, යෙන නං වෙපචිත්තිං අසුරින්දං කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බන්ධිත්වා මම සන්තිකෙ ආනෙය්‍යාථ සුධම්මං දෙවසභ’න්ති. තස්මිං ඛො පන, භික්ඛවෙ, සඞ්ගාමෙ දෙවා ජිනිංසු, අසුරා පරාජිනිංසු. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා වෙපචිත්තිං අසුරින්දං කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බන්ධිත්වා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස

සන්තිකෙ ආනෙසුං සුධම්මං දෙවසභං. තත්‍ර සුදං, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බද්ධො [බන්ධො (සී. ස්‍යා. කං. ක.)] හොති. යදා ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්තිස්ස අසුරින්දස්ස එවං හොති – ‘ධම්මිකා ඛො දෙවා, අධම්මිකා අසුරා, ඉධෙව දානාහං දෙවපුරං ගච්ඡාමී’ති. අථ කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි මුත්තං අත්තානං සමනුපස්සති, දිබ්බෙහි ච පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙති. යදා ච ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්තිස්ස අසුරින්දස්ස එවං හොති – ‘ධම්මිකා ඛො අසුරා, අධම්මිකා දෙවා, තත්ථෙව දානාහං අසුරපුරං ගමිස්සාමී’ති, අථ කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බද්ධං අත්තානං සමනුපස්සති. දිබ්බෙහි ච පඤ්චහි කාමගුණෙහි පරිහායති. එවං සුඛුමං ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්තිබන්ධනං. තතො සුඛුමතරං මාරබන්ධනං. මඤ්ඤමානො ඛො, භික්ඛවෙ, බද්ධො මාරස්ස, අමඤ්ඤමානො මුත්තො පාපිමතො.

‘‘‘අස්මී’ති, භික්ඛවෙ, මඤ්ඤිතමෙතං, ‘අයමහමස්මී’ති මඤ්ඤිතමෙතං, ‘භවිස්ස’න්ති මඤ්ඤිතමෙතං, ‘න භවිස්ස’න්ති මඤ්ඤිතමෙතං, ‘රූපී භවිස්ස’න්ති මඤ්ඤිතමෙතං, ‘අරූපී භවිස්ස’න්ති මඤ්ඤිතමෙතං, ‘සඤ්ඤී භවිස්ස’න්ති මඤ්ඤිතමෙතං, ‘අසඤ්ඤී භවිස්ස’න්ති මඤ්ඤිතමෙතං, ‘නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී භවිස්ස’න්ති මඤ්ඤිතමෙතං. මඤ්ඤිතං, භික්ඛවෙ, රොගො, මඤ්ඤිතං ගණ්ඩො, මඤ්ඤිතං සල්ලං. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, ‘අමඤ්ඤමානෙන [අමඤ්ඤිතමානෙන (පී. ක.)] චෙතසා විහරිස්සාමා’ති – එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

‘‘‘අස්මී’ති, භික්ඛවෙ, ඉඤ්ජිතමෙතං, ‘අයමහමස්මී’ති ඉඤ්ජිතමෙතං, ‘භවිස්ස’න්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, ‘න භවිස්ස’න්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, ‘රූපී භවිස්ස’න්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, ‘අරූපී භවිස්ස’න්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, ‘සඤ්ඤී භවිස්ස’න්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, ‘අසඤ්ඤී භවිස්ස’න්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, ‘නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී භවිස්ස’න්ති ඉඤ්ජිතමෙතං. ඉඤ්ජිතං, භික්ඛවෙ, රොගො, ඉඤ්ජිතං ගණ්ඩො, ඉඤ්ජිතං සල්ලං. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, ‘අනිඤ්ජමානෙන [අනිඤ්ජියමානෙන (ස්‍යා. කං. ක.)] චෙතසා විහරිස්සාමා’ති – එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

‘‘‘අස්මී’ති, භික්ඛවෙ, ඵන්දිතමෙතං, ‘අයමහමස්මී’ති ඵන්දිතමෙතං, ‘භවිස්ස’න්ති...පෙ.... ‘න භවිස්ස’න්ති... ‘රූපී භවිස්ස’න්ති... ‘අරූපී භවිස්ස’න්ති... ‘සඤ්ඤී භවිස්ස’න්ති... ‘අසඤ්ඤී භවිස්ස’න්ති... ‘නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී භවිස්ස’න්ති ඵන්දිතමෙතං. ඵන්දිතං, භික්ඛවෙ, රොගො, ඵන්දිතං ගණ්ඩො, ඵන්දිතං සල්ලං. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, ‘අඵන්දමානෙන [අඵන්දියමානෙන (ස්‍යා. කං. ක.)] චෙතසා විහරිස්සාමා’ති – එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

‘‘‘අස්මී’ති, භික්ඛවෙ, පපඤ්චිතමෙතං, ‘අයමහමස්මී’ති පපඤ්චිතමෙතං, ‘භවිස්ස’න්ති...පෙ.... ‘න භවිස්ස’න්ති... ‘රූපී

භවිස්ස'න්ති... 'අරූපී භවිස්ස'න්ති... 'සඤ්ඤී භවිස්ස'න්ති... 'අසඤ්ඤී භවිස්ස'න්ති... 'නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී භවිස්ස'න්ති පපඤ්චිතමෙතං. පපඤ්චිතං, භික්ඛවෙ, රොගො, පපඤ්චිතං ගණ්ඩො, පපඤ්චිතං සල්ලං. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, 'නිප්පපඤ්චෙන චෙතසා විහරිස්සාමා'ති – එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

'''අස්මී'ති, භික්ඛවෙ, මානගතමෙතං, 'අයමහමස්මී'ති මානගතමෙතං, 'භවිස්ස'න්ති මානගතමෙතං, 'න භවිස්ස'න්ති මානගතමෙතං, 'රූපී භවිස්ස'න්ති මානගතමෙතං, 'අරූපී භවිස්ස'න්ති මානගතමෙතං, 'සඤ්ඤී භවිස්ස'න්ති මානගතමෙතං, 'අසඤ්ඤී භවිස්ස'න්ති මානගතමෙතං, 'නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී භවිස්ස'න්ති මානගතමෙතං. මානගතං, භික්ඛවෙ, රොගො, මානගතං ගණ්ඩො, මානගතං සල්ලං. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, 'නිහතමානෙන චෙතසා විහරිස්සාමා'ති – එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ''න්ති. එකාදසමං.

ආසීවිසවග්ගො එකූනවීසතිමො.

තස්සුද්දානං –

ආසීවිසො රථො කුම්මො, ද්වෙ දාරුක්ඛන්ධා අවස්සුතො;
දුක්ඛධම්මා කිංසුකා වීණා, ඡප්පාණා යවකලාපීති.

සළායතනවග්ගෙ චතුත්ථපණ්ණාසකො සමත්තො.

තස්ස වග්ගුද්දානං –

නන්දික්ඛයො සට්ඨිනයො, සමුද්දො උරගෙන ච;
චතුපණ්ණාසකා එතෙ, නිපාතෙසු පකාසිතාති.

සළායතනසංයුත්තං සමත්තං.

2. වෙදනාසංයුත්තං

1. සගාථාවග්ගො

1. සමාධිසුත්තං

249. ‘‘තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, තිස්සො වෙදනාති.

‘‘සමාහිතො සම්පජානො, සතො බුද්ධස්ස සාවකො;
වෙදනා ච පජානාති, වෙදනානඤ්ච සම්භවං.

‘‘යත්ථ චෙතා නිරුජ්ඣන්ති, මග්ගඤ්ච ඛයගාමිනං;
වෙදනානං ඛයා භික්ඛු, නිච්ඡාතො පරිනිබ්බුතො’’ති. පඨමං;

2. සුඛසුත්තං

250. ‘‘තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, තිස්සො වෙදනාති.

‘‘සුඛං වා යදි වා දුක්ඛං, අදුක්ඛමසුඛං සහ;
අජ්ඣත්තඤ්ච බහිද්ධා ච, යං කිඤ්චි අත්ථි වෙදිතං.

‘‘එතං දුක්ඛන්ති ඤත්වාන, මොසධම්මං පලොකිනං;
ඵුස්ස ඵුස්ස වයං පස්සං, එවං තත්ථ විරජ්ජතී’’ති. දුතියං;

3. පහානසුත්තං

251. ‘‘තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. සුඛාය, භික්ඛවෙ, වෙදනාය රාගානුසයො පහාතබ්බො, දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො පහාතබ්බො, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො පහාතබ්බො. යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සුඛාය වෙදනාය රාගානුසයො පහීනො හොති, දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො පහීනො හොති, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො පහීනො හොති, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ‘භික්ඛු නිරනුසයො සම්මද්දසො අච්ඡෙච්ඡි [අච්ඡෙජ්ජි (බහූසු)] තණ්හං, විවත්තයි [වාවත්තයි (සී.)] සංයොජනං, සම්මා මානාභිසමයා අන්තමකාසි දුක්ඛස්සා’’’ති.

‘‘සුඛං වෙදයමානස්ස [වෙදියමානස්ස (සී. පී.)], වෙදනං අප්පජානතො;
සො රාගානුසයො හොති, අනිස්සරණදස්සිනො.

‘‘දුක්ඛං වෙදයමානස්ස, වෙදනං අප්පජානතො;
පටිඝානුසයො හොති, අනිස්සරණදස්සිනො.

‘‘අදුක්ඛමසුඛං සන්තං, භූරිපඤ්ඤෙන දෙසිතං;
තඤ්චාපි අභිනන්දති, නෙව දුක්ඛා පමුච්චති.

‘‘යතො ච භික්ඛු ආතාපී, සම්පජඤ්ඤං න රිඤ්චති;
තතො සො වෙදනා සබ්බා, පරිජානාති පණ්ඩිතො.

‘‘සො වෙදනා පරිඤ්ඤාය, දිට්ඨෙ ධම්මෙ අනාසවො;
කායස්ස භෙදා ධම්මට්ඨො, සඞ්ඛ්‍යං නොපෙති වෙදගූ’’ති. තතියං;

4. පාතාලසුත්තං

252. ‘‘අස්සුතවා, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො යං වාචං භාසති – ‘අත්ථි මහාසමුද්දෙ පාතාලො’ති. තං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අසන්තං අවිජ්ජමානං එවං වාචං භාසති – ‘අත්ථි මහාසමුද්දෙ පාතාලො’ති. සාරීරිකානං ඛො එතං, භික්ඛවෙ, දුක්ඛානං වෙදනානං අධිවචනං යදිදං ‘පාතාලො’ති. අස්සුතවා, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො සාරීරිකාය දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ‘අස්සුතවා පුථුජ්ජනො පාතාලෙ න පච්චුට්ඨාසි, ගාධඤ්ච නාජ්ඣගා’. සුතවා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සාරීරිකාය දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො නෙව සොචති, න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ‘සුතවා අරියසාවකො පාතාලෙ පච්චුට්ඨාසි, ගාධඤ්ච අජ්ඣගා’’’ති.

‘‘යො එතා නාධිවාසෙති, උප්පන්නා වෙදනා දුඛා;
සාරීරිකා පාණහරා, යාහි ඵුට්ඨො පවෙධති.

‘‘අක්කන්දති පරොදති, දුබ්බලො අප්පථාමකො;
න සො පාතාලෙ පච්චුට්ඨාසි, අථො ගාධම්පි නාජ්ඣගා.

‘‘යො චෙතා අධිවාසෙති, උප්පන්නා වෙදනා දුඛා;
සාරීරිකා පාණහරා, යාහි ඵුට්ඨො න වෙධති;
ස වෙ පාතාලෙ පච්චුට්ඨාසි, අථො ගාධම්පි අජ්ඣගා’’ති. චතුත්ථං;

5. දට්ඨබ්බසුත්තං

253. ‘‘තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. සුඛා, භික්ඛවෙ, වෙදනා දුක්ඛතො දට්ඨබ්බා, දුක්ඛා වෙදනා සල්ලතො දට්ඨබ්බා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා අනිච්චතො දට්ඨබ්බා. යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සුඛා වෙදනා දුක්ඛතො දිට්ඨා හොති, දුක්ඛා වෙදනා සල්ලතො දිට්ඨා හොති, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා අනිච්චතො දිට්ඨා හොති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ‘භික්ඛු සම්මද්දසො අච්ඡෙච්ඡි තණ්හං, විවත්තයි සංයොජනං, සම්මා මානාභිසමයා අන්තමකාසි දුක්ඛස්සා’’’ති.

‘‘යො සුඛං දුක්ඛතො අද්ද, දුක්ඛමද්දක්ඛි සල්ලතො;
අදුක්ඛමසුඛං සන්තං, අද්දක්ඛි නං අනිච්චතො.

‘‘ස වෙ සම්මද්දසො භික්ඛු, පරිජානාති වෙදනා;
සො වෙදනා පරිඤ්ඤාය, දිට්ඨෙ ධම්මෙ අනාසවො;
කායස්ස භෙදා ධම්මට්ඨො, සඞ්ඛ්‍යං නොපෙති වෙදගූ’’ති. පඤ්චමං;

6. සල්ලසුත්තං

254. ‘‘අස්සුතවා, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො සුඛම්පි වෙදනං වෙදයති [වෙදියති (සී. පී.)], දුක්ඛම්පි වෙදනං වෙදයති, අදුක්ඛමසුඛම්පි වෙදනං වෙදයති. සුතවා, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සුඛම්පි වෙදනං වෙදයති, දුක්ඛම්පි වෙදනං වෙදයති, අදුක්ඛමසුඛම්පි වෙදනං වෙදයති. තත්‍ර, භික්ඛවෙ, කො විසෙසො කො අධිප්පයාසො [අධිප්පායො (සී. ක.), අධිප්පායසො (ස්‍යා. කං.), අධිප්පායොසො (පී.)] කිං නානාකරණං සුතවතො අරියසාවකස්ස අස්සුතවතා පුථුජ්ජනෙනා’’ති? භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා…පෙ.… අස්සුතවා. භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති සම්මොහං ආපජ්ජති. සො ද්වෙ වෙදනා වෙදයති – කායිකඤ්ච, චෙතසිකඤ්ච. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසං සල්ලෙන විජ්ඣෙය්‍ය [සල්ලෙන අනුවිජ්ඣෙය්‍යුං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. තමෙනං දුතියෙන සල්ලෙන අනුවෙධං විජ්ඣෙය්‍ය [සල්ලෙන අනුවිජ්ඣෙය්‍යුං (සී.), සල්ලෙන අනුවෙධං විජ්ඣෙය්‍යුං (ස්‍යා. කං.), සල්ලෙන විජ්ඣෙය්‍යුං (පී.)]. එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො ද්විසල්ලෙන වෙදනං වෙදයති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති සම්මොහං ආපජ්ජති. සො ද්වෙ වෙදනා වෙදයති – කායිකඤ්ච, චෙතසිකඤ්ච. තස්සායෙව ඛො පන දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො පටිඝවා හොති. තමෙනං දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝවන්තං, යො දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො, සො අනුසෙති. සො දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො කාමසුඛං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? න හි සො, භික්ඛවෙ, පජානාති අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අඤ්ඤත්‍ර කාමසුඛා දුක්ඛාය වෙදනාය නිස්සරණං, තස්ස කාමසුඛඤ්ච අභිනන්දතො, යො සුඛාය වෙදනාය රාගානුසයො, සො අනුසෙති. සො තාසං වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං නප්පජානාති. තස්ස තාසං වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං අප්පජානතො, යො අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො, සො අනුසෙති. සො සුඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, සඤ්ඤුත්තො නං වෙදයති. දුක්ඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, සඤ්ඤුත්තො නං වෙදයති. අදුක්ඛමසුඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, සඤ්ඤුත්තො නං වෙදයති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ‘අස්සුතවා පුථුජ්ජනො සඤ්ඤුත්තො ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, සඤ්ඤුත්තො දුක්ඛස්මා’ති වදාමි.

‘‘සුතවා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො න සොචති, න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති. සො එකං වෙදනං වෙදයති – කායිකං, න චෙතසිකං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසං සල්ලෙන විජ්ඣෙය්‍ය. තමෙනං දුතියෙන සල්ලෙන අනුවෙධං න විජ්ඣෙය්‍ය. එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො එකසල්ලෙන වෙදනං වෙදයති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො න සොචති, න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති. සො එකං වෙදනං වෙදයති – කායිකං, න චෙතසිකං. තස්සායෙව ඛො පන දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො පටිඝවා න හොති. තමෙනං දුක්ඛාය වෙදනාය අප්පටිඝවන්තං, යො දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො, සො නානුසෙති. සො දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො කාමසුඛං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? පජානාති හි සො, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො අඤ්ඤත්‍ර කාමසුඛා දුක්ඛාය වෙදනාය නිස්සරණං. තස්ස කාමසුඛං නාභිනන්දතො යො සුඛාය වෙදනාය රාගානුසයො, සො නානුසෙති. සො තාසං වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවං ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං පජානාති. තස්ස තාසං වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං පජානතො, යො අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො, සො නානුසෙති. සො සුඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, විසඤ්ඤුත්තො නං වෙදයති. දුක්ඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, විසඤ්ඤුත්තො නං වෙදයති. අදුක්ඛමසුඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, විසඤ්ඤුත්තො නං වෙදයති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ‘සුතවා අරියසාවකො විසඤ්ඤුත්තො ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, විසඤ්ඤුත්තො දුක්ඛස්මා’ති වදාමි. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, විසෙසො, අයං අධිප්පයාසො, ඉදං නානාකරණං සුතවතො අරියසාවකස්ස අස්සුතවතා පුථුජ්ජනෙනා’’ති.

‘‘න වෙදනං වෙදයති සපඤ්ඤො,
සුඛම්පි දුක්ඛම්පි බහුස්සුතොපි;
අයඤ්ච ධීරස්ස පුථුජ්ජනෙන,
මහා [අයං (ස්‍යා. කං. ක.)] විසෙසො කුසලස්ස හොති.

‘‘සඞ්ඛාතධම්මස්ස බහුස්සුතස්ස,
විපස්සතො [සම්පස්සතො (සී. පී.)] ලොකමිමං පරඤ්ච;
ඉට්ඨස්ස ධම්මා න මථෙන්ති චිත්තං,
අනිට්ඨතො නො පටිඝාතමෙති.

‘‘තස්සානුරොධා අථවා විරොධා,
විධූපිතා අත්ථගතා න සන්ති;
පදඤ්ච ඤත්වා විරජං අසොකං,

සම්මා පජානාති භවස්ස පාරගූ’’ති. ඡට්ඨං;

7. පඨමගෙලඤ්ඤසුත්තං

255. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන ගිලානසාලා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි –

‘‘සතො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්පජානො කාලං ආගමෙය්‍ය. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති…පෙ…. චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති…පෙ…. ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්පජානො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්පජානකාරී හොති. සතො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්පජානො කාලං ආගමෙය්‍ය. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී.

‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො එවං සතස්ස සම්පජානස්ස අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො උප්පජ්ජති සුඛා වෙදනා, සො එවං පජානාති – ‘උප්පන්නා ඛො ම්‍යායං සුඛා වෙදනා. සා ච ඛො පටිච්ච, නො අප්පටිච්ච. කිං පටිච්ච? ඉමමෙව කායං පටිච්ච. අයං ඛො පන කායො අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො. අනිච්චං ඛො පන සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං කායං පටිච්ච උප්පන්නා සුඛා වෙදනා කුතො නිච්චා භවිස්සතී’ති! සො කායෙ ච සුඛාය ච වෙදනාය අනිච්චානුපස්සී විහරති, වයානුපස්සී විහරති, විරාගානුපස්සී විහරති, නිරොධානුපස්සී විහරති, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරති. තස්ස කායෙ ච සුඛාය ච වෙදනාය අනිච්චානුපස්සිනො විහරතො, වයානුපස්සිනො විහරතො, විරාගානුපස්සිනො විහරතො, නිරොධානුපස්සිනො විහරතො, පටිනිස්සග්ගානුපස්සිනො විහරතො, යො කායෙ ච සුඛාය ච වෙදනාය රාගානුසයො, සො පහීයති.

‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො එවං සතස්ස සම්පජානස්ස අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො උප්පජ්ජති දුක්ඛා වෙදනා. සො එවං පජානාති – ‘උප්පන්නා ඛො ම්‍යායං දුක්ඛා වෙදනා. සා ච ඛො පටිච්ච, නො අප්පටිච්ච. කිං පටිච්ච? ඉමමෙව කායං පටිච්ච. අයං ඛො පන කායො අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො. අනිච්චං ඛො පන සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං කායං පටිච්ච උප්පන්නා දුක්ඛා වෙදනා කුතො නිච්චා භවිස්සතී’ති! සො කායෙ ච දුක්ඛාය වෙදනාය අනිච්චානුපස්සී විහරති, වයානුපස්සී විහරති, විරාගානුපස්සී විහරති, නිරොධානුපස්සී විහරති, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරති. තස්ස කායෙ ච දුක්ඛාය ච වෙදනාය අනිච්චානුපස්සිනො විහරතො…පෙ…. පටිනිස්සග්ගානුපස්සිනො විහරතො, යො කායෙ ච දුක්ඛාය ච වෙදනාය පටිඝානුසයො, සො පහීයති.

‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො එවං සතස්ස සම්පජානස්ස අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො උප්පජ්ජති අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, සො එවං පජානාති – ‘උප්පන්නා ඛො ම්‍යායං අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. සා ච ඛො පටිච්ච, නො අප්පටිච්ච. කිං පටිච්ච? ඉමමෙව කායං පටිච්ච. අයං ඛො පන කායො අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො. අනිච්චං ඛො පන සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං කායං පටිච්ච උප්පන්නා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා කුතො නිච්චා භවිස්සතී’ති! සො කායෙ ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාය අනිච්චානුපස්සී විහරති, වයානුපස්සී විහරති, විරාගානුපස්සී විහරති, නිරොධානුපස්සී විහරති, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරති. තස්ස කායෙ ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාය අනිච්චානුපස්සිනො විහරතො…පෙ…. පටිනිස්සග්ගානුපස්සිනො විහරතො, යො කායෙ ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො, සො පහීයති.

‘‘සො සුඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, සා අනිච්චාති පජානාති, අනජ්ඣොසිතාති පජානාති, අනභිනන්දිතාති පජානාති; දුක්ඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, සා අනිච්චාති පජානාති, අනජ්ඣොසිතාති පජානාති, අනභිනන්දිතාති පජානාති; අදුක්ඛමසුඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, සා අනිච්චාති පජානාති, අනජ්ඣොසිතාති පජානාති, අනභිනන්දිතාති පජානාති. සො සුඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, විසඤ්ඤුත්තො නං වෙදයති; දුක්ඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, විසඤ්ඤුත්තො නං වෙදයති; අදුක්ඛමසුඛඤ්චෙ වෙදනං වෙදයති, විසඤ්ඤුත්තො නං වෙදයති. සො කායපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයමානො ‘කායපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයාමී’ති පජානාති, ජීවිතපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයමානො ‘ජීවිතපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයාමී’ති පජානාති. ‘කායස්ස භෙදා උද්ධං ජීවිතපරියාදානා ඉධෙව සබ්බවෙදයිතානි අනභිනන්දිතානි සීතීභවිස්සන්තී’ති [සීතිභවිස්සන්තීති (සී. පී. ක.)] පජානාති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, තෙලඤ්ච පටිච්ච වට්ටිඤ්ච පටිච්ච තෙලප්පදීපො ඣායෙය්‍ය, තස්සෙව තෙලස්ස ච වට්ටියා ච පරියාදානා

අනාහාරො නිබ්බායෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයමානො ‘කායපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයාමී’ති පජානාති. ජීවිතපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයමානො ‘ජීවිතපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයාමී’ති පජානාති. ‘කායස්ස භෙදා උද්ධං ජීවිතපරියාදානා ඉධෙව සබ්බවෙදයිතානි අනභිනන්දිතානි සීතීභවිස්සන්තී’ති පජානාතී’’ති. සත්තමං.

8. දුතියගෙලඤ්ඤසුත්තං

256. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන ගිලානසාලා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි –

‘‘සතො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්පජානො කාලං ආගමෙය්‍ය. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති... චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති... ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්පජානො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති...පෙ.... භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්පජානො හොති. සතො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්පජානො කාලං ආගමෙය්‍ය. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී.

‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො එවං සතස්ස සම්පජානස්ස අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො උප්පජ්ජති සුඛා වෙදනා. සො එවං පජානාති – ‘උප්පන්නා ඛො ම්‍යායං සුඛා වෙදනා; සා ච ඛො පටිච්ච, නො අප්පටිච්ච. කිං පටිච්ච? ඉමමෙව ඵස්සං පටිච්ච. අයං ඛො පන ඵස්සො අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො. අනිච්චං ඛො පන සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඵස්සං පටිච්ච උප්පන්නා සුඛා වෙදනා කුතො නිච්චා භවිස්සතී’ති! සො ඵස්සෙ ච සුඛාය ච වෙදනාය අනිච්චානුපස්සී විහරති, වයානුපස්සී විහරති, විරාගානුපස්සී විහරති, නිරොධානුපස්සී විහරති, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරති. තස්ස ඵස්සෙ ච සුඛාය ච වෙදනාය අනිච්චානුපස්සිනො විහරතො, වයානුපස්සිනො විහරතො, විරාගානුපස්සිනො විහරතො, නිරොධානුපස්සිනො විහරතො, පටිනිස්සග්ගානුපස්සිනො විහරතො යො ඵස්සෙ ච සුඛාය ච වෙදනාය රාගානුසයො, සො පහීයති.

‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො එවං සතස්ස...පෙ.... විහරතො උප්පජ්ජති දුක්ඛා වෙදනා...පෙ.... උප්පජ්ජති අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. සො එවං පජානාති – ‘උප්පන්නා ඛො මෙයං අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා; සා ච ඛො පටිච්ච, නො අප්පටිච්ච. කිං පටිච්ච? ඉමමෙව ඵස්සං පටිච්ච...පෙ.... කායස්ස භෙදා උද්ධං ජීවිතපරියාදානා ඉධෙව සබ්බවෙදයිතානි අනභිනන්දිතානි සීතීභවිස්සන්තී’ති පජානාති’’.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, තෙලඤ්ච පටිච්ච වට්ටිඤ්ච පටිච්ච තෙලප්පදීපො ඣායෙය්‍ය, තස්සෙව තෙලස්ස ච වට්ටියා ච පරියාදානා අනාහාරො නිබ්බායෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයමානො ‘කායපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයාමී’ති පජානාති. ජීවිතපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයමානො ‘ජීවිතපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයාමී’ති පජානාති. ‘කායස්ස භෙදා උද්ධං ජීවිතපරියාදානා ඉධෙව සබ්බවෙදයිතානි අනභිනන්දිතානි සීතීභවිස්සන්තී’ති පජානාතී’’ති. අට්ඨමං.

9. අනිච්චසුත්තං

257. ‘‘තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරොධධම්මා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, තිස්සො වෙදනා අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරොධධම්මා’’ති. නවමං.

10. ඵස්සමූලකසුත්තං

258. ‘‘තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා ඵස්සජා ඵස්සමූලකා ඵස්සනිදානා ඵස්සපච්චයා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. සුඛවෙදනියං, භික්ඛවෙ, ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛා වෙදනා. තස්සෙව සුඛවෙදනියස්ස ඵස්සස්ස නිරොධා, යං තජ්ජං වෙදයිතං සුඛවෙදනියං ඵස්සං පටිච්ච උප්පන්නා සුඛා වෙදනා, සා නිරුජ්ඣති, සා වූපසම්මති. දුක්ඛවෙදනියං, භික්ඛවෙ, ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති දුක්ඛා වෙදනා. තස්සෙව දුක්ඛවෙදනියස්ස ඵස්සස්ස නිරොධා, යං තජ්ජං වෙදයිතං දුක්ඛවෙදනියං ඵස්සං පටිච්ච උප්පන්නා දුක්ඛා වෙදනා, සා නිරුජ්ඣති, සා වූපසම්මති. අදුක්ඛමසුඛවෙදනියං, භික්ඛවෙ, ඵස්සං පටිච්ච උප්පජ්ජති අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. තස්සෙව අදුක්ඛමසුඛවෙදනියස්ස ඵස්සස්ස නිරොධා, යං තජ්ජං වෙදයිතං අදුක්ඛමසුඛවෙදනියං ඵස්සං පටිච්ච උප්පන්නා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, සා නිරුජ්ඣති, සා වූපසම්මති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ද්වින්නං කට්ඨානං සඞ්ඝට්ටනසමොධානා [සඞ්ඛත්තා තස්ස සමොධානා (ස්‍යා. කං.) සඞ්ඝත්තා තස්ස සමොධානා (ක.) සං. නි. 2.62 පස්සිතබ්බං] උස්මා ජායති, තෙජො අභිනිබ්බත්තති. තෙසංයෙව කට්ඨානං නානාභාවා විනික්ඛෙපා, යා තජ්ජා උස්මා, සා නිරුජ්ඣති, සා වූපසම්මති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමා තිස්සො වෙදනා ඵස්සජා ඵස්සමූලකා

ඵස්සනිදානා ඵස්සපච්චයා. තජ්ජං ඵස්සං පටිච්ච තජ්ජා වෙදනා උප්පජ්ජන්ති. තජ්ජස්ස ඵස්සස්ස නිරොධා තජ්ජා වෙදනා නිරුජ්ඣන්ති''ති. දසමං.

සගාථාවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

සමාධි සුඛං පහානෙන, පාතාලං දට්ඨබ්බෙන ච;
සල්ලෙන චෙව ගෙලඤ්ඤා, අනිච්ච ඵස්සමූලකාති.

2. රහොගතවග්ගො

1. රහොගතසුත්තං

259. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – 'තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා. සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා. වුත්තං ඛො පනෙතං භගවතා – 'යං කිඤ්චි වෙදයිතං තං දුක්ඛස්මි'න්ති. කිං නු ඛො එතං භගවතා සන්ධාය භාසිතං – 'යං කිඤ්චි වෙදයිතං තං දුක්ඛස්මි'''න්ති?

''සාධු සාධු, භික්ඛු! තිස්සො ඉමා, භික්ඛු, වෙදනා වුත්තා මයා. සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා තිස්සො වෙදනා වුත්තා මයා. වුත්තං ඛො පනෙතං, භික්ඛු, මයා – 'යං කිඤ්චි වෙදයිතං, තං දුක්ඛස්මි'න්ති. තං ඛො පනෙතං, භික්ඛු, මයා සඞ්ඛාරානංයෙව අනිච්චතං සන්ධාය භාසිතං – 'යං කිඤ්චි වෙදයිතං තං දුක්ඛස්මි'න්ති. තං ඛො පනෙතං, භික්ඛු, මයා සඞ්ඛාරානංයෙව ඛයධම්මතං...පෙ.... වයධම්මතං...පෙ.... විරාගධම්මතං ...පෙ.... නිරොධධම්මතං...පෙ.... විපරිණාමධම්මතං සන්ධාය භාසිතං – 'යං කිඤ්චි වෙදයිතං තං දුක්ඛස්මි'න්ති. අථ ඛො පන, භික්ඛු, මයා අනුපුබ්බසඞ්ඛාරානං නිරොධො අක්ඛාතො. පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා නිරුද්ධා හොති. දුතියං ඣානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරා නිරුද්ධා හොන්ති. තතියං ඣානං සමාපන්නස්ස පීති නිරුද්ධා හොති. චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස අස්සාසපස්සාසා නිරුද්ධා හොන්ති. ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤා නිරුද්ධා හොති. විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා හොති. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා හොති. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා හොති. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච නිරුද්ධා හොන්ති. ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගො නිරුද්ධො හොති, දොසො නිරුද්ධො හොති, මොහො නිරුද්ධො හොති. අථ ඛො, භික්ඛු, මයා අනුපුබ්බසඞ්ඛාරානං වූපසමො අක්ඛාතො. පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා වූපසන්තා හොති. දුතියං

ඣානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරා වූපසන්තා හොන්ති...පෙ.... සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච වූපසන්තා හොන්ති. ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගො වූපසන්තො හොති, දොසො වූපසන්තො හොති, මොහො වූපසන්තො හොති. ඡයිමා, භික්ඛු, පස්සද්ධියො. පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා පටිප්පස්සද්ධා හොති. දුතියං ඣානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරා පටිප්පස්සද්ධා හොන්ති. තතියං ඣානං සමාපන්නස්ස පීති පටිප්පස්සද්ධා හොති. චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස අස්සාසපස්සාසා පටිප්පස්සද්ධා හොන්ති. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච පටිප්පස්සද්ධා හොන්ති. ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගො පටිප්පස්සද්ධො හොති, දොසො පටිප්පස්සද්ධො හොති, මොහො පටිප්පස්සද්ධො හොතී''ති. පඨමං.

2. පඨමආකාසසුත්තං

260. ''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආකාසෙ විවිධා වාතා වායන්ති. පුරත්ථිමාපි වාතා වායන්ති, පච්ඡිමාපි වාතා වායන්ති, උත්තරාපි වාතා වායන්ති, දක්ඛිණාපි වාතා වායන්ති, සරජාපි වාතා වායන්ති, අරජාපි වාතා වායන්ති, සීතාපි වාතා වායන්ති, උණ්හාපි වාතා වායන්ති, පරිත්තාපි වාතා වායන්ති, අධිමත්තාපි වාතා වායන්ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං කායස්මිං විවිධා වෙදනා උප්පජ්ජන්ති, සුඛාපි වෙදනා උප්පජ්ජති, දුක්ඛාපි වෙදනා උප්පජ්ජති, අදුක්ඛමසුඛාපි වෙදනා උප්පජ්ජතී''ති.

''යථාපි වාතා ආකාසෙ, වායන්ති විවිධා පුථූ;
පුරත්ථිමා පච්ඡිමා චාපි, උත්තරා අථ දක්ඛිණා.

''සරජා අරජා චපි, සීතා උණ්හා ච එකදා;
අධිමත්තා පරිත්තා ච, පුථූ වායන්ති මාලුතා.

''තථෙවිමස්මිං කායස්මිං, සමුප්පජ්ජන්ති වෙදනා;
සුඛදුක්ඛසමුප්පත්ති, අදුක්ඛමසුඛා ච යා.

''යතො ච භික්ඛු ආතාපී, සම්පජඤ්ඤං න රිඤ්චති [සම්පජානො නිරූපධි (ක.)];
තතො සො වෙදනා සබ්බා, පරිජානාති පණ්ඩිතො.

''සො වෙදනා පරිඤ්ඤාය, දිට්ඨෙ ධම්මෙ අනාසවො;
කායස්ස භෙදා ධම්මට්ඨො, සඞ්ඛ්‍යං නොපෙති වෙදගූ''ති. දුතියං;

3. දුතියආකාසසුත්තං

261. ''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආකාසෙ විවිධා වාතා වායන්ති. පුරත්ථිමාපි වාතා වායන්ති...පෙ.... අධිමත්තාපි වාතා වායන්ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං කායස්මිං විවිධා වෙදනා උප්පජ්ජන්ති, සුඛාපි

වෙදනා උප්පජ්ජති, දුක්ඛාපි වෙදනා උප්පජ්ජති, අදුක්ඛමසුඛාපි වෙදනා උප්පජ්ජතී''ති. තතියං.

4. අගාරසුත්තං

262. ''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආගන්තුකාගාරං. තත්ථ පුරත්ථිමායපි දිසාය ආගන්ත්වා වාසං කප්පෙන්ති, පච්ඡිමායපි දිසාය ආගන්ත්වා වාසං කප්පෙන්ති, උත්තරායපි දිසාය ආගන්ත්වා වාසං කප්පෙන්ති, දක්ඛිණායපි දිසාය ආගන්ත්වා වාසං කප්පෙන්ති. ඛත්තියාපි ආගන්ත්වා වාසං කප්පෙන්ති, බ්‍රාහ්මණාපි ආගන්ත්වා වාසං කප්පෙන්ති, වෙස්සාපි ආගන්ත්වා වාසං කප්පෙන්ති, සුද්දාපි ආගන්ත්වා වාසං කප්පෙන්ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං කායස්මිං විවිධා වෙදනා උප්පජ්ජන්ති. සුඛාපි වෙදනා උප්පජ්ජති, දුක්ඛාපි වෙදනා උප්පජ්ජති, අදුක්ඛමසුඛාපි වෙදනා උප්පජ්ජති. සාමිසාපි සුඛා වෙදනා උප්පජ්ජති, සාමිසාපි දුක්ඛා වෙදනා උප්පජ්ජති, සාමිසාපි අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා උප්පජ්ජති. නිරාමිසාපි සුඛා වෙදනා උප්පජ්ජති, නිරාමිසාපි දුක්ඛා වෙදනා උප්පජ්ජති, නිරාමිසාපි අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා උප්පජ්ජතී''ති. චතුත්ථං.

5. පඨමආනන්දසුත්තං

263. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං නිසීදි, එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ''කතමා නු ඛො, භන්තෙ, වෙදනා, කතමො වෙදනාසමුදයො, කතමො වෙදනානිරොධො, කතමා වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා? කො වෙදනාය අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණන්ති? තිස්සො ඉමා, ආනන්ද, වෙදනා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා වුච්චන්ති, ආනන්ද, වෙදනා. ඵස්සසමුදයා වෙදනාසමුදයො; ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො. අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ.… සම්මාසමාධි. යං වෙදනං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං, අයං වෙදනාය අස්සාදො. යා වෙදනා අනිච්චා දුක්ඛා විපරිණාමධම්මා, අයං වෙදනාය ආදීනවො. යො වෙදනාය ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං, ඉදං වෙදනාය නිස්සරණං. අථ ඛො පනානන්ද, මයා අනුපුබ්බසඞ්ඛාරානං නිරොධො අක්ඛාතො. පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා නිරුද්ධා හොති…පෙ.… සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච නිරුද්ධා හොන්ති. ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගො නිරුද්ධො හොති, දොසො නිරුද්ධො හොති, මොහො නිරුද්ධො හොති. අථ ඛො පනානන්ද, මයා අනුපුබ්බසඞ්ඛාරානං වූපසමො අක්ඛාතො. පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා වූපසන්තා හොති…පෙ.… සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච වූපසන්තා හොන්ති. ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගො වූපසන්තො හොති, දොසො වූපසන්තො හොති, මොහො වූපසන්තො හොති. අථ ඛො පනානන්ද, මයා අනුපුබ්බසඞ්ඛාරානං පටිප්පස්සද්ධි අක්ඛාතා. පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස

වාචා පටිප්පස්සද්ධා හොති...පෙ.... ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤා පටිප්පස්සද්ධා හොති. විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤා පටිප්පස්සද්ධා හොති. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤා පටිප්පස්සද්ධා හොති. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤා පටිප්පස්සද්ධා හොති. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච පටිප්පස්සද්ධා හොන්ති. ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගො පටිප්පස්සද්ධො හොති, දොසො පටිප්පස්සද්ධො හොති, මොහො පටිප්පස්සද්ධො හොතී''ති. පඤ්චමං.

6. දුතියආනන්දසුත්තං

264. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං ආනන්දං භගවා එතදවොච – ''කතමා නු ඛො, ආනන්ද, වෙදනා, කතමො වෙදනාසමුදයො, කතමො වෙදනානිරොධො, කතමා වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා? කො වෙදනාය අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණ''න්ති? ''භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා භගවන්නෙත්තිකා භගවම්පටිසරණා. සාධු, භන්තෙ, භගවන්තඤ්ඤෙව පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී''ති. ''තෙන හි, ආනන්ද, සුණොහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච – ''තිස්සො ඉමා, ආනන්ද, වෙදනා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා වුච්චන්ති, ආනන්ද, වෙදනා...පෙ.... ඵස්සසමුදයා...පෙ.... ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගො පටිප්පස්සද්ධො හොති, දොසො පටිප්පස්සද්ධො හොති, මොහො පටිප්පස්සද්ධො හොතී''ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමසම්බහුලසුත්තං

265. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ''කතමා නු ඛො, භන්තෙ, වෙදනා, කතමො වෙදනාසමුදයො, කතමො වෙදනානිරොධො, කතමා වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා? කො වෙදනාය අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණ''න්ති? ''තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, වෙදනා. ඵස්සසමුදයා වෙදනාසමුදයො; ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො. අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාසමාධි. යං වෙදනං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං, අයං වෙදනාය අස්සාදො. යා වෙදනා අනිච්චා දුක්ඛා විපරිණාමධම්මා, අයං වෙදනාය ආදීනවො. යො වෙදනාය ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං, ඉදං වෙදනාය නිස්සරණං.

‘‘අථ ඛො පන, භික්ඛවෙ, මයා අනුපුබ්බසඞ්ඛාරානං නිරොධො අක්ඛාතො. පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා නිරුද්ධා හොති...පෙ.... ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගො නිරුද්ධො හොති, දොසො නිරුද්ධො හොති, මොහො නිරුද්ධො හොති. අථ ඛො පන, භික්ඛවෙ, මයා අනුපුබ්බසඞ්ඛාරානං වූපසමො අක්ඛාතො. පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා වූපසන්තා හොති...පෙ.... ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගො වූපසන්තො හොති, දොසො වූපසන්තො හොති, මොහො වූපසන්තො හොති. ඡයිමා, භික්ඛවෙ, පස්සද්ධියො. පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා පටිප්පස්සද්ධා හොති. දුතියං ඣානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරා පටිප්පස්සද්ධා හොන්ති. තතියං ඣානං සමාපන්නස්ස පීති පටිප්පස්සද්ධා හොති. චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස අස්සාසපස්සාසා පටිප්පස්සද්ධා හොන්ති. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච පටිප්පස්සද්ධා හොන්ති. ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගො පටිප්පස්සද්ධො හොති, දොසො පටිප්පස්සද්ධො හොති, මොහො පටිප්පස්සද්ධො හොතී’’ති. සත්තමං.

8. දුතියසම්බහුලසුත්තං

266. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවා එතදවොච – ‘‘කතමා නු ඛො, භික්ඛවෙ, වෙදනා, කතමො වෙදනාසමුදයො, කතමො වෙදනානිරොධො, කතමා වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා? කො වෙදනාය අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණ’’න්ති? ‘‘භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා...පෙ....’’ ‘‘තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, වෙදනා...පෙ.... ඵස්සසමුදයා...පෙ..... (යථා පුරිමසුත්තන්තෙ, තථා විත්ථාරෙතබ්බො.) අට්ඨමං.

9. පඤ්චකඞ්ගසුත්තං

267. අථ ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති යෙනායස්මා උදායී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං උදායිං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘කති නු ඛො, භන්තෙ උදායි, වෙදනා වුත්තා භගවතා’’ති? ‘‘තිස්සො ඛො, ථපති, වෙදනා වුත්තා භගවතා. සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා ඛො, ථපති, තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා’’ති. එවං වුත්තෙ, පඤ්චකඞ්ගො ථපති ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘න ඛො, භන්තෙ උදායි, තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා. ද්වෙ වෙදනා වුත්තා භගවතා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා. යායං, භන්තෙ, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, සන්තස්මිං එසා පණීතෙ සුඛෙ වුත්තා භගවතා’’ති. දුතියම්පි ඛො ආයස්මා උදායී පඤ්චකඞ්ගං ථපතිං එතදවොච – ‘‘න ඛො, ථපති, ද්වෙ වෙදනා වුත්තා භගවතා. තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා. සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා’’ති. දුතියම්පි ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති ආයස්මන්තං උදායිං

එතදවොච – ‘‘න ඛො, භන්තෙ උදායි, තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා. ද්වෙ වෙදනා වුත්තා භගවතා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා. යායං, භන්තෙ, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, සන්තස්මිං එසා පණීතෙ සුඛෙ වුත්තා භගවතා’’ති. තතියම්පි ඛො ආයස්මා උදායී පඤ්චකඞ්ගං ථපතිං එතදවොච – ‘‘න ඛො, ථපති, ද්වෙ වෙදනා වුත්තා භගවතා. තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා. සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා’’ති. තතියම්පි ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘න ඛො, භන්තෙ උදායි, තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා. ද්වෙ වෙදනා වුත්තා භගවතා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා. යායං, භන්තෙ, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, සන්තස්මිං එසා පණීතෙ සුඛෙ වුත්තා භගවතා’’ති. නෙව සක්ඛි ආයස්මා උදායී පඤ්චකඞ්ගං ථපතිං සඤ්ඤාපෙතුං, න පනාසක්ඛි පඤ්චකඞ්ගො ථපති ආයස්මන්තං උදායිං සඤ්ඤාපෙතුං. අස්සොසි ඛො ආයස්මා ආනන්දො ආයස්මතො උදායිස්ස පඤ්චකඞ්ගෙන ථපතිනා සද්ධිං ඉමං කථාසල්ලාපං.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො යාවතකො ආයස්මතො උදායිස්ස පඤ්චකඞ්ගෙන ථපතිනා සද්ධිං අහොසි කථාසල්ලාපො තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි.

‘‘සන්තමෙව, ආනන්ද, පරියායං පඤ්චකඞ්ගො ථපති උදායිස්ස භික්ඛුනො නාබ්භනුමොදි; සන්තඤ්ච පනානන්ද, පරියායං උදායී භික්ඛු පඤ්චකඞ්ගස්ස ථපතිනො නාබ්භනුමොදි. ද්වෙපි මයා, ආනන්ද, වෙදනා වුත්තා පරියායෙන. තිස්සොපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන. පඤ්චපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන. ඡපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන. අට්ඨාරසාපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන. ඡත්තිංසාපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන. අට්ඨසතම්පෙම්පි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන. එවං පරියායදෙසිතො ඛො, ආනන්ද, මයා ධම්මො. එවං පරියායදෙසිතෙ ඛො, ආනන්ද, මයා ධම්මෙ යෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුභාසිතං සුලපිතං, න සමනුමඤ්ඤිස්සන්ති, න සමනුජානිස්සන්ති, න සමනුමොදිස්සන්ති, තෙසං එතං පාටිකඞ්ඛං – භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරිස්සන්තීති [විහරිස්සන්ති (සී. පී. ක.)]. එවං පරියායදෙසිතො ඛො, ආනන්ද, මයා ධම්මො. එවං පරියායදෙසිතෙ ඛො, ආනන්ද, මයා ධම්මෙ යෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුභාසිතං සුලපිතං සමනුමඤ්ඤිස්සන්ති සමනුජානිස්සන්ති සමනුමොදිස්සන්ති, තෙසං එතං පාටිකඞ්ඛං – සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරිස්සන්ති’’ති.

‘‘පඤ්චිමෙ, ආනන්ද, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා…පෙ…. කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා

රජනීයා. ඉමෙ ඛො, ආනන්ද, පඤ්ච කාමගුණා. යං ඛො, ආනන්ද, ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං – ඉදං වුච්චති කාමසුඛං. යෙ ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍යුං – 'එතංපරමං සන්තං සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී'ති – ඉදං නෙසාහං නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

''කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. යෙ ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍යුං – 'එතංපරමං සන්තං සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී'ති – ඉදං නෙසාහං නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

''කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු, විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. යෙ ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍යුං – 'එතංපරමං සන්තං සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී'ති – ඉදං නෙසාහං නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

''කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. යෙ ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍යුං – 'එතංපරමං සන්තං සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී'ති – ඉදං නෙසාහං නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

''කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. යෙ ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍යුං – 'එතංපරමං සන්තං සුඛං සොමනස්සං

පටිසංවෙදෙන්තී'ති – ඉදං නෙසාහං නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

''කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා, පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා, නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා, 'අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. යෙ ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍යුං – 'එතංපරමං සන්තං සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී'ති – ඉදං නෙසාහං නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

''කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම, 'අනන්තං විඤ්ඤාණ'න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. යෙ ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍යුං – 'එතංපරමං සන්තං සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී'ති – ඉදං නෙසාහං නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

''කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම, 'නත්ථි කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. යෙ ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍යුං – 'එතංපරමං සන්තං සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී'ති – ඉදං නෙසාහං නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

''කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. යෙ ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍යුං – 'එතංපරමං සන්තං සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී'ති – ඉදං නෙසාහං නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

''කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං

සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, ආනන්ද, විජ්ජති යං අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං – ‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමණො ගොතමො ආහ, තඤ්ච සුඛස්මිං පඤ්ඤපෙති. තයිදං කිංසු, තයිදං කථංසූ’ති? එවංවාදිනො, ආනන්ද, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා – ‘න ඛො, ආවුසො, භගවා සුඛඤ්ඤෙව වෙදනං සන්ධාය සුඛස්මිං පඤ්ඤපෙති. යත්ථ යත්ථ, ආවුසො, සුඛං උපලබ්භති, යහිං යහිං [යං හියං හි සුඛං (සී. පී.), යහිං යහිං සුඛං (ස්‍යා. කං. ක.) ම. නි. 2.91], තං තං තථාගතො සුඛස්මිං පඤ්ඤපෙතී’’’ති. නවමං.

10. භික්ඛුසුත්තං

268. ‘‘ද්වෙපි මයා, භික්ඛවෙ, වෙදනා වුත්තා පරියායෙන, තිස්සොපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන, පඤ්චපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන, ඡපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන, අට්ඨාරසාපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන, ඡත්තිංසාපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන, අට්ඨසතම්පි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන. එවං පරියායදෙසිතො, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මො. එවං පරියායදෙසිතෙ ඛො, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මෙ යෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුභාසිතං සුලපිතං න සමනුමඤ්ඤිස්සන්ති, න සමනුජානිස්සන්ති, න සමනුමොදිස්සන්ති, තෙසං එතං පාටිකඞ්ඛං – භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරිස්සන්තීති. එවං පරියායදෙසිතො, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මො. එවං පරියායදෙසිතෙ ඛො, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මෙ යෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුභාසිතං සුලපිතං සමනුමඤ්ඤිස්සන්ති සමනුජානිස්සන්ති සමනුමොදිස්සන්ති, තෙසං එතං පාටිකඞ්ඛං – සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරිස්සන්තීති.

‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, කාමගුණා…පෙ.… ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං – ‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමණො ගොතමො ආහ, තඤ්ච සුඛස්මිං පඤ්ඤපෙති. තයිදං කිංසු, තයිදං කථංසූ’ති? එවංවාදිනො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා – ‘න ඛො, ආවුසො, භගවා සුඛඤ්ඤෙව වෙදනං සන්ධාය සුඛස්මිං පඤ්ඤපෙති. යත්ථ යත්ථ, ආවුසො, සුඛං උපලබ්භති යහිං යහිං [යං හි යං හි (සී. පී.)], තං තං තථාගතො සුඛස්මිං පඤ්ඤපෙතී’’ති. දසමං.

රහොගතවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

රහොගතං ද්වෙ ආකාසං, අගාරං ද්වෙ ච ආනන්දා;
සම්බහුලා දුවෙ වුත්තා, පඤ්චකඞ්ගො ච භික්ඛුනාති.

3. අට්ඨසතපරියායවග්ගො

1. සීවකසුත්තං

269. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො මොළියසීවකො පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො මොළියසීවකො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ''සන්ති, භො ගොතම, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – 'යං කිඤ්චායං පුරිසපුග්ගලො පටිසංවෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා සබ්බං තං පුබ්බෙකතහෙතූ'ති. ඉධ [ඉධ පන (සයා. කං. පී. ක.)] භවං ගොතමො කිමාහා''ති?

''පිත්තසමුට්ඨානානිපි ඛො, සීවක, ඉධෙකච්චානි වෙදයිතානි උප්පජ්ජන්ති. සාමම්පි ඛො එතං, සීවක, වෙදිතබ්බං [එවං වෙදිතබ්බං (සයා. කං. ක.)] යථා පිත්තසමුට්ඨානානිපි ඉධෙකච්චානි වෙදයිතානි උප්පජ්ජන්ති; ලොකස්සපි ඛො එතං, සීවක, සච්චසම්මතං යථා පිත්තසමුට්ඨානානිපි ඉධෙකච්චානි වෙදයිතානි උප්පජ්ජන්ති. තත්‍ර, සීවක, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – 'යං කිඤ්චායං පුරිසපුග්ගලො පටිසංවෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා සබ්බං තං පුබ්බෙකතහෙතූ'ති. යඤ්ච සාමං ඤාතං තඤ්ච අතිධාවන්ති, යඤ්ච ලොකෙ සච්චසම්මතං තඤ්ච අතිධාවන්ති. තස්මා තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං මිච්ඡාති වදාමි.

''සෙම්හසමුට්ඨානානිපි ඛො, සීවක...පෙ.... වාතසමුට්ඨානානිපි ඛො, සීවක...පෙ.... සන්නිපාතිකානිපි ඛො, සීවක...පෙ.... උතුපරිණාමජානිපි ඛො, සීවක...පෙ.... විසමපරිහාරජානිපි ඛො, සීවක...පෙ.... ඔපක්කමිකානිපි ඛො, සීවක...පෙ.... කම්මවිපාකජානිපි ඛො, සීවක, ඉධෙකච්චානි වෙදයිතානි උප්පජ්ජන්ති. සාමම්පි ඛො එතං, සීවක, වෙදිතබ්බං. යථා කම්මවිපාකජානිපි ඉධෙකච්චානි වෙදයිතානි උප්පජ්ජන්ති; ලොකස්සපි ඛො එතං, සීවක, සච්චසම්මතං. යථා කම්මවිපාකජානිපි ඉධෙකච්චානි වෙදයිතානි උප්පජ්ජන්ති; තත්‍ර, සීවක, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – 'යං කිඤ්චායං පුරිසපුග්ගලො පටිසංවෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා සබ්බං තං පුබ්බෙකතහෙතූ'ති. යඤ්ච සාමං ඤාතං තඤ්ච අතිධාවන්ති යඤ්ච ලොකෙ සච්චසම්මතං තඤ්ච අතිධාවන්ති. තස්මා තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං මිච්ඡාති වදාමීති. එවං වුත්තෙ, මොළියසීවකො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – 'අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම ...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත'''න්ති.

''පිත්තං සෙම්හඤ්ච වාතො ච, සන්නිපාතා උතූනි ච;

විසමං ඔපක්කමිකං, කම්මවිපාකෙන අට්ඨමී''ති. පඨමං;

2. අට්ඨසතසුත්තං

270. ''අට්ඨසතපරියායං වො, භික්ඛවෙ, ධම්මපරියායං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අට්ඨසතපරියායො, ධම්මපරියායො? ද්වෙපි මයා, භික්ඛවෙ, වෙදනා වුත්තා පරියායෙන; තිස්සොපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන; පඤ්චපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන; ඡපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන; අට්ඨාරසාපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන; ඡත්තිංසාපි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන; අට්ඨසතම්පි මයා වෙදනා වුත්තා පරියායෙන. ''කතමා ච, භික්ඛවෙ, ද්වෙ වෙදනා? කායිකා ච චෙතසිකා ච – ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ද්වෙ වෙදනා. කතමා ච, භික්ඛවෙ, තිස්සො වෙදනා? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, තිස්සො වෙදනා. කතමා ච, භික්ඛවෙ, පඤ්ච වෙදනා? සුඛින්ද්‍රියං, දුක්ඛින්ද්‍රියං, සොමනස්සින්ද්‍රියං, දොමනස්සින්ද්‍රියං, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං – ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, පඤ්ච වෙදනා. කතමා ච, භික්ඛවෙ, ඡ වෙදනා? චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා…පෙ.… මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා – ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ඡ වෙදනා. කතමා ච, භික්ඛවෙ, අට්ඨාරස වෙදනා? ඡ සොමනස්සූපවිචාරා, ඡ දොමනස්සූපවිචාරා, ඡ උපෙක්ඛූපවිචාරා – ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, අට්ඨාරස වෙදනා. කතමා ච, භික්ඛවෙ, ඡත්තිංස වෙදනා? ඡ ගෙහසිතානි [ගෙහස්සිතානි (අට්ඨ.)] සොමනස්සානි, ඡ නෙක්ඛම්මසිතානි [නෙක්ඛම්මස්සිතානි (අට්ඨ.)] සොමනස්සානි, ඡ ගෙහසිතානි දොමනස්සානි, ඡ නෙක්ඛම්මසිතානි දොමනස්සානි, ඡ ගෙහසිතා උපෙක්ඛා, ඡ නෙක්ඛම්මසිතා උපෙක්ඛා – ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ඡත්තිංස වෙදනා. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අට්ඨසතං වෙදනා? අතීතා ඡත්තිංස වෙදනා, අනාගතා ඡත්තිංස වෙදනා, පච්චුප්පන්නා ඡත්තිංස වෙදනා – ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, අට්ඨසතං වෙදනා. අයං, භික්ඛවෙ, අට්ඨසතපරියායො ධම්මපරියායො''ති. දුතියං.

3. අඤ්ඤතරභික්ඛුසුත්තං

271. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''කතමා නු ඛො, භන්තෙ, වෙදනා, කතමො වෙදනාසමුදයො, කතමා වෙදනාසමුදයගාමිනී පටිපදා? කතමො වෙදනානිරොධො, කතමා වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා? කො වෙදනාය අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණ''න්ති?

''තිස්සො ඉමා, භික්ඛු, වෙදනා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛු, වෙදනා. ඵස්සසමුදයා වෙදනාසමුදයො. තණ්හා වෙදනාසමුදයගාමිනී පටිපදා. ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො. අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ.…

සම්මාසමාධි. යං වෙදනං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං, අයං වෙදනාය අස්සාදො; යා වෙදනා අනිච්චා දුක්ඛා විපරිණාමධම්මා, අයං වෙදනාය ආදීනවො; යො වෙදනාය ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං, ඉදං වෙදනාය නිස්සරණ''න්ති. තතියං.

4. පුබ්බසුත්තං

272. ''පුබ්බෙව මෙ, භික්ඛවෙ, සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො එතදහොසි – 'කතමා නු ඛො වෙදනා, කතමො වෙදනාසමුදයො, කතමා වෙදනාසමුදයගාමිනී පටිපදා, කතමො වෙදනානිරොධො, කතමා වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා? කො වෙදනාය අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණ'න්ති? තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – 'තිස්සො ඉමා වෙදනා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. ඉමා වුච්චන්ති වෙදනා. ඵස්සසමුදයා වෙදනාසමුදයො. තණ්හා වෙදනාසමුදයගාමිනී පටිපදා...පෙ.... යො වෙදනාය ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං. ඉදං වෙදනාය නිස්සරණ'''න්ති. චතුත්ථං.

5. ඤාණසුත්තං

273. '''ඉමා වෙදනා'ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි, ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලොකො උදපාදි. 'අයං වෙදනාසමුදයො'ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි...පෙ.... ආලොකො උදපාදි. 'අයං වෙදනාසමුදයගාමිනී පටිපදා'ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි...පෙ.... 'අයං වෙදනානිරොධො'ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි ...පෙ.... 'අයං වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා'ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි...පෙ.... 'අයං වෙදනාය අස්සාදො'ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු...පෙ.... 'අයං වෙදනාය ආදීනවො'ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු...පෙ.... 'ඉදං ඛො නිස්සරණ'න්ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි, ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලොකො උදපාදී''ති. පඤ්චමං.

6. සම්බහුලභික්ඛුසුත්තං

274. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ''කතමා නු ඛො, භන්තෙ, වෙදනා, කතමො වෙදනාසමුදයො, කතමා වෙදනාසමුදයගාමිනී පටිපදා? කතමො වෙදනානිරොධො, කතමා වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා? කො වෙදනාය අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණ''න්ති? ''තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. ඉමා වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, වෙදනා.

ඵස්සසමුදයා වෙදනාසමුදයො. තණ්හා වෙදනාසමුදයගාමිනී පටිපදා. ඵස්සනිරොධා...පෙ.... යො වෙදනාය ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං. ඉදං වෙදනාය නිස්සරණ''න්ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමසමණබ්‍රාහ්මණසුත්තං

275. ''තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඉමාසං තිස්සන්නං වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං නප්පජානන්ති. න මෙ තෙ, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා සමණෙසු වා සමණසම්මතා බ්‍රාහ්මණෙසු වා බ්‍රාහ්මණසම්මතා, න ච පන තෙ ආයස්මන්තො සාමඤ්ඤත්ථං වා බ්‍රහ්මඤ්ඤත්ථං වා දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්ති. යෙ ච ඛො කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඉමාසං තිස්සන්නං වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවං ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං පජානන්ති. තෙ ඛො මෙ, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා සමණෙසු චෙව සමණසම්මතා බ්‍රාහ්මණෙසු ච බ්‍රාහ්මණසම්මතා. තෙ ච පනායස්මන්තො සාමඤ්ඤත්ථඤ්ච බ්‍රහ්මඤ්ඤත්ථඤ්ච, දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්තී''ති. සත්තමං.

8. දුතියසමණබ්‍රාහ්මණසුත්තං

276. ''තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඉමාසං තිස්සන්නං වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං නප්පජානන්ති...පෙ.... පජානන්ති...පෙ.... සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්තී''ති. අට්ඨමං.

9. තතියසමණබ්‍රාහ්මණසුත්තං

277. ''යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා වෙදනං නප්පජානන්ති, වෙදනාසමුදයං නප්පජානන්ති, වෙදනානිරොධං නප්පජානන්ති, වෙදනානිරොධගාමිනිං පටිපදං නප්පජානන්ති...පෙ.... පජානන්ති...පෙ.... සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්තී''ති. නවමං.

10. සුද්ධිකසුත්තං

278. ''තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, වෙදනා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, තිස්සො වෙදනා''ති. දසමං.

11. නිරාමිසසුත්තං

279. ‘‘අත්ථි, භික්ඛවෙ, සාමිසා පීති, අත්ථි නිරාමිසා පීති, අත්ථි නිරාමිසා නිරාමිසතරා පීති; අත්ථි සාමිසං සුඛං, අත්ථි නිරාමිසං සුඛං, අත්ථි නිරාමිසා නිරාමිසතරං සුඛං; අත්ථි සාමිසා උපෙක්ඛා, අත්ථි නිරාමිසා උපෙක්ඛා, අත්ථි නිරාමිසා නිරාමිසතරා උපෙක්ඛා; අත්ථි සාමිසො විමොක්ඛො, අත්ථි නිරාමිසො විමොක්ඛො, අත්ථි නිරාමිසා නිරාමිසතරො විමොක්ඛො. කතමා ච, භික්ඛවෙ, සාමිසා පීති? පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා…පෙ…. කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච කාමගුණා. යා ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති පීති, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සාමිසා පීති.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා පීති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා පීති.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා නිරාමිසතරා පීති? යා ඛො, භික්ඛවෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො, දොසා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො, මොහා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො උප්පජ්ජති පීති, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා නිරාමිසතරා පීති.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සාමිසං සුඛං? පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා…පෙ…. කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච කාමගුණා. යං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං, ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සාමිසං සුඛං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, නිරාමිසං සුඛං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, නිරාමිසං සුඛං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා නිරාමිසතරං සුඛං? යං ඛො, භික්ඛවෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො, දොසා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො, මොහා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං, ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා නිරාමිසතරං සුඛං.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, සාමිසා උපෙක්ඛා? පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා…පෙ…. කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච කාමගුණා. යා ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති උපෙක්ඛා, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සාමිසා උපෙක්ඛා.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා උපෙක්ඛා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා, දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා, අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා උපෙක්ඛා.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා නිරාමිසතරා උපෙක්ඛා? යා ඛො, භික්ඛවෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො, දොසා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො, මොහා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො උප්පජ්ජති උපෙක්ඛා, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා නිරාමිසතරා උපෙක්ඛා.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, සාමිසො විමොක්ඛො? රූපප්පටිසංයුත්තො විමොක්ඛො සාමිසො විමොක්ඛො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, නිරාමිසො විමොක්ඛො? අරූපප්පටිසංයුත්තො විමොක්ඛො නිරාමිසො විමොක්ඛො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා නිරාමිසතරො විමොක්ඛො? යො ඛො, භික්ඛවෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො රාගා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො, දොසා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො, මොහා චිත්තං විමුත්තං පච්චවෙක්ඛතො උප්පජ්ජති විමොක්ඛො, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, නිරාමිසා නිරාමිසතරො විමොක්ඛො’’ති. එකාදසමං.

අට්ඨසතපරියායවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

සීවකඅට්ඨසතං භික්ඛු, පුබ්බෙ ඤාණඤ්ච භික්ඛුනා;
සමණබ්‍රාහ්මණා තීණි, සුද්ධිකඤ්ච නිරාමිසන්ති.

වෙදනාසංයුත්තං සමත්තං.

3. මාතුගාමසංයුත්තං

1. පඨමපෙය්‍යාලවග්ගො

1. මාතුගාමසුත්තං

280. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො එකන්තඅමනාපො හොති පුරිසස්ස. කතමෙහි පඤ්චහි? න ච රූපවා හොති, න ච භොගවා හොති, න ච සීලවා හොති, අලසො ච හොති, පජඤ්චස්ස න ලභති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො එකන්තඅමනාපො හොති පුරිසස්ස. පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො එකන්තමනාපො හොති පුරිසස්ස. කතමෙහි පඤ්චහි? රූපවා ච හොති, භොගවා ච හොති, සීලවා ච හොති, දක්ඛො ච හොති අනලසො, පජඤ්චස්ස ලභති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො එකන්තමනාපො හොති පුරිසස්සා’’ති. පඨමං.

2. පුරිසසුත්තං

281. ‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො පුරිසො එකන්තඅමනාපො හොති මාතුගාමස්ස. කතමෙහි පඤ්චහි? න ච රූපවා හොති, න ච භොගවා හොති, න ච සීලවා හොති, අලසො ච හොති, පජඤ්චස්ස න ලභති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො පුරිසො එකන්තඅමනාපො හොති මාතුගාමස්ස. පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො පුරිසො එකන්තමනාපො හොති මාතුගාමස්ස. කතමෙහි පඤ්චහි? රූපවා ච හොති, භොගවා ච හොති, සීලවා ච හොති, දක්ඛො ච හොති අනලසො, පජඤ්චස්ස ලභති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො පුරිසො එකන්තමනාපො හොති මාතුගාමස්සා’’ති. දුතියං.

3. ආවෙණිකදුක්ඛසුත්තං

282. ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස ආවෙණිකානි දුක්ඛානි, යානි මාතුගාමො පච්චනුභොති, අඤ්ඤත්‍රෙව පුරිසෙහි. කතමානි පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො දහරොව සමානො පතිකුලං ගච්ඡති, ඤාතකෙහි විනා හොති. ඉදං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස පඨමං ආවෙණිකං දුක්ඛං, යං මාතුගාමො පච්චනුභොති, අඤ්ඤත්‍රෙව පුරිසෙහි. පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො උතුනී හොති. ඉදං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස දුතියං ආවෙණිකං දුක්ඛං, යං මාතුගාමො පච්චනුභොති, අඤ්ඤත්‍රෙව පුරිසෙහි. පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො ගබ්භිනී හොති. ඉදං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස තතියං ආවෙණිකං දුක්ඛං, යං මාතුගාමො පච්චනුභොති, අඤ්ඤත්‍රෙව පුරිසෙහි. පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො විජායති. ඉදං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස චතුත්ථං ආවෙණිකං දුක්ඛං, යං මාතුගාමො පච්චනුභොති, අඤ්ඤත්‍රෙව පුරිසෙහි. පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො පුරිසස්ස පාරිචරියං උපෙති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස පඤ්චමං ආවෙණිකං දුක්ඛං, යං මාතුගාමො

පච්චනුභොති, අඤ්ඤත්‍රෙව පුරිසෙහි. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච මාතුගාමස්ස ආවෙණිකානි දුක්ඛානි, යානි මාතුගාමො පච්චනුභොති, අඤ්ඤත්‍රෙව පුරිසෙහී’’ති. තතියං.

4. තීහිධම්මෙහිසුත්තං

283. ‘‘තීහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො යෙභුය්‍යෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. කතමෙහි තීහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො පුබ්බණ්හසමයං මච්ඡෙරමලපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති. මජ්ඣන්හිකසමයං ඉස්සාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති. සායන්හසමයං කාමරාගපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, තීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො යෙභුය්‍යෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජතී’’ති. චතුත්ථං.

5. කොධනසුත්තං

284. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, මාතුගාමං පස්සාමි දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්තං. කතීහි නු ඛො, භන්තෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජතී’’ති?

‘‘පඤ්චහි ඛො, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච හොති, කොධනො ච හොති, දුප්පඤ්ඤො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජතී’’ති. පඤ්චමං.

6. උපනාහීසුත්තං

285. ‘‘පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච හොති, උපනාහී ච හොති, දුප්පඤ්ඤො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජතී’’ති. ඡට්ඨං.

7. ඉස්සුකීසුත්තං

286. ‘‘පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච හොති, ඉස්සුකී ච හොති, දුප්පඤ්ඤො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජතී''ති. සත්තමං.

8. මච්ඡරීසුත්තං

287. ''පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච හොති, මච්ඡරී ච හොති, දුප්පඤ්ඤො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො...පෙ.... අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජතී''ති. අට්ඨමං.

9. අතිචාරීසුත්තං

288. ''පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො...පෙ.... අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච හොති, අතිචාරී ච හොති, දුප්පඤ්ඤො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො...පෙ.... උපපජ්ජතී''ති. නවමං.

10. දුස්සීලසුත්තං

289. ''පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො...පෙ.... නිරයං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච හොති, දුස්සීලො ච හොති, දුප්පඤ්ඤො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො...පෙ.... නිරයං උපපජ්ජතී''ති. දසමං.

11. අප්පස්සුතසුත්තං

290. ''පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො...පෙ.... නිරයං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච හොති, අප්පස්සුතො ච හොති, දුප්පඤ්ඤො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො...පෙ.... නිරයං උපපජ්ජතී''ති. එකාදසමං.

12. කුසීතසුත්තං

291. ''පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො...පෙ.... නිරයං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච හොති, කුසීතො ච හොති, දුප්පඤ්ඤො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො...පෙ.... අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජතී''ති. ද්වාදසමං.

13. මුට්ඨස්සතිසුත්තං

292. ‘‘පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො…පෙ.… නිරයං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? අස්සද්ධො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච හොති, මුට්ඨස්සති ච හොති, දුප්පඤ්ඤො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො…පෙ.… නිරයං උපපජ්ජතී’’ති. තෙරසමං.

14. පඤ්චවෙරසුත්තං

293. ‘‘පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො…පෙ.… නිරයං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතී ච හොති, අදින්නාදායී ච හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරී ච හොති, මුසාවාදී ච හොති, සුරාමෙරයමජ්ජප්පමාදට්ඨායී ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජතී’’ති. චුද්දසමං.

පඨමපෙය්‍යාලවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

මාතුගාමො පුරිසො ච, ආවෙණිකා තිධම්මො ච [ද්වෙ මනාපාමනාපාච, ආවෙණිකා තීහි අනුරුද්ධො (සබ්බත්ථ)];
කොධනො උපනාහී ච, ඉස්සුකී මච්ඡරෙන ච;
අතිචාරී ච දුස්සීලො, අප්පස්සුතො ච කුසීතො;
මුට්ඨස්සති පඤ්චවෙරං, කණ්හපක්ඛෙ පකාසිතො.

2. දුතියපෙය්‍යාලවග්ගො

1. අක්කොධනසුත්තං

294. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා…පෙ.… එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, මාතුගාමං පස්සාමි දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තං. කතීහි නු ඛො, භන්තෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතී’’ති?

‘‘පඤ්චහි ඛො, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? සද්ධො ච හොති, හිරිමා ච හොති, ඔත්තප්පී ච හොති, අක්කොධනො ච හොති, පඤ්ඤවා ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතී’’ති. පඨමං.

2. අනුපනාහීසුත්තං

295. ‘‘පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? සද්ධො ච හොති, හිරිමා ච හොති, ඔත්තප්පී ච හොති, අනුපනාහී ච හොති, පඤ්ඤවා ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතී’’ති. දුතියං.

3. අනිස්සුකීසුත්තං

296. ‘‘පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. කතමෙහි පඤ්චහි? සද්ධො ච හොති, හිරිමා ච හොති, ඔත්තප්පී ච හොති, අනිස්සුකී ච හොති, පඤ්ඤවා ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතී’’ති. තතියං.

4. අමච්ඡරීසුත්තං

297. අමච්ඡරී ච හොති, පඤ්ඤවා ච හොති…පෙ.… චතුත්ථං.

5. අනතිචාරීසුත්තං

298. අනතිචාරී ච හොති, පඤ්ඤවා ච හොති…පෙ.… පඤ්චමං.

6. සුසීලසුත්තං

299. සීලවා ච හොති, පඤ්ඤවා ච හොති…පෙ.… ඡට්ඨං.

7. බහුස්සුතසුත්තං

300. බහුස්සුතො ච හොති, පඤ්ඤවා ච හොති…පෙ.… සත්තමං.

8. ආරද්ධවීරියසුත්තං

301. ආරද්ධවීරියො ච හොති, පඤ්ඤවා ච හොති…පෙ.… අට්ඨමං.

9. උපට්ඨිතස්සතිසුත්තං

302. ‘‘උපට්ඨිතස්සති ච හොති, පඤ්ඤවා ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතී’’ති. නවමං.

ඉමෙ අට්ඨ සුත්තන්තසඞ්ඛෙපා.

10. පඤ්චසීලසුත්තං

303. ‘‘පඤ්චහි, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. කතමෙහි

පඤ්චහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතො ච හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො ච හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො ච හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො ච හොති, සුරාමෙරයමජ්ජප්පමාදට්ඨානා පටිවිරතො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතී''ති. දසමං.

දුතියපෙය්‍යාලවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

දුතියෙ ච [අනුරුද්ධො (සබ්බත්ථ)] අක්කොධනො, අනුපනාහී අනිස්සුකී;
අමච්ඡරී අනතිචාරී, සීලවා ච බහුස්සුතො;
වීරියං සති සීලඤ්ච, සුක්කපක්ඛෙ පකාසිතො.

3. බලවග්ගො

1. විසාරදසුත්තං

304. ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස බලානි. කතමානි පඤ්ච? රූපබලං, භොගබලං, ඤාතිබලං, පුත්තබලං, සීලබලං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච මාතුගාමස්ස බලානි. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි බලෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො විසාරදො අගාරං අජ්ඣාවසතී''ති. පඨමං.

2. පසය්හසුත්තං

305. ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස බලානි. කතමානි පඤ්ච? රූපබලං, භොගබලං, ඤාතිබලං, පුත්තබලං, සීලබලං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච මාතුගාමස්ස බලානි. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි බලෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො සාමිකං පසය්හ අගාරං අජ්ඣාවසතී''ති. දුතියං.

3. අභිභුය්‍යසුත්තං

306. ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස බලානි. කතමානි පඤ්ච? රූපබලං, භොගබලං, ඤාතිබලං, පුත්තබලං, සීලබලං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච මාතුගාමස්ස බලානි. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි බලෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො සාමිකං අභිභුය්‍ය වත්තතී''ති. තතියං.

4. එකසුත්තං

307. ''එකෙන ච ඛො, භික්ඛවෙ, බලෙන සමන්නාගතො පුරිසො මාතුගාමං අභිභුය්‍ය වත්තති. කතමෙන එකෙන බලෙන? ඉස්සරියබලෙන අභිභූතං මාතුගාමං නෙව රූපබලං තායති, න භොගබලං තායති, න ඤාතිබලං තායති, න පුත්තබලං තායති, න සීලබලං තායතී''ති. චතුත්ථං.

5. අඞ්ගසුත්තං

308. ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස බලානි. කතමානි පඤ්ච? රූපබලං, භොගබලං, ඤාතිබලං, පුත්තබලං, සීලබලං. රූපබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, න ච භොගබලෙන – එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො රූපබලෙන ච සමන්නාගතො හොති, භොගබලෙන ච – එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති. රූපබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, භොගබලෙන ච, න ච ඤාතිබලෙන – එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො රූපබලෙන ච සමන්නාගතො හොති, භොගබලෙන ච, ඤාතිබලෙන ච – එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති. රූපබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, භොගබලෙන ච, ඤාතිබලෙන ච, න ච පුත්තබලෙන – එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො රූපබලෙන ච සමන්නාගතො හොති, භොගබලෙන ච, ඤාතිබලෙන ච, පුත්තබලෙන ච – එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති. රූපබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, භොගබලෙන ච, ඤාතිබලෙන ච, පුත්තබලෙන ච, න ච සීලබලෙන – එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො රූපබලෙන ච සමන්නාගතො හොති, භොගබලෙන ච, ඤාතිබලෙන ච, පුත්තබලෙන ච, සීලබලෙන ච – එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච මාතුගාමස්ස බලානී''ති. පඤ්චමං.

6. නාසෙන්තිසුත්තං

309. ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස බලානි. කතමානි පඤ්ච? රූපබලං, භොගබලං, ඤාතිබලං, පුත්තබලං, සීලබලං. රූපබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, න ච සීලබලෙන, නාසෙන්තෙව නං, කුලෙ න වාසෙන්ති. රූපබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, භොගබලෙන ච, න ච සීලබලෙන, නාසෙන්තෙව නං, කුලෙ න වාසෙන්ති. රූපබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, භොගබලෙන ච, ඤාතිබලෙන ච, න ච සීලබලෙන, නාසෙන්තෙව නං, කුලෙ න වාසෙන්ති. රූපබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, භොගබලෙන ච, ඤාතිබලෙන ච, පුත්තබලෙන ච, න ච සීලබලෙන, නාසෙන්තෙව නං, කුලෙ න වාසෙන්ති. සීලබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, න ච රූපබලෙන, වාසෙන්තෙව නං, කුලෙ න නාසෙන්ති. සීලබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, න ච භොගබලෙන, වාසෙන්තෙව නං, කුලෙ න නාසෙන්ති. සීලබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො හොති, න ච ඤාතිබලෙන, වාසෙන්තෙව නං, කුලෙ න නාසෙන්ති. සීලබලෙන ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සමන්නාගතො

හොති, න ච පුත්තබලෙන, වාසෙන්තෙව නං, කුලෙ න නාසෙන්ති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච මාතුගාමස්ස බලානී''ති. ඡට්ඨං.

7. හෙතුසුත්තං

310. ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්ස බලානි. කතමානි පඤ්ච? රූපබලං, භොගබලං, ඤාතිබලං, පුත්තබලං, සීලබලං. න, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො රූපබලහෙතු වා භොගබලහෙතු වා ඤාතිබලහෙතු වා පුත්තබලහෙතු වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. සීලබලහෙතු ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච මාතුගාමස්ස බලානී''ති. සත්තමං.

8. ඨානසුත්තං

311. ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, ඨානානි දුල්ලභානි අකතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. කතමානි පඤ්ච? පතිරූපෙ කුලෙ ජායෙය්‍යන්ති – ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං ඨානං දුල්ලභං අකතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. පතිරූපෙ කුලෙ ජායිත්වා පතිරූපං කුලං ගච්ඡෙය්‍යන්ති – ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං ඨානං දුල්ලභං අකතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. පතිරූපෙ කුලෙ ජායිත්වා, පතිරූපං කුලං ගන්ත්වා, අසපත්ති අගාරං අජ්ඣාවසෙය්‍යන්ති – ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං ඨානං දුල්ලභං අකතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. පතිරූපෙ කුලෙ ජායිත්වා, පතිරූපං කුලං ගන්ත්වා, අසපත්ති අගාරං අජ්ඣාවසන්තී පුත්තවතී අස්සන්ති – ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං ඨානං දුල්ලභං අකතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. පතිරූපෙ කුලෙ ජායිත්වා, පතිරූපං කුලං ගන්ත්වා, අසපත්ති අගාරං අජ්ඣාවසන්තී පුත්තවතී සමානා සාමිකං අභිභුය්‍ය වත්තෙය්‍යන්ති – ඉදං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමං ඨානං දුල්ලභං අකතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ඨානානි දුල්ලභානි අකතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙනාති.

''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, ඨානානි සුලභානි කතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. කතමානි පඤ්ච? පතිරූපෙ කුලෙ ජායෙය්‍යන්ති – ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං ඨානං සුලභං කතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. පතිරූපෙ කුලෙ ජායිත්වා පතිරූපං කුලං ගච්ඡෙය්‍යන්ති – ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං ඨානං සුලභං කතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. පතිරූපෙ කුලෙ ජායිත්වා පතිරූපං කුලං ගන්ත්වා අසපත්ති අගාරං අජ්ඣාවසෙය්‍යන්ති – ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං ඨානං සුලභං කතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. පතිරූපෙ කුලෙ ජායිත්වා පතිරූපං කුලං ගන්ත්වා අසපත්ති අගාරං අජ්ඣාවසන්තී පුත්තවතී අස්සන්ති – ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං ඨානං සුලභං කතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. පතිරූපෙ කුලෙ ජායිත්වා පතිරූපං කුලං ගන්ත්වා අසපත්ති අගාරං අජ්ඣාවසන්තී පුත්තවතී සමානා සාමිකං අභිභුය්‍ය වත්තෙය්‍යන්ති – ඉදං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමං ඨානං සුලභං කතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙන. ඉමානි ඛො,

භික්ඛවෙ, පඤ්ච ඨානානි සුලභානි කතපුඤ්ඤෙන මාතුගාමෙනා''ති. අට්ඨමං.

9. පඤ්චසීලවිසාරදසුත්තං

312. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො විසාරදො අගාරං අජ්ඣාවසති. කතමෙහි පඤ්චහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතො ච හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො ච හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො ච හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො ච හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො ච හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො විසාරදො අගාරං අජ්ඣාවසතී''ති. නවමං.

10. වඩ්ඪීසුත්තං

313. ''පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, වඩ්ඪීහි වඩ්ඪමානා අරියසාවිකා අරියාය වඩ්ඪියා වඩ්ඪති සාරාදායිනී ච හොති වරාදායිනී ච කායස්ස. කතමෙහි පඤ්චහි? සද්ධාය වඩ්ඪති, සීලෙන වඩ්ඪති, සුතෙන වඩ්ඪති, චාගෙන වඩ්ඪති, පඤ්ඤාය වඩ්ඪති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි වඩ්ඪීහි වඩ්ඪමානා අරියසාවිකා අරියාය වඩ්ඪියා වඩ්ඪති, සාරාදායිනී ච හොති, වරාදායිනී ච කායස්සා''ති.

''සද්ධාය සීලෙන ච යාධ වඩ්ඪති,
පඤ්ඤාය චාගෙන සුතෙන චූභයං;
සා තාදිසී සීලවතී උපාසිකා,
ආදීයති සාරමිධෙව අත්තනො''ති. දසමං;

බලවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

විසාරදා පසය්හ අභිභුය්‍ය, එකං අඞ්ගෙන පඤ්චමං;
නාසෙන්ති හෙතු ඨානඤ්ච, විසාරදො වඩ්ඪිනා දසාති.

මාතුගාමසංයුත්තං සමත්තං.

4. ජම්බුඛාදකසංයුත්තං

1. නිබ්බානපඤ්හාසුත්තං

314. එකං සමයං ආයස්මා සාරිපුත්තො මගධෙසු විහරති නාලකගාමකෙ. අථ ඛො ජම්බුඛාදකො පරිබ්බාජකො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ජම්බුඛාදකො පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච –

'''නිබ්බානං, නිබ්බාන'න්ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමං නු ඛො, ආවුසො, නිබ්බාන''න්ති? ''යො ඛො, ආවුසො, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො – ඉදං වුච්චති නිබ්බාන''න්ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. පඨමං.

2. අරහත්තපඤ්හාසුත්තං

315. '''අරහත්තං, අරහත්ත'න්ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමං නු ඛො, ආවුසො, අරහත්ත''න්ති? ''යො ඛො, ආවුසො, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො – ඉදං වුච්චති අරහත්ත''න්ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතස්ස අරහත්තස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතස්ස අරහත්තස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා එතස්ස අරහත්තස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො එතස්ස අරහත්තස්ස සච්ඡිකිරියාය, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො ආවුසො, මග්ගො, අයං පටිපදා එතස්ස අරහත්තස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා එතස්ස අරහත්තස්ස සච්ඡිකිරියාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. දුතියං.

3. ධම්මවාදීපඤ්හාසුත්තං

316. ‘‘කෙ නු ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, ලොකෙ ධම්මවාදිනො, කෙ ලොකෙ සුප්පටිපන්නා, කෙ ලොකෙ සුගතා’’ති? ‘‘යෙ ඛො, ආවුසො, රාගප්පහානාය ධම්මං දෙසෙන්ති, දොසප්පහානාය ධම්මං දෙසෙන්ති, මොහප්පහානාය ධම්මං දෙසෙන්ති, තෙ ලොකෙ ධම්මවාදිනො. යෙ ඛො, ආවුසො, රාගස්ස පහානාය පටිපන්නා, දොසස්ස පහානාය පටිපන්නා, මොහස්ස පහානාය පටිපන්නා, තෙ ලොකෙ සුප්පටිපන්නා. යෙසං ඛො, ආවුසො, රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො, දොසො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො, මොහො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො, තෙ ලොකෙ සුගතා’’ති.

‘‘අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතස්ස රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස පහානායා’’ති? ‘‘අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතස්ස රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස පහානායා’’ති. ‘‘කතමො, පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා එතස්ස රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස පහානායා’’ති? ‘‘අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො එතස්ස රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස පහානාය, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා එතස්ස රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස පහානායා’’ති. ‘‘භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතස්ස රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස පහානාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා’’ති. තතියං.

4. කිමත්ථියසුත්තං

317. ‘‘කිමත්ථියං, ආවුසො සාරිපුත්ත, සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති? ‘‘දුක්ඛස්ස ඛො, ආවුසො, පරිඤ්ඤත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති. ‘‘අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතස්ස දුක්ඛස්ස පරිඤ්ඤායා’’ති? ‘‘අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතස්ස දුක්ඛස්ස පරිඤ්ඤායා’’ති? ‘‘කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතස්ස දුක්ඛස්ස පරිඤ්ඤායා’’ති?

‘‘අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, එතස්ස දුක්ඛස්ස පරිඤ්ඤාය, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා එතස්ස දුක්ඛස්ස පරිඤ්ඤායා’’ති. ‘‘භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතස්ස දුක්ඛස්ස පරිඤ්ඤාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා’’ති. චතුත්ථං.

5. අස්සාසප්පත්තසුත්තං

318. '''අස්සාසප්පත්තො, අස්සාසප්පත්තො'ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, අස්සාසප්පත්තො හොතී''ති? ''යතො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං පජානාති, එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, අස්සාසප්පත්තො හොතී''ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතස්ස අස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතස්ස අස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතස්ස අස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො එතස්ස අස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියාය, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතස්ස අස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතස්ස අස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. පඤ්චමං.

6. පරමස්සාසප්පත්තසුත්තං

319. '''පරමස්සාසප්පත්තො, පරමස්සාසප්පත්තො'ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, පරමස්සාසප්පත්තො හොතී''ති? ''යතො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා අනුපාදාවිමුත්තො හොති, එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, පරමස්සාසප්පත්තො හොතී''ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතස්ස පරමස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතස්ස පරමස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති. ''කතමො පන, ආවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතස්ස පරමස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො එතස්ස පරමස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියාය, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතස්ස පරමස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතස්ස පරමස්සාසස්ස සච්ඡිකිරියාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. ඡට්ඨං.

7. වෙදනාපඤ්හාසුත්තං

320. '''වෙදනා, වෙදනා'ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමා නු ඛො, ආවුසො, වෙදනා''ති? ''තිස්සො ඉමාවුසො, වෙදනා. කතමා තිස්සො? සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා ඛො, ආවුසො, තිස්සො වෙදනා''ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතාසං තිස්සන්නං

වෙදනානං පරිඤ්ඤායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතාසං තිස්සන්නං වෙදනානං පරිඤ්ඤායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතාසං තිස්සන්නං වෙදනානං පරිඤ්ඤායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, එතාසං තිස්සන්නං වෙදනානං පරිඤ්ඤාය, සෙය්‍යථීදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතාසං තිස්සන්නං වෙදනානං පරිඤ්ඤායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතාසං තිස්සන්නං වෙදනානං පරිඤ්ඤාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. සත්තමං.

8. ආසවපඤ්හාසුත්තං

321. '''ආසවො, ආසවො'ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමො නු ඛො, ආවුසො, ආසවො''ති? ''තයො මෙ, ආවුසො, ආසවා. කාමාසවො, භවාසවො, අවිජ්ජාසවො – ඉමෙ ඛො, ආවුසො, තයො ආසවා''ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතෙසං ආසවානං පහානායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතෙසං ආසවානං පහානායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා එතෙසං ආසවානං පහානායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො එතෙසං ආසවානං පහානාය, සෙය්‍යථීදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතෙසං ආසවානං පහානායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතෙසං ආසවානං පහානාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. අට්ඨමං.

9. අවිජ්ජාපඤ්හාසුත්තං

322. '''අවිජ්ජා, අවිජ්ජා'ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමා නු ඛො, ආවුසො, අවිජ්ජා''ති? ''යං ඛො, ආවුසො, දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං – අයං වුච්චතාවුසො, අවිජ්ජා''ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතිස්සා අවිජ්ජාය පහානායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතිස්සා අවිජ්ජාය පහානායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතිස්සා අවිජ්ජාය පහානායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, එතිස්සා අවිජ්ජාය පහානාය, සෙය්‍යථීදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතිස්සා අවිජ්ජාය පහානායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතිස්සා අවිජ්ජාය පහානාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. නවමං.

10. තණ්හාපඤ්හාසුත්තං

323. '''තණ්හා, තණ්හා'ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමා නු ඛො, ආවුසො, තණ්හා''ති? ''තිස්සො ඉමා, ආවුසො, තණ්හා. කාමතණ්හා, භවතණ්හා, විභවතණ්හා – ඉමා ඛො, ආවුසො, තිස්සො තණ්හා''ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතාසං තණ්හානං පහානායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතාසං තණ්හානං පහානායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතාසං තණ්හානං පහානායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, එතාසං තණ්හානං පහානාය, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතාසං තණ්හානං පහානායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතාසං තණ්හානං පහානාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. දසමං.

11. ඔඝපඤ්හාසුත්තං

324. '''ඔඝො, ඔඝො'ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමො නු ඛො, ආවුසො, ඔඝො''ති? ''චත්තාරොමෙ, ආවුසො, ඔඝා. කාමොඝො, භවොඝො, දිට්ඨොඝො, අවිජ්ජොඝො – ඉමෙ ඛො, ආවුසො, චත්තාරො ඔඝා''ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතෙසං ඔඝානං පහානායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතෙසං ඔඝානං පහානායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතෙසං ඔඝානං පහානායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, එතෙසං ඔඝානං පහානාය, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතෙසං ඔඝානං පහානායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතෙසං ඔඝානං පහානාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. එකාදසමං.

12. උපාදානපඤ්හාසුත්තං

325. '''උපාදානං, උපාදාන'න්ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමං නු ඛො, ආවුසො, උපාදාන''න්ති? ''චත්තාරිමානි, ආවුසො, උපාදානානි. කාමුපාදානං, දිට්ඨුපාදානං සීලබ්බතුපාදානං, අත්තවාදුපාදානං – ඉමානි ඛො, ආවුසො, චත්තාරි උපාදානානී''ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතෙසං උපාදානානං පහානායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතෙසං උපාදානානං පහානායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතෙසං උපාදානානං පහානායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, එතෙසං උපාදානානං පහානාය, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති

සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතෙසං උපාදානානං පහානායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතෙසං උපාදානානං පහානාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. ද්වාදසමං.

13. භවපඤ්හාසුත්තං

326. '''භවො, භවො'ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමො නු ඛො, ආවුසො, භවො''ති? ''තයො මෙ, ආවුසො, භවා. කාමභවො, රූපභවො, අරූපභවො – ඉමෙ ඛො, ආවුසො, තයො භවා''ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතෙසං භවානං පරිඤ්ඤායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතෙසං භවානං පරිඤ්ඤායා''ති. ''කතමො, පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතෙසං භවානං පරිඤ්ඤායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, එතෙසං භවානං පරිඤ්ඤාය, සෙය්‍යථීදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතෙසං භවානං පරිඤ්ඤායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතෙසං භවානං පරිඤ්ඤාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. තෙරසමං.

14. දුක්ඛපඤ්හාසුත්තං

327. '''දුක්ඛං, දුක්ඛ'න්ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමං නු ඛො, ආවුසො, දුක්ඛ''න්ති? ''තිස්සො ඉමා, ආවුසො, දුක්ඛතා. දුක්ඛදුක්ඛතා, සඞ්ඛාරදුක්ඛතා, විපරිණාමදුක්ඛතා – ඉමා ඛො, ආවුසො, තිස්සො දුක්ඛතා''ති. ''අත්ථි පනාවුසො මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතාසං දුක්ඛතානං පරිඤ්ඤායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතාසං දුක්ඛතානං පරිඤ්ඤායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතාසං දුක්ඛතානං පරිඤ්ඤායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, එතාසං දුක්ඛතානං පරිඤ්ඤාය, සෙය්‍යථීදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතාසං දුක්ඛතානං පරිඤ්ඤායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතාසං දුක්ඛතානං පරිඤ්ඤාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. චුද්දසමං.

15. සක්කායපඤ්හාසුත්තං

328. '''සක්කායො, සක්කායො'ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමො නු ඛො, ආවුසො, සක්කායො''ති? ''පඤ්චිමෙ, ආවුසො, උපාදානක්ඛන්ධා සක්කායො වුත්තො භගවතා, සෙය්‍යථීදං – රූපුපාදානක්ඛන්ධො, වෙදනුපාදානක්ඛන්ධො, සඤ්ඤුපාදානක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරුපාදානක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධො. ඉමෙ ඛො, ආවුසො,

පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා සක්කායො වුත්තො භගවතා''ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතස්ස සක්කායස්ස පරිඤ්ඤායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතස්ස සක්කායස්ස පරිඤ්ඤායා''ති. ''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා, එතස්ස සක්කායස්ස පරිඤ්ඤායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, එතස්ස සක්කායස්ස පරිඤ්ඤාය, සෙය්‍යථීදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතස්ස සක්කායස්ස පරිඤ්ඤායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතස්ස සක්කායස්ස පරිඤ්ඤාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. පන්නරසමං.

16. දුක්කරපඤ්හාසුත්තං

329. ''කිං නු ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ දුක්කර''න්ති? ''පබ්බජ්ජා ඛො, ආවුසො, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ දුක්කරා''ති. ''පබ්බජිතෙන පනාවුසො, කිං දුක්කර''න්ති? ''පබ්බජිතෙන ඛො, ආවුසො, අභිරති දුක්කරා''ති. ''අභිරතෙන පනාවුසො, කිං දුක්කර''න්ති? ''අභිරතෙන ඛො, ආවුසො, ධම්මානුධම්මප්පටිපත්ති දුක්කරා''ති. ''කීවචිරං පනාවුසො, ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො භික්ඛු අරහං අස්සා''ති? ''නචිරං, ආවුසො''ති. සොළසමං.

ජම්බුඛාදකසංයුත්තං සමත්තං.

තස්සුද්දානං –

නිබ්බානං අරහත්තඤ්ච, ධම්මවාදී කිමත්ථියං;
අස්සාසො පරමස්සාසො, වෙදනා ආසවාවිජ්ජා;
තණ්හා ඔඝා උපාදානං, භවො දුක්ඛඤ්ච සක්කායො.
ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ දුක්කරන්ති.

5. සාමණ්ඩකසංයුත්තං

1. සාමණ්ඩකසුත්තං

330. එකං සමයං ආයස්මා සාරිපුත්තො වජ්ජීසු විහරති උක්කවෙලායං ගඞ්ගාය නදියා තීරෙ. අථ ඛො සාමණ්ඩකො [සාමණ්ඩකානි (සී.)] පරිබ්බාජකො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සාමණ්ඩකො පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච –

'''නිබ්බානං, නිබ්බාන'න්ති, ආවුසො සාරිපුත්ත, වුච්චති. කතමං නු ඛො, ආවුසො, නිබ්බාන''න්ති? ''යො ඛො, ආවුසො, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො – ඉදං වුච්චති නිබ්බාන''න්ති. ''අත්ථි පනාවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අත්ථි ඛො, ආවුසො, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති.

''කතමො පනාවුසො, මග්ගො කතමා පටිපදා එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අයමෙව ඛො, ආවුසො, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, ආවුසො, මග්ගො අයං පටිපදා, එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියායා''ති. ''භද්දකො, ආවුසො, මග්ගො භද්දිකා පටිපදා, එතස්ස නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය. අලඤ්ච පනාවුසො සාරිපුත්ත, අප්පමාදායා''ති. පඨමං.

(යථා ජම්බුඛාදකසංයුත්තං, තථා විත්ථාරෙතබ්බං).

2. දුක්කරසුත්තං

331. ''කිං නු ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ දුක්කර''න්ති? ''පබ්බජ්ජා ඛො, ආවුසො, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ දුක්කරා''ති. ''පබ්බජිතෙන පනාවුසො, කිං දුක්කර''න්ති? ''පබ්බජිතෙන ඛො, ආවුසො, අභිරති දුක්කරා''ති. ''අභිරතෙන පනාවුසො, කිං දුක්කර''න්ති? ''අභිරතෙන ඛො, ආවුසො, ධම්මානුධම්මප්පටිපත්ති දුක්කරා''ති. ''කීවචිරං පනාවුසො, ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො භික්ඛු අරහං අස්සා''ති? ''නචිරං, ආවුසො''ති. සොළසමං.

(පුරිමකසදිසං උද්දානං.)

සාමණ්ඩකසංයුත්තං සමත්තං.

6. මොග්ගල්ලානසංයුත්තං

1. පඨමඣානපඤ්හාසුත්තං

332. එකං සමයං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො, භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

‘‘ඉධ මය්හං, ආවුසො, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘පඨමං ඣානං, පඨමං ඣාන’න්ති වුච්චති. කතමං නු ඛො පඨමං ඣානන්ති? තස්ස මය්හං, ආවුසො, එතදහොසි – ‘ඉධ භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති පඨමං ඣාන’න්ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. තස්ස මය්හං, ආවුසො, ඉමිනා විහාරෙන විහරතො කාමසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති.

‘‘අථ ඛො මං, ආවුසො, භගවා ඉද්ධියා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘මොග්ගල්ලාන, මොග්ගල්ලාන! මා, බ්‍රාහ්මණ, පඨමං ඣානං පමාදො, පඨමෙ ඣානෙ චිත්තං සණ්ඨපෙහි, පඨමෙ ඣානෙ චිත්තං එකොදිං කරොහි [එකොදිකරොහි (පී.)], පඨමෙ ඣානෙ චිත්තං සමාදහා’ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, අපරෙන සමයෙන විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. යඤ්හි තං, ආවුසො, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘සත්ථාරානුග්ගහිතො සාවකො මහාභිඤ්ඤතං පත්තො’ති, මමං තං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘සත්ථාරානුග්ගහිතො සාවකො මහාභිඤ්ඤතං පත්තො’’’ති. පඨමං.

2. දුතියඣානපඤ්හාසුත්තං

333. ‘‘‘දුතියං ඣානං, දුතියං ඣාන’න්ති වුච්චති. කතමං නු ඛො දුතියං ඣානන්ති? තස්ස මය්හං, ආවුසො, එතදහොසි – ‘ඉධ භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති දුතියං ඣාන’න්ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. තස්ස මය්හං, ආවුසො, ඉමිනා විහාරෙන විහරතො විතක්කසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති.

‘‘අථ ඛො මං, ආවුසො, භගවා ඉද්ධියා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘මොග්ගල්ලාන, මොග්ගල්ලාන! මා, බ්‍රාහ්මණ, දුතියං ඣානං පමාදො,

දුතියෙ ඣානෙ චිත්තං සණ්ඨපෙහි, දුතියෙ ඣානෙ චිත්තං එකොදිං කරොහි, දුතියෙ ඣානෙ චිත්තං සමාදහා'ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, අපරෙන සමයෙන විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. යඤ්හි තං, ආවුසො, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'සත්ථාරානුග්ගහිතො සාවකො මහාභිඤ්ඤතං පත්තො'ති, මමං තං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'සත්ථාරානුග්ගහිතො සාවකො මහාභිඤ්ඤතං පත්තො'''ති. දුතියං.

3. තතියඣානපඤ්හාසුත්තං

334. '''තතියං ඣානං, තතියං ඣාන'න්ති වුච්චති. කතමං නු ඛො තතියං ඣානන්ති? තස්ස මය්හං, ආවුසො, එතදහොසි – ඉධ භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති තතියං ඣානන්ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරාමි සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙමි. යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. තස්ස මය්හං, ආවුසො, ඉමිනා විහාරෙන විහරතො පීතිසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති.

''අථ ඛො මං, ආවුසො, භගවා ඉද්ධියා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – 'මොග්ගල්ලාන, මොග්ගල්ලාන! මා, බ්‍රාහ්මණ, තතියං ඣානං පමාදො, තතියෙ ඣානෙ චිත්තං සණ්ඨපෙහි, තතියෙ ඣානෙ චිත්තං එකොදිං කරොහි, තතියෙ ඣානෙ චිත්තං සමාදහා'ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, අපරෙන සමයෙන පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරාමි සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙමි, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. යඤ්හි තං ආවුසො සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය...පෙ.... මහාභිඤ්ඤතං පත්තො''ති. තතියං.

4. චතුත්ථඣානපඤ්හාසුත්තං

335. '''චතුත්ථං ඣානං, චතුත්ථං ඣාන'න්ති වුච්චති. කතමං නු ඛො චතුත්ථං ඣානන්ති? තස්ස මය්හං, ආවුසො, එතදහොසි – 'ඉධ භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති චතුත්ථං ඣාන'න්ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. තස්ස මය්හං, ආවුසො, ඉමිනා විහාරෙන විහරතො සුඛසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති.

‘‘අථ ඛො මං, ආවුසො, භගවා ඉද්ධියා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘මොග්ගල්ලාන, මොග්ගල්ලාන! මා, බ්‍රාහ්මණ, චතුත්ථං ඣානං පමාදො, චතුත්ථෙ ඣානෙ චිත්තං සණ්ඨපෙහි, චතුත්ථෙ ඣානෙ චිත්තං එකොදිං කරොහි, චතුත්ථෙ ඣානෙ චිත්තං සමාදහා’ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, අපරෙන සමයෙන සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. යඤ්හි තං, ආවුසො, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය…පෙ…. මහාභිඤ්ඤතං පත්තො’’ති. චතුත්ථං.

5. ආකාසානඤ්චායතනපඤ්හාසුත්තං

336. ‘‘‘ආකාසානඤ්චායතනං, ආකාසානඤ්චායතන’න්ති වුච්චති. කතමං නු ඛො ආකාසානඤ්චායතනන්ති? තස්ස මය්හං, ආවුසො, එතදහොසි – ‘ඉධ භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනන්තො ආකාසොති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති ආකාසානඤ්චායතන’න්ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනන්තො ආකාසොති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. තස්ස මය්හං, ආවුසො, ඉමිනා විහාරෙන විහරතො රූපසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති.

‘‘අථ ඛො මං, ආවුසො, භගවා ඉද්ධියා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘මොග්ගල්ලාන, මොග්ගල්ලාන! මා, බ්‍රාහ්මණ, ආකාසානඤ්චායතනං පමාදො, ආකාසානඤ්චායතනෙ චිත්තං සණ්ඨපෙහි, ආකාසානඤ්චායතනෙ චිත්තං එකොදිං කරොහි, ආකාසානඤ්චායතනෙ චිත්තං සමාදහා’ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, අපරෙන සමයෙන සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනන්තො ආකාසොති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. යඤ්හි තං, ආවුසො, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය…පෙ…. මහාභිඤ්ඤතං පත්තො’’ති. පඤ්චමං.

6. විඤ්ඤාණඤ්චායතනපඤ්හාසුත්තං

337. ‘‘‘විඤ්ඤාණඤ්චායතනං, විඤ්ඤාණඤ්චායතන’න්ති වුච්චති. කතමං නු ඛො විඤ්ඤාණඤ්චායතනන්ති? තස්ස මය්හං, ආවුසො, එතදහොසි – ‘ඉධ භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණඤ්චායතන’න්ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. තස්ස මය්හං, ආවුසො, ඉමිනා විහාරෙන විහරතො ආකාසානඤ්චායතනසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති.

‘‘අථ ඛො මං, ආවුසො, භගවා ඉද්ධියා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘මොග්ගල්ලාන, මොග්ගල්ලාන! මා, බ්‍රාහ්මණ, විඤ්ඤාණඤ්චායතනං පමාදො, විඤ්ඤාණඤ්චායතනෙ චිත්තං සණ්ඨපෙහි, විඤ්ඤාණඤ්චායතනෙ චිත්තං එකොදිං කරොහි, විඤ්ඤාණඤ්චායතනෙ චිත්තං සමාදහා’ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, අපරෙන සමයෙන සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. යඤ්හි තං, ආවුසො, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය...පෙ.... මහාභිඤ්ඤතං පත්තො’’ති. ඡට්ඨං.

7. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනපඤ්හාසුත්තං

338. ‘‘‘ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං, ආකිඤ්චඤ්ඤායතන’න්ති වුච්චති. කතමං නු ඛො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනන්ති? තස්ස මය්හං, ආවුසො, එතදහොසි – ‘ඉධ භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම නත්ථි කිඤ්චීති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති ආකිඤ්චඤ්ඤායතන’න්ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම නත්ථි කිඤ්චීති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. තස්ස මය්හං, ආවුසො, ඉමිනා විහාරෙන විහරතො විඤ්ඤාණඤ්චායතනසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති.

‘‘අථ ඛො මං, ආවුසො, භගවා ඉද්ධියා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘මොග්ගල්ලාන, මොග්ගල්ලාන! මා, බ්‍රාහ්මණ, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං පමාදො, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනෙ චිත්තං සණ්ඨපෙහි, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනෙ චිත්තං එකොදිං කරොහි, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනෙ චිත්තං සමාදහා’ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, අපරෙන සමයෙන සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම නත්ථි කිඤ්චීති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. යඤ්හි තං, ආවුසො, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය...පෙ.... මහාභිඤ්ඤතං පත්තො’’ති. සත්තමං.

8. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනපඤ්හාසුත්තං

339. ‘‘‘නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන’න්ති වුච්චති. කතමං නු ඛො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනන්ති? තස්ස මය්හං, ආවුසො, එතදහොසි – ‘ඉධ භික්ඛු සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන’න්ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. තස්ස මය්හං, ආවුසො, ඉමිනා විහාරෙන විහරතො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති.

‘‘අථ ඛො මං, ආවුසො, භගවා ඉද්ධියා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘මොග්ගල්ලාන, මොග්ගල්ලාන! මා, බ්‍රාහ්මණ,

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං පමාදො, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ චිත්තං සණ්ඨපෙහි, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ චිත්තං එකොදිං කරොහි, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ චිත්තං සමාදහා'ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, අපරෙන සමයෙන සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. යඤ්හි තං, ආවුසො, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය...පෙ.... මහාභිඤ්ඤතං පත්තො''ති. අට්ඨමං.

9. අනිමිත්තපඤ්හාසුත්තං

340. '''අනිමිත්තො චෙතොසමාධි, අනිමිත්තො චෙතොසමාධී'ති වුච්චති. කතමො නු ඛො අනිමිත්තො චෙතොසමාධීති? තස්ස මය්හං, ආවුසො, එතදහොසි – 'ඉධ භික්ඛු සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා අනිමිත්තං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති අනිමිත්තො චෙතොසමාධී'ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා අනිමිත්තං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. තස්ස මය්හං, ආවුසො, ඉමිනා විහාරෙන විහරතො නිමිත්තානුසාරි විඤ්ඤාණං හොති.

''අථ ඛො මං, ආවුසො, භගවා ඉද්ධියා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – 'මොග්ගල්ලාන, මොග්ගල්ලාන! මා, බ්‍රාහ්මණ, අනිමිත්තං චෙතොසමාධිං පමාදො, අනිමිත්තෙ චෙතොසමාධිස්මිං චිත්තං සණ්ඨපෙහි, අනිමිත්තෙ චෙතොසමාධිස්මිං චිත්තං එකොදිං කරොහි, අනිමිත්තෙ චෙතොසමාධිස්මිං චිත්තං සමාදහා'ති. සො ඛ්වාහං, ආවුසො, අපරෙන සමයෙන සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා අනිමිත්තං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. යඤ්හි තං, ආවුසො, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'සත්ථාරානුග්ගහිතො සාවකො මහාභිඤ්ඤතං පත්තො'ති, මමං තං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'සත්ථාරානුග්ගහිතො සාවකො මහාභිඤ්ඤතං පත්තො'''ති. නවමං.

10. සක්කසුත්තං

341. අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය; එවමෙව – ජෙතවනෙ අන්තරහිතො දෙවෙසු තාවතිංසෙසු පාතුරහොසි. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො පඤ්චහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො සක්කං දෙවානමින්දං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

''සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, බුද්ධසරණගමනං [බුද්ධං සරණගමනං (සී.)] හොති. බුද්ධසරණගමනහෙතු [බුද්ධං සරණගමනහෙතු (සී.)] ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, ධම්මසරණගමනං හොති. ධම්මසරණගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා

කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, සඞ්ඝසරණගමනං හොති. සඞ්ඝසරණගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී''ති.

''සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බුද්ධසරණගමනං හොති. බුද්ධසරණගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ධම්මසරණගමනං හොති. ධම්මසරණගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, සඞ්ඝ...පෙ.... සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී''ති.

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො ඡහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං...පෙ.... අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො සත්තහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං...පෙ.... අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො අට්ඨහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං...පෙ.... අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො අසීතියා දෙවතාසහස්සෙහි සද්ධිං යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො සක්කං දෙවානමින්දං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

''සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, බුද්ධසරණගමනං හොති. බුද්ධසරණගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, ධම්මසරණගමනං හොති. ධම්මසරණගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, සඞ්ඝසරණගමනං හොති. සඞ්ඝසරණගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී''ති.

''සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බුද්ධසරණගමනං හොති. බුද්ධසරණගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ධම්මසරණගමනං හොති...පෙ.... සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, සඞ්ඝසරණගමනං හොති. සඞ්ඝසරණගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී''ති.

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො පඤ්චහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි.

එකමන්තං ඨිතං ඛො සක්කං දෙවානමින්දං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති. ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, උජුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, ඤායප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, සාමීචිප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගානි අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’ති. සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනං හොති අඛණ්ඩෙහි අච්ඡිද්දෙහි අසබලෙහි අකම්මාසෙහි භුජිස්සෙහි විඤ්ඤුප්පසත්ථෙහි අපරාමට්ඨෙහි සමාධිසංවත්තනිකෙහි. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ඉතිපි සො…පෙ…. සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො…පෙ…. පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති. ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු

බො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු බො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො...පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’ති. සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු බො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු බො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනං හොති අඛණ්ඩෙහි...පෙ.... සමාධිසංවත්තනිකෙහි. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනහෙතු බො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති.

අථ බො සක්කො දෙවානමින්දො ඡහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං...පෙ..... අථ බො සක්කො දෙවානමින්දො සත්තහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං...පෙ..... අථ බො සක්කො දෙවානමින්දො අට්ඨහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං...පෙ..... අථ බො සක්කො දෙවානමින්දො අසීතියා දෙවතාසහස්සෙහි සද්ධිං යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං බො සක්කං දෙවානමින්දං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

‘‘සාධු බො, දෙවානමින්ද, බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ඉතිපි සො භගවා...පෙ.... සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු බො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු බො, දෙවානමින්ද, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො...පෙ.... පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති. ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු බො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු බො, දෙවානමින්ද, සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො...පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’ති. සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු බො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනං හොති අඛණ්ඩෙහි…පෙ…. සමාධිසංවත්තනිකෙහි. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ඉතිපි සො භගවා…පෙ…. සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො…පෙ…. පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති. ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’ති. සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනං හොති අඛණ්ඩෙහි…පෙ…. සමාධිසංවත්තනිකෙහි. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති.

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො පඤ්චහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි …පෙ…. එකමන්තං ඨිතං ඛො සක්කං දෙවානමින්දං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, බුද්ධසරණගමනං හොති. බුද්ධසරණගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, ධම්මසරණගමනං හොති. ධම්මසරණගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, සඞ්ඝසරණගමනං හොති. සඞ්ඝසරණගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහී’’ති.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බුද්ධසරණගමනං හොති. බුද්ධසරණගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ධම්මසරණගමනං හොති…පෙ…..

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, සඞ්ඝසරණගමනං හොති. සඞ්ඝසරණගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහී’’ති.

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො ඡහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං…පෙ…. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො සත්තහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං…පෙ…. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො අට්ඨහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං…පෙ…. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො අසීතියා දෙවතාසහස්සෙහි සද්ධිං යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො සක්කං දෙවානමින්දං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, බුද්ධසරණගමනං හොති. බුද්ධසරණගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස

භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා...පෙ.... දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

''සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, ධම්මසරණගමනං හොති...පෙ.....

''සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, සඞ්ඝසරණගමනං හොති. සඞ්ඝසරණගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහී''ති.

''සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බුද්ධසරණගමනං හොති...පෙ.... සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ධම්මසරණගමනං හොති...පෙ.... සාධු ඛො මාරිස මොග්ගල්ලාන, සඞ්ඝසරණගමනං හොති. සඞ්ඝසරණගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහී''ති.

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො පඤ්චහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො සක්කං දෙවානමින්දං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

''සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – 'ඉතිපි සො භගවා...පෙ.... සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා...පෙ.... දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

''සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – 'ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො...පෙ.... පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී'ති. ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති...පෙ.....

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො…පෙ…. ලොකස්සා’ති. සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති…පෙ…..

‘‘සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනං හොති අඛණ්ඩෙහි…පෙ…. සමාධිසංවත්තනිකෙහි. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහී’’ති.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ඉතිපි සො භගවා…පෙ…. සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො…පෙ…. පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති. ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො…පෙ…. ලොකස්සා’ති. සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති…පෙ…..

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනං හොති අඛණ්ඩෙහි…පෙ…. සමාධිසංවත්තනිකෙහි. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහී’’ති.

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො ඡහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං…පෙ…. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො සත්තහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං…පෙ….

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො අට්ඨහි දෙවතාසතෙහි සද්ධිං...පෙ.... අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො අසීතියා දෙවතාසහස්සෙහි සද්ධිං යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො සක්කං දෙවානමින්දං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

''සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

''සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – 'ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී'ති. ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා...පෙ.... දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

''සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – 'සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, උජුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, ඤායප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, සාමීචිප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගානි අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා'ති. සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා...පෙ.... දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

''සාධු ඛො, දෙවානමින්ද, අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනං හොති අඛණ්ඩෙහි අච්ඡිද්දෙහි අසබලෙහි අකම්මාසෙහි භුජිස්සෙහි විඤ්ඤුප්පසත්ථෙහි අපරාමට්ඨෙහි සමාධිසංවත්තනිකෙහි. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනහෙතු ඛො, දෙවානමින්ද, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ

දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහී’’ති.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ඉතිපි සො භගවා…පෙ…. සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො…පෙ…. පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති. ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනං හොති – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’ති. සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘සාධු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනං හොති අඛණ්ඩෙහි…පෙ…. සමාධිසංවත්තනිකෙහි. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගමනහෙතු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහී’’ති. දසමං.

11. චන්දනසුත්තං

342. අථ ඛො චන්දනො [නන්දනො (සී.)] දෙවපුත්තො…පෙ….

අථ ඛො සුයාමො දෙවපුත්තො…පෙ….

අථ ඛො සන්තුසිතො දෙවපුත්තො…පෙ….

අථ ඛො සුනිම්මිතො දෙවපුත්තො…පෙ.….

අථ ඛො වසවත්ති දෙවපුත්තො…පෙ.….

(යථා සක්කසුත්තං තථා ඉමෙ පඤ්ච පෙයාාලා විත්ථාරෙතබ්බා.(එකාදසමං.

මොග්ගල්ලානසංයුත්තං සමත්තං.

තස්සුද්දානං –

සවිතක්කාවිතක්කඤ්ච, සුඛෙන ච උපෙක්ඛකො;
ආකාසඤ්චෙව විඤ්ඤාණං, ආකිඤ්චං නෙවසඤ්ඤිනා;
අනිමිත්තො ච සක්කො ච, චන්දනෙකාදසෙන චාති.

7. චිත්තසංයුත්තං

1. සංයොජනසුත්තං

343. එකං සමයං සම්බහුලා ථෙරා භික්ඛූ මච්ඡිකාසණ්ඩෙ විහරන්ති අම්බාටකවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලානං ථෙරානං භික්ඛූනං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං මණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘‘‘සංයොජන’න්ති වා, ආවුසො, ‘සංයොජනියා ධම්මා’ති වා ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා නානාබ්‍යඤ්ජනා උදාහු එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නාන’’න්ති? තත්‍රෙකච්චෙහි ථෙරෙහි භික්ඛූහි එවං බ්‍යාකතං හොති – ‘‘‘සංයොජන’න්ති වා, ආවුසො, ‘සංයොජනියා ධම්මා’ති වා ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා චා’’ති. එකච්චෙහි ථෙරෙහි භික්ඛූහි එවං බ්‍යාකතං හොති – ‘‘‘සංයොජන’න්ති වා, ආවුසො, ‘සංයොජනියා ධම්මා’ති වා ඉමෙ ධම්මා එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නාන’’න්ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන චිත්තො ගහපති මිගපථකං අනුප්පත්තො හොති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අස්සොසි ඛො චිත්තො ගහපති සම්බහුලානං කිර ථෙරානං භික්ඛූනං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං මණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘‘‘සංයොජන’න්ති වා, ආවුසො, ‘සංයොජනියා ධම්මා’ති වා ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා නානාබ්‍යඤ්ජනා උදාහු එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නාන’’න්ති? තත්‍රෙකච්චෙහි ථෙරෙහි භික්ඛූහි එවං බ්‍යාකතං – ‘‘‘සංයොජන’න්ති වා, ආවුසො, ‘සංයොජනියා ධම්මා’ති වා ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා චා’’ති. එකච්චෙහි ථෙරෙහි භික්ඛූහි එවං බ්‍යාකතං ‘සංයොජන’න්ති වා, ආවුසො ‘සංයොජනියා ධම්මා’ති වා ඉමෙ ධම්මා එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නානන්ති. අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙන ථෙරා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ථෙරෙ භික්ඛූ අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො චිත්තො ගහපති ථෙරෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භන්තෙ, සම්බහුලානං කිර ථෙරානං භික්ඛූනං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං මණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘සංයොජන’න්ති වා, ආවුසො, ‘සංයොජනියා ධම්මා’ති වා ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා නානාබ්‍යඤ්ජනා උදාහු එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නාන’’න්ති? එකච්චෙහි ථෙරෙහි භික්ඛූහි එවං බ්‍යාකතං – ‘‘‘සංයොජන’න්ති වා, ආවුසො, ‘සංයොජනියා ධම්මා’ති වා ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා චා’’ති. එකච්චෙහි ථෙරෙහි භික්ඛූහි එවං බ්‍යාකතං ‘‘‘සංයොජන’න්ති වා, ආවුසො, ‘සංයොජනියා ධම්මා’ති වා ඉමෙ ධම්මා එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නාන’’න්ති. ‘‘එවං, ගහපතී’’ති.

‘‘‘සංයොජන’න්ති වා, භන්තෙ, ‘සංයොජනියා ධම්මා’ති වා ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා ච. තෙන හි, භන්තෙ, උපමං වො

කරිස්සාමි. උපමායපිධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, කාළො ච බලීබද්දො ඔදාතො ච බලීබද්දො එකෙන දාමෙන වා යොත්තෙන වා සංයුත්තා අස්සු. යො නු ඛො එවං වදෙය්‍ය – ‘කාළො බලීබද්දො ඔදාතස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජනං, ඔදාතො බලීබද්දො කාළස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජන’න්ති, සම්මා නු ඛො සො වදමානො වදෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, ගහපති! න ඛො, ගහපති, කාළො බලීබද්දො ඔදාතස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජනං, නපි ඔදාතො බලීබද්දො කාළස්ස බලීබද්දස්ස සංයොජනං; යෙන ච ඛො තෙ එකෙන දාමෙන වා යොත්තෙන වා සංයුත්තා තං තත්ථ සංයොජන’’න්ති. ‘‘එවමෙව ඛො, භන්තෙ, න චක්ඛු රූපානං සංයොජනං, න රූපා චක්ඛුස්ස සංයොජනං; යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජනං. න සොතං සද්දානං... න ඝානං ගන්ධානං... න ජිව්හා රසානං... න කායො ඵොට්ඨබ්බානං සංයොජනං, න ඵොට්ඨබ්බා කායස්ස සංයොජනං; යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජනං. න මනො ධම්මානං සංයොජනං, න ධම්මා මනස්ස සංයොජනං; යඤ්ච තත්ථ තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජන’’න්ති. ‘‘ලාභා තෙ, ගහපති, සුලද්ධං තෙ, ගහපති, යස්ස තෙ ගම්භීරෙ බුද්ධවචනෙ පඤ්ඤාචක්ඛු කමතී’’ති. පඨමං.

2. පඨමඉසිදත්තසුත්තං

344. එකං සමයං සම්බහුලා ථෙරා භික්ඛූ මච්ඡිකාසණ්ඩෙ විහරන්ති අම්බාටකවනෙ. අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙන ථෙරා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ථෙරෙ භික්ඛූ අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො චිත්තො ගහපති ථෙරෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘අධිවාසෙන්තු මෙ, භන්තෙ, ථෙරා ස්වාතනාය භත්ත’’න්ති. අධිවාසෙසුං ඛො ථෙරා භික්ඛූ තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො චිත්තො ගහපති ථෙරානං භික්ඛූනං අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා ථෙරෙ භික්ඛූ අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො ථෙරා භික්ඛූ තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන චිත්තස්ස ගහපතිස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදිංසු.

අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙන ථෙරා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ථෙරෙ භික්ඛූ අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මන්තං ථෙරං එතදවොච – ‘‘‘ධාතුනානත්තං, ධාතුනානත්ත’න්ති, භන්තෙ ථෙර, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ධාතුනානත්තං වුත්තං භගවතා’’ති? එවං වුත්තෙ ආයස්මා ථෙරො තුණ්හී අහොසි. දුතියම්පි ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මන්තං ථෙරං එතදවොච – ‘‘‘ධාතුනානත්තං, ධාතුනානත්ත’න්ති, භන්තෙ ථෙර, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ධාතුනානත්තං වුත්තං භගවතා’’ති? දුතියම්පි ඛො ආයස්මා ථෙරො තුණ්හී අහොසි. තතියම්පි ඛො චිත්තො ගහපති

ආයස්මන්තං ථෙරං එතදවොච – ‘‘‘ධාතුනානත්තං, ධාතුනානත්ත’න්ති, භන්තෙ ථෙර, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ධාතුනානත්තං වුත්තං භගවතා’’ති? තතියම්පි ඛො ආයස්මා ථෙරො තුණ්හී අහොසි.

තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ඉසිදත්තො තස්මිං භික්ඛුසඞ්ඝෙ සබ්බනවකො හොති. අථ ඛො ආයස්මා ඉසිදත්තො ආයස්මන්තං ථෙරං එතදවොච – ‘‘බ්‍යාකරොමහං, භන්තෙ ථෙර, චිත්තස්ස ගහපතිනො එතං පඤ්හ’’න්ති? ‘‘බ්‍යාකරොහි ත්වං, ආවුසො ඉසිදත්ත, චිත්තස්ස ගහපතිනො එතං පඤ්හ’’න්ති. ‘‘එවඤ්හි ත්වං, ගහපති, පුච්ඡසි – ‘ධාතුනානත්තං, ධාතුනානත්තන්ති, භන්තෙ ථෙර, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ධාතුනානත්තං, වුත්තං භගවතා’’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘ඉදං ඛො, ගහපති, ධාතුනානත්තං වුත්තං භගවතා – චක්ඛුධාතු, රූපධාතු, චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු…පෙ.… මනොධාතු, ධම්මධාතු, මනොවිඤ්ඤාණධාතු. එත්තාවතා ඛො, ගහපති, ධාතුනානත්තං වුත්තං භගවතා’’ති.

අථ ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මතො ඉසිදත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා ථෙරෙ භික්ඛූ පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො ථෙරා භික්ඛූ භුත්තාවිනො ඔනීතපත්තපාණිනො උට්ඨායාසනා පක්කමිංසු. අථ ඛො ආයස්මා ථෙරො ආයස්මන්තං ඉසිදත්තං එතදවොච – ‘‘සාධු ඛො තං, ආවුසො ඉසිදත්ත, එසො පඤ්හො පටිභාසි, නෙසො පඤ්හො මං පටිභාසි. තෙනහාවුසො ඉසිදත්ත, යදා අඤ්ඤථාපි [යදා අඤ්ඤදාපි (සී. පී.) අඤ්ඤදාපි (?)] එවරූපො පඤ්හො ආගච්ඡෙය්‍ය, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිභාසෙය්‍යා’’ති. දුතියං.

3. දුතියඉසිදත්තසුත්තං

345. එකං සමයං සම්බහුලා ථෙරා භික්ඛූ මච්ඡිකාසණ්ඩෙ විහරන්ති අම්බාටකවනෙ. අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙන ථෙරා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ථෙරෙ භික්ඛූ අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො චිත්තො ගහපති ථෙරෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘අධිවාසෙන්තු මෙ, භන්තෙ ථෙරා, ස්වාතනාය භත්ත’’න්ති. අධිවාසෙසුං ඛො ථෙරා භික්ඛූ තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො චිත්තො ගහපති ථෙරානං භික්ඛූනං අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා ථෙරෙ භික්ඛූ අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො ථෙරා භික්ඛූ තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන චිත්තස්ස ගහපතිස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදිංසු.

අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙන ථෙරා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ථෙරෙ භික්ඛූ අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මන්තං ථෙරං එතදවොච – ‘‘යා ඉමා,

භන්තෙ ථෙර, අනෙකවිහිතා දිට්ඨියො ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති – 'සස්සතො ලොකොති වා, අසස්සතො ලොකොති වා, අන්තවා ලොකොති වා, අනන්තවා ලොකොති වා, තං ජීවං තං සරීරන්ති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා, හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, න හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති වා. යානි චිමානි ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි බ්‍රහ්මජාලෙ භණිතානි; ඉමා නු ඛො, භන්තෙ, දිට්ඨියො කිස්මිං සති හොන්ති, කිස්මිං අසති න හොන්තී''ති?

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා ථෙරො තුණ්හී අහොසි. දුතියම්පි ඛො චිත්තො ගහපති…පෙ…. තතියම්පි ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මන්තං ථෙරං එතදවොච – ''යා ඉමා, භන්තෙ ථෙර, අනෙකවිහිතා දිට්ඨියො ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති – සස්සතො ලොකොති වා, අසස්සතො ලොකොති වා, අන්තවා ලොකොති වා, අනන්තවා ලොකොති වා, තං ජීවං තං සරීරන්ති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා, හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, න හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති වා. යානි චිමානි ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි බ්‍රහ්මජාලෙ භණිතානි; ඉමා නු ඛො, භන්තෙ, දිට්ඨියො කිස්මිං සති හොන්ති, කිස්මිං අසති න හොන්තී''ති? තතියම්පි ඛො ආයස්මා ථෙරො තුණ්හී අහොසි.

තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ඉසිදත්තො තස්මිං භික්ඛුසඞ්ඝෙ සබ්බනවකො හොති. අථ ඛො ආයස්මා ඉසිදත්තො ආයස්මන්තං ථෙරං එතදවොච – ''බ්‍යාකරොමහං, භන්තෙ ථෙර, චිත්තස්ස ගහපතිනො එතං පඤ්හ''න්ති? ''බ්‍යාකරොහි ත්වං, ආවුසො ඉසිදත්ත, චිත්තස්ස ගහපතිනො එතං පඤ්හ''න්ති. ''එවඤ්හි ත්වං, ගහපති, පුච්ඡසි – 'යා ඉමා, භන්තෙ ථෙර, අනෙකවිහිතා දිට්ඨියො ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති – සස්සතො ලොකොති වා…පෙ….; ඉමා නු ඛො, භන්තෙ, දිට්ඨියො කිස්මිං සති හොන්ති, කිස්මිං අසති න හොන්තී'''ති? ''එවං, භන්තෙ''. ''යා ඉමා, ගහපති, අනෙකවිහිතා දිට්ඨියො ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති – 'සස්සතො ලොකොති වා, අසස්සතො ලොකොති වා, අන්තවා ලොකොති වා අනන්තවා ලොකොති වා, තං ජීවං තං සරීරන්ති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා, හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, න හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති වා. යානි චිමානි ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි බ්‍රහ්මජාලෙ භණිතානි; ඉමා ඛො, ගහපති, දිට්ඨියො සක්කායදිට්ඨියා සති හොන්ති, සක්කායදිට්ඨියා අසති න හොන්තී'''ති.

''කථං පන, භන්තෙ, සක්කායදිට්ඨි හොතී''ති? ''ඉධ, ගහපති, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො, සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො

සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො රූපං අත්තතො සමනුපස්සති, රූපවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා රූපං, රූපස්මිං වා අත්තානං; වෙදනං අත්තතො සමනුපස්සති...පෙ.... සඤ්ඤං... සඞ්ඛාරෙ... විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති, විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං. එවං ඛො, ගහපති, සක්කායදිට්ඨි හොතී''ති.

''කථං පන, භන්තෙ, සක්කායදිට්ඨි න හොතී''ති? ''ඉධ, ගහපති, සුතවා අරියසාවකො අරියානං දස්සාවී අරියධම්මස්ස කොවිදො අරියධම්මෙ සුවිනීතො සප්පුරිසානං දස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස කොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ සුවිනීතො න රූපං අත්තතො සමනුපස්සති, න රූපවන්තං වා අත්තානං, න අත්තනි වා රූපං, න රූපස්මිං වා අත්තානං; න වෙදනං... න සඤ්ඤං... න සඞ්ඛාරෙ... න විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති, න විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, න අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, න විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං. එවං ඛො, ගහපති, සක්කායදිට්ඨි න හොතී''ති.

''කුතො, භන්තෙ, අය්‍යො ඉසිදත්තො ආගච්ඡතී''ති? ''අවන්තියා ඛො, ගහපති, ආගච්ඡාමී''ති. ''අත්ථි, භන්තෙ, අවන්තියා ඉසිදත්තො නාම කුලපුත්තො අම්හාකං අදිට්ඨසහායො පබ්බජිතො? දිට්ඨො සො ආයස්මතා''ති? ''එවං, ගහපතී''ති. ''කහං නු ඛො සො, භන්තෙ, ආයස්මා එතරහි විහරතී''ති? එවං වුත්තෙ, ආයස්මා ඉසිදත්තො තුණ්හී අහොසි. ''අය්‍යො නො, භන්තෙ, ඉසිදත්තො''ති? ''එවං, ගහපතී''ති. ''අභිරමතු, භන්තෙ, අය්‍යො ඉසිදත්තො මච්ඡිකාසණ්ඩෙ. රමණීයං අම්බාටකවනං. අහං අය්‍යස්ස ඉසිදත්තස්ස උස්සුක්කං කරිස්සාමි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන''න්ති. ''කල්‍යාණං වුච්චති, ගහපතී''ති.

අථ ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මතො ඉසිදත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා ථෙරෙ භික්ඛූ පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො ථෙරා භික්ඛූ භුත්තාවිනො ඔනීතපත්තපාණිනො උට්ඨායාසනා පක්කමිංසු. අථ ඛො ආයස්මා ථෙරො ආයස්මන්තං ඉසිදත්තං එතදවොච – ''සාධු ඛො තං, ආවුසො ඉසිදත්ත, එසො පඤ්හො පටිභාසි. නෙසො පඤ්හො මං පටිභාසි. තෙනහාවුසො ඉසිදත්ත, යදා අඤ්ඤථාපි එවරූපො පඤ්හො ආගච්ඡෙය්‍ය, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිභාසෙය්‍යා''ති. අථ ඛො ආයස්මා ඉසිදත්තො සෙනාසනං සංසාමෙත්වා පත්තචීවරමාදාය මච්ඡිකාසණ්ඩම්හා පක්කාමි. යං මච්ඡිකාසණ්ඩම්හා පක්කාමි, තථා පක්කන්තොව අහොසි, න පුන පච්චාගච්ඡීති. තතියං.

4. මහකපාටිහාරියසුත්තං

346. එකං සමයං සම්බහුලා ථෙරා භික්ඛූ මච්ඡිකාසණ්ඩෙ විහරන්ති අම්බාටකවනෙ. අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙන ථෙරා භික්ඛූ

තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ථෙරෙ භික්ඛූ අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො චිත්තො ගහපති ථෙරෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘අධිවාසෙන්තු මෙ, භන්තෙ ථෙරා, ස්වාතනාය ගොකුලෙ භත්ත’’න්ති. අධිවාසෙසුං ඛො ථෙරා භික්ඛූ තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො චිත්තො ගහපති ථෙරානං භික්ඛූනං අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා ථෙරෙ භික්ඛූ අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො ථෙරා භික්ඛූ තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන චිත්තස්ස ගහපතිනො ගොකුලං තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදිංසු.

අථ ඛො චිත්තො ගහපති ථෙරෙ භික්ඛූ පණීතෙන සප්පිපායාසෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො ථෙරා භික්ඛූ භුත්තාවිනො ඔනීතපත්තපාණිනො උට්ඨායාසනා පක්කමිංසු. චිත්තොපි ඛො ගහපති ‘සෙසකං විස්සජ්ජෙථා’ති වත්වා ථෙරෙ භික්ඛූ පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධි. තෙන ඛො පන සමයෙන උණ්හං හොති කුථිතං [කුට්ඨිතං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]; තෙ ච ථෙරා භික්ඛූ පවෙලියමානෙන මඤ්ඤෙ කායෙන ගච්ඡන්ති, යථා තං භොජනං භුත්තාවිනො.

තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහකො තස්මිං භික්ඛුසඞ්ඝෙ සබ්බනවකො හොති. අථ ඛො ආයස්මා මහකො ආයස්මන්තං ථෙරං එතදවොච – ‘‘සාධු ඛ්‌වස්ස, භන්තෙ ථෙර, සීතකො ච වාතො වායෙය්‍ය, අබ්භසම්පිලාපො [අබ්භසංබිලාපො (සී.), අබ්භසංවිලාපො (පී.)] ච අස්ස, දෙවො ච එකමෙකං ඵුසායෙය්‍යා’’ති.

‘‘සාධු ඛ්‌වස්ස, ආවුසො මහක, යං සීතකො ච වාතො වායෙය්‍ය, අබ්භසම්පිලාපො ච අස්ස, දෙවො ච එකමෙකං ඵුසායෙය්‍යා’’ති. අථ ඛො ආයස්මා මහකො තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරි [අභිසඞ්ඛාසි (සී.)] යථා සීතකො ච වාතො වායි, අබ්භසම්පිලාපො ච අස්ස [ආසි (?)], දෙවො ච එකමෙකං ඵුසි. අථ ඛො චිත්තස්ස ගහපතිනො එතදහොසි – ‘‘යො ඛො ඉමස්මිං භික්ඛුසඞ්ඝෙ සබ්බනවකො භික්ඛු තස්සායං එවරූපො ඉද්ධානුභාවො’’ති. අථ ඛො ආයස්මා මහකො ආරාමං සම්පාපුණිත්වා ආයස්මන්තං ථෙරං එතදවොච – ‘‘අලමෙත්තාවතා, භන්තෙ ථෙරා’’ති? ‘‘අලමෙත්තාවතා, ආවුසො මහක! කතමෙත්තාවතා, ආවුසො මහක! පූජිතමෙත්තාවතා, ආවුසො මහකො’’ති. අථ ඛො ථෙරා භික්ඛූ යථාවිහාරං අගමංසු. ආයස්මාපි මහකො සකං විහාරං අගමාසි.

අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙනායස්මා මහකො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහකං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මන්තං මහකං එතදවොච – ‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, අය්‍යො මහකො උත්තරිමනුස්සධම්මං ඉද්ධිපාටිහාරියං දස්සෙතූ’’ති. ‘‘තෙන හි ත්‌වං, ගහපති, ආලින්දෙ

උත්තරාසඞ්ගං පඤ්ඤපෙත්වා තිණකලාපං ඔකාසෙහී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මතො මහකස්ස පටිස්සුත්වා ආලින්දෙ උත්තරාසඞ්ගං පඤ්ඤපෙත්වා තිණකලාපං ඔකාසෙසි. අථ ඛො ආයස්මා මහකො විහාරං පවිසිත්වා සූචිඝටිකං දත්වා තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛාරි යථා තාලච්ඡිග්ගළෙන ච අග්ගළන්තරිකාය ච අච්චි නික්ඛමිත්වා තිණානි ඣාපෙසි, උත්තරාසඞ්ගං න ඣාපෙසි. අථ ඛො චිත්තො ගහපති උත්තරාසඞ්ගං පප්ඵොටෙත්වා සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො එකමන්තං අට්ඨාසි. අථ ඛො ආයස්මා මහකො විහාරා නික්ඛමිත්වා චිත්තං ගහපතිං එතදවොච – ''අලමෙත්තාවතා, ගහපතී''ති?

''අලමෙත්තාවතා, භන්තෙ මහක! කතමෙත්තාවතා, භන්තෙ, මහක! පූජිතමෙත්තාවතා, භන්තෙ මහක! අභිරමතු, භන්තෙ, අය්‍යො මහකො මච්ඡිකාසණ්ඩෙ. රමණීයං අම්බාටකවනං. අහං අය්‍යස්ස මහකස්ස උස්සුක්කං කරිස්සාමි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන''න්ති. ''කල්‍යාණං වුච්චති, ගහපතී''ති. අථ ඛො ආයස්මා මහකො සෙනාසනං සංසාමෙත්වා පත්තචීවරමාදාය මච්ඡිකාසණ්ඩම්හා පක්කාමි. යං මච්ඡිකාසණ්ඩම්හා පක්කාමි, තථා පක්කන්තොව අහොසි; න පුන පච්චාගච්ඡීති. චතුත්ථං.

5. පඨමකාමභූසුත්තං

347. එකං සමයං ආයස්මා කාමභූ මච්ඡිකාසණ්ඩෙ විහරති අම්බාටකවනෙ. අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙනායස්මා කාමභූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං කාමභූං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො චිත්තං ගහපතිං ආයස්මා කාමභූ එතදවොච –

''වුත්තමිදං, ගහපති –

''නෙලඞ්ගො සෙතපච්ඡාදො, එකාරො වත්තතී රථො;
අනීඝං පස්ස ආයන්තං [අප්පත්තං (ස්‍යා. කං. ක.)], ඡින්නසොතං අබන්ධන''න්ති.

''ඉමස්ස නු ඛො, ගහපති, සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස කථං විත්ථාරෙන අත්ථො දට්ඨබ්බො''ති? ''කිං නු ඛො එතං, භන්තෙ, භගවතා භාසිත''න්ති? ''එවං, ගහපතී''ති. ''තෙන හි, භන්තෙ, මුහුත්තං ආගමෙහි යාවස්ස අත්ථං පෙක්ඛාමී''ති. අථ ඛො චිත්තො ගහපති මුහුත්තං තුණ්හී හුත්වා ආයස්මන්තං කාමභූං එතදවොච –

'''නෙලඞ්ග'න්ති ඛො, භන්තෙ, සීලානමෙතං අධිවචනං. 'සෙතපච්ඡාදො'ති ඛො, භන්තෙ, විමුත්තියා එතං අධිවචනං. 'එකාරො'ති ඛො, භන්තෙ, සතියා එතං අධිවචනං. 'වත්තතී'ති ඛො, භන්තෙ,

අභික්කමපටික්කමස්සෙතං අධිවචනං. ‘රථො’ති ඛො, භන්තෙ, ඉමස්සෙතං චාතුමහාභූතිකස්ස කායස්ස අධිවචනං මාතාපෙත්තිකසම්භවස්ස ඔදනකුම්මාසූපචයස්ස අනිච්චුච්ඡාදනපරිමද්දනභෙදනවිද්ධංසනධම්මස්ස. රාගො ඛො, භන්තෙ, නීඝො, දොසො නීඝො, මොහො නීඝො. තෙ ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. තස්මා ඛීණාසවො භික්ඛු ‘අනීඝො’ති වුච්චති. ‘ආයන්ත’න්ති ඛො, භන්තෙ, අරහතො එතං අධිවචනං. ‘සොතො’ති ඛො, භන්තෙ, තණ්හායෙතං අධිවචනං. සා ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. තස්මා ඛීණාසවො භික්ඛු ‘ඡින්නසොතො’ති වුච්චති. රාගො ඛො, භන්තෙ, බන්ධනං, දොසො බන්ධනං, මොහො බන්ධනං. තෙ ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. තස්මා ඛීණාසවො භික්ඛු ‘අබන්ධනො’ති වුච්චති. ඉති ඛො, භන්තෙ, යං තං භගවතා වුත්තං –

‘‘නෙලඞ්ගො සෙතපච්ඡාදො, එකාරො වත්තතී රථො;
අනීඝං පස්ස ආයන්තං, ඡින්නසොතං අබන්ධන’’න්ති.

‘‘ඉමස්ස ඛො, භන්තෙ, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමී’’ති. ‘‘ලාභා තෙ, ගහපති, සුලද්ධං තෙ, ගහපති! යස්ස තෙ ගම්භීරෙ බුද්ධවචනෙ පඤ්ඤාචක්ඛු කමතී’’ති. පඤ්චමං.

6. දුතියකාමභූසුත්තං

348. එකං සමයං ආයස්මා කාමභූ මච්ඡිකාසණ්ඩෙ විහරති අම්බාටකවනෙ. අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙනායස්මා කාමභූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මන්තං කාමභූං එතදවොච – ‘‘කති නු ඛො, භන්තෙ, සඞ්ඛාරා’’ති? ‘‘තයො ඛො, ගහපති, සඞ්ඛාරා – කායසඞ්ඛාරො, වචීසඞ්ඛාරො, චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති. ‘‘සාධු, භන්තෙ’’ති ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මතො කාමභුස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා ආයස්මන්තං කාමභූං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – ‘‘කතමො පන, භන්තෙ, කායසඞ්ඛාරො, කතමො වචීසඞ්ඛාරො, කතමො චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති? ‘‘අස්සාසපස්සාසා ඛො, ගහපති, කායසඞ්ඛාරො, විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරො, සඤ්ඤා ච වෙදනා ච චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති.

‘‘සාධු, භන්තෙ’’ති ඛො චිත්තො ගහපති…පෙ.… උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – ‘‘කස්මා පන, භන්තෙ, අස්සාසපස්සාසා කායසඞ්ඛාරො, කස්මා විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරො, කස්මා සඤ්ඤා ච වෙදනා ච චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති? ‘‘අස්සාසපස්සාසා ඛො, ගහපති, කායිකා. එතෙ ධම්මා කායප්පටිබද්ධා, තස්මා අස්සාසපස්සාසා කායසඞ්ඛාරො. පුබ්බෙ ඛො, ගහපති, විතක්කෙත්වා විචාරෙත්වා පච්ඡා වාචං භින්දති, තස්මා

විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරො. සඤ්ඤා ච වෙදනා ච චෙතසිකා. එතෙ ධම්මා චිත්තප්පටිබද්ධා, තස්මා සඤ්ඤා ච වෙදනා ච චිත්තසඞ්ඛාරො''ති.

සාධු...පෙ.... උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – ''කථං පන, භන්තෙ, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති හොතී''ති? ''න ඛො, ගහපති, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජන්තස්ස භික්ඛුනො එවං හොති – 'අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජිස්ස'න්ති වා 'අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජාමී'ති වා 'අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො'ති වා. අථ ඛ්වස්ස පුබ්බෙව තථා චිත්තං භාවිතං හොති යං තං තථත්තාය උපනෙතී''ති.

සාධු ...පෙ.... උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – ''සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජන්තස්ස පන, භන්තෙ, භික්ඛුනො කතමෙ ධම්මා පඨමං නිරුජ්ඣන්ති, යදි වා කායසඞ්ඛාරො, යදි වා වචීසඞ්ඛාරො, යදි වා චිත්තසඞ්ඛාරො''ති? ''සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජන්තස්ස ඛො, ගහපති, භික්ඛුනො වචීසඞ්ඛාරො පඨමං නිරුජ්ඣති, තතො කායසඞ්ඛාරො, තතො චිත්තසඞ්ඛාරො''ති.

සාධු...පෙ.... උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – ''ය්වායං, භන්තෙ, මතො කාලඞ්කතො, යො චායං භික්ඛු සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො, ඉමෙසං කිං නානාකරණ''න්ති? ''ය්වායං ගහපති, මතො කාලඞ්කතො තස්ස කායසඞ්ඛාරො නිරුද්ධො පටිප්පස්සද්ධො, වචීසඞ්ඛාරො නිරුද්ධො පටිප්පස්සද්ධො, චිත්තසඞ්ඛාරො නිරුද්ධො පටිප්පස්සද්ධො, ආයු පරික්ඛීණො, උස්මා වූපසන්තා, ඉන්ද්‍රියානි විපරිභින්නානි. යො ච ඛ්වායං, ගහපති, භික්ඛු සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො, තස්සපි කායසඞ්ඛාරො නිරුද්ධො පටිප්පස්සද්ධො, වචීසඞ්ඛාරො නිරුද්ධො පටිප්පස්සද්ධො, චිත්තසඞ්ඛාරො නිරුද්ධො පටිප්පස්සද්ධො, ආයු අපරික්ඛීණො, උස්මා අවූපසන්තා, ඉන්ද්‍රියානි විප්පසන්නානි. ය්වායං, ගහපති, මතො කාලඞ්කතො, යො චායං භික්ඛු සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො, ඉදං නෙසං නානාකරණ''න්ති.

සාධු...පෙ.... උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – ''කථං පන, භන්තෙ, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨානං හොතී''ති? ''න ඛො, ගහපති, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහන්තස්ස භික්ඛුනො එවං හොති – 'අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහිස්ස'න්ති වා 'අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහාමී'ති වා 'අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨිතො'ති වා. අථ ඛ්වස්ස පුබ්බෙව තථා චිත්තං භාවිතං හොති, යං තං තථත්තාය උපනෙතී''ති.

සාධු, භන්තෙ...පෙ.... උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – ''සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහන්තස්ස පන, භන්තෙ,

භික්ඛුනො කතමෙ ධම්මා පඨමං උප්පජ්ජන්ති, යදි වා කායසඞ්ඛාරො, යදි වා වචීසඞ්ඛාරො, යදි වා චිත්තසඞ්ඛාරො''ති? ''සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහන්තස්ස, ගහපති, භික්ඛුනො චිත්තසඞ්ඛාරො පඨමං උප්පජ්ජති, තතො කායසඞ්ඛාරො, තතො වචීසඞ්ඛාරො''ති.

සාධු…පෙ…. උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – ''සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨිතං පන, භන්තෙ, භික්ඛුං කති ඵස්සා ඵුසන්ති''? ''සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨිතං ඛො, ගහපති, භික්ඛුං තයො ඵස්සා ඵුසන්ති – සුඤ්ඤතො ඵස්සො, අනිමිත්තො ඵස්සො, අප්පණිහිතො ඵස්සො''ති.

සාධු…පෙ…. උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – ''සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨිතස්ස පන, භන්තෙ, භික්ඛුනො කිංනින්නං චිත්තං හොති, කිංපොණං, කිංපබ්භාර''න්ති? ''සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨිතස්ස ඛො, ගහපති, භික්ඛුනො විවෙකනින්නං චිත්තං හොති විවෙකපොණං විවෙකපබ්භාර''න්ති.

''සාධු, භන්තෙ''ති ඛො චිත්තො ගහපති ආයස්මතො කාමභුස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා ආයස්මන්තං කාමභුං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – ''සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා පන, භන්තෙ, කති ධම්මා බහූපකාරා''ති? ''අද්ධා ඛො ත්වං, ගහපති, යං පඨමං පුච්ඡිතබ්බං තං පුච්ඡසි. අපි ච ත්යාහං බ්‍යාකරිස්සාමි. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා ඛො, ගහපති, ද්වෙ ධම්මා බහූපකාරා – සමථො ච විපස්සනා චා''ති. ඡට්ඨං.

7. ගොදත්තසුත්තං

349. එකං සමයං ආයස්මා ගොදත්තො මච්ඡිකාසණ්ඩෙ විහරති අම්බාටකවනෙ. අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙනායස්මා ගොදත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ගොදත්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො චිත්තං ගහපතිං ආයස්මා ගොදත්තො එතදවොච – ''යා චායං, ගහපති, අප්පමාණා චෙතොවිමුත්ති, යා ච ආකිඤ්චඤ්ඤා චෙතොවිමුත්ති, යා ච සුඤ්ඤතා චෙතොවිමුත්ති, යා ච අනිමිත්තා චෙතොවිමුත්ති, ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා නානාබ්‍යඤ්ජනා උදාහු එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නාන''න්ති? ''අත්ථි, භන්තෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා ච. අත්ථි පන, භන්තෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නාන''න්ති.

''කතමො ච, භන්තෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා ච? ඉධ, භන්තෙ, භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා

තතියං, තථා චතුත්ථං [චතුත්ථිං (?)]. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන [අබ්‍යාපජ්ඣෙන (සී. ස්‍යා. කං. පී.), අබ්‍යාබජ්ඣෙන (?)] ඵරිත්වා විහරති. කරුණාසහගතෙන චෙතසා...පෙ.... මුදිතාසහගතෙන චෙතසා...පෙ.... උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. අයං වුච්චති, භන්තෙ, අප්පමාණා චෙතොවිමුත්ති.

‘‘කතමා ච, භන්තෙ, ආකිඤ්චඤ්ඤා චෙතොවිමුත්ති? ඉධ, භන්තෙ, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම, ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භන්තෙ, ආකිඤ්චඤ්ඤා චෙතොවිමුත්ති.

‘‘කතමා ච, භන්තෙ, සුඤ්ඤතා චෙතොවිමුත්ති? ඉධ, භන්තෙ, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සුඤ්ඤමිදං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා’ති. අයං වුච්චති, භන්තෙ, සුඤ්ඤතා චෙතොවිමුත්ති.

‘‘කතමා ච, භන්තෙ, අනිමිත්තා චෙතොවිමුත්ති? ඉධ, භන්තෙ, භික්ඛු සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා අනිමිත්තං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භන්තෙ, අනිමිත්තා චෙතොවිමුත්ති. අයං ඛො, භන්තෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා නානත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා ච.

‘‘කතමො ච, භන්තෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නානං? රාගො, භන්තෙ, පමාණකරණො, දොසො පමාණකරණො, මොහො පමාණකරණො. තෙ ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. යාවතා ඛො, භන්තෙ, අප්පමාණා චෙතොවිමුත්තියො, අකුප්පා තාසං චෙතොවිමුත්ති අග්ගමක්ඛායති. සා ඛො පන අකුප්පා චෙතොවිමුත්ති සුඤ්ඤා රාගෙන, සුඤ්ඤා දොසෙන, සුඤ්ඤා මොහෙන. රාගො ඛො, භන්තෙ, කිඤ්චනං, දොසො කිඤ්චනං, මොහො කිඤ්චනං. තෙ ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. යාවතා ඛො, භන්තෙ, ආකිඤ්චඤ්ඤා චෙතොවිමුත්තියො, අකුප්පා තාසං චෙතොවිමුත්ති අග්ගමක්ඛායති. සා ඛො පන අකුප්පා චෙතොවිමුත්ති සුඤ්ඤා රාගෙන, සුඤ්ඤා දොසෙන, සුඤ්ඤා මොහෙන. රාගො ඛො, භන්තෙ, නිමිත්තකරණො, දොසො නිමිත්තකරණො, මොහො නිමිත්තකරණො. තෙ

ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. යාවතා ඛො, භන්තෙ, අනිමිත්තා චෙතොවිමුත්තියො, අකුප්පා තාසං චෙතොවිමුත්ති අග්ගමක්ඛායති. සා ඛො පන අකුප්පා චෙතොවිමුත්ති සුඤ්ඤා රාගෙන, සුඤ්ඤා දොසෙන, සුඤ්ඤා මොහෙන. අයං ඛො, භන්තෙ, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නාන''න්ති. ''ලාභා තෙ, ගහපති, සුලද්ධං තෙ, ගහපති! යස්ස තෙ ගම්භීරෙ බුද්ධවචනෙ පඤ්ඤාචක්ඛු කමතී''ති. සත්තමං.

8. නිගණ්ඨනාටපුත්තසුත්තං

350. තෙන ඛො පන සමයෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො [නාතපුත්තො (සී.)] මච්ඡිකාසණ්ඩං අනුප්පත්තො හොති මහතියා නිගණ්ඨපරිසාය සද්ධිං. අස්සොසි ඛො චිත්තො ගහපති – ''නිගණ්ඨො කිර නාටපුත්තො මච්ඡිකාසණ්ඩං අනුප්පත්තො මහතියා නිගණ්ඨපරිසාය සද්ධි''න්ති. අථ ඛො චිත්තො ගහපති සම්බහුලෙහි උපාසකෙහි සද්ධිං යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨෙන නාටපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො චිත්තං ගහපතිං නිගණ්ඨො නාටපුත්තො එතදවොච – ''සද්දහසි ත්වං, ගහපති, සමණස්ස ගොතමස්ස – අත්ථි අවිතක්කො අවිචාරො සමාධි, අත්ථි විතක්කවිචාරානං නිරොධො''ති?

''න ඛ්වාහං එත්ථ, භන්තෙ, භගවතො සද්ධාය ගච්ඡාමි. අත්ථි අවිතක්කො අවිචාරො සමාධි, අත්ථි විතක්කවිචාරානං නිරොධො''ති. එවං වුත්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො උල්ලොකෙත්වා [සකං පරිසං අපලොකෙත්වා (සී. స్యా. කං.), ඔලොකෙත්වා (සී. අට්ඨ. ස්‍යා. අට්ඨ.)] එතදවොච – ''ඉදං භවන්තො පස්සන්තු, යාව උජුකො චායං චිත්තො ගහපති, යාව අසඨො චායං චිත්තො ගහපති, යාව අමායාවී චායං චිත්තො ගහපති, වාතං වා සො ජාලෙන බාධෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය, යො විතක්කවිචාරෙ නිරොධෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය, සකමුට්ඨිනා වා සො ගඞ්ගාය සොතං ආවාරෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය, යො විතක්කවිචාරෙ නිරොධෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, භන්තෙ, කතමං නු ඛො පණීතතරං – ඤාණං වා සද්ධා වා''ති? ''සද්ධාය ඛො, ගහපති, ඤාණංයෙව පණීතතර''න්ති. ''අහං ඛො, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාමි, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. අහං ඛො, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාමි, විතක්කවිචාරානං වූපසමා...පෙ.... දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. අහං ඛො, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාමි, පීතියා ච විරාගා...පෙ.... තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. අහං ඛො, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාමි, සුඛස්ස ච පහානා...පෙ.... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. න සො ඛ්වාහං, භන්තෙ, එවං ජානන්තො එවං පස්සන්තො කස්ස අඤ්ඤස්ස සමණස්ස වා

බ්‍රාහ්මණස්ස වා සද්ධාය ගමිස්සාමි? අත්ථි අවිතක්කො අවිචාරො සමාධි, අත්ථි විතක්කවිචාරානං නිරොධො''ති.

එවං වුත්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො සකං පරිසං අපලොකෙත්වා එතදවොච – ''ඉදං භවන්තො පස්සන්තු, යාව අනුජුකො චායං චිත්තො ගහපති, යාව සඨො චායං චිත්තො ගහපති, යාව මායාවී චායං චිත්තො ගහපතී''ති.

''ඉදානෙව ඛො තෙ [ඉදානෙව ච පන (සයා. කං. ක.)] මයං, භන්තෙ, භාසිතං – 'එවං ආජානාම ඉදං භවන්තො පස්සන්තු, යාව උජුකො චායං චිත්තො ගහපති, යාව අසඨො චායං චිත්තො ගහපති, යාව අමායාවී චායං චිත්තො ගහපතී'ති. ඉදානෙව ච පන මයං, භන්තෙ, භාසිතං – 'එවං ආජානාම ඉදං භවන්තො පස්සන්තු, යාව අනුජුකො චායං චිත්තො ගහපති, යාව සඨො චායං චිත්තො ගහපති, යාව මායාවී චායං චිත්තො ගහපතී'ති. සචෙ තෙ, භන්තෙ, පුරිමං සච්චං, පච්ඡිමං තෙ මිච්ඡා. සචෙ පන තෙ, භන්තෙ, පුරිමං මිච්ඡා, පච්ඡිමං තෙ සච්චං. ඉමෙ ඛො පන, භන්තෙ, දස සහධම්මිකා පඤ්හා ආගච්ඡන්ති. යදා නෙසං අත්ථං ආජානෙය්‍යාසි, අථ මං පටිහරෙය්‍යාසි සද්ධිං නිගණ්ඨපරිසාය. එකො පඤ්හො, එකො උද්දෙසො, එකං වෙය්‍යාකරණං. ද්වෙ පඤ්හා, ද්වෙ උද්දෙසා, ද්වෙ වෙය්‍යාකරණානි. තයො පඤ්හා, තයො උද්දෙසා, තීණි වෙය්‍යාකරණානි. චත්තාරො පඤ්හා, චත්තාරො උද්දෙසා, චත්තාරි වෙය්‍යාකරණානි. පඤ්ච පඤ්හා, පඤ්ච උද්දෙසා, පඤ්ච වෙය්‍යාකරණානි. ඡ පඤ්හා, ඡ උද්දෙසා, ඡ වෙය්‍යාකරණානි. සත්ත පඤ්හා, සත්ත උද්දෙසා, සත්ත වෙය්‍යාකරණානි. අට්ඨ පඤ්හා, අට්ඨ උද්දෙසා, අට්ඨ වෙය්‍යාකරණානි. නව පඤ්හා, නව උද්දෙසා, නව වෙය්‍යාකරණානි. දස පඤ්හා, දස උද්දෙසා, දස වෙය්‍යාකරණානී''ති. අථ ඛො චිත්තො ගහපති නිගණ්ඨං නාටපුත්තං ඉමෙ දස සහධම්මිකෙ පඤ්හෙ ආපුච්ඡිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමීති. අට්ඨමං.

9. අචෙලකස්සපසුත්තං

351. තෙන ඛො පන සමයෙන අචෙලො කස්සපො මච්ඡිකාසණ්ඩං අනුප්පත්තො හොති චිත්තස්ස ගහපතිනො පුරාණගිහිසහායො. අස්සොසි ඛො චිත්තො ගහපති – ''අචෙලො කිර කස්සපො මච්ඡිකාසණ්ඩං අනුප්පත්තො අම්හාකං පුරාණගිහිසහායො''ති. අථ ඛො චිත්තො ගහපති යෙන අචෙලො කස්සපො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා අචෙලෙන කස්සපෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො චිත්තො ගහපති අචෙලං කස්සපං එතදවොච – ''කීවචිරං පබ්බජිතස්ස, භන්තෙ, කස්සපා''ති? ''තිංසමත්තානි ඛො මෙ, ගහපති, වස්සානි පබ්බජිතස්සා''ති. ''ඉමෙහි පන තෙ, භන්තෙ, තිංසමත්තෙහි වස්සෙහි අත්ථි කොචි උත්තරිමනුස්සධම්මා [උත්තරිමනුස්සධම්මො (සයා. කං.)] අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''ඉමෙහි ඛො මෙ, ගහපති, තිංසමත්තෙහි

වස්සෙහි පබ්බජිතස්ස නත්ථි කොචි උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො, අඤ්ඤත්‍ර නග්ගෙය්‍යා ච මුණ්ඩෙය්‍යා ච පාවළනිප්ඵොටනාය චා’’ති. එවං වුත්තෙ, චිත්තො ගහපති අචෙලං කස්සපං එතදවොච – ‘‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! ධම්මස්ස ස්වාක්ඛාතතා [සබ්බත්ථපි එවමෙව දිස්සති] යත්‍ර හි නාම තිංසමත්තෙහි වස්සෙහි න කොචි උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො අභවිස්ස ඵාසුවිහාරො, අඤ්ඤත්‍ර නග්ගෙය්‍යා ච මුණ්ඩෙය්‍යා ච පාවළනිප්ඵොටනාය චා’’ති!

‘‘තුය්හං පන, ගහපති, කීවචිරං උපාසකත්තං උපගතස්සා’’ති? ‘‘මය්හම්පි ඛො පන, භන්තෙ, තිංසමත්තානි වස්සානි උපාසකත්තං උපගතස්සා’’ති. ‘‘ඉමෙහි පන තෙ, ගහපති, තිංසමත්තෙහි වස්සෙහි අත්ථි කොචි උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති? ‘‘ගිහිනොපි සියා, භන්තෙ. අහඤ්හි, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාමි, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. අහඤ්හි, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාමි, විතක්කවිචාරානං වූපසමා ...පෙ.... දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. අහඤ්හි, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාමි, පීතියා ච විරාගා...පෙ.... තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. අහඤ්හි, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාමි, සුඛස්ස ච පහානා...පෙ.... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. සචෙ ඛො පනාහං, භන්තෙ, භගවතො [භගවතා (ස්‍යා. කං.)] පඨමතරං කාලං කරෙය්‍යං, අනච්ඡරියං ඛො පනෙතං යං මං භගවා එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘නත්ථි තං සංයොජනං යෙන සංයොජනෙන සංයුත්තො චිත්තො ගහපති පුන ඉමං ලොකං ආගච්ඡෙය්‍යා’’’ති. එවං වුත්තෙ, අචෙලො කස්සපො චිත්තං ගහපතිං එතදවොච – ‘‘අච්ඡරියං වත භො, අබ්භුතං වත භො! ධම්මස්ස ස්වාක්ඛාතතා, යත්‍ර හි නාම ගිහී ඔදාතවසනො [ගිහී ඔදාතවසනා (සී. පී.)] එවරූපං උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං අධිගමිස්සති [අධිගමිස්සන්ති (සී. පී.)] ඵාසුවිහාරං. ලභෙය්‍යාහං, ගහපති, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද’’න්ති.

අථ ඛො චිත්තො ගහපති අචෙලං කස්සපං ආදාය යෙන ථෙරා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ථෙරෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘අයං, භන්තෙ, අචෙලො කස්සපො අම්හාකං පුරාණගිහිසහායො. ඉමං ථෙරා පබ්බාජෙන්තු උපසම්පාදෙන්තු. අහමස්ස උස්සුක්කං කරිස්සාමි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන’’න්ති. අලත්ථ ඛො අචෙලො කස්සපො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ච පනායස්මා කස්සපො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා

උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා කස්සපො අරහතං අහොසීති. නවමං.

10. ගිලානදස්සනසුත්තං

352. තෙන ඛො පන සමයෙන චිත්තො ගහපති ආබාධිකො හොති දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. අථ ඛො සම්බහුලා ආරාමදෙවතා වනදෙවතා රුක්ඛදෙවතා ඔසධිතිණවනප්පතීසු අධිවත්ථා දෙවතා සඞ්ගම්ම සමාගම්ම චිත්තං ගහපතිං එතදවොචුං – ‘‘පණිධෙහි, ගහපති, අනාගතමද්ධානං රාජා අස්සං චක්කවත්තී’’ති.

එවං වුත්තෙ, චිත්තො ගහපති තා ආරාමදෙවතා වනදෙවතා රුක්ඛදෙවතා ඔසධිතිණවනප්පතීසු අධිවත්ථා දෙවතා එතදවොච – ‘‘තම්පි අනිච්චං, තම්පි අද්ධුවං, තම්පි පහාය ගමනීය’’න්ති. එවං වුත්තෙ, චිත්තස්ස ගහපතිනො මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා චිත්තං ගහපතිං එතදවොචුං – ‘‘සතිං, අය්‍යපුත්ත, උපට්ඨපෙහි, මා විප්පලපී’’ති. ‘‘කිං තාහං වදාමි යං මං තුම්හෙ එවං වදෙථ – ‘සතිං, අය්‍යපුත්ත, උපට්ඨපෙහි, මා විප්පලපී’’’ති? ‘‘එවං ඛො ත්වං, අය්‍යපුත්ත, වදෙසි – ‘තම්පි අනිච්චං, තම්පි අද්ධුවං, තම්පි පහාය ගමනීය’’’න්ති. ‘‘තථා හි පන මං ආරාමදෙවතා වනදෙවතා රුක්ඛදෙවතා ඔසධිතිණවනප්පතීසු අධිවත්ථා දෙවතා එවමාහංසු – ‘පණිධෙහි, ගහපති, අනාගතමද්ධානං රාජා අස්සං චක්කවත්තී’ති. තාහං එවං වදාමි – ‘තම්පි අනිච්චං…පෙ…. තම්පි පහාය ගමනීය’’’න්ති. ‘‘කිං පන තා, අය්‍යපුත්ත, ආරාමදෙවතා වනදෙවතා රුක්ඛදෙවතා ඔසධිතිණවනප්පතීසු අධිවත්ථා දෙවතා අත්ථවසං සම්පස්සමානා එවමාහංසු – ‘පණිධෙහි, ගහපති, අනාගතමද්ධානං රාජා අස්සං චක්කවත්තී’’’ති? ‘‘තාසං ඛො ආරාමදෙවතානං වනදෙවතානං රුක්ඛදෙවතානං ඔසධිතිණවනප්පතීසු අධිවත්ථානං දෙවතානං එවං හොති – ‘අයං ඛො චිත්තො ගහපති, සීලවා [සීලවන්තො (ක.)] කල්‍යාණධම්මො. සචෙ පණිදහිස්සති – අනාගතමද්ධානං රාජා අස්සං චක්කවත්තී’ති, ‘තස්ස ඛො අයං ඉජ්ඣිස්සති, සීලවතො චෙතොපණිධි විසුද්ධත්තා ධම්මිකො ධම්මිකං ඵලං අනුපස්සතී’ති. ඉමං ඛො තා ආරාමදෙවතා වනදෙවතා රුක්ඛදෙවතා ඔසධිතිණවනප්පතීසු අධිවත්ථා දෙවතා අත්ථවසං සම්පස්සමානා එවමාහංසු – ‘පණිධෙහි, ගහපති, අනාගතමද්ධානං රාජා අස්සං චක්කවත්තී’ති. තාහං එවං වදාමි – ‘තම්පි අනිච්චං, තම්පි අද්ධුවං, තම්පි පහාය ගමනීය’’’න්ති.

‘‘තෙන හි, අය්‍යපුත්ත, අම්හෙපි ඔවදාහී’’ති. ‘‘තස්මා හි වො එවං සික්ඛිතබ්බං – බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො

පටුන

ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති. සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, උජුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, ඤායප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, සාමීචිප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගානි අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’ති. යං ඛො පන කිඤ්චි කුලෙ දෙය්‍යධම්මං සබ්බං තං අප්පටිවිභත්තං භවිස්සති සීලවන්තෙහි කල්‍යාණධම්මෙහීති එවඤ්හි වො සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. අථ ඛො චිත්තො ගහපති මිත්තාමච්චෙ ඤාතිසාලොහිතෙ බුද්ධෙ ච ධම්මෙ ච සඞ්ඝෙ ච චාගෙ ච සමාදපෙත්වා කාලමකාසීති. දසමං.

චිත්තසංයුත්තං සමත්තං.

තස්සුද්දානං –

සංයොජනං ද්වෙ ඉසිදත්තා, මහකො කාමභූපි ච;
ගොදත්තො ච නිගණ්ඨො ච, අචෙලෙන ගිලානදස්සනන්ති.

8. ගාමණිසංයුත්තං

1. චණ්ඩසුත්තං

353. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො චණ්ඩො ගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො චණ්ඩො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චො චණ්ඩො චණ්ඩොත්වෙව [යෙන මිධෙකච්චො චණ්ඩොතෙව (සී. පී.)] සඞ්ඛං ගච්ඡති. කො පන, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චො සොරතො සොරතොත්වෙව [යෙන මිධෙකච්චො සුරතොතෙව (සී. පී.)] සඞ්ඛං ගච්ඡතී’’ති? ‘‘ඉධ, ගාමණි, එකච්චස්ස රාගො අප්පහීනො හොති. රාගස්ස අප්පහීනත්තා පරෙ කොපෙන්ති, පරෙහි කොපියමානො කොපං පාතුකරොති. සො චණ්ඩොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. දොසො අප්පහීනො හොති. දොසස්ස අප්පහීනත්තා පරෙ කොපෙන්ති, පරෙහි කොපියමානො කොපං පාතුකරොති. සො චණ්ඩොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. මොහො අප්පහීනො හොති. මොහස්ස අප්පහීනත්තා පරෙ කොපෙන්ති, පරෙහි කොපියමානො කොපං පාතුකරොති. සො චණ්ඩොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. අයං ඛො, ගාමණි, හෙතු, අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චො චණ්ඩො චණ්ඩොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති’’.

‘‘ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චස්ස රාගො පහීනො හොති. රාගස්ස පහීනත්තා පරෙ න කොපෙන්ති, පරෙහි කොපියමානො කොපං න පාතුකරොති. සො සොරතොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. දොසො පහීනො හොති. දොසස්ස පහීනත්තා පරෙ න කොපෙන්ති, පරෙහි කොපියමානො කොපං න පාතුකරොති. සො සොරතොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. මොහො පහීනො හොති. මොහස්ස පහීනත්තා පරෙ න කොපෙන්ති, පරෙහි කොපියමානො කොපං න පාතුකරොති. සො සොරතොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. අයං ඛො, ගාමණි, හෙතු අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චො සොරතො සොරතොත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡතී’’ති.

එවං වුත්තෙ, චණ්ඩො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ! සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. පඨමං.

2. තාලපුටසුත්තං

354. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො තාලපුටො [තාලපුත්තො (සී. ස්‍යා. කං.)] නටගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො තාලපුටො නටගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ''සුතං මෙතං, භන්තෙ, පුබ්බකානං ආචරියපාචරියානං නටානං භාසමානානං – 'යො සො නටො රඞ්ගමජ්ඣෙ සමජ්ජමජ්ඣෙ සච්චාලිකෙන ජනං හාසෙති රමෙති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පහාසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී'ති. ඉධ භගවා කිමාහා''ති? ''අලං, ගාමණි, තිට්ඨතෙතං. මා මං එතං පුච්ඡී''ති. දුතියම්පි ඛො තාලපුටො නටගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ''සුතං මෙතං, භන්තෙ, පුබ්බකානං ආචරියපාචරියානං නටානං භාසමානානං – 'යො සො නටො රඞ්ගමජ්ඣෙ සමජ්ජමජ්ඣෙ සච්චාලිකෙන ජනං හාසෙති රමෙති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පහාසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී'ති. ඉධ භගවා කිමාහා''ති? ''අලං, ගාමණි, තිට්ඨතෙතං. මා මං එතං පුච්ඡී''ති. තතියම්පි ඛො තාලපුටො නටගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ''සුතං මෙතං, භන්තෙ, පුබ්බකානං ආචරියපාචරියානං නටානං භාසමානානං – 'යො සො නටො රඞ්ගමජ්ඣෙ සමජ්ජමජ්ඣෙ සච්චාලිකෙන ජනං හාසෙති රමෙති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පහාසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී'ති. ඉධ භගවා කිමාහා''ති?

''අද්ධා ඛො ත්‍යාහං, ගාමණි, න ලභාමි [නාලත්ථං (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] – 'අලං, ගාමණි, තිට්ඨතෙතං, මා මං එතං පුච්ඡී'ති. අපි ච ත්‍යාහං බ්‍යාකරිස්සාමි. පුබ්බෙ ඛො, ගාමණි, සත්තා අවීතරාගා රාගබන්ධනබද්ධා. තෙසං නටො රඞ්ගමජ්ඣෙ සමජ්ජමජ්ඣෙ යෙ ධම්මා රජනීයා තෙ උපසංහරති භිය්‍යොසොමත්තාය. පුබ්බෙ ඛො, ගාමණි, සත්තා අවීතදොසා දොසබන්ධනබද්ධා. තෙසං නටො රඞ්ගමජ්ඣෙ සමජ්ජමජ්ඣෙ යෙ ධම්මා දොසනීයා තෙ උපසංහරති භිය්‍යොසොමත්තාය. පුබ්බෙ ඛො, ගාමණි, සත්තා අවීතමොහා මොහබන්ධනබද්ධා. තෙසං නටො රඞ්ගමජ්ඣෙ සමජ්ජමජ්ඣෙ යෙ ධම්මා මොහනීයා තෙ උපසංහරති භිය්‍යොසොමත්තාය. සො අත්තනා මත්තො පමත්තො පරෙ මදෙත්වා පමාදෙත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා පහාසො නාම නිරයො තත්ථ උපපජ්ජති. සචෙ ඛො පනස්ස එවංදිට්ඨි හොති – 'යො සො නටො රඞ්ගමජ්ඣෙ සමජ්ජමජ්ඣෙ සච්චාලිකෙන ජනං හාසෙති රමෙති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පහාසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී'ති, සාස්ස හොති මිච්ඡාදිට්ඨි. මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස ඛො පනාහං, ගාමණි, පුරිසපුග්ගලස්ස ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා''ති.

එවං වුත්තෙ, තාලපුටො නටගාමණි, පරොදි, අස්සූනි පවත්තෙසි. ''එතං ඛො ත්‍යාහං, ගාමණි, නාලත්ථං – 'අලං, ගාමණි, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී'''ති. ''නාහං, භන්තෙ, එතං රොදාමි යං මං භගවා එවමාහ; අපි චාහං,

භන්තෙ, පුබ්බකෙහි ආචරියපාචරියෙහි නටෙහි දීඝරත්තං නිකතො වඤ්චිතො පලුද්ධො – ‘යො සො නටො රඞ්ගමජ්ඣෙ සමජ්ජමජ්ඣෙ සච්චාලිකෙන ජනං හාසෙති රමෙති සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පහාසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’’’ති. ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ! සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං, භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද’’න්ති. අලත්ථ ඛො තාලපුටො නටගාමණි භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ච පනායස්මා තාලපුටො…පෙ.… අරහතං අහොසීති. දුතියං.

3. යොධාජීවසුත්තං

355. අථ ඛො යොධාජීවො ගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා…පෙ.… එකමන්තං නිසින්නො ඛො යොධාජීවො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භන්තෙ, පුබ්බකානං ආචරියපාචරියානං යොධාජීවානං භාසමානානං – ‘යො සො යොධාජීවො සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරජිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’ති. ඉධ භගවා කිමාහා’’ති? ‘‘අලං, ගාමණි, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී’’ති. දුතියම්පි ඛො…පෙ.… තතියම්පි ඛො යොධාජීවො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භන්තෙ, පුබ්බකානං ආචරියපාචරියානං යොධාජීවානං භාසමානානං – ‘යො සො යොධාජීවො සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරජිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’ති. ඉධ භගවා කිමාහා’’ති?

‘‘අද්ධා ඛො ත්‍යාහං, ගාමණි, න ලභාමි – ‘අලං, ගාමණි, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී’ති. අපි ච ත්‍යාහං බ්‍යාකරිස්සාමි. යො සො, ගාමණි, යොධාජීවො සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තස්ස තං චිත්තං පුබ්බෙ ගහිතං [හීනං (සී. පී.)] දුක්කටං දුප්පණිහිතං – ‘ඉමෙ සත්තා හඤ්ඤන්තු වා බජ්ඣන්තු වා උච්ඡිජ්ජන්තු වා විනස්සන්තු වා මා වා අහෙසුං ඉති වා’ති. තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති; සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරජිතො නාම නිරයො තත්ථ උපපජ්ජතීති. සචෙ ඛො පනස්ස එවං දිට්ඨි හොති – ‘යො සො යොධාජීවො සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරජිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’ති, සාස්ස හොති මිච්ඡාදිට්ඨි. මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස ඛො පනාහං,

ගාමණි, පුරිසපුග්ගලස්ස ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා''ති.

එවං වුත්තෙ, යොධාජීවො ගාමණි පරොදි, අස්සූනි පවත්තෙසි. ''එතං ඛො ත්‍යාහං, ගාමණි, නාලත්ථං – 'අලං, ගාමණි, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී'''ති. ''නාහං, භන්තෙ, එතං රොදාමි යං මං භගවා එවමාහ; අපිචාහං, භන්තෙ, පුබ්බකෙහි ආචරියපාචරියෙහි යොධාජීවෙහි දීඝරත්තං නිකතො වඤ්චිතො පලුද්ධො – 'යො සො යොධාජීවො සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරජිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී'''ති. ''අභික්කන්තං, භන්තෙ…පෙ…. අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති. තතියං.

4. හත්ථාරොහසුත්තං

356. අථ ඛො හත්ථාරොහො ගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා…පෙ…. අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතන්ති. චතුත්ථං.

5. අස්සාරොහසුත්තං

357. අථ ඛො අස්සාරොහො ගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අස්සාරොහො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ''සුතං මෙතං, භන්තෙ, පුබ්බකානං ආචරියපාචරියානං අස්සාරොහානං භාසමානානං – 'යො සො අස්සාරොහො සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරජිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී'ති. ඉධ භගවා කිමාහා''ති? ''අලං, ගාමණි, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී''ති. දුතියම්පි ඛො…පෙ…. තතියම්පි ඛො අස්සාරොහො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ''සුතං මෙතං, භන්තෙ, පුබ්බකානං ආචරියපාචරියානං අස්සාරොහානං භාසමානානං – 'යො සො අස්සාරොහො සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරජිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී'ති. ඉධ භගවා කිමාහා''ති?

''අද්ධා ඛො ත්‍යාහං, ගාමණි, න ලභාමි – 'අලං, ගාමණි, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී'ති. අපි ච ඛො ත්‍යාහං බ්‍යාකරිස්සාමි. යො සො, ගාමණි, අස්සාරොහො සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති තස්ස තං චිත්තං පුබ්බෙ ගහිතං දුක්කටං දුප්පණිහිතං – 'ඉමෙ සත්තා හඤ්ඤන්තු වා බජ්ඣන්තු වා උච්ඡිජ්ජන්තු වා විනස්සන්තු වා මා අහෙසුං ඉති වා'ති. තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරජිතො නාම නිරයො තත්ථ උපපජ්ජති. සචෙ ඛො පනස්ස එවං දිට්ඨි හොති – 'යො සො අස්සාරොහො සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති, සො කායස්ස භෙදා

පරං මරණා පරජිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’ති, සාස්ස හොති මිච්ඡාදිට්ඨි. මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස ඛො පනාහං ගාමණි, පුරිසපුග්ගලස්ස ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා’’ති.

එවං වුත්තෙ, අස්සාරොහො ගාමණි පරොදි, අස්සූනි පවත්තෙසි. ‘‘එතං ඛො ත්‍යාහං, ගාමණි, නාලත්ථං – ‘අලං, ගාමණි, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී’’’ති. ‘‘නාහං, භන්තෙ, එතං රොදාමි යං මං භගවා එවමාහ. අපිචාහං, භන්තෙ, පුබ්බකෙහි ආචරියපාචරියෙහි අස්සාරොහෙහි දීඝරත්තං නිකතො වඤ්චිතො පලුද්ධො – ‘යො සො අස්සාරොහො සඞ්ගාමෙ උස්සහති වායමති, තමෙනං උස්සහන්තං වායමන්තං පරෙ හනන්ති පරියාපාදෙන්ති, සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරජිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’’’ති. ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ…පෙ…. අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. පඤ්චමං.

6. අසිබන්ධකපුත්තසුත්තං

358. එකං සමයං භගවා නාළන්දායං විහරති පාවාරිකම්බවනෙ. අථ ඛො අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘බ්‍රාහ්මණා, භන්තෙ, පච්ඡාභූමකා කාමණ්ඩලුකා සෙවාලමාලිකා උදකොරොහකා අග්ගිපරිචාරකා. තෙ මතං කාලඞ්කතං උය්‍යාපෙන්ති නාම සඤ්ඤාපෙන්ති නාම සග්ගං නාම ඔක්කාමෙන්ති. භගවා පන, භන්තෙ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පහොති තථා කාතුං යථා සබ්බො ලොකො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘තෙන හි, ගාමණි, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි. යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසී’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, ඉධස්ස පුරිසො පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසුමිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුණවාචො ඵරුසවාචො සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලු බ්‍යාපන්නචිත්තො මිච්ඡාදිට්ඨිකො. තමෙනං මහා ජනකායො සඞ්ගම්ම සමාගම්ම ආයාචෙය්‍ය ථොමෙය්‍ය පඤ්ජලිකො අනුපරිසක්කෙය්‍ය – ‘අයං පුරිසො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතූ’ති. තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, අපි නු සො පුරිසො මහතො ජනකායස්ස ආයාචනහෙතු වා ථොමනහෙතු වා පඤ්ජලිකා අනුපරිසක්කනහෙතු වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ගාමණි, පුරිසො මහතිං පුථුසිලං ගම්භීරෙ උදකරහදෙ පක්ඛිපෙය්‍ය. තමෙනං මහා ජනකායො සඞ්ගම්ම සමාගම්ම ආයාචෙය්‍ය ථොමෙය්‍ය පඤ්ජලිකො අනුපරිසක්කෙය්‍ය – ‘උම්මුජ්ජ, භො පුථුසිලෙ, උප්ලව, භො පුථුසිලෙ, ථලමුප්ලව, භො පුථුසිලෙ’ති. තං කිං මඤ්ඤසි,

ගාමණි, අපි නු සා පුථුසිලා මහතො ජනකායස්ස ආයාචනහෙතු වා ථොමනහෙතු වා පඤ්ජලිකා අනුපරිසක්කනහෙතු වා උම්මුජ්ජෙය්‍ය වා උප්ලවෙය්‍ය වා ථලං වා උප්ලවෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘එවමෙව ඛො, ගාමණි, යො සො පුරිසො පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසුමිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුණවාචො ඵරුසවාචො සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලු බ්‍යාපන්නචිත්තො මිච්ඡාදිට්ඨිකො. කිඤ්චාපි තං මහා ජනකායො සඞ්ගම්ම සමාගම්ම ආයාචෙය්‍ය ථොමෙය්‍ය පඤ්ජලිකො අනුපරිසක්කෙය්‍ය – ‘අයං පුරිසො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතූ’’’ති, අථ ඛො සො පුරිසො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, ඉධස්ස [ඉධ (ක.), ඉධ චස්ස (?)] පුරිසො පාණාතිපාතා පටිවිරතො අදින්නාදානා පටිවිරතො කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො මුසාවාදා පටිවිරතො පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො අනභිජ්ඣාලු අබ්‍යාපන්නචිත්තො සම්මාදිට්ඨිකො. තමෙනං මහා ජනකායො සඞ්ගම්ම සමාගම්ම ආයාචෙය්‍ය ථොමෙය්‍ය පඤ්ජලිකො අනුපරිසක්කෙය්‍ය – ‘අයං පුරිසො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජතූ’ති. තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, අපි නු සො පුරිසො මහතො ජනකායස්ස ආයාචනහෙතු වා ථොමනහෙතු වා පඤ්ජලිකා අනුපරිසක්කනහෙතු වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ගාමණි, පුරිසො සප්පිකුම්භං වා තෙලකුම්භං වා ගම්භීරෙ උදකරහදෙ ඔගාහෙත්වා භින්දෙය්‍ය. තත්‍ර යාස්ස සක්ඛරා වා කඨලා වා සා අධොගාමී [අධොගාමිනී (?)] අස්ස; යඤ්ච ඛ්වස්ස තත්‍ර සප්පි වා තෙලං වා තං උද්ධං ගාමි අස්ස. තමෙනං මහා ජනකායො සඞ්ගම්ම සමාගම්ම ආයාචෙය්‍ය ථොමෙය්‍ය පඤ්ජලිකො අනුපරිසක්කෙය්‍ය – ‘ඔසීද, භො සප්පිතෙල, සංසීද, භො සප්පිතෙල, අධො ගච්ඡ, භො සප්පිතෙලා’ති. තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, අපි නු තං සප්පිතෙලං මහතො ජනකායස්ස ආයාචනහෙතු වා ථොමනහෙතු වා පඤ්ජලිකා අනුපරිසක්කනහෙතු වා ඔසීදෙය්‍ය වා සංසීදෙය්‍ය වා අධො වා ගච්ඡෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘එවමෙව ඛො, ගාමණි, යො සො පුරිසො පාණාතිපාතා පටිවිරතො, අදින්නාදානා පටිවිරතො, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො, මුසාවාදා පටිවිරතො, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො, අනභිජ්ඣාලු, අබ්‍යාපන්නචිත්තො, සම්මාදිට්ඨිකො, කිඤ්චාපි තං මහා ජනකායො සඞ්ගම්ම සමාගම්ම ආයාචෙය්‍ය ථොමෙය්‍ය පඤ්ජලිකො අනුපරිසක්කෙය්‍ය – ‘අයං පුරිසො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජතූ’ති, අථ ඛො සො පුරිසො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍යා’’ති. එවං වුත්තෙ, අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි භගවන්තං

එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ…පෙ…. අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. ඡට්ඨං.

7. ඛෙත්තූපමසුත්තං

359. එකං සමයං භගවා නාළන්දායං විහරති පාවාරිකම්බවනෙ. අථ ඛො අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘නනු, භන්තෙ, භගවා සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරතී’’ති? ‘‘එවං, ගාමණි, තථාගතො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරතී’’ති. ‘‘අථ කිඤ්චරහි, භන්තෙ, භගවා එකච්චානං සක්කච්චං ධම්මං දෙසෙති, එකච්චානං නො තථා සක්කච්චං ධම්මං දෙසෙතී’’ති? ‘‘තෙන හි, ගාමණි, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි. යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, ඉධස්සු [ඉධ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] කස්සකස්ස ගහපතිනො තීණි ඛෙත්තානි – එකං ඛෙත්තං අග්ගං, එකං ඛෙත්තං මජ්ඣිමං, එකං ඛෙත්තං හීනං ජඞ්ගලං ඌසරං පාපභූමි. තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, අසු කස්සකො ගහපති බීජානි පතිට්ඨාපෙතුකාමො කත්ථ පඨමං පතිට්ඨාපෙය්‍ය, යං වා අදුං ඛෙත්තං අග්ගං, යං වා අදුං ඛෙත්තං මජ්ඣිමං, යං වා අදුං ඛෙත්තං හීනං ජඞ්ගලං ඌසරං පාපභූමී’’ති? ‘‘අසු, භන්තෙ, කස්සකො ගහපති බීජානි පතිට්ඨාපෙතුකාමො යං අදුං ඛෙත්තං අග්ගං තත්ථ පතිට්ඨාපෙය්‍ය. තත්ථ පතිට්ඨාපෙත්වා යං අදුං ඛෙත්තං මජ්ඣිමං තත්ථ පතිට්ඨාපෙය්‍ය. තත්ථ පතිට්ඨාපෙත්වා යං අදුං ඛෙත්තං හීනං ජඞ්ගලං ඌසරං පාපභූමි තත්ථ පතිට්ඨාපෙය්‍යාපි, නොපි පතිට්ඨාපෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? අන්තමසො ගොභත්තම්පි භවිස්සතී’’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ගාමණි, යං අදුං ඛෙත්තං අග්ගං; එවමෙව මය්හං භික්ඛුභික්ඛුනියො. තෙසාහං ධම්මං දෙසෙමි – ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං, සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙමි. තං කිස්ස හෙතු? එතෙ හි, ගාමණි, මංදීපා මංලෙණා මංතාණා මංසරණා විහරන්ති. සෙය්‍යථාපි, ගාමණි, යං අදුං ඛෙත්තං මජ්ඣිමං; එවමෙව මය්හං උපාසකඋපාසිකායො. තෙසං පාහං ධම්මං දෙසෙමි – ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං, සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙමි. තං කිස්ස හෙතු? එතෙ හි, ගාමණි, මංදීපා මංලෙණා මංතාණා මංසරණා විහරන්ති. සෙය්‍යථාපි, ගාමණි, යං අදුං ඛෙත්තං හීනං ජඞ්ගලං ඌසරං පාපභූමි; එවමෙව මය්හං අඤ්ඤතිත්ථියා සමණබ්‍රාහ්මණපරිබ්බාජකා. තෙසං පාහං ධම්මං දෙසෙමි – ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙමි. තං කිස්ස හෙතු? අප්පෙව නාම එකං පදම්පි ආජානෙය්‍යුං තං නෙසං අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති.

පටුන

‘‘සෙයාථාපි, ගාමණි, පුරිසස්ස තයො උදකමණිකා – එකො උදකමණිකො අච්ඡිද්දො අහාරී අපරිහාරී, එකො උදකමණිකො අච්ඡිද්දො හාරී පරිහාරී, එකො උදකමණිකො ඡිද්දො හාරී පරිහාරී. තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, අසු පුරිසො උදකං නික්ඛිපිතුකාමො කත්ථ පඨමං නික්ඛිපෙයා, යො වා සො උදකමණිකො අච්ඡිද්දො අහාරී අපරිහාරී, යො වා සො උදකමණිකො අච්ඡිද්දො හාරී පරිහාරී, යො වා සො උදකමණිකො ඡිද්දො හාරී පරිහාරී’’ති? ‘‘අසු, භන්තෙ, පුරිසො උදකං නික්ඛිපිතුකාමො, යො සො උදකමණිකො අච්ඡිද්දො අහාරී අපරිහාරී තත්ථ නික්ඛිපෙයා, තත්ථ නික්ඛිපිත්වා, යො සො උදකමණිකො අච්ඡිද්දො හාරී පරිහාරී තත්ථ නික්ඛිපෙයා, තත්ථ නික්ඛිපිත්වා, යො සො උදකමණිකො ඡිද්දො හාරී පරිහාරී තත්ථ නික්ඛිපෙයාපි, නොපි නික්ඛිපෙයා. තං කිස්ස හෙතු? අන්තමසො භණ්ඩධොවනම්පි භවිස්සතී’’ති.

‘‘සෙයාථාපි, ගාමණි, යො සො උදකමණිකො අච්ඡිද්දො අහාරී අපරිහාරී; එවමෙව මය්හං භික්ඛුභික්ඛුනියො. තෙසාහං ධම්මං දෙසෙමි – ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙමි. තං කිස්ස හෙතු? එතෙ හි, ගාමණි, මංදීපා මංලෙණා මංතාණා මංසරණා විහරන්ති. සෙයාථාපි, ගාමණි, යො සො උදකමණිකො අච්ඡිද්දො හාරී පරිහාරී; එවමෙව මය්හං උපාසකඋපාසිකායො. තෙසාහං ධම්මං දෙසෙමි – ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙමි. තං කිස්ස හෙතු? එතෙ හි, ගාමණි, මංදීපා මංලෙණා මංතාණා මංසරණා විහරන්ති. සෙයාථාපි, ගාමණි, යො සො උදකමණිකො ඡිද්දො හාරී පරිහාරී; එවමෙව මය්හං අඤ්ඤතිත්ථියා සමණබ්‍රාහ්මණපරිබ්බාජකා. තෙසාහං ධම්මං දෙසෙමි – ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙමි. තං කිස්ස හෙතු? අප්පෙව නාම එකං පදම්පි ආජානෙය්‍යුං, තං නෙසං අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති. එවං වුත්තෙ, අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ…පෙ.… අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. සත්තමං.

8. සඞ්ඛධමසුත්තං

360. එකං සමයං භගවා නාළන්දායං විහරති පාවාරිකම්බවනෙ. අථ ඛො අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි නිගණ්ඨසාවකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අසිබන්ධකපුත්තං ගාමණිං භගවා එතදවොච – ‘‘කථං නු ඛො, ගාමණි, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො සාවකානං ධම්මං දෙසෙතී’’ති? ‘‘එවං ඛො, භන්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො සාවකානං ධම්මං දෙසෙති – ‘යො කොචි පාණං අතිපාතෙති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකො, යො කොචි අදින්නං ආදියති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකො, යො කොචි කාමෙසු

මිච්ඡා චරති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකො, යො කොචි මුසා භණති සබ්බො, සො ආපායිකො නෙරයිකො. යංබහුලං යංබහුලං විහරති, තෙන තෙන නීයතී'ති. එවං ඛො, භන්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො සාවකානං ධම්මං දෙසෙතී''ති. '''යංබහුලං යංබහුලඤ්ච, ගාමණි, විහරති, තෙන තෙන නීයති', එවං සන්තෙ න කොචි ආපායිකො නෙරයිකො භවිස්සති, යථා නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස වචනං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, යො සො පුරිසො පාණාතිපාතී රත්තියා වා දිවසස්ස වා සමයාසමයං උපාදාය, කතමො බහුතරො සමයො, යං වා සො පාණමතිපාතෙති, යං වා සො පාණං නාතිපාතෙතී''ති? ''යො සො, භන්තෙ, පුරිසො පාණාතිපාතී රත්තියා වා දිවසස්ස වා සමයාසමයං උපාදාය, අප්පතරො සො සමයො යං සො පාණමතිපාතෙති, අථ ඛො ස්වෙව බහුතරො සමයො යං සො පාණං නාතිපාතෙතී''ති. '''යංබහුලං යංබහුලඤ්ච, ගාමණි, විහරති තෙන තෙන නීයතී'ති, එවං සන්තෙ න කොචි ආපායිකො නෙරයිකො භවිස්සති, යථා නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස වචනං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, යො සො පුරිසො අදින්නාදායී රත්තියා වා දිවසස්ස වා සමයාසමයං උපාදාය, කතමො බහුතරො සමයො, යං වා සො අදින්නං ආදියති, යං වා සො අදින්නං නාදියතී''ති. ''යො සො, භන්තෙ, පුරිසො අදින්නාදායී රත්තියා වා දිවසස්ස වා සමයාසමයං උපාදාය අප්පතරො සො සමයො, යං සො අදින්නං ආදියති, අථ ඛො ස්වෙව බහුතරො සමයො, යං සො අදින්නං නාදියතී''ති. '''යංබහුලං යංබහුලඤ්ච, ගාමණි, විහරති තෙන තෙන නීයතී'ති, එවං සන්තෙ න කොචි ආපායිකො නෙරයිකො භවිස්සති, යථා නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස වචනං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, යො සො පුරිසො කාමෙසුමිච්ඡාචාරී රත්තියා වා දිවසස්ස වා සමයාසමයං උපාදාය, කතමො බහුතරො සමයො, යං වා සො කාමෙසු මිච්ඡා චරති, යං වා සො කාමෙසු මිච්ඡා න චරතී''ති? ''යො සො, භන්තෙ, පුරිසො කාමෙසුමිච්ඡාචාරී රත්තියා වා දිවසස්ස වා සමයාසමයං උපාදාය, අප්පතරො සො සමයො යං සො කාමෙසු මිච්ඡා චරති, අථ ඛො ස්වෙව බහුතරො සමයො, යං සො කාමෙසු මිච්ඡා න චරතී''ති. '''යංබහුලං යංබහුලඤ්ච, ගාමණි, විහරති තෙන තෙන නීයතී'ති, එවං සන්තෙ න කොචි ආපායිකො නෙරයිකො භවිස්සති, යථා නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස වචනං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, යො සො පුරිසො මුසාවාදී රත්තියා වා දිවසස්ස වා සමයාසමයං උපාදාය, කතමො බහුතරො සමයො, යං වා සො මුසා භණති, යං වා සො මුසා න භණතී''ති? ''යො සො, භන්තෙ, පුරිසො මුසාවාදී රත්තියා වා දිවසස්ස වා සමයාසමයං උපාදාය, අප්පතරො සො සමයො, යං සො මුසා භණති, අථ ඛො ස්වෙව බහුතරො සමයො, යං සො මුසා න භණතී''ති. '''යංබහුලං යංබහුලඤ්ච, ගාමණි, විහරති තෙන තෙන

නියතී’ති, එවං සන්තෙ න කොචි ආපායිකො නෙරයිකො භවිස්සති, යථා නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස වචනං’’.

‘‘ඉධ, ගාමණි, එකච්චො සත්ථා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨි [එවංදිට්ඨී (ක.)] – ‘යො කොචි පාණමතිපාතෙති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකො, යො කොචි අදින්නං ආදියති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකො, යො කොචි කාමෙසු මිච්ඡා චරති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකො, යො කොචි මුසා භණති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකො’ති. තස්මිං ඛො පන, ගාමණි, සත්ථරි සාවකො අභිප්පසන්නො හොති. තස්ස එවං හොති – ‘මය්හං ඛො සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – යො කොචි පාණමතිපාතෙති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකොති. අත්ථි ඛො පන මයා පාණො අතිපාතිතො, අහම්පම්හි ආපායිකො නෙරයිකොති දිට්ඨිං පටිලභති. තං, ගාමණි, වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. මය්හං ඛො සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – යො කොචි අදින්නං ආදියති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකොති. අත්ථි ඛො පන මයා අදින්නං ආදින්නං අහම්පම්හි ආපායිකො නෙරයිකොති දිට්ඨිං පටිලභති. තං, ගාමණි, වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. මය්හං ඛො සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – යො කොචි කාමෙසු මිච්ඡා චරති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකො’ති. අත්ථි ඛො පන මයා කාමෙසු මිච්ඡා චිණ්ණං. ‘අහම්පම්හි ආපායිකො නෙරයිකො’ති දිට්ඨිං පටිලභති. තං, ගාමණි, වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. මය්හං ඛො සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – යො කොචි මුසා භණති, සබ්බො සො ආපායිකො නෙරයිකොති. අත්ථි ඛො පන මයා මුසා භණිතං. ‘අහම්පම්හි ආපායිකො නෙරයිකො’ති දිට්ඨිං පටිලභති. තං, ගාමණි, වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘ඉධ පන, ගාමණි, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො අනෙකපරියායෙන පාණාතිපාතං ගරහති විගරහති, ‘පාණාතිපාතා විරමථා’ති චාහ. අදින්නාදානං ගරහති විගරහති, ‘අදින්නාදානා විරමථා’ති චාහ. කාමෙසුමිච්ඡාචාරං ගරහති, විගරහති ‘කාමෙසුමිච්ඡාචාරා විරමථා’ති චාහ. මුසාවාදං ගරහති විගරහති ‘මුසාවාදා විරමථා’ති චාහ. තස්මිං ඛො පන, ගාමණි, සත්ථරි සාවකො අභිප්පසන්නො හොති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘භගවා ඛො අනෙකපරියායෙන පාණාතිපාතං ගරහති විගරහති, පාණාතිපාතා විරමථාති චාහ. අත්ථි ඛො පන මයා පාණො අතිපාතිතො යාවතකො වා තාවතකො වා. යො ඛො පන මයා පාණො අතිපාතිතො යාවතකො වා තාවතකො වා, තං න සුට්ඨු, තං න සාධු. අහඤ්චෙව [අහඤ්චෙ (?)] ඛො පන තප්පච්චයා විප්පටිසාරී අස්සං. න මෙතං පාපං

කම්මං [පාපකම්මං (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] අකතං භවිස්සතී’ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය තඤ්චෙව පාණාතිපාතං පජහති. ආයතිඤ්ච පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති. එවමෙතස්ස පාපස්ස කම්මස්ස පහානං හොති. එවමෙතස්ස පාපස්ස කම්මස්ස සමතික්කමො හොති.

‘‘‘භගවා ඛො අනෙකපරියායෙන අදින්නාදානං ගරහති විගරහති, අදින්නාදානා විරමථාති චාහ. අත්ථි ඛො පන මයා අදින්නං ආදින්නං යාවතකං වා තාවතකං වා. යං ඛො පන මයා අදින්නං ආදින්නං යාවතකං වා තාවතකං වා තං න සුට්ඨු, තං න සාධු. අහඤ්චෙව ඛො පන තප්පච්චයා විප්පටිසාරී අස්සං, න මෙතං පාපං කම්මං අකතං භවිස්සතී’ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය තඤ්චෙව අදින්නාදානං පජහති. ආයතිඤ්ච අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති. එවමෙතස්ස පාපස්ස කම්මස්ස පහානං හොති. එවමෙතස්ස පාපස්ස කම්මස්ස සමතික්කමො හොති.

‘‘‘භගවා ඛො පන අනෙකපරියායෙන කාමෙසුමිච්ඡාචාරං ගරහති විගරහති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා විරමථාති චාහ. අත්ථි ඛො පන මයා කාමෙසු මිච්ඡා චිණ්ණං යාවතකං වා තාවතකං වා. යං ඛො පන මයා කාමෙසු මිච්ඡා චිණ්ණං යාවතකං වා තාවතකං වා තං න සුට්ඨු, තං න සාධු. අහඤ්චෙව ඛො පන තප්පච්චයා විප්පටිසාරී අස්සං, න මෙතං පාපං කම්මං අකතං භවිස්සතී’ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය තඤ්චෙව කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පජහති, ආයතිඤ්ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති. එවමෙතස්ස පාපස්ස කම්මස්ස පහානං හොති. එවමෙතස්ස පාපස්ස කම්මස්ස සමතික්කමො හොති.

‘‘‘භගවා ඛො පන අනෙකපරියායෙන මුසාවාදං ගරහති විගරහති, මුසාවාදා විරමථාති චාහ. අත්ථි ඛො පන මයා මුසා භණිතං යාවතකං වා තාවතකං වා. යං ඛො පන මයා මුසා භණිතං යාවතකං වා තාවතකං වා තං න සුට්ඨු, තං න සාධු. අහඤ්චෙව ඛො පන තප්පච්චයා විප්පටිසාරී අස්සං, න මෙතං පාපං කම්මං අකතං භවිස්සතී’ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය තඤ්චෙව මුසාවාදං පජහති, ආයතිඤ්ච මුසාවාදා පටිවිරතො හොති. එවමෙතස්ස පාපස්ස කම්මස්ස පහානං හොති. එවමෙතස්ස පාපස්ස කම්මස්ස සමතික්කමො හොති.

‘‘සො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති. අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති. කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති. මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති. පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති. ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති. සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති. අභිජ්ඣං පහාය අනභිජ්ඣාලු හොති. බ්‍යාපාදප්පදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති. මිච්ඡාදිට්ඨිං පහාය සම්මාදිට්ඨිකො හොති.

‘‘ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සෙය්‍යථාපි, ගාමණි, බලවා සඞ්ඛධමො අප්පකසිරෙනෙව චතුද්දිසා විඤ්ඤාපෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, ගාමණි, එවං භාවිතාය මෙත්තාය චෙතොවිමුත්තියා එවං බහුලීකතාය යං පමාණකතං කම්මං, න තං තත්‍රාවසිස්සති, න තං තත්‍රාවතිට්ඨති.

‘‘ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො කරුණාසහගතෙන චෙතසා…පෙ…. මුදිතාසහගතෙන චෙතසා…පෙ….. උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සෙය්‍යථාපි, ගාමණි, බලවා සඞ්ඛධමො අප්පකසිරෙනෙව චතුද්දිසා විඤ්ඤාපෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, ගාමණි, එවං භාවිතාය උපෙක්ඛාය චෙතොවිමුත්තියා එවං බහුලීකතාය යං පමාණකතං කම්මං න තං තත්‍රාවසිස්සති, න තං තත්‍රාවතිට්ඨතී’’ති. එවං වුත්තෙ, අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ…පෙ…. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. අට්ඨමං.

9. කුලසුත්තං

361. එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන නාළන්දා තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා නාළන්දායං විහරති පාවාරිකම්බවනෙ.

තෙන ඛො පන සමයෙන නාළන්දා දුබ්භික්ඛා හොති ද්වීහිතිකා සෙතට්ඨිකා සලාකාවුත්තා. තෙන ඛො පන සමයෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො නාළන්දායං පටිවසති මහතියා නිගණ්ඨපරිසාය සද්ධිං. අථ ඛො අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි නිගණ්ඨසාවකො යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අසිබන්ධකපුත්තං ගාමණිං නිගණ්ඨො නාටපුත්තො එතදවොච – ‘‘එහි ත්වං, ගාමණි, සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙහි. එවං තෙ කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡිස්සති – ‘අසිබන්ධකපුත්තෙන ගාමණිනා සමණස්ස ගොතමස්ස එවංමහිද්ධිකස්ස එවංමහානුභාවස්ස වාදො ආරොපිතො’’’ති.

‘‘කථං පනාහං, භන්තෙ, සමණස්ස ගොතමස්ස එවංමහිද්ධිකස්ස එවංමහානුභාවස්ස වාදං ආරොපෙස්සාමී’’ති? ‘‘එහි ත්වං, ගාමණි, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා සමණං ගොතමං එවං වදෙහි – ‘නනු, භන්තෙ, භගවා අනෙකපරියායෙන කුලානං අනුද්දයං [අනුදයං (සයා. කං. පී. ක.)] වණ්ණෙති, අනුරක්ඛං වණ්ණෙති, අනුකම්පං වණ්ණෙතී’ති? සචෙ ඛො, ගාමණි, සමණො ගොතමො එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරොති – ‘එවං, ගාමණි, තථාගතො අනෙකපරියායෙන කුලානං අනුද්දයං වණ්ණෙති, අනුරක්ඛං වණ්ණෙති, අනුකම්පං වණ්ණෙතී’ති, තමෙනං ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි – ‘අථ කිඤ්චරහි, භන්තෙ, භගවා දුබ්භික්ඛෙ ද්වීහිතිකෙ සෙතට්ඨිකෙ සලාකාවුත්තෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං චාරිකං චරති? උච්ඡෙදාය භගවා කුලානං පටිපන්නො, අනයාය භගවා කුලානං පටිපන්නො, උපඝාතාය භගවා කුලානං පටිපන්නො’ති! ඉමං ඛො තෙ, ගාමණි, සමණො ගොතමො උභතොකොටිකං පඤ්හං පුට්ඨො නෙව සක්ඛති [සක්ඛිති (සී.) ම. නි. 2.83] උග්ගිලිතුං, නෙව සක්ඛති ඔගිලිතු’’න්ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච –

‘‘නනු, භන්තෙ, භගවා අනෙකපරියායෙන කුලානං අනුද්දයං වණ්ණෙති, අනුරක්ඛං වණ්ණෙති, අනුකම්පං වණ්ණෙතී’’ති? ‘‘එවං, ගාමණි, තථාගතො අනෙකපරියායෙන කුලානං අනුද්දයං වණ්ණෙති, අනුරක්ඛං වණ්ණෙති, අනුකම්පං වණ්ණෙතී’’ති. ‘‘අථ කිඤ්චරහි, භන්තෙ, භගවා දුබ්භික්ඛෙ ද්වීහිතිකෙ සෙතට්ඨිකෙ සලාකාවුත්තෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං චාරිකං චරති? උච්ඡෙදාය භගවා කුලානං පටිපන්නො, අනයාය භගවා කුලානං පටිපන්නො, උපඝාතාය භගවා කුලානං පටිපන්නො’’ති. ‘‘ඉතො සො, ගාමණි, එකනවුතිකප්පෙ [එකනවුතො කප්පො (සයා. කං.), එකනවුතිකප්පො (පී.)] යමහං අනුස්සරාමි, නාභිජානාමි කිඤ්චි කුලං පක්කභික්ඛානුප්පදානමත්තෙන උපහතපුබ්බං. අථ ඛො යානි තානි කුලානි අඩ්ඪානි මහද්ධනානි මහාභොගානි පහූතජාතරූපරජතානි පහූතවිත්තූපකරණානි පහූතධනධඤ්ඤානි, සබ්බානි තානි දානසම්භූතානි චෙව සච්චසම්භූතානි ච සාමඤ්ඤසම්භූතානි ච. අට්ඨ ඛො, ගාමණි, හෙතූ, අට්ඨ පච්චයා කුලානං උපඝාතාය. රාජතො වා කුලානි උපඝාතං ගච්ඡන්ති, චොරතො වා කුලානි උපඝාතං ගච්ඡන්ති, අග්ගිතො වා කුලානි උපඝාතං ගච්ඡන්ති, උදකතො වා කුලානි උපඝාතං ගච්ඡන්ති, නිහිතං වා ඨානා විගච්ඡති [නිහිතං වා නාධිගච්ඡන්ති (සී. පී.)], දුප්පයුත්තා වා කම්මන්තා විපජ්ජන්ති, කුලෙ වා කුලඞ්ගාරොති [කුලානං වා කුලඞ්ගාරො (සී.)] උප්පජ්ජති, යො තෙ භොගෙ විකිරති විධමති විද්ධංසෙති, අනිච්චතායෙ අට්ඨමී'ති. ඉමෙ ඛො, ගාමණි, අට්ඨ හෙතූ, අට්ඨ පච්චයා කුලානං උපඝාතාය. ඉමෙසු ඛො, ගාමණි, අට්ඨසු හෙතූසු, අට්ඨසු පච්චයෙසු

සංවිජ්ජමානෙසු යො මං එවං වදෙය්‍ය – ‘උච්ඡෙදාය භගවා කුලානං පටිපන්නො, අනයාය භගවා කුලානං පටිපන්නො, උපඝාතාය භගවා කුලානං පටිපන්නො’ති, තං, ගාමණි, වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ’’ති. එවං වුත්තෙ, අසිබන්ධකපුත්තො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ…පෙ…. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. නවමං.

10. මණිචූළකසුත්තං

362. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජන්තෙපුරෙ රාජපරිසාය සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘‘කප්පති සමණානං සක්‍යපුත්තියානං ජාතරූපරජතං, සාදියන්ති සමණා සක්‍යපුත්තියා ජාතරූපරජතං, පටිග්ගණ්හන්ති සමණා සක්‍යපුත්තියා ජාතරූපරජත’’න්ති!

තෙන ඛො පන සමයෙන මණිචූළකො ගාමණි තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති. අථ ඛො මණිචූළකො ගාමණි තං පරිසං එතදවොච – ‘‘මා අය්‍යො [අයෙ (සී. පී.)] එවං අවචුත්ථ. න කප්පති සමණානං සක්‍යපුත්තියානං ජාතරූපරජතං, න සාදියන්ති සමණා සක්‍යපුත්තියා ජාතරූපරජතං, නප්පටිග්ගණ්හන්ති සමණා සක්‍යපුත්තියා ජාතරූපරජතං, නික්ඛිත්තමණිසුවණ්ණා සමණා සක්‍යපුත්තියා අපෙතජාතරූපරජතා’’ති. අසක්ඛි ඛො මණිචූළකො ගාමණි තං පරිසං සඤ්ඤාපෙතුං. අථ ඛො මණිචූළකො ගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො මණිචූළකො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධ, භන්තෙ, රාජන්තෙපුරෙ රාජපරිසාය සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘කප්පති සමණානං සක්‍යපුත්තියානං ජාතරූපරජතං, සාදියන්ති සමණා සක්‍යපුත්තියා ජාතරූපරජතං, පටිග්ගණ්හන්ති සමණා සක්‍යපුත්තියා ජාතරූපරජත’න්ති. එවං වුත්තෙ, අහං, භන්තෙ, තං පරිසං එතදවොචං – ‘මා අය්‍යො එවං අවචුත්ථ. න කප්පති සමණානං සක්‍යපුත්තියානං ජාතරූපරජතං, න සාදියන්ති සමණා සක්‍යපුත්තියා ජාතරූපරජතං, නප්පටිග්ගණ්හන්ති සමණා සක්‍යපුත්තියා ජාතරූපරජතං, නික්ඛිත්තමණිසුවණ්ණා සමණා සක්‍යපුත්තියා අපෙතජාතරූපරජතා’ති. අසක්ඛිං ඛ්වාහං, භන්තෙ, තං පරිසං සඤ්ඤාපෙතුං. කච්චාහං, භන්තෙ, එවං බ්‍යාකරමානො වුත්තවාදී චෙව භගවතො හොමි, න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛාමි, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොමි, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡතී’’ති?

‘‘තග්ඝ ත්වං, ගාමණි, එවං බ්‍යාකරමානො වුත්තවාදී චෙව මෙ හොසි, න ච මං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛසි, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොසි, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡති. න හි, ගාමණි,

කප්පති සමණානං සක්‍යපුත්තියානං ජාතරූපරජතං, න සාදියන්ති සමණා සක්‍යපුත්තියා ජාතරූපරජතං, නප්පටිග්ගණ්හන්ති සමණා සක්‍යපුත්තියා ජාතරූපරජතං, නික්ඛිත්තමණිසුවණ්ණා සමණා සක්‍යපුත්තියා අපෙතජාතරූපරජතා. යස්ස ඛො, ගාමණි, ජාතරූපරජතං කප්පති, පඤ්චපි තස්ස කාමගුණා කප්පන්ති. යස්ස පඤ්ච කාමගුණා කප්පන්ති ( ) [(තස්සපි ජාතරූපරජතං කප්පති,) (ස්‍යා. කං.)], එකංසෙනෙතං, ගාමණි, ධාරෙය්‍යාසි අස්සමණධම්මො අසක්‍යපුත්තියධම්මොති. අපි චාහං, ගාමණි, එවං වදාමි – තිණං තිණත්ථිකෙන පරියෙසිතබ්බං, දාරු දාරුත්ථිකෙන පරියෙසිතබ්බං, සකටං සකටත්ථිකෙන පරියෙසිතබ්බං, පුරිසො පුරිසත්ථිකෙන පරියෙසිතබ්බො [පරියෙසිතබ්බො''ති (?)]. නත්වෙවාහං, ගාමණි, කෙනචි පරියායෙන 'ජාතරූපරජතං සාදිතබ්බං පරියෙසිතබ්බ'න්ති වදාමී''ති. දසමං.

11. භද්‍රකසුත්තං

363. එකං සමයං භගවා මල්ලෙසු විහරති උරුවෙලකප්පං නාම මල්ලානං නිගමො. අථ ඛො භද්‍රකො ගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො භද්‍රකො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ''සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා දුක්ඛස්ස සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච දෙසෙතූ''ති. ''අහඤ්චෙ [අහඤ්ච (ස්‍යා. කං. ක.)] තෙ, ගාමණි, අතීතමද්ධානං ආරබ්භ දුක්ඛස්ස සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච දෙසෙය්‍යං – 'එවං අහොසි අතීතමද්ධාන'න්ති, තත්‍ර තෙ සියා කඞ්ඛා, සියා විමති. අහං චෙ [අහඤ්ච (ස්‍යා. කං. ක.)] තෙ, ගාමණි, අනාගතමද්ධානං ආරබ්භ දුක්ඛස්ස සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච දෙසෙය්‍යං – 'එවං භවිස්සති අනාගතමද්ධාන'න්ති, තත්‍රාපි තෙ සියා කඞ්ඛා, සියා විමති. අපි චාහං, ගාමණි, ඉධෙව නිසින්නො එත්ථෙව තෙ නිසින්නස්ස දුක්ඛස්ස සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච දෙසෙස්සාමි. තං සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො භද්‍රකො ගාමණි භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

''තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, අත්ථි තෙ උරුවෙලකප්පෙ මනුස්සා යෙසං තෙ වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා''ති? ''අත්ථි මෙ, භන්තෙ, උරුවෙලකප්පෙ මනුස්සා යෙසං මෙ වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා''ති. ''අත්ථි පන තෙ, ගාමණි, උරුවෙලකප්පෙ මනුස්සා යෙසං තෙ වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා නුප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා''ති? ''අත්ථි මෙ, භන්තෙ, උරුවෙලකප්පෙ මනුස්සා යෙසං මෙ වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා නුප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා''ති. ''කො නු ඛො, ගාමණි, හෙතු, කො පච්චයො යෙන තෙ එකච්චානං උරුවෙලකප්පියානං මනුස්සානං වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා''ති?

‘‘යෙසං මෙ, භන්තෙ, උරුවෙලකප්පියානං මනුස්සානං වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා, අත්ථි මෙ තෙසු ඡන්දරාගො. යෙසං පන, භන්තෙ, උරුවෙලකප්පියානං මනුස්සානං වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා නුප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා, නත්ථි මෙ තෙසු ඡන්දරාගො’’ති. ‘‘ඉමිනා ත්වං, ගාමණි, ධම්මෙන දිට්ඨෙන විදිතෙන අකාලිකෙන පත්තෙන පරියොගාළ්හෙන අතීතානාගතෙ නයං නෙහි – ‘යං ඛො කිඤ්චි අතීතමද්ධානං දුක්ඛං උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජි [උප්පජ්ජති (සබ්බත්ථ)] සබ්බං තං ඡන්දමූලකං ඡන්දනිදානං. ඡන්දො හි මූලං දුක්ඛස්ස. යම්පි හි කිඤ්චි අනාගතමද්ධානං දුක්ඛං උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජිස්සති, සබ්බං තං ඡන්දමූලකං ඡන්දනිදානං. ඡන්දො හි මූලං දුක්ඛස්සා’’’ති. ‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාව සුභාසිතං චිදං [සුභාසිතමිදං (සී. පී.)], භන්තෙ, භගවතා [යඞ්කිඤ්චි අතීතමද්ධානං දුක්ඛං උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජති, සබ්බන්තං ඡන්දමූලකං ඡන්දනිදානං, ඡන්දො හි මූලං දුක්ඛස්සාති, යඞ්කිඤ්චි අනාගතමද්ධානං දුක්ඛං උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජිස්සති සබ්බන්තං ඡන්දමූලකං ඡන්දනිදානං, ඡන්දො හි මූලං දුක්ඛස්සා’’ති (స్యා. කං.)] – ‘යං කිඤ්චි දුක්ඛං උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජති, සබ්බං තං ඡන්දමූලකං ඡන්දනිදානං. ඡන්දො හි මූලං දුක්ඛස්සා’ති. [‘‘යඞ්කිඤ්චි අතීතමද්ධානං දුක්ඛං උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජති, සබ්බන්තං ඡන්දමූලකං ඡන්දනිදානං, ඡන්දො හි මූලං දුක්ඛස්සාති, යඞ්කිඤ්චි අනාගතමද්ධානං දුක්ඛං උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජිස්සති, සබ්බන්තං ඡන්දමූලකං ඡන්දනිදානං, ඡන්දො හි මූලං දුක්ඛස්සා’’ති (ස්‍යා. කං)] අත්ථි මෙ, භන්තෙ, චිරවාසී නාම කුමාරො බහි ආවසථෙ [ආවෙසනෙ (?)] පටිවසති. සො ඛ්වාහං, භන්තෙ, කාලස්සෙව වුට්ඨාය පුරිසං උය්‍යොජෙමි [උය්‍යොජෙසිං (ක.)] – ‘ගච්ඡ, භණෙ, චිරවාසිං කුමාරං ජානාහී’ති. යාවකීවඤ්ච, භන්තෙ, සො පුරිසො නාගච්ඡති, තස්ස මෙ හොතෙව අඤ්ඤථත්තං – ‘මා හෙව චිරවාසිස්ස කුමාරස්ස කිඤ්චි ආබාධයිත්ථා’’’ති [ආබාධයෙථාති (ස්‍යා. කං. පී. ක.)].

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, චිරවාසිස්ස කුමාරස්ස වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘චිරවාසිස්ස මෙ, භන්තෙ, කුමාරස්ස වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා ජීවිතස්සපි සියා අඤ්ඤථත්තං, කිං පන මෙ නුප්පජ්ජිස්සන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති. ‘‘ඉමිනාපි ඛො එතං, ගාමණි, පරියායෙන වෙදිතබ්බං – ‘යං කිඤ්චි දුක්ඛං උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජති, සබ්බං තං ඡන්දමූලකං ඡන්දනිදානං. ඡන්දො හි මූලං දුක්ඛස්සා’’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, යදා තෙ චිරවාසිමාතා [චිරවාසිස්ස මාතා (සී. පී.)] අදිට්ඨා අහොසි, අස්සුතා අහොසි, තෙ චිරවාසිමාතුයා ඡන්දො වා රාගො

වා පෙමං වා''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''දස්සනං වා තෙ, ගාමණි, ආගම්ම සවනං වා එවං තෙ අහොසි – 'චිරවාසිමාතුයා ඡන්දො වා රාගො වා පෙමං වා'''ති? ''එවං, භන්තෙ''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, චිරවාසිමාතුයා තෙ වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා''ති? ''චිරවාසිමාතුයා මෙ, භන්තෙ, වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා වා ගරහාය වා ජීවිතස්සපි සියා අඤ්ඤථත්තං, කිං පන මෙ නුප්පජ්ජිස්සන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා''ති! ''ඉමිනාපි ඛො එතං, ගාමණි, පරියායෙන වෙදිතබ්බං – 'යං කිඤ්චි දුක්ඛං උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජති, සබ්බං තං ඡන්දමූලකං ඡන්දනිදානං. ඡන්දො හි මූලං දුක්ඛස්සා'''ති. එකාදසමං.

12. රාසියසුත්තං

364. අථ ඛො රාසියො ගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාසියො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ''සුතං මෙතං, භන්තෙ, 'සමණො ගොතමො සබ්බං තපං ගරහති, සබ්බං තපස්සිං ලූඛජීවිං එකංසෙන උපවදති උපක්කොසතී'ති [උපක්කොසති උපවදතීති (දී. නි. 1.381)]. යෙ තෙ, භන්තෙ, එවමාහංසු – 'සමණො ගොතමො සබ්බං තපං ගරහති, සබ්බං තපස්සිං ලූඛජීවිං එකංසෙන උපවදති උපක්කොසතී'ති, කච්චි තෙ, භන්තෙ, භගවතො වුත්තවාදිනො, න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොන්ති, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡතී''ති? ''යෙ තෙ, ගාමණි, එවමාහංසු – 'සමණො ගොතමො සබ්බං තපං ගරහති, සබ්බං තපස්සිං ලූඛජීවිං එකංසෙන උපවදති උපක්කොසතී'ති, න මෙ තෙ වුත්තවාදිනො, අබ්භාචික්ඛන්ති ච පන මං තෙ අසතා තුච්ඡා අභූතෙන''.

''ද්වෙමෙ, ගාමණි, අන්තා පබ්බජිතෙන න සෙවිතබ්බා – යො චායං කාමෙසු කාමසුඛල්ලිකානුයොගො හීනො ගම්මො පොථුජ්ජනිකො අනරියො අනත්ථසංහිතො, යො චායං අත්තකිලමථානුයොගො දුක්ඛො අනරියො අනත්ථසංහිතො. එතෙ තෙ, ගාමණි, උභො අන්තෙ අනුපගම්ම මජ්ඣිමා පටිපදා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා – චක්ඛුකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. කතමා ච සා, ගාමණි, මජ්ඣිමා පටිපදා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා – චක්ඛුකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති? අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාසමාධි. අයං ඛො සා, ගාමණි, මජ්ඣිමා පටිපදා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා – චක්ඛුකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

''තයො ඛො මෙ, ගාමණි, කාමභොගිනො සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ තයො? ඉධ, ගාමණි, එකච්චො කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති, සාහසෙන අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන න අත්තානං සුඛෙති න පීණෙති න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති. ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන. අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති. ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන. අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති.

''ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි. ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි න අත්තානං සුඛෙති, න පීණෙති, න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොති. ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි. ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොති. ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති, සාහසෙනපි අසාහසෙනපි. ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති.

''ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන. ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන න අත්තානං සුඛෙති, න පීණෙති, න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොති. ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන. ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොති. ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන. ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති. තෙ ච භොගෙ ගධිතො [ගථිතො (සී.)] මුච්ඡිතො අජ්ඣොපන්නො අනාදීනවදස්සාවී අනිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති. ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන. ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති. තෙ ච භොගෙ අගධිතො අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොපන්නො ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති.

''තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන, අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන න අත්තානං සුඛෙති, න පීණෙති, න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොති. අයං, ගාමණි, කාමභොගී තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො. කතමෙහි තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො? අධම්මෙන

භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනාති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. න අත්තානං සුඛෙති න පීණෙතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොතීති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන, අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොති. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො, එකෙන ඨානෙන පාසංසො. කතමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො? අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනාති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. කතමෙන එකෙන ඨානෙන පාසංසො? අත්තානං සුඛෙති පීණෙතීති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො.

‘‘තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන, අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති. අයං, ගාමණි, කාමභොගී එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො, ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො. කතමෙන එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො? අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනාති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. කතමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො? අත්තානං සුඛෙති පීණෙතීති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. අයං, ගාමණි, කාමභොගී, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො, ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො.

‘‘තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි, ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි න අත්තානං සුඛෙති, න පීණෙති, න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොති. අයං, ගාමණි, කාමභොගී එකෙන ඨානෙන පාසංසො, තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො. කතමෙන එකෙන ඨානෙන පාසංසො? ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනාති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො. කතමෙහි තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො? අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනාති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. න අත්තානං සුඛෙති, න පීණෙතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොතීති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො, ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි, ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි

කරොති. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො, ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො. කතමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො? ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනාති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. අත්තානං සුඛෙති පීණෙතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. කතමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො? අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනාති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො, ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි, ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති. අයං, ගාමණි, කාමභොගී තීහි ඨානෙහි පාසංසො, එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. කතමෙහි තීහි ඨානෙහි පාසංසො? ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනාති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. අත්තානං සුඛෙති පීණෙතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොතීති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන පාසංසො. කතමෙන එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො? අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනාති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි පාසංසො, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන, ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන, න අත්තානං සුඛෙති, න පීණෙති, න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොති. අයං, ගාමණි, කාමභොගී එකෙන ඨානෙන පාසංසො, ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො. කතමෙන එකෙන ඨානෙන පාසංසො? ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනාති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො. කතමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො? න අත්තානං සුඛෙති, න පීණෙතීති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො, ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන, ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොති. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො, එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. කතමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො? ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනාති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. අත්තානං සුඛෙති පීණෙතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. කතමෙන එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො? න සංවිභජති, න පුඤ්ඤානි කරොතීති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගාමණි,

කාමභොගී ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන, ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති, තෙ ච භොගෙ ගධිතො මුච්ඡිතො අජ්ඣොපන්නො අනාදීනවදස්සාවී අනිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති. අයං, ගාමණි, කාමභොගී තීහි ඨානෙහි පාසංසො, එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. කතමෙහි තීහි ඨානෙහි පාසංසො? ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනාති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. අත්තානං සුඛෙති පීණෙතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොතීති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන පාසංසො. කතමෙන එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො? තෙ ච භොගෙ ගධිතො මුච්ඡිතො අජ්ඣොපන්නො අනාදීනවදස්සාවී අනිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජතීති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි පාසංසො, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන, ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති. තෙ ච භොගෙ අගධිතො අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොපන්නො ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති. අයං, ගාමණි, කාමභොගී චතූහි ඨානෙහි පාසංසො. කතමෙහි චතූහි ඨානෙහි පාසංසො? ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනාති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. අත්තානං සුඛෙති පීණෙතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොතීති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන පාසංසො. තෙ ච භොගෙ අගධිතො අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොපන්නො ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජතීති, ඉමිනා චතුත්ථෙන ඨානෙන පාසංසො. අයං, ගාමණි, කාමභොගී ඉමෙහි චතූහි ඨානෙහි පාසංසො.

‘‘තයොමෙ, ගාමණි, තපස්සිනො ලූඛජීවිනො සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ තයො? ඉධ, ගාමණි, එකච්චො තපස්සී ලූඛජීවී සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘අප්පෙව නාම කුසලං ධම්මං අධිගච්ඡෙය්‍යං, අප්පෙව නාම උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරෙය්‍ය’න්ති. සො අත්තානං ආතාපෙති පරිතාපෙති, කුසලඤ්ච ධම්මං නාධිගච්ඡති, උත්තරි ච මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං න සච්ඡිකරොති.

‘‘ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො තපස්සී ලූඛජීවී සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘අප්පෙව නාම කුසලං ධම්මං අධිගච්ඡෙය්‍යං, අප්පෙව නාම උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං

සච්ඡිකරෙය්‍යා'න්ති. සො අත්තානං ආතාපෙති පරිතාපෙති, කුසලඤ්හි ඛො ධම්මං අධිගච්ඡති, උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං න සච්ඡිකරොති.

''ඉධ පන, ගාමණි, එකච්චො තපස්සී ලූඛජීවී සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – 'අප්පෙව නාම කුසලං ධම්මං අධිගච්ඡෙය්‍යං, අප්පෙව නාම උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරෙය්‍යා'න්ති. සො අත්තානං ආතාපෙති පරිතාපෙති, කුසලඤ්ච ධම්මං අධිගච්ඡති, උත්තරි ච මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරොති.

''තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං තපස්සී ලූඛජීවී අත්තානං ආතාපෙති පරිතාපෙති, කුසලඤ්ච ධම්මං නාධිගච්ඡති, උත්තරි ච මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං න සච්ඡිකරොති. අයං, ගාමණි, තපස්සී ලූඛජීවී තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො. කතමෙහි තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො? අත්තානං ආතාපෙති පරිතාපෙතීති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. කුසලඤ්ච ධම්මං නාධිගච්ඡතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. උත්තරි ච මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං න සච්ඡිකරොතීති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගාමණි, තපස්සී ලූඛජීවී, ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො.

''තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං තපස්සී ලූඛජීවී අත්තානං ආතාපෙති පරිතාපෙති, කුසලඤ්හි ඛො ධම්මං අධිගච්ඡති, උත්තරි ච මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං න සච්ඡිකරොති. අයං, ගාමණි, තපස්සී ලූඛජීවී ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො, එකෙන ඨානෙන පාසංසො. කතමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො? අත්තානං ආතාපෙති පරිතාපෙතීති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. උත්තරි ච මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං න සච්ඡිකරොතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. කතමෙන එකෙන ඨානෙන පාසංසො? කුසලඤ්හි ඛො ධම්මං අධිගච්ඡතීති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො. අයං, ගාමණි, තපස්සී ලූඛජීවී ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො.

''තත්‍ර, ගාමණි, ය්වායං තපස්සී ලූඛජීවී අත්තානං ආතාපෙති පරිතාපෙති, කුසලඤ්ච ධම්මං අධිගච්ඡති, උත්තරි ච මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරොති. අයං, ගාමණි, තපස්සී ලූඛජීවී එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො, ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො. කතමෙන එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො? අත්තානං ආතාපෙති පරිතාපෙතීති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. කතමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො? කුසලඤ්ච ධම්මං අධිගච්ඡතීති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. උත්තරි ච මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරොතීති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන

පාසංසො. අයං, ගාමණි, තපස්සී ලූඛජීවී ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො, ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො.

‘‘තිස්සො ඉමා, ගාමණි, සන්දිට්ඨිකා නිජ්ජරා අකාලිකා එහිපස්සිකා ඔපනෙය්‍යිකා පච්චත්තං වෙදිතබ්බා විඤ්ඤූහි. කතමා තිස්සො? යං රත්තො රාගාධිකරණං අත්තබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති, පරබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති, උභයබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති. රාගෙ පහීනෙ නෙවත්තබ්‍යාබාධාය චෙතෙති, න පරබ්‍යාබාධාය චෙතෙති, න උභයබ්‍යාබාධාය චෙතෙති. සන්දිට්ඨිකා නිජ්ජරා අකාලිකා එහිපස්සිකා ඔපනෙය්‍යිකා පච්චත්තං වෙදිතබ්බා විඤ්ඤූහි. යං දුට්ඨො දොසාධිකරණං අත්තබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති, පරබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති, උභයබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති. දොසෙ පහීනෙ නෙවත්තබ්‍යාබාධාය චෙතෙති, න පරබ්‍යාබාධාය චෙතෙති, න උභයබ්‍යාබාධාය චෙතෙති. සන්දිට්ඨිකා නිජ්ජරා අකාලිකා එහිපස්සිකා ඔපනෙය්‍යිකා පච්චත්තං වෙදිතබ්බා විඤ්ඤූහි. යං මූළ්හො මොහාධිකරණං අත්තබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති, පරබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති, උභයබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති. මොහෙ පහීනෙ නෙවත්තබ්‍යාබාධාය චෙතෙති, න පරබ්‍යාබාධාය චෙතෙති, න උභයබ්‍යාබාධාය චෙතෙති. සන්දිට්ඨිකා නිජ්ජරා අකාලිකා එහිපස්සිකා ඔපනෙය්‍යිකා පච්චත්තං වෙදිතබ්බා විඤ්ඤූහි. ඉමා ඛො, ගාමණි, තිස්සො සන්දිට්ඨිකා නිජ්ජරා අකාලිකා එහිපස්සිකා ඔපනෙය්‍යිකා පච්චත්තං වෙදිතබ්බා විඤ්ඤූහී’’ති.

එවං වුත්තෙ, රාසියො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ...පෙ.... උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. ද්වාදසමං.

13. පාටලියසුත්තං

365. එකං සමයං භගවා කොලියෙසු විහරති උත්තරං නාම [උත්තරකං නාම (සී.)] කොලියානං නිගමො. අථ ඛො පාටලියො ගාමණි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො පාටලියො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භන්තෙ – ‘සමණො ගොතමො මායං ජානාතී’ති. යෙ තෙ, භන්තෙ, එවමාහංසු – ‘සමණො ගොතමො මායං ජානාතී’ති, කච්චි තෙ, භන්තෙ, භගවතො වුත්තවාදිනො, න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොන්ති, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡති? අනබ්භාචික්ඛිතුකාමා හි මයං, භන්තෙ, භගවන්ත’’න්ති. ‘‘යෙ තෙ, ගාමණි, එවමාහංසු – ‘සමණො ගොතමො මායං ජානාතී’ති, වුත්තවාදිනො චෙව මෙ, තෙ න ච මං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොන්ති, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡතීති, සච්චංයෙව කිර, භො, මයං තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං න සද්දහාම – ‘සමණො ගොතමො මායං ජානාතීති, සමණො ඛලු භො ගොතමො මායාවී’ති. යො නු ඛො,

ගාමණි, එවං වදෙති – 'අහං මායං ජානාමී'ති, සො එවං වදෙති – 'අහං මායාවී'ති. තථෙව තං භගවා හොති, තථෙව තං සුගත හොතී''ති. තෙන හි, ගාමණි, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි; යථා තෙ ඛමෙය්‍ය, තථා තං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි –

''තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, ජානාසි ත්වං කොලියානං ලම්බචූළකෙ භටෙ''ති? ''ජානාමහං, භන්තෙ, කොලියානං ලම්බචූළකෙ භටෙ''ති. ''තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, කිමත්ථියා කොලියානං ලම්බචූළකා භටා''ති? ''යෙ ච, භන්තෙ, කොලියානං චොරා තෙ ච පටිසෙධෙතුං, යානි ච කොලියානං දූතෙය්‍යානි තානි ච වහාතුං [තානි ච පහාතුං (ස්‍යා. කං.), තානි ච යාතුං (කත්ථචි), තානි වාවහාතුං (?)], එතදත්ථියා, භන්තෙ, කොලියානං ලම්බචූළකා භටා''ති. ''තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, ජානාසි ත්වං කොලියානං ලම්බචූළකෙ භටෙ සීලවන්තෙ වා තෙ දුස්සීලෙ වා''ති? ''ජානාමහං, භන්තෙ, කොලියානං ලම්බචූළකෙ භටෙ දුස්සීලෙ පාපධම්මෙ; යෙ ච ලොකෙ දුස්සීලා පාපධම්මා කොලියානං ලම්බචූළකා භටා තෙසං අඤ්ඤතරා''ති. ''යො නු ඛො, ගාමණි, එවං වදෙය්‍ය – 'පාටලියො ගාමණි ජානාති කොලියානං ලම්බචූළකෙ භටෙ දුස්සීලෙ පාපධම්මෙ, පාටලියොපි ගාමණි දුස්සීලො පාපධම්මො'ති, සම්මා නු ඛො සො වදමානො වදෙය්‍යා''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ! අඤ්ඤෙ, භන්තෙ, කොලියානං ලම්බචූළකා භටා, අඤ්ඤොහමස්මි. අඤ්ඤථාධම්මා කොලියානං ලම්බචූළකා භටා, අඤ්ඤථාධම්මොහමස්මී''ති. ''ත්වඤ්හි නාම, ගාමණි, ලච්ඡසි – 'පාටලියො ගාමණි ජානාති කොලියානං ලම්බචූළකෙ භටෙ දුස්සීලෙ පාපධම්මෙ, න ච පාටලියො ගාමණි දුස්සීලො පාපධම්මො'ති, කස්මා තථාගතො න ලච්ඡති – 'තථාගතො මායං ජානාති, න ච තථාගතො මායාවී'ති? මායං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, මායාය ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච මායාවී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි''.

''පාණාතිපාතං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, පාණාතිපාතස්ස ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච පාණාතිපාතී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. අදින්නාදානං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, අදින්නාදානස්ස ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච අදින්නාදායී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. කාමෙසුමිච්ඡාචාරං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, කාමෙසුමිච්ඡාචාරස්ස ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. මුසාවාදං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, මුසාවාදස්ස ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච මුසාවාදී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. පිසුණවාචං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, පිසුණවාචාය ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච පිසුණවාචො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච

පජානාමි. ඵරුසවාචං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, ඵරුසවාචාය ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච ඵරුසවාචො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. සම්ඵප්පලාපං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, සම්ඵප්පලාපස්ස ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච සම්ඵප්පලාපී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. අභිජ්ඣං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, අභිජ්ඣාය ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච අභිජ්ඣාලු කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. බ්‍යාපාදපදොසං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, බ්‍යාපාදපදොසස්ස ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච බ්‍යාපන්නචිත්තො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. මිච්ඡාදිට්ඨිං චාහං, ගාමණි, පජානාමි, මිච්ඡාදිට්ඨියා ච විපාකං, යථාපටිපන්නො ච මිච්ඡාදිට්ඨිකො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි.

‘‘සන්ති හි, ගාමණි, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘යො කොචි පාණමතිපාතෙති, සබ්බො සො දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදයති. යො කොචි අදින්නං ආදියති, සබ්බො සො දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදයති. යො කොචි කාමෙසු මිච්ඡා චරති, සබ්බො සො දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදයති. යො කොචි මුසා භණති, සබ්බො සො දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදයතී’’’ති.

‘‘දිස්සති ඛො පන, ගාමණි, ඉධෙකච්චො මාලී කුණ්ඩලී සුන්හාතො [සුනහාතො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සුවිලිත්තො කප්පිතකෙසමස්සු ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙන්තො. තමෙනං එවමාහංසු – ‘අම්භො! අයං පුරිසො කිං අකාසි මාලී කුණ්ඩලී සුන්හාතො සුවිලිත්තො කප්පිතකෙසමස්සු ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙතී’ති? තමෙනං එවමාහංසු – ‘අම්භො! අයං පුරිසො රඤ්ඤො පච්චත්ථිකං පසය්හ ජීවිතා වොරොපෙසි. තස්ස රාජා අත්තමනො අභිහාරමදාසි. තෙනායං පුරිසො මාලී කුණ්ඩලී සුන්හාතො සුවිලිත්තො කප්පිතකෙසමස්සු, ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙතී’’’ති.

‘‘දිස්සති ඛො, ගාමණි, ඉධෙකච්චො දළ්හාය රජ්ජුයා පච්ඡාබාහං ගාළ්හබන්ධනං බන්ධිත්වා ඛුරමුණ්ඩං කරිත්වා ඛරස්සරෙන පණවෙන රථියාය රථියං [රථිකාය රථිකං (සී.)] සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං පරිනෙත්වා, දක්ඛිණෙන ද්වාරෙන නික්ඛාමෙත්වා, දක්ඛිණතො නගරස්ස සීසං ඡිජ්ජමානො. තමෙනං එවමාහංසු – ‘අම්භො! අයං පුරිසො කිං අකාසි, දළ්හාය රජ්ජුයා පච්ඡාබාහං ගාළ්හබන්ධනං බන්ධිත්වා ඛුරමුණ්ඩං කරිත්වා ඛරස්සරෙන පණවෙන රථියාය රථියං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං පරිනෙත්වා දක්ඛිණෙන ද්වාරෙන නික්ඛාමෙත්වා දක්ඛිණතො නගරස්ස සීසං ඡින්දතී’ති [ඡිජ්ජතීති (කත්ථචි)]? තමෙනං එවමාහංසු – ‘අම්භො! අයං පුරිසො

රාජවෙරිං ඉත්ථිං වා පුරිසං වා ජීවිතා වොරොපෙසි, තෙන නං රාජානො ගහෙත්වා එවරූපං කම්මකාරණං කාරෙන්තී’’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, අපි නු තෙ එවරූපං දිට්ඨං වා සුතං වා’’ති? ‘‘දිට්ඨඤ්ච නො, භන්තෙ, සුතඤ්ච සුයිස්සති චා’’ති. ‘‘තත්‍ර, ගාමණි, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘යො කොචි පාණමතිපාතෙති, සබ්බො සො දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදයතී’ති, සච්චං වා තෙ ආහංසු මුසා වා’’ති? ‘‘මුසා, භන්තෙ’’. ‘‘යෙ පන තෙ තුච්ඡං මුසා විලපන්ති, සීලවන්තො වා තෙ දුස්සීලා වා’’ති? ‘‘දුස්සීලා, භන්තෙ’’. ‘‘යෙ පන තෙ දුස්සීලා පාපධම්මා මිච්ඡාපටිපන්නා වා තෙ සම්මාපටිපන්නා වා’’ති? ‘‘මිච්ඡාපටිපන්නා, භන්තෙ’’. ‘‘යෙ පන තෙ මිච්ඡාපටිපන්නා මිච්ඡාදිට්ඨිකා වා තෙ සම්මාදිට්ඨිකා වා’’ති? ‘‘මිච්ඡාදිට්ඨිකා, භන්තෙ’’. ‘‘යෙ පන තෙ මිච්ඡාදිට්ඨිකා කල්ලං නු තෙසු පසීදිතු’’න්ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘දිස්සති ඛො පන, ගාමණි, ඉධෙකච්චො මාලී කුණ්ඩලී…පෙ…. ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙන්තො. තමෙනං එවමාහංසු – ‘අම්භො! අයං පුරිසො කිං අකාසි මාලී කුණ්ඩලී…පෙ…. ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙතී’ති? තමෙනං එවමාහංසු – ‘අම්භො! අයං පුරිසො රඤ්ඤො පච්චත්ථිකස්ස පසය්හ රතනං අහාසි [පසය්හ අදින්නං රතනං ආදියි (ක.)]. තස්ස රාජා අත්තමනො අභිහාරමදාසි. තෙනායං පුරිසො මාලී කුණ්ඩලී…පෙ…. ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙතී’’’ති.

‘‘දිස්සති ඛො, ගාමණි, ඉධෙකච්චො දළ්හාය රජ්ජුයා…පෙ…. දක්ඛිණතො නගරස්ස සීසං ඡිජ්ජමානො තමෙනං එවමාහංසු – ‘අම්භො! අයං පුරිසො කිං අකාසි දළ්හාය රජ්ජුයා…පෙ…. දක්ඛිණතො නගරස්ස සීසං ඡින්දතී’ති? තමෙනං එවමාහංසු – ‘අම්භො! අයං පුරිසො ගාමා වා අරඤ්ඤා වා අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදියි. තෙන නං රාජානො ගහෙත්වා එවරූපං කම්මකාරණං කාරෙන්තී’ති. තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, අපි නු තෙ එවරූපං දිට්ඨං වා සුතං වා’’ති? ‘‘දිට්ඨඤ්ච නො, භන්තෙ, සුතඤ්ච සුයිස්සති චා’’ති. ‘‘තත්‍ර, ගාමණි, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘යො කොචි අදින්නං ආදියති, සබ්බො සො දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදයතී’ති, සච්චං වා තෙ ආහංසු මුසා වාති…පෙ…. කල්ලං නු තෙසු පසීදිතු’’න්ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘දිස්සති ඛො පන, ගාමණි, ඉධෙකච්චො මාලී කුණ්ඩලී…පෙ…. ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙන්තො. තමෙනං එවමාහංසු – ‘අම්භො! අයං පුරිසො කිං අකාසි මාලී කුණ්ඩලී…පෙ…. ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙතී’ති? තමෙනං එවමාහංසු – ‘අම්භො! අයං පුරිසො රඤ්ඤො පච්චත්ථිකස්ස දාරෙසු චාරිත්තං ආපජ්ජි. තස්ස රාජා අත්තමනො

අභිහාරමදාසි. තෙනායං පුරිසො මාලී කුණ්ඩලී…පෙ…. ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙතී'''ති.

''දිස්සති ඛො, ගාමණි, ඉධෙකච්චො දළ්හාය රජ්ජුයා…පෙ…. දක්ඛිණතො නගරස්ස සීසං ඡිජ්ජමානො. තමෙනං එවමාහංසු – 'අම්භො! අයං පුරිසො කිං අකාසි දළ්හාය රජ්ජුයා…පෙ…. දක්ඛිණතො නගරස්ස සීසං ඡින්දතී'ති? තමෙනං එවමාහංසු – 'අම්භො! අයං පුරිසො කුලිත්ථීසු කුලකුමාරීසු චාරිත්තං ආපජ්ජි, තෙන නං රාජානො ගහෙත්වා එවරූපං කම්මකාරණං කාරෙන්තී'ති. තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, අපි නු තෙ එවරූපං දිට්ඨං වා සුතං වා''ති? ''දිට්ඨඤ්ච නො, භන්තෙ, සුතඤ්ච සුයයිස්සති චා''ති. ''තත්‍ර, ගාමණි, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – 'යො කොචි කාමෙසු මිච්ඡා චරති, සබ්බො සො දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදයතී'ති, සච්චං වා තෙ ආහංසු මුසා වාති…පෙ…. කල්ලං නු තෙසු පසීදිතු''න්ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''දිස්සති ඛො පන, ගාමණි, ඉධෙකච්චො මාලී කුණ්ඩලී සුන්හාතො සුවිලිත්තො කප්පිතකෙසමස්සු ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙන්තො. තමෙනං එවමාහංසු – 'අම්භො! අයං පුරිසො කිං අකාසි මාලී කුණ්ඩලී සුන්හාතො සුවිලිත්තො කප්පිතකෙසමස්සු ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙතී'ති? තමෙනං එවමාහංසු – 'අම්භො! අයං පුරිසො රාජානං මුසාවාදෙන හාසෙසි. තස්ස රාජා අත්තමනො අභිහාරමදාසි. තෙනායං පුරිසො මාලී කුණ්ඩලී සුන්හාතො සුවිලිත්තො කප්පිතකෙසමස්සු ඉත්ථිකාමෙහි රාජා මඤ්ඤෙ පරිචාරෙතී'''ති.

''දිස්සති ඛො, ගාමණි, ඉධෙකච්චො දළ්හාය රජ්ජුයා පච්ඡාබාහං ගාළ්හබන්ධනං බන්ධිත්වා ඛුරමුණ්ඩං කරිත්වා ඛරස්සරෙන පණවෙන රථියාය රථියං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං පරිනෙත්වා දක්ඛිණෙන ද්වාරෙන නික්ඛාමෙත්වා දක්ඛිණතො නගරස්ස සීසං ඡිජ්ජමානො. තමෙනං එවමාහංසු – 'අම්භො! අයං පුරිසො කිං අකාසි දළ්හාය රජ්ජුයා පච්ඡාබාහං ගාළ්හබන්ධනං බන්ධිත්වා ඛුරමුණ්ඩං කරිත්වා ඛරස්සරෙන පණවෙන රථියාය රථියං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං පරිනෙත්වා, දක්ඛිණෙන ද්වාරෙන නික්ඛාමෙත්වා, දක්ඛිණතො නගරස්ස සීසං ඡින්දතී'ති? තමෙනං එවමාහංසු – 'අම්භො! අයං පුරිසො ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා මුසාවාදෙන අත්ථං භඤ්ජි, තෙන නං රාජානො ගහෙත්වා එවරූපං කම්මකාරණං කාරෙන්තී'ති. තං කිං මඤ්ඤසි, ගාමණි, අපි නු තෙ එවරූපං දිට්ඨං වා සුතං වා''ති? ''දිට්ඨඤ්ච නො, භන්තෙ, සුතඤ්ච සුයයිස්සති චා''ති. ''තත්‍ර, ගාමණි, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – 'යො කොචි මුසා භණති, සබ්බො සො දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදයතී'ති, සච්චං වා තෙ ආහංසු මුසා වා''ති? ''මුසා, භන්තෙ''. ''යෙ පන තෙ තුච්ඡං මුසා විලපන්ති සීලවන්තො වා තෙ දුස්සීලා වා''ති? ''දුස්සීලා, භන්තෙ''. ''යෙ පන තෙ දුස්සීලා පාපධම්මා මිච්ඡාපටිපන්නා වා

තෙ සම්මාපටිපන්නා වා''ති? ''මිච්ඡාපටිපන්නා, භන්තෙ''. ''යෙ පන තෙ මිච්ඡාපටිපන්නා මිච්ඡාදිට්ඨිකා වා තෙ සම්මාදිට්ඨිකා වා''ති? ''මිච්ඡාදිට්ඨිකා, භන්තෙ''. ''යෙ පන තෙ මිච්ඡාදිට්ඨිකා කල්ලං නු තෙසු පසීදිතු''න්ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! අත්ථි මෙ, භන්තෙ, ආවසථාගාරං. තත්ථ අත්ථි මඤ්චකානි, අත්ථි ආසනානි, අත්ථි උදකමණිකො, අත්ථි තෙලප්පදීපො. තත්ථ යො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා වාසං උපෙති, තෙනාහං යථාසත්ති යථාබලං සංවිභජාමි. භූතපුබ්බං, භන්තෙ, චත්තාරො සත්ථාරො නානාදිට්ඨිකා නානාඛන්තිකා නානාරුචිකා, තස්මිං ආවසථාගාරෙ වාසං උපගච්ඡුං''.

''එකො සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – 'නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො. නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී'''ති.

''එකො සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – 'අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මාතා, අත්ථි පිතා, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා, යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී'''ති.

''එකො සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – 'කරොතො කාරයතො, ඡින්දතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො, සොචයතො සොචාපයතො, කිලමතො කිලමාපයතො, ඵන්දතො ඵන්දාපයතො, පාණමතිපාතයතො, අදින්නං ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො, කරොතො න කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණං චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො පචන්තො පාචාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරං චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො යජන්තො යජාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන නත්ථි පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො'''ති.

''එකො සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – 'කරොතො කාරයතො, ඡින්දතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො, සොචයතො සොචාපයතො, කිලමතො

කිලමාපයතො, ඡන්දතො ඡන්දාපයතො, පාණමතිපාතයතො, අදින්නං ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො, කරොතො කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, අත්ථි තතොනිදානං පාපං, අත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණං චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො පචන්තො පාචාපෙන්තො, අත්ථි තතොනිදානං පාපං, අත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරං චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො, යජන්තො යජාපෙන්තො, අත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, අත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන අත්ථි පුඤ්ඤං, අත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො'''ති.

''තස්ස මය්හං, භන්තෙ, අහුදෙව කඞ්ඛා, අහු විචිකිච්ඡා – 'කොසු නාම ඉමෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං ආහ, කො මුසා'''ති?

''අලඤ්හි තෙ, ගාමණි, කඞ්ඛිතුං, අලං විචිකිච්ඡිතුං. කඞ්ඛනීයෙ ච පන තෙ ඨානෙ විචිකිච්ඡා උප්පන්නා''ති. ''එවං පසන්නොහං, භන්තෙ, භගවති. පහොති මෙ භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථාහං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍ය''න්ති.

''අත්ථි, ගාමණි, ධම්මසමාධි. තත්‍ර චෙ ත්වං චිත්තසමාධිං පටිලභෙය්‍යාසි. එවං ත්වං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යාසි. කතමො ච, ගාමණි, ධම්මසමාධි? ඉධ, ගාමණි, අරියසාවකො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, අභිජ්ඣං පහාය අනභිජ්ඣාලු හොති, බ්‍යාපාදපදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, මිච්ඡාදිට්ඨිං පහාය සම්මාදිට්ඨිකො හොති.

''ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'ය්වායං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා, සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා

යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. ‘සචෙ තස්ස භොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අපණ්ණකතාය මය්හං, ය්වාහං [යොහං (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] න කිඤ්චි [කඤ්චි (?)] බ්‍යාබාධෙමි තසං වා ථාවරං වා? උභයමෙත්ථ [උභයත්ථ මෙ (?) ම. නි. 2.95 පාළියා සංසන්දෙතබ්බං] කටග්ගාහො, යං චම්හි කායෙන සංවුතො වාචාය සංවුතො මනසා සංවුතො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සාමී’ති [පරං මරණා න උපපජ්ජිස්සාමීති (?)]. තස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදයති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. අයං ඛො, ගාමණි, ධම්මසමාධි. තත්‍ර චෙ ත්වං චිත්තසමාධිං පටිලභෙය්‍යාසි, එවං ත්වං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යාසි.

‘‘ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ය්වායං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මාතා, අත්ථි පිතා, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා, සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. ‘සචෙ තස්ස භොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අපණ්ණකතාය මය්හං, ය්වාහං න කිඤ්චි බ්‍යාබාධෙමි තසං වා ථාවරං වා? උභයමෙත්ථ කටග්ගාහො, යං චම්හි කායෙන සංවුතො වාචාය සංවුතො මනසා සංවුතො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සාමී’ති. තස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදයති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. අයං ඛො, ගාමණි, ධම්මසමාධි. තත්‍ර චෙ ත්වං චිත්තසමාධිං පටිලභෙය්‍යාසි, එවං ත්වං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යාසි.

‘‘ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ය්වායං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – කරොතො කාරයතො, ඡින්දතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො, සොචයතො සොචාපයතො, කිලමතො කිලමාපයතො, ඵන්දතො ඵන්දාපයතො, පාණමතිපාතයතො, අදින්නං

ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො, කරොතො න කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො පචන්තො පාචාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො, යජන්තො යජාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන නත්ථි පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො’ති. ‘සචෙ තස්ස භොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අපණ්ණකතාය මය්හං, ය්වාහං න කිඤ්චි බ්‍යාබාධෙමි තසං වා ථාවරං වා? උභයමෙත්ථ කටග්ගාහො, යං චම්හි කායෙන සංවුතො වාචාය සංවුතො මනසා සංවුතො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සාමී’ති [පරං මරණා න උපපජ්ජිස්සාමීති (?)]. තස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදයති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. අයං ඛො, ගාමණි, ධම්මසමාධි තත්‍ර චෙ ත්වං චිත්තසමාධිං පටිලභෙය්‍යාසි, එවං ත්වං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යාසි.

‘‘ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො මෙත්තාසහගතෙ චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ය්වායං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – කරොතො කාරයතො, ඡින්දතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො, සොචයතො සොචාපයතො, කිලමතො කිලමාපයතො, ඵන්දතො ඵන්දාපයතො, පාණමතිපාතයතො, අදින්නං ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො, කරොතො කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, අත්ථි තතොනිදානං පාපං, අත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො පචන්තො පාචාපෙන්තො, අත්ථි තතොනිදානං පාපං, අත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො, යජන්තො යජාපෙන්තො, අත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, අත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන අත්ථි පුඤ්ඤං අත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමොති. සචෙ තස්ස භොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අපණ්ණකතාය මය්හං, ය්වාහං න කිඤ්චි බ්‍යාබාධෙමි තසං වා ථාවරං වා? උභයමෙත්ථ කටග්ගාහො, යං චම්හි කායෙන සංවුතො වාචාය සංවුතො මනසා සංවුතො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා

පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සාමී’ති. තස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදයති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. අයං ඛො, ගාමණි, ධම්මසමාධි. තත්‍ර චෙ ත්වං චිත්තසමාධිං පටිලභෙය්‍යාසි, එවං ත්වං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යාසි.

‘‘ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො කරුණාසහගතෙ චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති…පෙ…. මුදිතාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති…පෙ…..

‘‘ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො උපෙක්ඛාසහගතෙ චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ය්වායං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා නත්ථි පිතා නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තීති. සචෙ තස්ස භොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අපණ්ණකතාය මය්හං, ය්වාහං න කිඤ්චි බ්‍යාබාධෙමි තසං වා ථාවරං වා? උභයමෙත්ථ කටග්ගාහො, යං චම්හි කායෙන සංවුතො වාචාය සංවුතො මනසා සංවුතො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සාමී’ති. තස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදයති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. අයං ඛො, ගාමණි, ධම්මසමාධි. තත්‍ර චෙ ත්වං චිත්තසමාධිං පටිලභෙය්‍යාසි, එවං ත්වං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යාසි.

‘‘ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො උපෙක්ඛාසහගතෙ චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ය්වායං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, අත්ථි අයං ලොකො අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මාතා අත්ථි පිතා අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං

පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තීති. සචෙ තස්ස භොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අපණ්ණකතාය මය්හං, ය්වාහං න කිඤ්චි බ්‍යාබාධෙමි තසං වා ථාවරං වා? උභයමෙත්ථ කටග්ගාහො, යං චම්හි කායෙන සංවුතො වාචාය සංවුතො මනසා සංවුතො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සාමී’ති. තස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදයති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. අයං ඛො, ගාමණි, ධම්මසමාධි. තත්‍ර චෙ ත්වං චිත්තසමාධිං පටිලභෙය්‍යාසි, එවං ත්වං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යාසි.

‘‘ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො උපෙක්ඛාසහගතෙ චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ය්වායං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – කරොතො කාරයතො, ඡෙදතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො, සොචයතො සොචාපයතො, කිලමතො කිලමාපයතො, ඵන්දතො ඵන්දාපයතො, පාණමතිපාතයතො, අදින්නං ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො, කරොතො න කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො පචන්තො පාචාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො, යජන්තො යජාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන නත්ථි පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො’ති. ‘සචෙ තස්ස භොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අපණ්ණකතාය මය්හං, ය්වාහං න කිඤ්චි බ්‍යාබාධෙමි තසං වා ථාවරං වා? උභයමෙත්ථ කටග්ගාහො, යං චම්හි කායෙන සංවුතො වාචාය සංවුතො මනසා සංවුතො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සාමී’ති. තස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදයති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. අයං ඛො, ගාමණි, ධම්මසමාධි. තත්‍ර චෙ ත්වං චිත්තසමාධිං පටිලභෙය්‍යාසි, එවං ත්වං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යාසි.

‘‘ස ඛො සො, ගාමණි, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො උපෙක්ඛාසහගතෙ චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං,

ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ය්වායං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – කරොතො කාරයතො, ඡින්දතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො, සොචයතො සොචාපයතො, කිලමතො කිලමාපයතො, ඵන්දතො ඵන්දාපයතො, පාණමතිපාතයතො, අදින්නං ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො, කරොතො කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, අත්ථි තතොනිදානං පාපං, අත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො පචන්තො පාචාපෙන්තො, අත්ථි තතොනිදානං පාපං, අත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො, යජන්තො යජාපෙන්තො, අත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, අත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන අත්ථි පුඤ්ඤං, අත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො’ති. ‘සචෙ තස්ස භොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අපණ්ණකතාය මය්හං, ය්වාහං න කිඤ්චි බ්‍යාබාධෙමි තසං වා ථාවරං වා? උභයමෙත්ථ කටග්ගාහො, යං චම්හි කායෙන සංවුතො වාචාය සංවුතො මනසා සංවුතො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සාමී’ති. තස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස පීති ජායති. පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදයති. සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. අයං ඛො, ගාමණි, ධම්මසමාධි. තත්‍ර චෙ ත්වං චිත්තසමාධිං පටිලභෙය්‍යාසි, එවං ත්වං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යාසී’’ති.

එවං වුත්තෙ, පාටලියො ගාමණි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ...පෙ.... අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. තෙරසමං.

ගාමණිසංයුත්තං සමත්තං.

තස්සුද්දානං –

චණ්ඩො පුටො යොධාජීවො, හත්ථස්සො අසිබන්ධකො;
දෙසනා සඞ්ඛකුලං මණිචූළං, භද්‍රාසියපාටලීති.

9. අසඞ්ඛතසංයුත්තං

1. පඨමවග්ගො

1. කායගතාසතිසුත්තං

366. සාවත්ථිනිදානං. ''අසඞ්ඛතඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අසඞ්ඛතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතං? යො, භික්ඛවෙ, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතං. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? කායගතාසති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො''.

''ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, දෙසිතං වො මයා අසඞ්ඛතං, දෙසිතො අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො. යං, භික්ඛවෙ, සත්ථාරා කරණීයං සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය, කතං වො තං මයා. එතානි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛමූලානි, එතානි සුඤ්ඤාගාරානි. ඣායථ [නිජ්ඣායථ (ක.)], භික්ඛවෙ, මා පමාදත්ථ; මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී''ති. පඨමං.

2. සමථවිපස්සනාසුත්තං

367. ''අසඞ්ඛතඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අසඞ්ඛතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතං? යො, භික්ඛවෙ, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතං. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? සමථො ච විපස්සනා ච. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො...පෙ..... දුතියං.

3. සවිතක්කසවිචාරසුත්තං

368. ''කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? සවිතක්කසවිචාරො සමාධි, අවිතක්කවිචාරමත්තො සමාධි, අවිතක්කඅවිචාරො සමාධි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො...පෙ..... තතියං.

4. සුඤ්ඤතසමාධිසුත්තං

369. ''කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? සුඤ්ඤතො සමාධි, අනිමිත්තො සමාධි, අප්පණිහිතො සමාධි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො...පෙ..... චතුත්ථං.

5. සතිපට්ඨානසුත්තං

370. ''කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? චත්තාරො සතිපට්ඨානා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො...පෙ..... පඤ්චමං.

6. සම්මප්පධානසුත්තං

371. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? චත්තාරො සම්මප්පධානා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ….. ඡට්ඨං.

7. ඉද්ධිපාදසුත්තං

372. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? චත්තාරො ඉද්ධිපාදා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ….. සත්තමං.

8. ඉන්ද්‍රියසුත්තං

373. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? පඤ්චින්ද්‍රියානි. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ….. අට්ඨමං.

9. බලසුත්තං

374. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? පඤ්ච බලානි. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ….. නවමං.

10. බොජ්ඣඞ්ගසුත්තං

375. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ….. දසමං.

11. මග්ගඞ්ගසුත්තං

376. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, දෙසිතං වො මයා අසඞ්ඛතං, දෙසිතො අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො. යං, භික්ඛවෙ, සත්ථාරා කරණීයං සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය කතං වො තං මයා. එතානි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛමූලානි, එතානි සුඤ්ඤාගාරානි. ඣායථ, භික්ඛවෙ, මා පමාදත්ථ; මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී’’ති. එකාදසමං.

පඨමො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

කායො සමථො සවිතක්කො, සුඤ්ඤතො සතිපට්ඨානා;
සම්මප්පධානා ඉද්ධිපාදා, ඉන්ද්‍රියබලබොජ්ඣඞ්ගා;
මග්ගෙන එකාදසමං, තස්සුද්දානං පවුච්චති.

2. දුතියවග්ගො

1. අසඞ්ඛතසුත්තං

377. ‘‘අසඞ්ඛතඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අසඞ්ඛතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතං? යො, භික්ඛවෙ, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතං. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? සමථො. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, දෙසිතං වො මයා අසඞ්ඛතං, දෙසිතො අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො. යං, භික්ඛවෙ, සත්ථාරා කරණීයං සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය, කතං වො තං මයා. එතානි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛමූලානි, එතානි සුඤ්ඤාගාරානි. ඣායථ, භික්ඛවෙ, මා පමාදත්ථ; මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනීති.

‘‘අසඞ්ඛතඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අසඞ්ඛතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතං? යො, භික්ඛවෙ, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතං. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? විපස්සනා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, දෙසිතං වො මයා අසඞ්ඛතං…පෙ…. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනීති.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? සවිතක්කො සවිචාරො සමාධි. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? අවිතක්කො අවිචාරො සමාධි. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ….

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? සුඤ්ඤතො සමාධි. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? අනිමිත්තො සමාධි. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? අප්පණිහිතො සමාධි. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ….

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ,

අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…..

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…..

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො …පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වීරියසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චිත්තසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වීමංසසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…..

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධින්ද්‍රියං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වීරියින්ද්‍රියං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතින්ද්‍රියං භාවෙති…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො?

ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සමාධින්ද්‍රියං භාවෙති…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්ඤින්ද්‍රියං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…..

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධාබලං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වීරියබලං භාවෙති…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතිබලං භාවෙති…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සමාධිබලං භාවෙති…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්ඤාබලං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…..

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති…පෙ…. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති…පෙ…. වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති…පෙ…. පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති…පෙ…. පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති…පෙ…. සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති…පෙ…. උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…..

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්මාදිට්ඨිං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්මාසඞ්කප්පං භාවෙති …පෙ…. සම්මාවාචං භාවෙති…පෙ…. සම්මාකම්මන්තං භාවෙති…පෙ…. සම්මාආජීවං භාවෙති…පෙ…. සම්මාවායාමං භාවෙති…පෙ…. සම්මාසතිං භාවෙති…පෙ…. අසඞ්ඛතඤ්ච වො භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අසඞ්ඛතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතං…පෙ….? කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්මාසමාධිං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං. අයං

වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, දෙසිතං වො මයා අසඞ්ඛතං, දෙසිතො අසඞ්ඛතගාමිමග්ගො. යං, භික්ඛවෙ, සත්ථාරා කරණීයං සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය, කතං වො තං මයා. එතානි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛමූලානි, එතානි සුඤ්ඤාගාරානි. ඣායථ, භික්ඛවෙ, මා පමාදත්ථ; මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී''ති. පඨමං.

2. අනතසුත්තං

378. ''අනතඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි, අනතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනතං...පෙ....''. (යථා අසඞ්ඛතං තථා විත්ථාරෙතබ්බං). දුතියං.

3-32. අනාසවාදිසුත්තං

379-408. ''අනාසවඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අනාසවගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනාසවං...පෙ.... සච්චඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි සච්චගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සච්චං...පෙ.... පාරඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි පාරගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, පාරං...පෙ.... නිපුණඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි නිපුණගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, නිපුණං...පෙ.... සුදුද්දසඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි සුදුද්දසගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සුදුද්දසං...පෙ.... අජජ්ජරඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අජජ්ජරගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අජජ්ජරං...පෙ.... ධුවඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි ධුවගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ධුවං...පෙ.... අපලොකිතඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අපලොකිතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අපලොකිතං...පෙ.... අනිදස්සනඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අනිදස්සනගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනිදස්සනං...පෙ.... නිප්පපඤ්චඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි නිප්පපඤ්චගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, නිප්පපඤ්චං...පෙ....?

''සන්තඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි සන්තගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සන්තං...පෙ.... අමතඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අමතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අමතං...පෙ.... පණීතඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි පණීතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, පණීතං...පෙ.... සිවඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි සිවගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සිවං...පෙ.... ඛෙමඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි ඛෙමගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඛෙමං...පෙ....

තණ්හාක්ඛයඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි තණ්හාක්ඛයගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, තණ්හාක්ඛයං…පෙ….?

‘‘අච්ඡරියඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අච්ඡරියගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අච්ඡරියං…පෙ…. අබ්භුතඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අබ්භුතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අබ්භුතං…පෙ…. අනීතිකඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අනීතිකගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනීතිකං…පෙ…. අනීතිකධම්මඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අනීතිකධම්මගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනීතිකධම්මං…පෙ…. නිබ්බානඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි නිබ්බානගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, නිබ්බානං…පෙ…. අබ්‍යාපජ්ඣඤ්ච [අබ්‍යාපජ්ඣඤ්ච (සී. స్యా. කං. පී.)] වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අබ්‍යාපජ්ඣගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අබ්‍යාපජ්ඣං…පෙ…. විරාගඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි විරාගගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, විරාගො…පෙ….?

‘‘සුද්ධිඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි සුද්ධිගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමා ච, භික්ඛවෙ, සුද්ධි…පෙ…. මුත්තිඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි මුත්තිගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමා ච, භික්ඛවෙ, මුත්ති…පෙ…. අනාලයඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අනාලයගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනාලයො…පෙ…. දීපඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි දීපගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, දීපං…පෙ…. ලෙණඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි ලෙණගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ලෙණං…පෙ…. තාණඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි තාණගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, තාණං…පෙ…. සරණඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි සරණගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සරණං…පෙ….අනුසාසනී’’ති? බාත්තිංසතිමං.

33. පරායනසුත්තං

409. ‘‘පරායනඤ්ච [පරායණඤ්ච (පී. සී. අට්ඨ.)] වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි පරායනගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, පරායනං? යො, භික්ඛවෙ, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පරායනං. කතමො ච, භික්ඛවෙ, පරායනගාමී මග්ගො? කායගතාසති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පරායනගාමිමග්ගො. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, දෙසිතං වො මයා පරායනං, දෙසිතො පරායනගාමිමග්ගො. යං, භික්ඛවෙ, සත්ථාරා කරණීයං සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය, කතං වො තං මයා. එතානි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛමූලානි, එතානි සුඤ්ඤාගාරානි. ඣායථ, භික්ඛවෙ, මා පමාදත්ථ; මා පච්ඡා

විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී''ති. (යථා අසඞ්ඛතං තථා විත්ථාරෙතබ්බං). තෙත්තිංසතිමං.

දුතියො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

අසඞ්ඛතං අනතං අනාසවං, සච්චඤ්ච පාරං නිපුණං සුදුද්දසං;
අජජ්ජරං ධුවං අපලොකිතං, අනිදස්සනං නිප්පපඤ්ච සන්තං.

අමතං පණීතඤ්ච සිවඤ්ච ඛෙමං, තණ්හාක්ඛයො අච්ඡරියඤ්ච අබ්භුතං;
අනීතිකං අනීතිකධම්මං, නිබ්බානමෙතං සුගතෙන දෙසිතං.

අබ්‍යාපජ්ඣො විරාගො ච, සුද්ධි මුත්ති අනාලයො;
දීපො ලෙණඤ්ච තාණඤ්ච, සරණඤ්ච පරායනන්ති.

අසඞ්ඛතසංයුත්තං සමත්තං.

10. අබ්‍යාකතසංයුත්තං

1. ඛෙමාසුත්තං

410. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ඛෙමා භික්ඛුනී කොසලෙසු චාරිකං චරමානා අන්තරා ච සාවත්ථිං අන්තරා ච සාකෙතං තොරණවත්ථුස්මිං වාසං උපගතා හොති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො සාකෙතා සාවත්ථිං ගච්ඡන්තො, අන්තරා ච සාකෙතං අන්තරා ච සාවත්ථිං තොරණවත්ථුස්මිං එකරත්තිවාසං උපගච්ඡි. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, අම්භො පුරිස, තොරණවත්ථුස්මිං තථාරූපං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා ජාන යමහං අජ්ජ පයිරුපාසෙය්‍යා’’න්ති.

‘‘එවං, දෙවා’’ති ඛො සො පුරිසො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පටිස්සුත්වා කෙවලකප්පං තොරණවත්ථුං ආහිණ්ඩන්තො [අන්වාහිණ්ඩන්තො (සී.)] නාද්දස තථාරූපං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා යං රාජා පසෙනදි කොසලො පයිරුපාසෙය්‍ය. අද්දසා ඛො සො පුරිසො ඛෙමං භික්ඛුනිං තොරණවත්ථුස්මිං වාසං උපගතං. දිස්වාන යෙන රාජා පසෙනදි කොසලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා රාජානං පසෙනදිං කොසලං එතදවොච –

‘‘නත්ථි ඛො, දෙව, තොරණවත්ථුස්මිං තථාරූපො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා යං දෙවො පයිරුපාසෙය්‍ය. අත්ථි ච ඛො, දෙව, ඛෙමා නාම භික්ඛුනී, තස්ස භගවතො සාවිකා අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. තස්සා ඛො පන අය්‍යාය එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘පණ්ඩිතා, වියත්තා මෙධාවිනී බහුස්සුතා චිත්තකථා කල්‍යාණපටිභානා’ති. තං දෙවො පයිරුපාසතූ’’ති.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන ඛෙමා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ඛෙමං භික්ඛුනිං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ඛෙමං භික්ඛුනිං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, අය්‍යෙ, හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, මහාරාජ, භගවතා – ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං පනය්‍යෙ, න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, මහාරාජ, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං නු ඛො, අය්‍යෙ, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, මහාරාජ, භගවතා – ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං පනය්‍යෙ, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති. ‘‘එතම්පි ඛො, මහාරාජ, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති.

‘‘‘කිං නු ඛො, අය්‍යෙ, හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, ඉති පුට්ඨා සමානා – ‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, මහාරාජ, භගවතා – හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි. ‘කිං පනය්‍යෙ, න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඉති පුට්ඨා සමානා – ‘එතම්පි ඛො, මහාරාජ, අබ්‍යාකතං භගවතා – න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි. ‘කිං නු ඛො, අය්‍යෙ, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඉති පුට්ඨා සමානා – ‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, මහාරාජ, භගවතා – හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි. ‘කිං පනය්‍යෙ, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඉති පුට්ඨා සමානා – ‘එතම්පි ඛො, මහාරාජ, අබ්‍යාකතං භගවතා – නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි. ‘කො නු ඛො, අය්‍යෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’’ති?

‘‘තෙන හි, මහාරාජ, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි. යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, අත්ථි තෙ කොචි ගණකො වා මුද්දිකො වා සඞ්ඛායකො වා යො පහොති ගඞ්ගාය වාලුකං [වාලිකං (සී. ස්‍යා. කං.)] ගණෙතුං – එත්තකා [එත්තිකා (සී.)] වාලුකා ඉති වා, එත්තකානි වාලුකසතානි ඉති වා, එත්තකානි වාලුකසහස්සානි ඉති වා, එත්තකානි වාලුකසතසහස්සානි ඉති වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, අය්‍යෙ’’. ‘‘අත්ථි පන තෙ කොචි ගණකො වා මුද්දිකො වා සඞ්ඛායකො වා යො පහොති මහාසමුද්දෙ උදකං ගණෙතුං – එත්තකානි උදකාළ්හකානි ඉති වා, එත්තකානි උදකාළ්හකසතානි ඉති වා, එත්තකානි උදකාළ්හකසහස්සානි ඉති වා, එත්තකානි උදකාළ්හකසතසහස්සානි ඉති වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, අය්‍යෙ’’. ‘‘තං කිස්ස හෙතු’’? ‘‘මහාය්‍යෙ, සමුද්දො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාහො’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, මහාරාජ, යෙන රූපෙන තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය තං රූපං තථාගතස්ස පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං. රූපසඞ්ඛායවිමුත්තො ඛො, මහාරාජ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාහො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති.

‘‘යාය වෙදනාය තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය, සා වෙදනා තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. වෙදනාසඞ්ඛායවිමුත්තො, මහාරාජ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාහො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති.

‘‘යාය සඤ්ඤාය තථාගතං...පෙ.... යෙහි සඞ්ඛාරෙහි තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය, තෙ සඞ්ඛාරා තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. සඞ්ඛාරසඞ්ඛායවිමුත්තො ඛො, මහාරාජ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාහො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති.

‘‘යෙන විඤ්ඤාණෙන තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය තං විඤ්ඤාණං තථාගතස්ස පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං. විඤ්ඤාණසඞ්ඛායවිමුත්තො ඛො, මහාරාජ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාහො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙතී’’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ඛෙමාය භික්ඛුනියා භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා ඛෙමං භික්ඛුනිං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො අපරෙන සමයෙන යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, භන්තෙ, හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, මහාරාජ, මයා – ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං පන, භන්තෙ, න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, මහාරාජ, අබ්‍යාකතං මයා – ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං නු ඛො, භන්තෙ, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, මහාරාජ, මයා – ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං පන, භන්තෙ, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, මහාරාජ, අබ්‍යාකතං මයා – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං නු ඛො, භන්තෙ, හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, මහාරාජ, මයා – හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි...පෙ..... ‘‘‘කිං පන, භන්තෙ, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘‘‘එතම්පි ඛො, මහාරාජ, අබ්‍යාකතං මයා – නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි. කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති?

‘‘තෙන හි, මහාරාජ, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි. යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, අත්ථි තෙ කොචි

ගණකො වා මුද්දිකො වා සඞ්ඛායකො වා යො පහොති ගඞ්ගාය වාලුකං ගණෙතුං – එත්තකා වාලුකා ඉති වා...පෙ.... එත්තකානි වාලුකසතසහස්සානි ඉති වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘අත්ථි පන තෙ කොචි ගණකො වා මුද්දිකො වා සඞ්ඛායකො වා යො පහොති මහාසමුද්දෙ උදකං ගණෙතුං – එත්තකානි උදකාළ්හකානි ඉති වා...පෙ.... එත්තකානි උදකාළ්හකසතසහස්සානි ඉති වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘තං කිස්ස හෙතු’’? ‘‘මහා, භන්තෙ, සමුද්දො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාහො. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, යෙන රූපෙන තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය, තං රූපං තථාගතස්ස පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං. රූපසඞ්ඛායවිමුත්තො ඛො, මහාරාජ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාහො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති. යාය වෙදනාය...පෙ.... යාය සඤ්ඤාය...පෙ.... යෙහි සඞ්ඛාරෙහි...පෙ....’’.

‘‘යෙන විඤ්ඤාණෙන තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය, තං විඤ්ඤාණං තථාගතස්ස පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං. විඤ්ඤාණසඞ්ඛායවිමුත්තො ඛො, මහාරාජ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාහො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙති, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න උපෙතී’’ති.

‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යත්‍ර හි නාම සත්ථු චෙව [සත්ථුනො චෙව (සී.)] සාවිකාය ච අත්ථෙන අත්ථො බ්‍යඤ්ජනෙන බ්‍යඤ්ජනං සංසන්දිස්සති, සමෙස්සති, න විරොධයිස්සති [විහායිස්සති (සී. ස්‍යා. කං.), විගායිස්සති (ක.)] යදිදං අග්ගපදස්මිං. එකමිදාහං, භන්තෙ, සමයං ඛෙමං භික්ඛුනිං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං අපුච්ඡිං. සාපි මෙ අය්‍යා එතෙහි පදෙහි එතෙහි බ්‍යඤ්ජනෙහි එතමත්ථං බ්‍යාකාසි, සෙය්‍යථාපි භගවා. අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යත්ර හි නාම සත්ථු චෙව සාවිකාය ච අත්ථෙන අත්ථො බ්‍යඤ්ජනෙන බ්‍යඤ්ජනං සංසන්දිස්සති, සමෙස්සති, න විරොධයිස්සති යදිදං අග්ගපදස්මිං. හන්ද දානි මයං, භන්තෙ, ගච්ඡාම. බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා’’ති. ‘‘යස්ස දානි ත්වං, මහාරාජ, කාලං මඤ්ඤසී’’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමීති. පඨමං.

2. අනුරාධසුත්තං

411. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා අනුරාධො භගවතො අවිදූරෙ අරඤ්ඤකුටිකායං විහරති. අථ ඛො සම්බහුලා අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා යෙනායස්මා අනුරාධො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා අනුරාධෙන සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා ආයස්මන්තං අනුරාධං එතදවොචුං – ''යො සො, ආවුසො අනුරාධ, තථාගතො උත්තමපුරිසො පරමපුරිසො පරමපත්තිපත්තො, තං තථාගතො ඉමෙසු චතූසු ඨානෙසු පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙති – 'හොති තථාගතො පරං මරණා'ති වා, 'න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති වා, 'හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා'ති වා, 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති වා''ති? ''යො සො, ආවුසො, තථාගතො උත්තමපුරිසො පරමපුරිසො පරමපත්තිපත්තො, තං තථාගතො අඤ්ඤත්‍ර ඉමෙහි චතූහි ඨානෙහි පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙති – 'හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, 'න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති වා, 'හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා'ති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති වා''ති. එවං වුත්තෙ, තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා ආයස්මන්තං අනුරාධං එතදවොචුං – ''සො චායං [යො චායං (සී.)] භික්ඛු නවො භවිස්සති අචිරපබ්බජිතො, ථෙරො වා පන බාලො අබ්‍යත්තො''ති. අථ ඛො තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා ආයස්මන්තං අනුරාධං නවවාදෙන ච බාලවාදෙන ච අපසාදෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිංසු.

අථ ඛො ආයස්මතො අනුරාධස්ස අචිරපක්කන්තෙසු අඤ්ඤතිත්ථියෙසු පරිබ්බාජකෙසු එතදහොසි – ''සචෙ ඛො මං තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා උත්තරිං පුච්ඡෙය්‍යුං, කථං බ්‍යාකරමානො නු ඛ්වාහං තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං වුත්තවාදී චෙව භගවතො අස්සං, න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛෙය්‍යං, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරෙය්‍යං, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡෙය්‍යා''ති? අථ ඛො ආයස්මා අනුරාධො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා අනුරාධො භගවන්තං එතදවොච – ''ඉධාහං, භන්තෙ, භගවතො අවිදූරෙ අරඤ්ඤකුටිකායං විහරාමි. අථ ඛො, භන්තෙ, සම්බහුලා අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා මයා සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො, භන්තෙ, තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා මං එතදවොචුං – ''යො සො, ආවුසො අනුරාධ, තථාගතො උත්තමපුරිසො පරමපුරිසො පරමපත්තිපත්තො, තං තථාගතො ඉමෙසු චතූසු ඨානෙසු පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙති – 'හොති තථාගතො පරං මරණා'ති වා...පෙ.... 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති

වා''ති? එවං වුත්තාහං, භන්තෙ, තෙ අඤ්ඤතිත්ථියෙ පරිබ්බාජකෙ එතදවොචං – ''යො සො, ආවුසො, තථාගතො උත්තමපුරිසො පරමපුරිසො පරමපත්තිපත්තො, තං තථාගතො අඤ්ඤත්‍ර ඉමෙහි චතූහි ඨානෙහි පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙති – 'හොති තථාගතො පරං මරණා'ති වා...පෙ.... 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති වා''ති. එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා මං එතදවොචුං – ''සො චායං භික්ඛු නවො භවිස්සති අචිරපබ්බජිතො ථෙරො වා පන බාලො අබ්‍යත්තො''ති. අථ ඛො මං, භන්තෙ, තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා නවවාදෙන ච බාලවාදෙන ච අපසාදෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිංසු. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, අචිරපක්කන්තෙසු තෙසු අඤ්ඤතිත්ථියෙසු පරිබ්බාජකෙසු එතදහොසි – ''සචෙ ඛො මං තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා උත්තරිං පුච්ඡෙය්‍යුං, කථං බ්‍යාකරමානො නු ඛ්වාහං තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං වුත්තවාදී චෙව භගවතො අස්සං, න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛෙය්‍යං, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරෙය්‍යං, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡෙය්‍යා''ති?

''තං කිං මඤ්ඤසි, අනුරාධ, රූපං නිච්චං වා අනිච්චං වා''ති?

''අනිච්චං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා''ති?

''දුක්ඛං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – 'එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා'''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''වෙදනා නිච්චා වා අනිච්චා වා''ති?...පෙ.... සඤ්ඤා ...පෙ.... සඞ්ඛාරා...පෙ.... ''විඤ්ඤාණං නිච්චං වා අනිච්චං වා''ති?

''අනිච්චං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා''ති?

''දුක්ඛං, භන්තෙ''.

''යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – 'එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා'''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

‘‘තස්මාතිහ, අනුරාධ, යං කිඤ්චි රූපං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා, සබ්බං රූපං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. යා කාචි වෙදනා අතීතානාගතපච්චුප්පන්නා…පෙ…. යා කාචි සඤ්ඤා…පෙ…. යෙ කෙචි සඞ්ඛාරා…පෙ…. යං කිඤ්චි විඤ්ඤාණං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා, සබ්බං විඤ්ඤාණං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවං පස්සං, අනුරාධ, සුතවා අරියසාවකො රූපස්මිම්පි නිබ්බින්දති, වෙදනායපි නිබ්බින්දති, සඤ්ඤායපි නිබ්බින්දති, සඞ්ඛාරෙසුපි නිබ්බින්දති, විඤ්ඤාණස්මිම්පි නිබ්බින්දති. නිබ්බින්දං විරජ්ජති; විරාගා විමුච්චති; විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අනුරාධ, රූපං තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘වෙදනං තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘සඤ්ඤං තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘සඞ්ඛාරෙ තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘විඤ්ඤාණං තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අනුරාධ, රූපස්මිං තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘අඤ්ඤත්‍ර රූපා තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘වෙදනාය…පෙ…. අඤ්ඤත්‍ර වෙදනාය…පෙ…. සඤ්ඤාය…පෙ…. අඤ්ඤත්‍ර සඤ්ඤාය…පෙ…. සඞ්ඛාරෙසු…පෙ…. අඤ්ඤත්‍ර සඞ්ඛාරෙහි…පෙ…. විඤ්ඤාණස්මිං තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤාණා තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අනුරාධ, රූපං, වෙදනං, සඤ්ඤං, සඞ්ඛාරෙ, විඤ්ඤාණං තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අනුරාධ, අයං සො අරූපී අවෙදනො අසඤ්ඤී අසඞ්ඛාරො අවිඤ්ඤාණො තථාගතොති සමනුපස්සසී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘එත්ථ ච තෙ, අනුරාධ, දිට්ඨෙව ධම්මෙ සච්චතො ථෙතතො තථාගතෙ අනුපලබ්භියමානෙ [තථාගතො අනුපලබ්භියමානො (සයා. ක.), තථාගතෙ අනුපලබ්භමානෙ (?)] කල්ලං නු තෙ තං වෙයාාකරණං [වෙයාාකරණාය (සී.)] – යො සො, ආවුසො, තථාගතො උත්තමපුරිසො පරමපුරිසො පරමපත්තිපත්තො, තං තථාගතො අඤ්ඤත්‍ර ඉමෙහි චතූහි ඨානෙහි පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙති – ‘‘‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘සාධු සාධු, අනුරාධ! පුබ්බෙ චාහං, අනුරාධ, එතරහි ච දුක්ඛඤ්චෙව පඤ්ඤාපෙමි දුක්ඛස්ස ච නිරොධ’’න්ති. දුතියං.

3. පඨමසාරිපුත්තකොට්ඨිකසුත්තං

412. එකං සමයං ආයස්මා ච සාරිපුත්තො, ආයස්මා ච මහාකොට්ඨිකො බාරාණසියං විහරන්ති ඉසිපතනෙ මිගදායෙ. අථ ඛො ආයස්මා මහාකොට්ඨිකො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මහාකොට්ඨිකො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච –

‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, ආවුසො, භගවතා – ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං පනාවුසො, න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, ආවුසො, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, ආවුසො, භගවතා – ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං පනාවුසො, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, ආවුසො, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති.

‘‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො, හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඉති පුට්ඨො සමානො, ‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, ආවුසො, භගවතා – හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි…පෙ…. ‘කිං පනාවුසො, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘එතම්පි ඛො, ආවුසො, අබ්‍යාකතං භගවතා – නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි. කො නු ඛො, ආවුසො, හෙතු, කො පච්චයො යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති?

‘‘හොති තථාගතො පරං මරණාති ඛො, ආවුසො, රූපගතමෙතං. න හොති තථාගතො පරං මරණාති, රූපගතමෙතං. හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණාති, රූපගතමෙතං. නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති, රූපගතමෙතං. හොති තථාගතො පරං මරණාති ඛො, ආවුසො, වෙදනාගතමෙතං. න හොති තථාගතො පරං මරණාති, වෙදනාගතමෙතං. හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණාති, වෙදනාගතමෙතං. නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති, වෙදනාගතමෙතං. හොති තථාගතො පරං මරණාති ඛො, ආවුසො, සඤ්ඤාගතමෙතං. න හොති තථාගතො පරං මරණාති, සඤ්ඤාගතමෙතං. හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණාති, සඤ්ඤාගතමෙතං. නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති, සඤ්ඤාගතමෙතං. හොති තථාගතො පරං මරණාති ඛො, ආවුසො, සඞ්ඛාරගතමෙතං. න හොති තථාගතො පරං මරණාති, සඞ්ඛාරගතමෙතං. හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණාති, සඞ්ඛාරගතමෙතං. නෙව හොති න න හොති

තථාගතො පරං මරණාති, සඞ්ඛාරගතමෙතං. හොති තථාගතො පරං මරණාති ඛො, ආවුසො, විඤ්ඤාණගතමෙතං. න හොති තථාගතො පරං මරණාති, විඤ්ඤාණගතමෙතං. හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණාති, විඤ්ඤාණගතමෙතං. නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති, විඤ්ඤාණගතමෙතං. අයං ඛො, ආවුසො, හෙතු අයං පච්චයො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා''ති. තතියං.

4. දුතියසාරිපුත්තකොට්ඨිකසුත්තං

413. එකං සමයං ආයස්මා ච සාරිපුත්තො, ආයස්මා ච මහාකොට්ඨිකො බාරාණසියං විහරන්ති ඉසිපතනෙ මිගදායෙ...පෙ.... (සායෙව පුච්ඡා) ''කො නු ඛො, ආවුසො, හෙතු, කො පච්චයො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා''ති? ''රූපං ඛො, ආවුසො, අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, රූපසමුදයං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, රූපනිරොධං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, රූපනිරොධගාමිනිං පටිපදං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, 'හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස හොති; 'න හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස හොති; 'හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස හොති; 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස හොති. වෙදනං...පෙ.... සඤ්ඤං...පෙ.... සඞ්ඛාරෙ...පෙ.... විඤ්ඤාණං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, විඤ්ඤාණසමුදයං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, විඤ්ඤාණනිරොධං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, විඤ්ඤාණනිරොධගාමිනිං පටිපදං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, 'හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස හොති; 'න හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස හොති; 'හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස හොති; 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'''තිපිස්ස හොති.

''රූපඤ්ච ඛො, ආවුසො, ජානතො පස්සතො යථාභූතං, රූපසමුදයං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, රූපනිරොධං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, රූපනිරොධගාමිනිං පටිපදං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, 'හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස න හොති...පෙ.... 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස න හොති. වෙදනං...පෙ.... සඤ්ඤං...පෙ.... සඞ්ඛාරෙ...පෙ.... විඤ්ඤාණං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, විඤ්ඤාණසමුදයං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, විඤ්ඤාණනිරොධං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, විඤ්ඤාණනිරොධගාමිනිං පටිපදං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, 'හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස න හොති; 'න හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස න හොති; 'හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස න හොති; 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපිස්ස න හොති. අයං ඛො, ආවුසො, හෙතු අයං පච්චයො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා''ති. චතුත්ථං.

5. තතියසාරිපුත්තකොට්ඨිකසුත්තං

414. එකං සමයං ආයස්මා ච සාරිපුත්තො, ආයස්මා ච මහාකොට්ඨිකො බාරාණසියං විහරන්ති ඉසිපතනෙ මිගදායෙ...පෙ.... (සායෙව පුච්ඡා) ‘‘කො නු ඛො, ආවුසො, හෙතු කො පච්චයො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති? ‘‘රූපෙ ඛො, ආවුසො, අවිගතරාගස්ස අවිගතච්ඡන්දස්ස අවිගතපෙමස්ස අවිගතපිපාසස්ස අවිගතපරිළාහස්ස අවිගතතණ්හස්ස ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති. වෙදනාය...පෙ.... සඤ්ඤාය...පෙ.... සඞ්ඛාරෙසු...පෙ.... විඤ්ඤාණෙ අවිගතරාගස්ස අවිගතච්ඡන්දස්ස අවිගතපෙමස්ස අවිගතපිපාසස්ස අවිගතපරිළාහස්ස අවිගතතණ්හස්ස ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති. රූපෙ ච ඛො, ආවුසො, විගතරාගස්ස...පෙ.... වෙදනාය...පෙ.... සඤ්ඤාය...පෙ.... සඞ්ඛාරෙසු...පෙ.... විඤ්ඤාණෙ විගතරාගස්ස විගතච්ඡන්දස්ස විගතපෙමස්ස විගතපිපාසස්ස විගතපරිළාහස්ස විගතතණ්හස්ස ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති. අයං ඛො, ආවුසො, හෙතු, අයං පච්චයො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති. පඤ්චමං.

6. චතුත්ථසාරිපුත්තකොට්ඨිකසුත්තං

415. එකං සමයං ආයස්මා ච සාරිපුත්තො, ආයස්මා ච මහාකොට්ඨිකො බාරාණසියං විහරන්ති ඉසිපතනෙ මිගදායෙ. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙනායස්මා මහාකොට්ඨිකො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා මහාකොට්ඨිකෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං මහාකොට්ඨිකං එතදවොච – ‘‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො කොට්ඨික, හොති තථාගතො පරං මරණා’ති...පෙ.... ‘කිං පනාවුසො, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘එතම්පි ඛො, ආවුසො, අබ්‍යාකතං භගවතා – නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි’’. ‘‘කො නු ඛො, ආවුසො, හෙතු, කො පච්චයො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති?

‘‘රූපාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, රූපරතස්ස රූපසම්මුදිතස්ස රූපනිරොධං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති; ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති; ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති; ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති. වෙදනාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, වෙදනාරතස්ස වෙදනාසම්මුදිතස්ස, වෙදනානිරොධං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති...පෙ.... සඤ්ඤාරාමස්ස ඛො, ආවුසො...පෙ.... සඞ්ඛාරාරාමස්ස ඛො

ආවුසො...පෙ.... විඤ්ඤාණාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, විඤ්ඤාණරතස්ස විඤ්ඤාණසම්මුදිතස්ස විඤ්ඤාණනිරොධං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති’’.

‘‘න රූපාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, න රූපරතස්ස න රූපසම්මුදිතස්ස, රූපනිරොධං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති. න වෙදනාරාමස්ස ඛො, ආවුසො...පෙ.... න සඤ්ඤාරාමස්ස ඛො, ආවුසො...පෙ.... න සඞ්ඛාරාරාමස්ස ඛො, ආවුසො...පෙ.... න විඤ්ඤාණාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, න විඤ්ඤාණරතස්ස න විඤ්ඤාණසම්මුදිතස්ස, විඤ්ඤාණනිරොධං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති. අයං ඛො, ආවුසො, හෙතු, අයං පච්චයො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති.

‘‘සියා පනාවුසො, අඤ්ඤොපි පරියායො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති? ‘‘සියා, ආවුසො. භවාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, භවරතස්ස භවසම්මුදිතස්ස, භවනිරොධං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති. න භවාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, න භවරතස්ස න භවසම්මුදිතස්ස, භවනිරොධං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති. අයම්පි ඛො, ආවුසො, පරියායො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති.

‘‘සියා පනාවුසො, අඤ්ඤොපි පරියායො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති? ‘‘සියා, ආවුසො. උපාදානාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, උපාදානරතස්ස උපාදානසම්මුදිතස්ස, උපාදානනිරොධං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති. න උපාදානාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, න උපාදානරතස්ස න උපාදානසම්මුදිතස්ස, උපාදානනිරොධං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති...පෙ.... ‘නෙව, හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති. අයම්පි ඛො ආවුසො, පරියායො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති.

‘‘සියා පනාවුසො, අඤ්ඤොපි පරියායො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති? ‘‘සියා, ආවුසො. තණ්හාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, තණ්හාරතස්ස තණ්හාසම්මුදිතස්ස, තණ්හානිරොධං අජානතො අපස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති...පෙ.... ‘නෙව හොති න න

හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස හොති. න තණ්හාරාමස්ස ඛො, ආවුසො, න තණ්හාරතස්ස න තණ්හාසම්මුදිතස්ස, තණ්හානිරොධං ජානතො පස්සතො යථාභූතං, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති…පෙ. … ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපිස්ස න හොති. අයම්පි ඛො, ආවුසො, පරියායො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති.

‘‘සියා පනාවුසො, අඤ්ඤොපි පරියායො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං භගවතා’’ති? ‘‘එත්ථ දානි, ආවුසො සාරිපුත්ත, ඉතො උත්තරි කිං ඉච්ඡසි? තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තස්ස, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනො වට්ටං [වත්තං (ස්‍යා. කං. ක.) වද්ධං (පී.)] නත්ථි පඤ්ඤාපනායා’’ති. ඡට්ඨං.

7. මොග්ගල්ලානසුත්තං

416. අථ ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා මහාමොග්ගල්ලානෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං එතදවොච –

‘‘කිං නු ඛො, භො මොග්ගල්ලාන, සස්සතො ලොකො’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – ‘සස්සතො ලොකො’’’ති. ‘‘කිං පන, භො මොග්ගල්ලාන, අසස්සතො ලොකො’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘අසස්සතො ලොකො’’’ති. ‘‘කිං නු ඛො, භො මොග්ගල්ලාන, අන්තවා ලොකො’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – ‘අන්තවා ලොකො’’’ති. ‘‘කිං පන, භො මොග්ගල්ලාන, අනන්තවා ලොකො’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘අනන්තවා ලොකො’’’ති. ‘‘කිං නු ඛො, භො මොග්ගල්ලාන, තං ජීවං තං සරීර’’න්ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – ‘තං ජීවං තං සරීර’’’න්ති. ‘‘කිං පන, භො මොග්ගල්ලාන, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’’න්ති? ‘‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’’’න්ති. ‘‘කිං නු ඛො, භො මොග්ගල්ලාන, හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං පන, භො මොග්ගල්ලාන, න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං නු ඛො, භො මොග්ගල්ලාන, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං පන, භො මොග්ගල්ලාන, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති.

‘‘කො නු ඛො, භො මොග්ගල්ලාන, හෙතු කො පච්චයො, යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං පුට්ඨානං එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – සස්සතො ලොකොති වා, අසස්සතො ලොකොති වා, අන්තවා ලොකොති වා, අනන්තවා ලොකොති වා, තං ජීවං තං සරීරන්ති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා, හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, න හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණාති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති වා? කො පන, භො මොග්ගල්ලාන, හෙතු කො පච්චයො, යෙන සමණස්ස ගොතමස්ස එවං පුට්ඨස්ස න එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – සස්සතො ලොකොතිපි, අසස්සතො ලොකොතිපි, අන්තවා ලොකොතිපි, අනන්තවා ලොකොතිපි, තං ජීවං තං සරීරන්තිපි, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්තිපි, හොති තථාගතො පරං මරණාතිපි, න හොති තථාගතො පරං මරණාතිපි, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණාතිපි, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාතිපී’’ති?

‘‘අඤ්ඤතිත්ථියා ඛො, වච්ඡ, පරිබ්බාජකා චක්ඛුං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සන්ති…පෙ…. ජිව්හං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සන්ති…පෙ…. මනං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සන්ති. තස්මා අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං පුට්ඨානං එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – සස්සතො ලොකොති වා…පෙ…. නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති වා. තථාගතො ච ඛො, වච්ඡ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො චක්ඛුං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති…පෙ…. ජිව්හං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති…පෙ…. මනං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති. තස්මා තථාගතස්ස එවං පුට්ඨස්ස න එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – සස්සතො ලොකොතිපි…පෙ…. නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාතිපී’’ති.

අථ ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො උට්ඨායාසනා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, සස්සතො ලොකො’’ති? අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, මයා – ‘සස්සතො ලොකො’ති…පෙ….. ‘‘කිං පන, භො ගොතම, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං මයා – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති.

‘‘කො නු ඛො, භො ගොතම, හෙතු කො පච්චයො, යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං පුට්ඨානං එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො

පරං මරණා’ති වා? කො පන, භො ගොතම, හෙතු කො පච්චයො, යෙන භොතො ගොතමස්ස එවං පුට්ඨස්ස න එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’තිපි…පෙ.… ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපී’’ති?

‘‘අඤ්ඤතිත්ථියා ඛො, වච්ඡ, පරිබ්බාජකා චක්ඛුං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සන්ති…පෙ.… ජිව්හං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සන්ති…පෙ.… මනං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සන්ති. තස්මා අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං පුට්ඨානං එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ.… ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා. තථාගතො ච ඛො, වච්ඡ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො චක්ඛුං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති…පෙ.… ජිව්හං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති…පෙ.… මනං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති. තස්මා තථාගතස්ස එවං පුට්ඨස්ස න එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’තිපි, ‘අසස්සතො ලොකො’තිපි, ‘අන්තවා ලොකො’තිපි, ‘අනන්තවා ලොකො’තිපි, ‘තං ජීවං තං සරීර’න්තිපි, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්තිපි, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපී’’ති.

‘‘අච්ඡරියං, භො ගොතම, අබ්භුතං, භො ගොතම! යත්‍ර හි නාම සත්ථු ච [සත්ථුස්ස ච (සී. පී.), සත්ථු චෙව (ඛෙමාසුත්තෙ)] සාවකස්ස ච අත්ථෙන අත්ථො බ්‍යඤ්ජනෙන බ්‍යඤ්ජනං සංසන්දිස්සති සමෙස්සති න විරොධයිස්සති, යදිදං අග්ගපදස්මිං. ඉදානාහං, භො ගොතම, සමණං මහාමොග්ගල්ලානං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං අපුච්ඡිං. සමණොපි මෙ මොග්ගල්ලානො එතෙහි පදෙහි එතෙහි බ්‍යඤ්ජනෙහි තමත්ථං බ්‍යාකාසි, සෙය්‍යථාපි භවං ගොතමො. අච්ඡරියං, භො ගොතම, අබ්භුතං, භො ගොතම! යත්‍ර හි නාම සත්ථු ච සාවකස්ස ච අත්ථෙන අත්ථො බ්‍යඤ්ජනෙන බ්‍යඤ්ජනං සංසන්දිස්සති සමෙස්සති න විරොධයිස්සති, යදිදං අග්ගපදස්මි’’න්ති. සත්තමං.

8. වච්ඡගොත්තසුත්තං

417. අථ ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, සස්සතො ලොකො’’ති? අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, මයා – ‘සස්සතො ලොකො’ති…පෙ.…. ‘‘කිං පන, භො ගොතම, ‘නෙව හොති න

න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං මයා – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති.

‘‘කො නු ඛො, භො ගොතම, හෙතු, කො පච්චයො, යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං පුට්ඨානං එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා? කො පන, භො ගොතම, හෙතු, කො පච්චයො, යෙන භොතො ගොතමස්ස එවං පුට්ඨස්ස න එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’තිපි…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපී’’ති?

‘‘අඤ්ඤතිත්ථියා ඛො, වච්ඡ, පරිබ්බාජකා රූපං අත්තතො සමනුපස්සන්ති, රූපවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා රූපං, රූපස්මිං වා අත්තානං. වෙදනං අත්තතො සමනුපස්සන්ති…පෙ…. සඤ්ඤං…පෙ…. සඞ්ඛාරෙ…පෙ…. විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සන්ති, විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං. තස්මා අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං පුට්ඨානං එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා. තථාගතො ච ඛො, වච්ඡ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො න රූපං අත්තතො සමනුපස්සති, න රූපවන්තං වා අත්තානං, න අත්තනි වා රූපං, න රූපස්මිං වා අත්තානං. න වෙදනං අත්තතො සමනුපස්සති…පෙ…. න සඤ්ඤං…පෙ…. න සඞ්ඛාරෙ…පෙ…. න විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති, න විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, න අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, න විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං. තස්මා තථාගතස්ස එවං පුට්ඨස්ස න එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’තිපි…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපී’’ති.

අථ ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො උට්ඨායාසනා යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා මහාමොග්ගල්ලානෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, භො මොග්ගල්ලාන, සස්සතො ලොකො’’ති? අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – ‘සස්සතො ලොකො’ති…පෙ….. ‘‘කිං පන, භො මොග්ගල්ලාන, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති.

‘‘කො නු ඛො, භො මොග්ගල්ලාන, හෙතු, කො පච්චයො, යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං පුට්ඨානං එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො

පරං මරණා’ති වා? කො පන, භො මොග්ගල්ලාන, හෙතු, කො පච්චයො යෙන සමණස්ස ගොතමස්ස එවං පුට්ඨස්ස න එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’තිපි…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපී’’ති?

‘‘අඤ්ඤතිත්ථියා ඛො, වච්ඡ, පරිබ්බාජකා රූපං අත්තතො සමනුපස්සන්ති, රූපවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා රූපං, රූපස්මිං වා අත්තානං. වෙදනං අත්තතො සමනුපස්සන්ති…පෙ…. සඤ්ඤං…පෙ…. සඞ්ඛාරෙ…පෙ…. විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සන්ති, විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං. තස්මා අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං පුට්ඨානං එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා. තථාගතො ච ඛො, වච්ඡ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො න රූපං අත්තතො සමනුපස්සති, න රූපවන්තං වා අත්තානං, න අත්තනි වා රූපං, න රූපස්මිං වා අත්තානං. න වෙදනං අත්තතො සමනුපස්සති…පෙ…. න සඤ්ඤං…පෙ…. න සඞ්ඛාරෙ…පෙ…. න විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති, න විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, න අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, න විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං. තස්මා තථාගතස්ස එවං පුට්ඨස්ස න එවං වෙය්‍යාකරණං හොති – ‘සස්සතො ලොකො’තිපි, ‘අසස්සතො ලොකො’තිපි, ‘අන්තවා ලොකො’තිපි, ‘අනන්තවා ලොකො’තිපි, ‘තං ජීවං තං සරීර’න්තිපි, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්තිපි, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපී’’ති.

‘‘අච්ඡරියං, භො මොග්ගල්ලාන, අබ්භුතං, භො මොග්ගල්ලාන! යත්‍ර හි නාම සත්ථු ච සාවකස්ස ච අත්ථෙන අත්ථො බ්‍යඤ්ජනෙන බ්‍යඤ්ජනං සංසන්දිස්සති, සමෙස්සති, න විරොධයිස්සති, යදිදං අග්ගපදස්මිං. ඉදානාහං, භො මොග්ගල්ලාන, සමණං ගොතමං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං අපුච්ඡිං. සමණොපි මෙ ගොතමො එතෙහි පදෙහි එතෙහි බ්‍යඤ්ජනෙහි එතමත්ථං බ්‍යාකාසි, සෙය්‍යථාපි භවං මොග්ගල්ලානො. අච්ඡරියං, භො මොග්ගල්ලාන, අබ්භුතං, භො මොග්ගල්ලාන! යත්‍ර හි නාම සත්ථු ච සාවකස්ස ච අත්ථෙන අත්ථො බ්‍යඤ්ජනෙන බ්‍යඤ්ජනං සංසන්දිස්සති සමෙස්සති න විරොධයිස්සති, යදිදං අග්ගපදස්මි’’න්ති. අට්ඨමං.

9. කුතූහලසාලාසුත්තං

418. අථ ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘පුරිමානි, භො ගොතම, දිවසානි පුරිමතරානි සම්බහුලානං නානාතිත්ථියානං සමණබ්‍රාහ්මණානං පරිබ්බාජකානං කුතූහලසාලායං සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘අයං ඛො පූරණො කස්සපො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස. සොපි සාවකං අබ්භතීතං කාලඞ්කතං උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති – ‘අසු අමුත්‍ර උපපන්නො, අසු අමුත්‍ර උපපන්නො’ති. යොපිස්ස සාවකො උත්තමපුරිසො පරමපුරිසො පරමපත්තිපත්තො තම්පි සාවකං අබ්භතීතං කාලඞ්කතං උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති – ‘අසු අමුත්‍ර උපපන්නො, අසු අමුත්‍ර උපපන්නො’’’ති.

‘‘අයම්පි ඛො මක්ඛලි ගොසාලො...පෙ.... අයම්පි ඛො නිගණ්ඨො නාටපුත්තො...පෙ.... අයම්පි ඛො සඤ්චයො [සඤ්ජයො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] බෙලට්ඨපුත්තො...පෙ.... අයම්පි ඛො පකුධො [පකුද්ධො (පී.)] කච්චානො...පෙ.... අයම්පි ඛො අජිතො කෙසකම්බලො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස. සොපි සාවකං අබ්භතීතං කාලඞ්කතං උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති – ‘අසු අමුත්‍ර උපපන්නො, අසු අමුත්‍ර උපපන්නො’ති. යොපිස්ස සාවකො උත්තමපුරිසො පරමපුරිසො පරමපත්තිපත්තො තම්පි සාවකං අබ්භතීතං කාලඞ්කතං උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති – ‘අසු අමුත්‍ර උපපන්නො, අසු අමුත්‍ර උපපන්නො’’’ති.

‘‘අයම්පි ඛො සමණො ගොතමො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස. සොපි සාවකං අබ්භතීතං කාලඞ්කතං උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති – ‘අසු අමුත්‍ර උපපන්නො, අසු අමුත්‍ර උපපන්නො’ති. යොපිස්ස [යො ච ඛ්වස්ස (පී.)] සාවකො උත්තමපුරිසො පරමපුරිසො පරමපත්තිපත්තො තඤ්ච සාවකං අබ්භතීතං කාලඞ්කතං උපපත්තීසු න බ්‍යාකරොති – ‘අසු අමුත්‍ර උපපන්නො, අසු අමුත්‍ර උපපන්නො’ති. අපි ච ඛො නං එවං බ්‍යාකරොති – ‘අච්ඡෙච්ඡි තණ්හං, විවත්තයි සංයොජනං, සම්මා මානාභිසමයා අන්තමකාසි දුක්ඛස්සා’ති. තස්ස මය්හං, භො ගොතම, අහු දෙව කඞ්ඛා, අහු විචිකිච්ඡා – ‘කථං නාම [කථඤ්හි නාම (ස්‍යා. කං. පී. ක.) කථං කථං නාම (ඡක්කඞ්ගුත්තරෙ පඤ්චමවග්ගෙ දුතියසුත්තෙ)] සමණස්ස ගොතමස්ස ධම්මො අභිඤ්ඤෙය්‍යො’’’ති [ධම්මාභිඤ්ඤෙය්‍යාති (පී. ක.) ධම්මො... අඤ්ඤෙය්‍යො (ඡක්කඞ්ගුත්තරෙ)]?

‘‘අලඤ්හි තෙ, වච්ඡ, කඞ්ඛිතුං, අලං විචිකිච්ඡිතුං. කඞ්ඛනීයෙ ච පන තෙ ඨානෙ විචිකිච්ඡා උප්පන්නා. සඋපාදානස්ස ඛ්වාහං, වච්ඡ, උපපත්තිං පඤ්ඤාපෙමි නො අනුපාදානස්ස. සෙය්‍යථාපි, වච්ඡ, අග්ගි සඋපාදානො ජලති, නො අනුපාදානො; එවමෙව ඛ්වාහං, වච්ඡ, සඋපාදානස්ස උපපත්තිං පඤ්ඤාපෙමි, නො අනුපාදානස්සා’’ති.

‘‘යස්මිං, භො ගොතම, සමයෙ අච්චි වාතෙන ඛිත්තා දූරම්පි ගච්ඡති, ඉමස්ස පන භවං ගොතමො කිං උපාදානස්මිං පඤ්ඤාපෙතී’’ති? ‘‘යස්මිං ඛො, වච්ඡ, සමයෙ අච්චි වාතෙන ඛිත්තා දූරම්පි ගච්ඡති, තමහං වාතූපාදානං පඤ්ඤාපෙමි. වාතො හිස්ස, වච්ඡ, තස්මිං සමයෙ උපාදානං හොතී’’ති. ‘‘යස්මිඤ්ච පන, භො ගොතම, සමයෙ ඉමඤ්ච කායං නික්ඛිපති, සත්තො ච අඤ්ඤතරං කායං අනුපපන්නො හොති, ඉමස්ස පන භවං ගොතමො කිං උපාදානස්මිං පඤ්ඤාපෙතී’’ති? ‘‘යස්මිං ඛො, වච්ඡ, සමයෙ ඉමඤ්ච කායං නික්ඛිපති, සත්තො ච අඤ්ඤතරං කායං අනුපපන්නො හොති, තමහං තණ්හූපාදානං වදාමි. තණ්හා හිස්ස, වච්ඡ, තස්මිං සමයෙ උපාදානං හොතී’’ති [හොතීති…පෙ…. (ක.)]. නවමං.

10. ආනන්දසුත්තං

419. අථ ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, අත්ථත්තා’’ති? එවං වුත්තෙ, භගවා තුණ්හී අහොසි. ‘‘කිං පන, භො ගොතම, නත්ථත්තා’’ති? දුතියම්පි ඛො භගවා තුණ්හී අහොසි. අථ ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො අචිරපක්කන්තෙ වච්ඡගොත්තෙ පරිබ්බාජකෙ භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, භන්තෙ, භගවා වච්ඡගොත්තස්ස පරිබ්බාජකස්ස පඤ්හං පුට්ඨො න බ්‍යාකාසී’’ති? ‘‘අහඤ්චානන්ද, වච්ඡගොත්තස්ස පරිබ්බාජකස්ස ‘අත්ථත්තා’ති පුට්ඨො සමානො ‘අත්ථත්තා’ති බ්‍යාකරෙය්‍යං, යෙ තෙ, ආනන්ද, සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා තෙසමෙතං සද්ධිං [තෙසමෙතං ලද්ධි (සී.)] අභවිස්ස. අහඤ්චානන්ද, වච්ඡගොත්තස්ස පරිබ්බාජකස්ස ‘නත්ථත්තා’ති පුට්ඨො සමානො ‘නත්ථත්තා’ති බ්‍යාකරෙය්‍යං, යෙ තෙ, ආනන්ද, සමණබ්‍රාහ්මණා උච්ඡෙදවාදා තෙසමෙතං සද්ධිං අභවිස්ස. අහඤ්චානන්ද, වච්ඡගොත්තස්ස පරිබ්බාජකස්ස ‘අත්ථත්තා’ති පුට්ඨො සමානො ‘අත්ථත්තා’ති බ්‍යාකරෙය්‍යං, අපි නු මෙ තං, ආනන්ද, අනුලොමං අභවිස්ස ඤාණස්ස උප්පාදාය – ‘සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා’’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘අහඤ්චානන්ද, වච්ඡගොත්තස්ස පරිබ්බාජකස්ස ‘නත්ථත්තා’ති පුට්ඨො සමානො ‘නත්ථත්තා’ති බ්‍යාකරෙය්‍යං, සම්මූළ්හස්ස, ආනන්ද, වච්ඡගොත්තස්ස පරිබ්බාජකස්ස භිය්‍යො සම්මොහාය අභවිස්ස – ‘අහුවා මෙ නූන පුබ්බෙ අත්තා, සො එතරහි නත්ථී’’’ති. දසමං.

11. සභියකච්චානසුත්තං

420. එකං සමයං ආයස්මා සභියො කච්චානො ඤාතිකෙ විහරති ගිඤ්ජකාවසථෙ. අථ ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො යෙනායස්මා සභියො කච්චානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සභියෙන

කච්චානෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං සභියං කච්චානං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො භො, කච්චාන, හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං පන, භො කච්චාන, න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති.

‘‘කිං නු ඛො, භො කච්චාන, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති. ‘‘කිං පන, භො කච්චාන, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති? ‘‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං භගවතා – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’’ති.

‘‘‘කිං නු ඛො, භො කච්චාන, හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි. ‘කිං පන, භො කච්චාන, න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි. ‘කිං නු ඛො, භො කච්චාන, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, වච්ඡ, භගවතා – හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි. ‘කිං පන, භො කච්චාන, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘එතම්පි ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතං භගවතා – නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වදෙසි. කො නු ඛො, භො කච්චාන, හෙතු, කො පච්චයො, යෙනෙතං අබ්‍යාකතං සමණෙන ගොතමෙනා’’ති? ‘‘යො ච, වච්ඡ, හෙතු, යො ච පච්චයො පඤ්ඤාපනාය රූපීති වා අරූපීති වා සඤ්ඤීති වා අසඤ්ඤීති වා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති වා, සො ච හෙතු, සො ච පච්චයො සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣෙය්‍ය. කෙන නං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය රූපීති වා අරූපීති වා සඤ්ඤීති වා අසඤ්ඤීති වා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති වා’’ති. ‘‘කීවචිරං පබ්බජිතොසි, භො කච්චානා’’ති? ‘‘නචිරං, ආවුසො, තීණි වස්සානී’’ති. ‘‘යස්සප’ස්ස, ආවුසො, එතමෙත්තකෙන එත්තකමෙව තංප’ස්ස බහු, කො පන වාදො එවං [කො පන වාදො එව (සී. පී.)] අභික්කන්තෙ’’ති! එකාදසමං.

අබ්‍යාකතසංයුත්තං සමත්තං.

තස්සුද්දානං –

ඛෙමාථෙරී අනුරාධො, සාරිපුත්තොති කොට්ඨිකො;
මොග්ගල්ලානො ච වච්ඡො ච, කුතූහලසාලානන්දො;
සභියො එකාදසමන්ති;

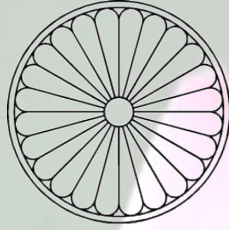
පටුන

සළායතනවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

සළායතනවෙදනා, මාතුගාමො ජම්බුඛාදකො;
සාමණ්ඩකො මොග්ගල්ලානො, චිත්තො ගාමණි සඞ්ඛතං;
අබ්‍යාකතන්ති දසධාති.

සළායතනවග්ගසංයුත්තපාළි නිට්ඨිතා.

සබ්බදානං ධම්ම දානං ජිනාති,
සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනාති;
සබ්බරතිං ධම්ම රතිං ජිනාති
තණ්හක්ඛයො සබ්බදුක්ඛං ජිනාති

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගො)

ධම්මාරාමො ධම්මරතො - ධම්මං අනුවිචින්තයං;
ධම්මං අනුස්සරං භික්ඛු - සද්ධම්මා න පරිහායති.

(ධම්මපදය භික්ඛු වග්ගො)

ධම්මො පනෙසො සුගතප්පසත්ථො,
තරණීව සංසාර මහණ්ණවස්ස;
බ්‍රහ්මාසුරාදීහි නමස්සනීයො,
රසො රසානං පරමො තිලොකෙ.

මහාගදො මච්චුජරා පහාණො,
සබ්බීතිනාසාය විසෙසමන්තො;
සබ්බත්ථ දානෙන ච කප්පරුක්ඛො,
චින්තාමණී භද්දඝටොව ධම්මො.

ධම්මං විනා නත්ථි පිතාව මාතා,
තමෙව තාණං සරණං පතිට්ඨා;
තස්මා හි භො කිච්චමඤ්ඤදප්පහාය,
සුණාථ ධාරෙථ චරාථ ධම්මෙ.

(රසවාහිනී)

චිරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසානං!

ධර්ම දානය පිණිසයි.........